

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KAMIEŃSK

NA LATA 2021 - 2030

Spis treści

1.	Wstęp.....	6
2.	Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym Strategią	7
2.1.	Podstawowe dane dotyczące obszaru	7
2.1.1.	Położenie	7
2.1.2.	Powierzchnia	12
2.1.3.	Ludność	13
2.1.4.	Środowisko przyrodnicze	14
2.1.5.	Rys historyczny.....	23
2.1.6.	Rys kulturowy, powiązania funkcjonalne	25
2.2.	Zagospodarowanie przestrzenne	27
2.2.1.	Infrastruktura techniczna.....	32
2.2.2.	Własność nieruchomości	39
2.2.3.	Stan obiektów dziedzictwa kulturowego	39
2.2.4.	Uwarunkowania ochrony środowiska	42
2.3.	Sfera społeczna	43
2.3.1.	Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze	43
2.3.2.	Warunki i jakość życia mieszkańców.....	57
2.3.3.	Oświata i edukacja	64
2.3.4.	Opieka zdrowotna.....	65
2.3.5.	Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	65
2.3.6.	Rynek pracy.....	70
2.4	Sfera gospodarcza.....	80
2.4.1	Gospodarka	80
2.5	Turystyka	95
2.6	Wyniki badań ankietowych	98
2.7	Analiza SWOT	100
2.8	Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym terenie	104
3	Trendy rozwojowe	106
4	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	108
5	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.....	114
6	Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	116
7.	Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.....	119
8.	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	128
9.	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	129
10.	Źródła finansowania	130

11. System wdrażania Strategii	131
12. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii	133
12.1. System monitorowania.....	133
12.2. Sposób oceny	133
13. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego	135

Spis tabel

Tabela 1.	Charakterystyka jednolitej części wód podziemnych.....	16
Tabela 2.	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych	18
Tabela 3.	Drogi powiatowe na terenie Gminy Kamieńsk	33
Tabela 4.	Drogi gminne na terenie Gminy Kamieńsk	33
Tabela 5.	Ujęcia wody w Gminie Kamieńsk	37
Tabela 6.	Obiekty znajdujące się na terenie Gminy Kamieńsk wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków	39
Tabela 7.	Ludność faktycznie zamieszkała na obszarze Gminy Kamieńsk w latach 2011-2020...	43
Tabela 8.	Dynamika liczby ludności w latach 2011-2020 - analiza porównawcza	43
Tabela 9.	Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na terenie Gminy Kamieńsk (stan w dniu 31XII) w latach 2011 – 2020	45
Tabela 10.	Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na 1000 ludności na terenie Gminy Kamieńsk (stan w dniu 31 XII) w latach 2011-2020	45
Tabela 11.	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Gminie Kamieńsk, gminach ościennych, powiecie radomszczańskim oraz województwie łódzkim w latach 2011-2020 – analiza porównawcza.....	46
Tabela 12.	Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2020.....	47
Tabela 13.	Saldo migracji ogółem w Gminie Kamieńsk, w gminach ościennych, powiecie radomszczańskim oraz województwie łódzkim w latach 2011-2020 – analiza porównawcza.....	48
Tabela 14.	Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2020	51
Tabela 15.	Ludność wg ekonomicznych grup wieku na dzień 31 grudnia 2020 r. – analiza porównawcza.....	52
Tabela 16.	Prognoza liczby ludności w Gminie Kamieńsk	54
Tabela 17.	Prognoza liczby ludności na lata 2020 – 2030 – analiza porównawcza	55
Tabela 18.	Zasoby mieszkaniowe w 2019 roku – analiza porównawcza.....	58
Tabela 19.	Zasoby mieszkaniowe w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2019 (brak danych za rok 2020)	58
Tabela 20.	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań w 2019 roku w Gminie Kamieńsk oraz gminach ościennych – analiza porównawcza	59
Tabela 21.	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2020	59
Tabela 22.	Wykaz lokali mieszkalnych wchodzących w mieszkaniowy zasób Gminy Kamieńsk	60
Tabela 23.	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2019	66
Tabela 24.	Ilość osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2019	66
Tabela 25.	Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w 2019 roku – analiza porównawcza	67
Tabela 26.	Wydatki z budżetu Gminy Kamieńsk w roku 2020 (w zł)	68
Tabela 27.	Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2013 – 2020	68

Tabela 28.	Wydatki ogółem oraz na pomoc społeczną, udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem – analiza porównawcza w 2020 roku	68
Tabela 29.	Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Kamieński w latach 2011 – 2020	70
Tabela 30.	Udział % bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kamieński 71	
Tabela 31.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2011 – 2020 – analiza porównawcza.....	71
Tabela 32	Informacja o bezrobociu w przekroju miast i wsi na koniec 2020 r.	73
Tabela 33.	Udział osób z prawem do zasiłku oraz osób w wieku 18-44 lata w grupie osób bezrobotnych w gminach w powiecie radomszczańskim (kolor niebieski – najniższa wartość, kolor pomarańczowy – najwyższa wartość).....	73
Tabela 34	Informacja o bezrobociu w przekroju miast i wsi na koniec 2020 r. i na początek 2021 r.	75
Tabela 35	Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia (%) w powiecie radomszczańskim w latach 2010 – 2020.....	75
Tabela 36	Bezrobocie rejestrowane w powiecie radomszczańskim w latach 2010 – 2020	76
Tabela 37	Pracujący z terenu Gminy Kamieński w latach 2011 – 2020.....	77
Tabela 38	Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2011 – 2020 – analiza porównawcza	78
Tabela 39	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Kamieński w latach 2011 – 2020	80
Tabela 40	Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieński wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)	81
Tabela 41	Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieński w latach 2014-2020	83
Tabela 42	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon – analiza porównawcza w latach 2011 – 2020	84
Tabela 43	Poziom aktywizacji gospodarczej w Gminie Kamieński, gminach powiatu radomszczańskiego oraz w gminach ościennych w latach 2010 – 2019 – analiza porównawcza	84
Tabela 44	Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach (2017/2020) – analiza porównawcza	86
Tabela 45	Struktura powierzchniowa indywidualnych gospodarstw rolnych w Gminie Kamieński. 88	
Tabela 46	Wyniki finansowe samorządu Gminy Kamieński w latach 2016 – 2020.....	88
Tabela 47	Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2018 – 2020 – analiza porównawcza	91
Tabela 48	Struktura dochodów na 1 mieszkańca w Gminie Kamieński w zł w latach 2011 – 2020 93	
Tabela 49	Przewidywane źródła finansowania inwestycji	130

Spis map

Mapa 1.	Mapa administracyjna województwa łódzkiego, Gmina Kamieński.....	7
---------	--	---

Spis wykresów

Wykres 1.	Liczba mieszkańców w Gminie Kamieński w latach 2011-2020	43
Wykres 2.	Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie Gminy Kamieński (stan w dniu 31 XII) w latach 2011 – 2020.....	46
Wykres 3.	Saldo migracji w Gminie Kamieński w latach 2011 – 2020	48
Wykres 4.	Saldo migracji ogółem w 2020 roku – analiza porównawcza	50
Wykres 5.	Podział ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2020 r w Gminie Kamieński	53
Wykres 6.	Liczba mieszkańców w Gminie Kamieński w latach 2020-2030 – prognoza	54
Wykres 7.	Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu na rok 2020 oraz prognozy na rok 2030	56
Wykres 8.	Budynki mieszkalne w 2019 roku w gminach – analiza porównawcza.....	57

Wykres 9.	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2019	67
Wykres 10.	Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Kamieńsk z podziałem na płeć w latach 2011-2020	70
Wykres 11.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2011 – 2020 – analiza porównawcza	72
Wykres 12	Zjawisko bezrobocia w przekroju miast i wsi na koniec 2020 r.	74
Wykres 13	Aktywność zawodowa mieszkańców Gminy Kamieńsk w latach 2011 – 2020	77
Wykres 14	Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w Gminie Kamieńsk	78
Wykres 15	Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza, rok 2020	79
Wykres 16	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2020	81
Wykres 17	Rozkład podmiotów gospodarki narodowej wg klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2020 r.)	83
Wykres 18	Poziom aktywizacji gospodarczej w latach 2011 - 2020 w Gminie Kamieńsk	85
Wykres 19	Struktura dochodów i wydatków Gminy Kamieńsk w latach 2016 – 2020	89
Wykres 20	Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2020	90
Wykres 21	Dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2018 – 2020 - analiza porównawcza	92
Wykres 22	Wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2018 – 2020 - analiza porównawcza	92
Wykres 23	Dochody i wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2020 roku - analiza porównawcza	93
Wykres 24	Struktura dochodów w Gminie Kamieńsk w latach 2018 – 2020	94

Spis rysunków

Rysunek 1.	Fragment mapy województwa łódzkiego, uwzględniający gminy graniczące z Gminą Kamieńsk	8
Rysunek 2.	Powiat radomski, Gmina Kamieńsk	9
Rysunek 3.	Gmina Kamieńsk na mapie drogowej	10
Rysunek 4.	Gmina Kamieńsk na mapie drogowej	11
Rysunek 5.	Jednostki pomocnicze Gminy Kamieńsk	12
Rysunek 6.	Plan Gminy Kamieńsk	13
Rysunek 7.	Formy ochrony przyrody w Gminie Kamieńsk	20
Rysunek 8.	Herb Gminy Kamieńsk	25
Rysunek 9.	Trasy Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej	34
Rysunek 10	Nartostrada na Górze Kamieńsk	96
Rysunek 11	Trasy rowerowe na Górze Kamieńsk	97
Rysunek 12	Obszar Nowej Energii	137
Rysunek 13	Miejskie Obszary Funkcjonalne	139

Spis fotografii

Fotografia 1.	Budowa autostrady A1 - zjazd w Kamieńsku	10
Fotografia 2.	Centrum miasta Kamieńsk	31
Fotografia 3.	Widok na elektrownię wiatrową na Górze Kamieńsk	35
Fotografia 4	Miasto Kamieńsk	114

1. Wstęp

Strategia rozwoju Gminy Kamieńsk jest formalnym dokumentem, który określa strategiczne kierunki rozwoju gminy na lata 2021 - 2030. Jest ona komplementarna z innymi regulacjami planistyczno-strategicznymi obowiązującymi w gminie oraz w województwie łódzkim. Dokument będzie nadrzędny względem dokumentów sektorowych dotyczących obszaru Gminy Kamieńsk, jednocześnie będzie spójny z dokumentami wyższego rzędu - *Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030+*, a także *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030*. Strategia wyznacza ramy dla planów i programów powstających w jednostce podczas obowiązywania rzeczonoego dokumentu. *Strategia Rozwoju Gminy Kamieńsk na lata 2021 - 2030* została opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Diagnozę strategiczną uzupełniono o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Podstawowym dokumentem prawnym określającym zadania gminy, na którym opierano się podczas przygotowywania Strategii, jest ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto, w trakcie prac nad Strategią przeanalizowano poniższe akty prawne pod kątem powiązania z celami i kierunkami rozwoju opisanymi w Strategii:

- ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawę z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym,
- ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Prace nad strategią rozpoczęto we wrześniu 2021 roku, kiedy to Rada Miejska w Kamieńsku podjęła decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Proces tworzenia strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, którą pogłębiano podczas warsztatów strategicznych oraz badania ankietowego. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów. Powstały w ten sposób projekt dokumentu strategicznego udostępniono mieszkańcom z prośbą o zapoznanie się i przekazanie uwag. Ostateczny dokument uwzględnia opinie mieszkańców gminy.

Prace nad *Strategią Gminy Kamieńsk* toczyły się z uwzględnieniem następujących zasad:

- zasada koncentracji na realnych siłach Gminy Kamieńsk – strategia powinna zmierzać do wszechstronnego wykorzystania unikalnych zasobów lokalnych, w szczególności historycznych, przyrodniczych, a także kapitału ludzkiego oraz cennych odmienności. Dlatego zawartość celów strategicznych to przede wszystkim pomysły na wykorzystanie atutów lokalnych, na które zarówno Urząd Miejski w Kamieńsku, jak i sami mieszkańcy mają największy wpływ;
- zasada koncentracji na zagadnieniach najistotniejszych dla przyszłości – przyjęto, że każdy potencjalny cel strategiczny powinien być rozpatrywany w kontekście jego doniosłości dla przyszłości Gminy Kamieńsk. Dokonano zatem selekcji i wyodrębniono cele o najwyższym priorytecie;
- zasada koncentracji tematycznej – *Strategia Rozwoju Gminy Kamieńsk na lata 2021 – 2030* będzie koncentrowała się na niewielu, ale najważniejszych zagadnieniach z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego. Ta wybiórczość zapobiega stworzeniu dokumentu, który będzie obejmować wszystkie cele, a faktyczna ich realizacja następuje tylko w niewielu przypadkach.

Realizacja zadań określonych w strategii przypada na okres programowania Unii Europejskiej i zawiera się w latach 2021 – 2027. Rezultaty i oddziaływania niektórych zadań, szczególnie tych rozpoczętych w latach 2018 – 2027, obejmą także następny okres programowania.

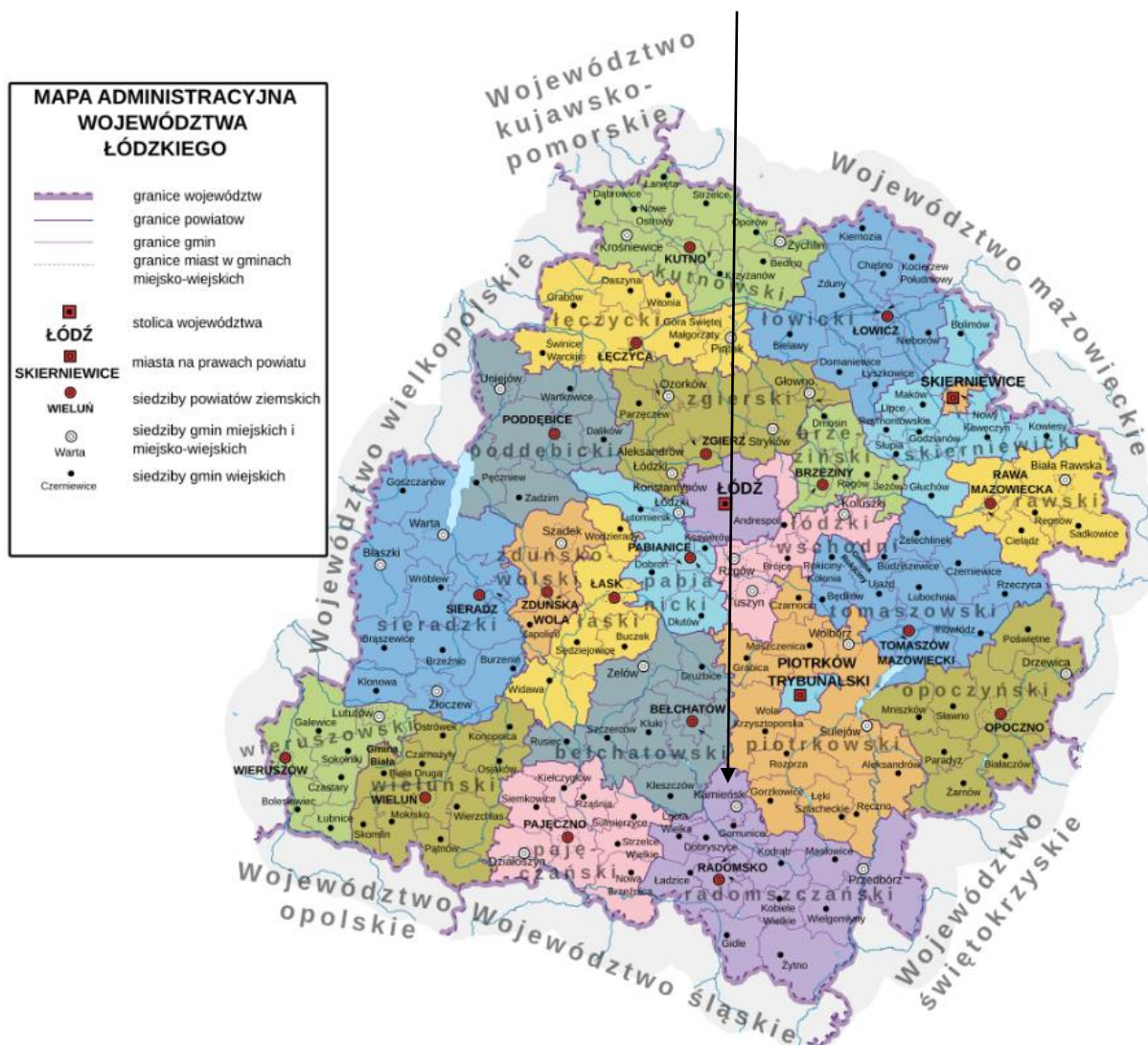
2. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym Strategią

2.1. Podstawowe dane dotyczące obszaru

2.1.1. Położenie

Gmina Kamieńsk położona jest w południowej części województwa łódzkiego i najdalej wysuniętą na północ gminą powiatu radomszczańskiego. Powierzchnia gminy wynosi 95.81 km², co stanowi 6,6% powierzchni powiatu.

Mapa 1. Mapa administracyjna województwa łódzkiego, Gmina Kamieńsk

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojew%C3%B3dztwo_%C5%82%C3%B3dzkie

Rysunek 1. Fragment mapy województwa łódzkiego, uwzględniający gminy graniczące z Gminą Kamieński

Źródło: Opracowanie własne na podst. https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojew%C3%B3dztwo_%C5%82%C3%B3dskie

W ramach powiatu radomszczańskiego Gmina Kamieński graniczy z gminami Lgota Wielka, Dobryszce oraz Gomunice. Gminy graniczące bezpośrednio, położone w sąsiadujących powiatach to:

- Bełchatów, Kleszczów (powiat bełchatowski),
- Gorzkowice, Wola Krzysztoporska, Rozprza (powiat piotrkowski).

Rysunek 2. Powiat radomszczański, Gmina Kamieńsk

Źródło: www.gminy.pl

Gmina Kamieńsk jest gminą miejsko-wiejską, w której funkcje centralne pełni miasto Kamieńsk. Gmina złożona jest z 13 sołectw, w ramach których wyróżniono 22 wsie.

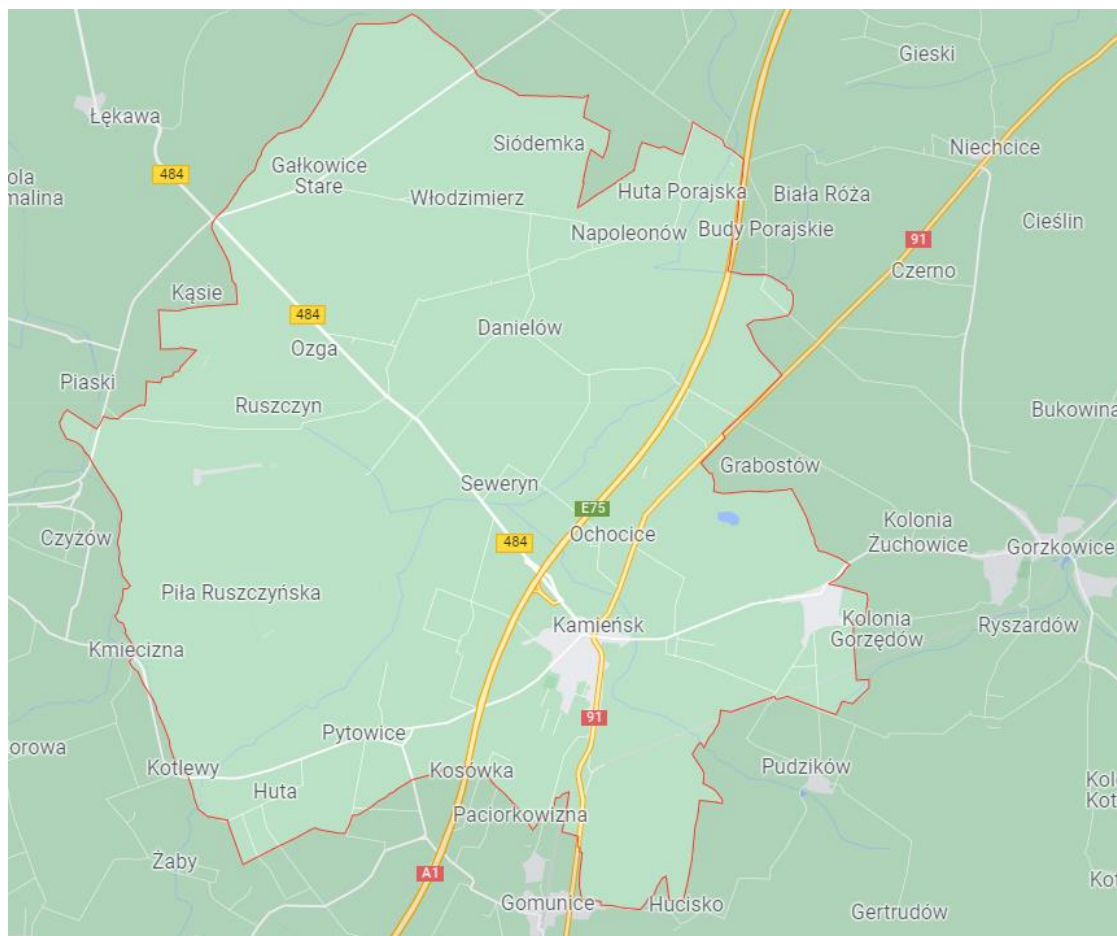
Kierując się położeniem gminy, w analizach porównawczych w kolejnych rozdziałach strategii, uwzględniono: wszystkie gminy powiatu radomszczańskiego oraz gminy: Bełchatów, Kleszczów, Wola Krzysztoporska, Gorzkowice i Rozprza.

Tam gdzie było to zasadne – w celu ukazania skali zjawiska - dane statystyczne dotyczące Gminy Kamieńsk porównano również do danych na poziomie powiatu radomszczańskiego oraz województwa łódzkiego. Gminy wybrane do analiz porównawczych zostały wytypowane zarówno ze względu na podobieństwo do Gminy Kamieńsk (podobne uwarunkowania rozwoju), jak i ze względu na położenie w jej bezpośrednim sąsiedztwie.

Miarą spójności terytorialnej jest między innymi dostępność komunikacyjna obszaru gminy. Podstawowym elementem systemu transportowego gminy jest układ drogowy, który zapewnia zarówno powiązania zewnętrzne w skali regionu i kraju, jak i powiązania wewnętrzne gminnej sieci osadniczej. Gmina Kamieńsk posiada połączenia komunikacyjne drogowe oraz kolejowe o znaczeniu krajowym i regionalnym. Przez obszar gminy przebiegają:

- Autostrada A1 biegnąca w ciągu trasy europejskiej E75, łączącej północną i południową granicę Polski – na obszarze gminy, w Kamieńsku, zlokalizowany jest zjazd z autostrady;
- Droga krajowa nr 91 prowadząca na północ w kierunku Piotrkowa Trybunalskiego, zaś na południe w kierunku miasta powiatowego Radomsko;
- Droga wojewódzka Nr 484;
- Drogi powiatowe;
- Drogi gminne;
- Linia kolejowa tzw. „wiedeńska” w relacji: Koluszki - Częstochowa - Katowice z przystankami Kamieńsk oraz Gorzędów, położona w południowo- wschodniej części gminy.

Rysunek 3. Gmina Kamieński na mapie drogowej

Źródło: www.google.pl/maps/place/Kamieński

Na zdjęciu poniżej przedstawiono budowę zjazdu z autostrady A1 w Kamieńsku.

Fotografia 1. Budowa autostrady A1 - zjazd w Kamieńsku

Źródło: Fotografia własna

O korzystnej lokalizacji gminy świadczy również jej położenie wobec najbliższych, większych ciągów komunikacyjnych:

- Na północy – sieć dróg przecinająca Piotrków Trybunalski (drogi krajowe nr 74 i 12 oraz droga ekspresowa S8 łącząca się z autostradą A1);
- Na południu – droga krajowa Nr 42 przebiegająca przez Radomsko.

Rysunek 4. Gmina Kamieńsk na mapie drogowej

Źródło: www.google.pl/maps/place/Kamieńsk

Charakterystycznym obiektem fizjograficznym na terenie gminy jest Góra Kamieński, która powstała na skutek prac górniczych Kopalni Węgla Brunatnego w Bełchatowie. Jest to doskonałe miejsce wypoczynku nie tylko dla mieszkańców, ale również dla licznych turystów, a także doskonały teren dla bytowania dzikiej zwierzyny.

2.1.2. Powierzchnia

Gmina Kamieńsk zajmuje powierzchnię 96 km², czyli około 6,65% powierzchni powiatu radomszczańskiego. Gmina złożona jest z miasta Kamieńsk oraz 13 sołectw, na które składają się 22 wsie. Sołectwa w gminie to: Aleksandrów, Barczkowice, Danielów, Dąbrowa, Gałkowice Stare, Gorzędów, Huta Porajska, Koźniewice, Ochocice, Podjezioro, Pytowice, Szpinalów oraz Włodzimierz.

Rysunek 5. Jednostki pomocnicze Gminy Kamieńsk

Źródło: bip.kamiesk.com.pl

Miasto Kamieńsk o powierzchni 12 km² stanowi 12,5% całkowitej powierzchni Gminy Kamieńsk. Dominującymi terenami w gminie są zatem obszary wiejskie. Plan gminy przedstawia się zaś następująco:

Rysunek 6. Plan Gminy Kamieński

Źródło: Urząd Miejski w Kamieńsku

2.1.3. Ludność

Na dzień 31 grudnia 2020 roku Gminę Kamieński zamieszkiwało 5 839 osób, w tym 46,29% zamieszkiwało miasto Kamieński. W roku 2020 kobiety stanowiły 49,90% ogółu ludności. Na przestrzeni, poddanych analizie, lat odnotowano zmniejszenie się liczby ludności. W porównaniu do roku 2011, liczba ludności w roku 2020 zmniejszyła się o 5,07%. W gminie notuje się ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji oraz zwiększającą się liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym i zmniejszającą się liczbę ludności w wieku przedprodukcyjnym. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

2.1.4. Środowisko przyrodnicze

Zasoby geologiczne

Gmina Kamieńsk pod względem fizyczno-geograficznym należy do mezoregionu Wysoczyzny Bełchatowskiej, związanej genetycznie z obszarem Nizin Środkowopolskich. Od strony zachodniej gmina jest otoczona Kotliną Szczercowską, od północno-wschodniej Wysoczyzną Łaską, od południowo-wschodniej Wzgórzami Radomszczańskimi przechodzącymi w kierunku południowo-zachodnim w Nieckę Włoszczowską.

Odzwierciedleniem akumulacyjnej działalności zlodowacenia środkowopolskiego, jest morfologia terenu, który urozmaicają wzgórza morenowe, wały ozów oraz pagórki kemów. Wysokości bezwzględne na terenie gminy kształtują się od ok. 200 m n.p.m. koło Kmiecizny do ponad 243 m n.p.m. koło Koźniewic. Wzgórza morenowe występują w części północno-wschodniej i południowo-wschodniej gminy. Cechuje je południkowy przebieg, wysokości względne od 5 do 20 m i spadki o nachyleniach ok. 10%. Ich wysokości bezwzględne wynoszą ok. 230 m n.p.m. Istotnym elementem rzeźby jest składowisko zewnętrzne nadkładu kopalni węgla brunatnego, które wznosi się na wysokość ponad 400 m n.p.m. Powierzchnię gminy rozcinają niewielkie ciek wodne: Jeziorka i Kamionka. Zachodnią granicę gminy stanowi Widawka, która na niewielkim odcinku jest też rzeką wewnętrzną Gminy Kamieńsk. Najniżej położone dna dolin rzecznych osiągają wysokość ok. 190 m n.p.m. Przez teren gminy przebiega również dział wodny I rzędu, rozdzielający dorzecza Odry i Wisły. Nakładające się czynniki naturalne oraz przekształcenia antropogeniczne, w postaci zwałowiska kopalni węgla brunatnego, sprawiają, że powierzchnia terenu gminy jest urozmaicona i charakteryzuje się dużą rozpiętością wysokości względnych.

Budowa geologiczna

Podłoże geologiczne Gminy Kamieńsk wiąże się z istnieniem znacznie większej struktury geologicznej zwanej Niecką Łódzką, powstałej na skutek ruchów tektonicznych u schyłku jury. W górnej kredzie Niecka Łódzka przekształciła się w głębokomorski basen, który wypełnił się osadami tak, by w końcu kredy stała się łądem. Cały omawiany obszar pokrywały lokalne zbiorniki słodkowodne o zmiennym zasięgu i różnej głębokości. Najgłębszym i największym był zbiornik zajmujący rów tektoniczny w obrębie skał jurajskich i ciągnący się od Kamieńska na wschodzie po Szczerców, długości ok. 40 km, szerokości 2-3 km i głębokości ponad 200 m. Rów ten wypełniają utwory mioceny i plioceny: piaszczyste, mułkowe i ilaste pokryte płaszczem luźnych osadów czwartorzędowych. W obrębie osadów miocenich występuje seria węgla brunatnego odkryta w 1960 r. W zaburzeniach lokalnych niewielką rolę odegrały także masy solne cechsztynu (górnym perm), które stanowią bezpośrednie podłoże późniejszych osadów. Halotektonika przyczyniła się do urozmaicenia łagodnego na ogół i spokojnego synklinalnego układu warstw niecki łódzkiej. Na terenie gminy halotektoniczne antykliny występują w okolicach Kamieńska. Na urozmaiconej powierzchni skał mezozoicznych spoczywają w nielicznych miejscach osady trzeciorzędowe, lecz decydujący wpływ na ukształtowanie powierzchni Gminy Kamieńsk miała epoka lodowcowa. Na pokrywie gruntów trzeciorzędowych, a przeważnie wprost na litym podłożu, spoczywa gruby płaszcz osadów czwartorzędowych. W olbrzymiej części są to skały Skandynawii oraz północnych obszarów Polski rozkruszone przez transport lodowcowy i wodny.

Wszystkie utwory dostępne na powierzchni (wyłączając utwory wieku trzeciorzędowego i czwartorzędowego zwałowane w postaci zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywką) są więc wieku czwartorzędowego. Ich miąższość jest bardzo zróżnicowana i waha się od kilkunastu metrów w rejonie Kamieńska do 318 metrów w zachodnim narożniku gminy. Należą do nich piaski, utwory mieszane piaszczysto-żwirowe i gliny. W części północnej gminy znaczne obszary pokrywają utwory plejstoceny moreny czołowej. Są to piaski, żwiry i głazy nie tworzące wyraźnych form o miąższości powyżej 2 m. Na zachód i południe od wsi Gorzędów i Kamieńska oraz w podłożu miasta znajdują się utwory plejstoceny - gliny zwałowe starszego stadiału. W dolinach cieków wodnych zalegają utwory aluwialne oraz występują torfowiska. W północnej części gminy w dolinie rzeki Jeziorka (rejon wsi Podjezioro i Napoleonów) zalegają udokumentowane torowiska o miąższości przekraczającej 1 m.

Zasoby kopalin

Na terenie Gminy Kamieńsk występują liczne zasoby kopalin. Ich charakterystykę przedstawiono szczegółowo w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieńsk*. W granicach gminy znajduje się również kilka terenów górniczych.

W związku z bliskim sąsiedztwem kopalni węgla brunatnego ważne zagadnienie dla gminy stanowi eksploatacja kopalin odbywająca się poza granicami gminy. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywki węgla brunatnego na terenie sąsiedniej Gminy Kleszczów, powstał lej depresyjny, który obejmował swym zasięgiem do niedawna praktycznie cały obszar Gminy Kamieńsk, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej już odkrywki.

Obecnie, w wyniku przebudowy układu odwadniania i wyłączania studni odwadniających we wschodniej części odkrywki, lej depresyjny wycofał się z obszarów położonych na wschód od kopalni i obejmuje jedynie środkowe i północne obszary gminy, a zrehabilitowane i zalesione zwałowisko zewnętrzne nadkładu przybrało bardziej „naturalny” wygląd. Niewątpliwie jednak prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły znaczny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego oraz na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze w gminie. Na terenie gminy, na wierzcholinie zwałowiska, znajduje się składowisko gipsu pochodzącego z odsiarczania spalin elektrowni Bełchatów, wykorzystywane do produkcji elementów gipsowych stosowanych w budownictwie.

Gleby

Cały obszar gminy leży w zasięgu gleb wykształconych na piaskach lub glebach słabo gliniastych. Gminę można podzielić na dwie części: północną, gdzie dominują gleby słabsze i południową (tereny położone na południe od Kamieńska) z glebami o wyższej bonitacji.

W części północnej dominują gleby wytworzone z piasków o bonitacji V-VI. Są to gleby niespójne, kwaśne, ostro reagujące na brak opadów.

W dolinach cieków wodnych występują głównie gleby murszowe wytworzone w piaskach i pyłach. Przeważnie są to użytki zielone klas V, VI. Wskazane jest utrzymanie tych terenów w trwałym użytkowaniu zielonym.

W części południowej dominują gleby klasy IV b z niewielkimi enklawami gleb o bonitacji V. Są to gleby słabogliniaste i gliniaste lekkie, gleby kwaśne. Zaliczane są one do kompleksu żytioziemniaczanego, odpowiednie dla sadownictwa. Należy je zachować w uprawie rolnej.

Ogółem grunty chronione, klasy I-IV zajmują w granicach Gminy Kamieńsk powierzchnię 1153,3 ha. Stanowi to ok. 12% jej powierzchni. Gleby te głównie skoncentrowane są w pasie od miejscowości Gorzędów poprzez Kamieńsk do miejscowości Pytowice

Wody podziemne

Zgodnie z podziałem regionalnym zwykłych wód podziemnych wg Paczyńskiego (1995) obszar Gminy Kamieńsk należy do regionu łódzkiego, jednostki strukturalne na obszarze gminy to Niecka Łódzka wchodząca w skład Synklinorium Szczecińsko-Łódzko-Miechowskiego i Tektoniczny Rów Kleszczowa.

Obszar gminy jest zasobny w wody podziemne, istnieje możliwość ujmowania wód czwartorzędowego i kredowego poziomu wodonośnego i one właśnie stanowią podstawowe użytkowe poziomy wodonośne. Pomimo że na znacznych obszarach są słabo izolowane i narażone na zanieczyszczenia powierzchniowe, użytkowe poziomy wodonośne charakteryzują się dobrą jakością. Stopień antropopresji na wody głównych poziomów użytkowych jest niski i znaczna ich część prowadzi wody mieszczące się w przedziale tła pierwotnego poszczególnych poziomów. Nie stwierdzono także występowania zanieczyszczeń wód podziemnych w skali makroregionalnej. Wody podziemne w rejonie zwałowiska zewnętrznego charakteryzują się dobrą jakością odpowiadającą klasie Ia i Ib (wody najwyższej i wysokiej jakości).

W związku z bliskim sąsiedztwem kopalni węgla brunatnego ważne zagadnienie stanowi eksploatacja kopalni odbywająca się poza granicami gminy. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywki węgla brunatnego na terenie sąsiedniej jednostki - Kleszczowa, powstał lej depresyjny, który obejmuje swym zasięgiem praktycznie cały obszar Gminy Kamieńsk, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej odkrywki. Obecnie, w wyniku przebudowy układu odwadniania i wyłączania studni odwadniających we wschodniej części odkrywki, lej depresyjny wycofał z obszarów położonych na wschód od kopalni i obejmuje jedynie środkowe i północne obszary gminy, a zrehabilitowane i zalesione zwałowisko zewnętrzne nadkładu przybrało bardziej „naturalny” wygląd. Niewątpliwie jednak prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły znaczny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego oraz na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze.

Badania prowadzone na składowisku dotyczące jakości wód podziemnych za okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. wykazały, iż metale ciężkie występowały w ilościach niewielkich, często poniżej zakresu oznaczalności, i nie miały negatywnego wpływu składowiska na środowisko wód podziemnych.

Gmina położona jest w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych, oznaczonej kodem PLGW600083. Jej charakterystykę, zgodnie z „Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” (Dz. U. z 2016 r. 1967), przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Charakterystyka jednolitej części wód podziemnych

kod JCWPd		PLGW600083
ocena stanu	ilościowy	słaby
	chemiczny	dobry
zakładany cel środowiskowy		ochrona stanu ilościowego przed dalszym pogorszeniem dobry stan chemiczny
ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych		zagrożona
derogacje		ustalenie celów mniej rygorystycznych; brak możliwości technicznych
uzasadnienie derogacji		Przyczyny antropogeniczne: Ze względu na intensywny pobór wód podziemnych związany z odwadnianiem górniczym (Pole Bełchatów i pole Szczerców), procesy ascenzji wód zasolonych. Brak możliwości likwidacji kopalni przed wyeksploatowaniem złoża, ze względów gospodarczych.

Wody powierzchniowe

Przeważająca część Gminy Kamieńsk odwadniana jest jednak do zlewni Widawki (dorzecze Odry), a jedynie fragment położony na południe od miejscowości Gorzędów odwadnia rzeka Luciąża, należąca do dorzecza Wisły. System wodny gminy stanowią stosunkowo niewielkie cieki o małych przepływach. Jedyną większą rzeką jest Widawka, która płynie południowo-zachodnim skrajem gminy. Z pozostałych cieków wymienić należy:

- Rzeka Kamionka - nad którą położone jest miasto Kamieńsk. Bierze ona swój początek poza granicami gminy w okolicach wsi Chrzanowice i wpływa na teren gminy z kierunku południowo-wschodniego w okolicach linii kolejowej, mija Kamieńsk ograniczając miasto od południa, wschodu i północy i płynąc w kierunku północno-zachodnim dociera do zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki, aby dotrzeć do Widawki;
- Rzeka Jeziorka - która bierze swój początek w okolicach Danielowa i płynąc w kierunku południowo-zachodnim, podobnie jak Kamionka, dopływa do zwałowiska i uchodzi do Widawki.

Obie rzeki na całej swej długości przyjmują bezimienne dopływy. Następnie tworząc kanał odwadniający otaczający wzniesienie od północy, wschodu i południa odbierają wodę ze zwałowiska i uchodzą do Widawki.

Podkreślenia wymaga fakt, iż obieg wody w gminie od czasu budowy kopalni węgla brunatnego uległ niemal całkowitemu przeobrażeniu. Bariery studni odwadniających złożę węgla Bełchatów spowodowały odwodnienie terenu i powstanie rozległego leja depresji, który objął w minionych latach praktycznie cały obszar gminy.

Gospodarka rolna, wskutek obniżenia lustra wód gruntowych, opiera swoją produkcję przede wszystkim na wodach opadowych (zawieszonych). Większe ciekі (Widawka, Kamionka, Jeziora) nie mają już charakteru naturalnego, gdyż zostały częściowo ujęte w kanały, bądź przełożone, by nie kolidować ze zwałowiskiem zewnętrznym nadkładu odkrywki. Całość obrazu ingerencji człowieka w sieć hydrograficzną dopełniają melioracje.

Biorąc pod uwagę fakt wycofywania się leja depresyjnego z terenu Gminy Kamieńsk, przewidywane szkodliwe wpływy robót górniczych zakładu górniczego sąsiadującego z gminą na środowisko będą nieznaczne. Obecnie lej depresyjny odsuwa się na zachód i następuje stopniowe odbudowywanie poziomu wód gruntowych. Proces odbudowy zwierciadła wód podziemnych następuje od początku lat 90-tych.

W związku z bliskim sąsiedztwem kopalni węgla brunatnego ważne zagadnienie stanowi eksploatacja kopalni odbywająca się poza granicami Gminy Kamieńsk. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywki węgla brunatnego na terenie sąsiedniej jednostki - Kleszczowa, powstał lej depresyjny, który obejmuje swym zasięgiem praktycznie cały obszar Kamieńska, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej odkrywki. Obecnie, w wyniku przebudowy układu odwadniania i wyłączania studni odwadniających we wschodniej części odkrywki, lej depresyjny wycofał z obszarów położonych na wschód od kopalni i obejmuje jedynie środkowe i północne obszary Gminy Kamieńsk, a zrekultywowane i zalesione zwałowisko zewnętrzne nadkładu przybrało bardziej „naturalny” wygląd. Niewątpliwie jednak prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły znaczny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego oraz na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze

Wody stojące stanowi zespół stawów rybnych w miejscowości Kmiecizna. Program małej retencji dla województwa łódzkiego przewiduje na terenie Gminy Kamieńsk budowę:

- zbiornika retencyjnego „Gorzędów” o powierzchni 1,5 ha i pojemności 18 tys. m³,
- zbiornika retencyjnego „Kamieńsk” o powierzchni 62,4 ha i pojemności 567,2 tys. m³.

Obszar gminy położony jest w zasięgu 4 jednolitych części wód powierzchniowych wyznaczonych zgodnie z „Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” (Dz. U. z 2016 r. 1967). Ich charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych

nazwa JCW (krajowy kod Jednolitej części wód powierzchniowych)	status	ocena aktualnego stanu	zakładany cel środowiskowy	ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	derogacje	uzasadnienie derogacji
RW6000191825 Widawka od Kręcicy do Krasówki	silnie zmieniona część wód	zły	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych	W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych.
RW60001618229 Rakówka	silnie zmieniona część wód	zły				
RW600016182139 Widawka do Kręcicy	naturalna część wód	zły	osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych	
RW600016182169 Jeziora	silnie zmieniona część wód	zły	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych	Brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: Utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych. Przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych. Opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz Opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych.

Zasoby przyrodnicze

Flora Gminy

Współczesne przemiany flory Gminy Kamieńsk wiążą się z sukcesywnym wprowadzaniem jednogatunkowych borów sosnowych. Flora naturalnych zbiorowisk stopniowo zanika i ubożeje. Zmienione i osłabione fitocenozy leśne są mało odporne na ekspansję gatunków im obcych. Podobne procesy zanikania gatunków własnych dla naturalnych postaci zespołów i pojawienia się im obcych - chwastów, występują na torfowiskach i łąkach. Zdecydowana większość gatunków roślinnych występujących na terenie gminy należy do tzw. elementu geograficznego holarktycznego i jego podelementów:

- wokółbiegunowego (np. borówka brusznica, widłak jałowcowaty),
- eurosyberyjskiego (sosna zwyczajna),
- środkowoeuropejskiego (dąb bezszypułkowy),
- subatlantycko-europejskiego (trawa szczotlika siwa, żarnowiec miotlasty).

Lasy

Szczególnie znaczącym elementem środowiska są lasy. Spełniają one wielorakie funkcje: środowiskotwórcze, krajobrazowe, ochronne, społeczne - przyczyniając się do zachowania równowagi ekologicznej w obrębie gminy. W uszczegółowieniu funkcje lasu kształtują się następująco:

- retencjonowanie wody i łagodzenie ekstremalnych stanów przepływu wód powierzchniowych i gruntowych,
- przeciwdziałanie degradacji i erozji gleb oraz stepowienia krajobrazu,
- wiązanie dwutlenku węgla i gazów przemysłowych z powietrza, wody i gleby oraz neutralizacja ich negatywnego działania,
- korzystna modyfikacja warunków hydrologicznych i topoklimatycznych na terenach rolniczych,
- zachowanie zasobów genowych fauny i flory oraz przywracanie bioróżnorodności i naturalności krajobrazu,
- tworzenie możliwości wypoczynku oraz poprawy warunków życia dla ludności gminy.

Naturalną szatę leśną w gminie stanowią zbiorowiska borów sosnowych i borów mieszanych dębowo - sosnowych oraz lasów grądowych. Obecnie na terenie gminy dominują siedliska boru świeżego. Drzewostan stanowi niemal w 100% sosna z pojedynczą brzozą i świerkiem. Zwarte obszary leśne są stosunkowo niewielkie i zlokalizowane głównie w części zachodniej gminy - są to Lasy Państwowe administrowane przez Nadleśnictwo Bełchatów. Jako lasy otaczające kompleks przemysłowy Bełchatów kwalifikuje się je w całości do kategorii lasów ochronnych.

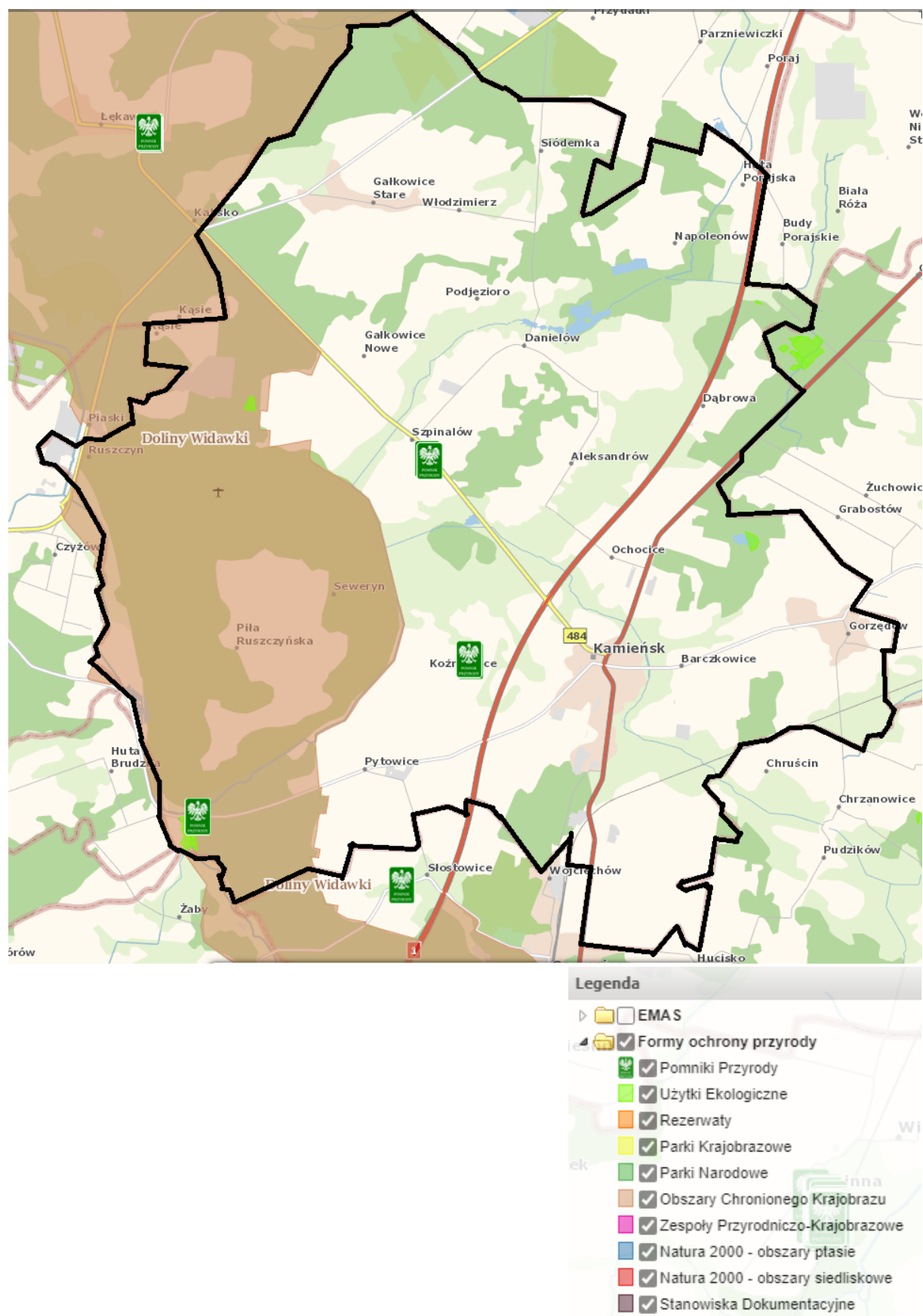
Na terenie gminy lasy i tereny leśne zajmują powierzchnię 3602,4 ha, co stanowi ok. 37,6% ogólnej powierzchni. Największy kompleks stanowią lasy w okolicach Pytowic i Koźniewic. Zalesienie w gminie ciągle wzrasta, co wiąże się z sukcesywnym zalesianiem zwałowiska oraz zalesianiem gruntów rolnych przez prywatnych właścicieli. Lasy Gminy Kamieńsk należą administracyjnie do Nadleśnictwa Bełchatów, Nadleśnictwa Radomsko oraz częściowo do Nadleśnictwa Piotrków.

Formy ochrony przyrody

Na podstawie ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.) formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Na terenie Gminy Kamieńsk występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”,
- Pomniki przyrody,
- Użytki ekologiczne.

Rysunek 7. Formy ochrony przyrody w Gminie Kamieński

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Pomniki przyrody

Jedną z form ochrony przyrody stanowią pomniki przyrody, które definiuje się jako pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie. Na terenie Gminy Kamieńsk za pomniki przyrody zostały uznane następujące obiekty:

- trzy lipy drobnolistne o obwodzie pni 570 cm, 325 cm i 400 cm położone w parku w Pytowicach, teren byłego PGR,
- dwa wiązy górskie o obwodzie pni po 250 cm położone j.w.,
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 280 cm, położony j.w.,
- trzy dęby szypułkowe o obwodzie pni 595 cm, 403 cm, 350 cm rosnące we wsi Szpinalów,
- dwa dęby szypułkowe o obwodzie pni: 330 cm i 370 cm rosnące w miejscowości Koźniewice.

Na liście obiektów proponowanych do objęcia ochroną konserwatorską znajdują się:

- dąb czerwony o obwodzie pnia 400 cm, położony w leśnictwie Pytowice, Nadleśnictwo Bełchatów,
- lipa drobnolistna o obwodzie pnia 220 cm, rosnąca w Gorzędowie na terenie stanowiącym park dla mieszkańców wsi (obok budynku siedziby OSP),
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 290 cm, rosnący w Pytowicach w parku na terenie byłego PGR,
- dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm, rosnący w Pytowicach, Kmiecizna ok. 20 m od drogi z Pytowic do Łękińska.

Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt, i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Istotnym powodem tworzenia użytków ekologicznych jest potrzeba objęcia ochroną niewielkich powierzchniowo obiektów, ale cennych pod względem przyrodniczym, o dużym znaczeniu dla zachowania unikatowych zasobów genowych. Z reguły nie mogły one zostać objęte ochroną rezerwatową ze względu na niewielką powierzchnię i mniejszą rangę walorów przyrodniczych.

Wykaz użytków ekologicznych na terenie Gminy Kamieńsk przedstawiono w *POŚ Gminy Kamieńsk*, na obszarze gminy wyróżniono 4 użytki.

Powietrze atmosferyczne¹

Jak zapisano w PGN, do głównych obszarów problemowych Gminy Kamieńsk w zakresie gospodarki niskoemisyjnej zaliczają się niska emisja z sektora mieszkaniowego oraz transport. Poniżej opisano obydwie zagadnienia.

Niska emisja z sektora mieszkaniowego

Sektor mieszkaniowy na terenie gminy ma największy udział w generowanej emisji dwutlenku węgla. Główną przyczyną wysokiej emisji w tym sektorze jest wysokie wykorzystanie węgla jako nośnika ciepła, 70,00% ankietowanych na terenie gminy wskazało na wykorzystywanie węgla jako nośnika ciepła. Mimo korzystnego położenia gminy przy magistralnym gazociągu Częstochowa - Piotrków największymi źródłami zanieczyszczeń powietrza zlokalizowanymi na jej terenie są kotłownie oraz indywidualne

¹ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kamieńsk na lata 2019 – 2024 (PGN)

paleniska, gdyż większość budynków ogrzewana jest węglem. Istotnym czynnikiem energochłonnym, który czyni opalanie gazem zbyt drogie jest niedocieplenie budynków. W starych budynkach często wykorzystywane jest nieefektywne oświetlenie. Ponadto, termomodernizacja nie jest przeprowadzona kompleksowo (tj. docieplenie ścian i stropodachów, przegród wewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej). Wysoka emisja w sektorze mieszkaniowym związana jest także z niewielkim wykorzystaniem OZE na terenie gminy.

Działaniami, jakie należy prowadzić w celu ograniczenia emisji z sektora mieszkaniowego, są:

- termomodernizacja budynków sektora mieszkaniowego wraz z wymianą lub modernizacją źródeł ciepła,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, poprzez montaż kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznych oraz pomp ciepła,
- podejmowanie działań związanych z wykorzystaniem budownictwa pasywnego w sektorze mieszkaniowym oraz prawie zero energetycznego.

Należy zaznaczyć, iż w ostatnich latach zwiększyło się znacznie wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii na terenie gminy poprzez montaż instalacji fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych.

W 2021 r. przy udziale dofinansowania ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu pn. „*Odnawialne źródła energii w Gminie Kamieńsk*” zainstalowano 100 instalacji fotowoltaicznych, 104 kolektory słoneczne oraz 19 kotłów na biomasę.

Transport

Transport to drugi, co do wielkości sektor, emitujący znaczną ilość gazów cieplarnianych. Sektor transportu na terenie gminy charakteryzuje się dynamiką wzrostu emisji, która będzie utrzymywać się w najbliższych latach. Wielkość emisji zależy również od stanu technicznego pojazdów. Nawierzchnia wielu dróg na terenie gminy wymaga remontów. Jako główne kierunki działań w sektorze transportu należy wskazać:

- działania informacyjno-edukacyjne,
- budowę ścieżek rowerowych,
- modernizację dróg.

W Kamieńsku uruchomiono system do monitorowania jakości powietrza w gminie. Dzięki współpracy z Powiatem Radomszczańskim zainstalowano pięć czujników w następujących lokalizacjach:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamieńsku,
- Stacja Ujęcia Wody w Kamieńsku,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Gorzędowie,
- Świetlica Wiejska w Barczkowicach,
- Świetlica Wiejska w Pytowicach.

Czujniki tworzą ogólnopolski zintegrowany system informacyjno-pomiarowy, pyłów PM2.5 i PM10, wilgotności, ciśnienia oraz temperatury.

Pomiary dostępne są za pośrednictwem strony internetowej <https://beskidinstruments.com/mapa/> oraz przez aplikację mobilną pt. "Monitoring Powietrza BI" dostępnej bezpłatnie na telefony z systemami Android oraz iOS. Aplikacja do pobrania jest pod poniższymi adresami: Google Play (Android) oraz App Store (iOS).²

Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków³

Od dnia 1 lipca 2021r. każdy właściciel domu lub zarządca budynku będzie miał 12 miesięcy na złożenie deklaracji na temat źródeł ciepła i spalania. Jeżeli źródło ciepła lub spalania paliw zostanie zainstalowane po 1 lipca deklarację należy złożyć w terminie 14 dni. Tego dnia ruszy też Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków, czyli system informatyczny umożliwiający złożenie deklaracji online.

² kamiensk.pl

³ kamiensk.pl

Deklaracje będzie też można złożyć w formie papierowej, a wypełniony dokument będzie można wysłać listem albo złożyć osobiście w urzędzie gminy właściwym ze względu na lokalizację budynku.

Uzupełniając deklarację, trzeba będzie podać dane osobowe albo nazwę właściciela lub zarządcy budynku lub lokalu oraz adres miejsca zamieszkania lub siedziby, a także adres nieruchomości, w obrębie której eksploatowane jest źródło ciepła lub źródło spalania paliw. Ponadto w deklaracji znajdują się informacje o liczbie i rodzaju eksploatowanych w obrębie nieruchomości źródeł ciepła lub źródeł spalania paliw oraz o ich przeznaczeniu i wykorzystywanych w nich paliwach.

Jak poinformował GUNB, deklarację do CEEB będzie musiał złożyć każdy właściciel lub zarządca, nawet jeżeli wcześniej gmina, w której zamieszkuje, przeprowadziła inwentaryzację źródeł ogrzewania. Prawidłowość wprowadzonych danych zostanie zweryfikowana, np. przez kominiarza przeprowadzającego przegląd komina, który potwierdzi to, co zostało wskazane w deklaracji, uzupełni o dodatkowe dane lub dokona modyfikacji tych istniejących.

2.1.5. Rys historyczny

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie gminy pochodzą z epoki kamienia. Są to przede wszystkim ślady po obozowiskach zlokalizowane na terenie dzisiejszego Napoleonowa, Danielowa oraz Ochoty. Do dziś zachowały się również ślady po osadnictwie epoki mezolitu i brązu. Ponad 20 stanowisk pochodzi ze średniowiecza, lecz dominują stanowiska nowożytnie, których znanych jest ponad 70. Pierwsza wzmianka o Kamieńsku pochodzi z 1291 r. Już wówczas istniał tu kościół parafialny, a cały obszar należał administracyjnie do Kasztelani Sieradzkiej. Miejscowość położona była u przeprawy przez podmokłą dolinę rzeki Kamionki, od której przyjęła prawdopodobnie swą nazwę. Według innych źródeł nazwa Kamieński pochodzi od rodu Kamionów-Jastrzębców, którzy w XIV w. związani byli z pobliskimi Grocholicami. Druga wzmianka o Kamieńsku pochodzi z 1374 r. Jest to przywilej lokacyjny wzorowany na prawie magdeburskim, który Kamieński otrzymał 07.09.1374 r. od regentki królowej Elżbiety. Ówczesne miasto, będące własnością szlachecką, miało charakter usługowo-rolniczy oraz rzemieślniczy i pełniło rolę centrum administracyjnego dla otaczających wsi. Prawa miejskie odnowił Władysław Jagiełło. Po wielkim pożarze w XVI nastąpił upadek miasta. Zygmunt Stary uwolnił wtedy mieszczan od podatku czopowego. Wkład w odbudowę Kamieńska wniosła także rodzina Przerębskich. Jan Przerębski nadał miastu w 1591 r. statut modyfikujący niektóre postanowienia przywileju królewskiego. Nie przyczyniło się to jednak do ożywienia miasta, które mimo uzyskania prawa propinacji (w 1665 r.) nie rozwinęło się. Trudne warunki bytowe mieszczan wywołały nawet „tumult”, o którym nie wiemy jednak nic bliższego. Zatwierdzenie w 1787 r. przywilejów królewskich również nie ożywiło miasta. W 1674 r. Kamieński liczył 115, a w 1800 r. 608 mieszkańców. XVII wiek nie był łaskawy dla Kamieńska- załamanie gospodarki, niszczenie miast i wsi w czasie potopu szwedzkiego i innych toczących się wojen, przyczyniły się do osłabienia jego pozycji w regionie.

Po II rozbiórce Polski w 1793 r. Kamieński znalazł się pod rządami władz pruskich. Od 1807 r. miasto leżało na obszarze Księstwa Warszawskiego, a od 1815 r. na kresach Królestwa Kongresowego. W 1837 r. Kamieński włączony został w skład Guberni Rosyjskiej. W XIX w. miasto miało charakter rolniczy i tylko nieliczni mieszkańcy trudnili się rzemiosłem. Rozwój Kamieńska hamowany był silną pozycją Piotrkowa Trybunalskiego i Radomska. W 1811 r. Kamieński liczył 83 domy oraz 577 mieszkańców, a w 1863 r. 97 domów i 1323 mieszkańców, w tym 701 Żydów. W 1832 r. było 4 sukienników, postrzygacz sukna, farbiarz i 24 kupców. W 1870 r. Kamieński „z powodu braku perspektyw rozwojowych” został pozbawiony przywileju lokacyjnego i stał się wsią gminną obsługującą, ośrodkiem lokalnym, zapleczem rolniczym. Rozwijało się tu rzemiosło meblarskie, w sąsiedztwie istniały duże majątki folwarczne, m. in. Pytowice, Gorzędów. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Kamieński, mimo iż nie posiadał praw miejskich, przechodził dni swego największego rozwoju. W okresie międzywojennym i do początku lat 70-tych Kamieński nadal był ośrodkiem lokalnym z rozwijanymi usługami na potrzeby wsi i rolniczego zaplecza. W tym czasie rozwinął się również, na niewielką skalę, ruch turystyczno-wypoczynkowy. Okres II wojny światowej stał się dla Kamieńska okresem tragicznym. Już 2.09.1939 r. miasto zostało zbombardowane i niemal doszczętnie zrujnowane

w wyniku działań wojennych i okupacyjnych. Całkowicie została także wyniszczona ludność żydowska. W 1960 r. mieszkało w Kamieńsku 1870 osób. Odbudowa w okresie powojennym nabrała przyspieszenia w latach 80-tych, wraz z powstaniem w pobliżu Zespołu Energetycznego „Bełchatów”. Musiały minąć 124 lata, aby Kamieńsk, dzięki staraniom władz samorządowych gminy, odzyskał w 1994 r. prawa miejskie. Na terenie gminy położony jest szereg historycznych miejscowości:

- Barczkowice - ok. 1880 r. wraz z wioską Pirowy liczyły 308 mieszkańców, posiadały 32 domy i 263 morgi ziemi włościańskiej. Folwark Barczkowice należał do dóbr Kamieńsk.
- Danielów - w 1827 r. było tu 29 domów, 217 mieszkańców. W 1880 r. było 30 domów, 324 mieszkańców, 894 mórg ziemi.
- Gałkowice Stare i Nowe - 1827 r. było tu 36 domów i 249 mieszkańców. Dobra Gałkowice wraz z wsią Gałkowice Stare i Nowe, Włodzimierzem, Siódmką i Podjeziorem wg opisu z 1808 r. posiadały: posiadłość dworską o powierzchni 945 mórg, grunty orne i ogrody - 20 mórg, łąk - 2 morgi, 90 mórg lasu.
- Gorzędów - w 1827 r. było tu 37 domów i 262 mieszkańców. Około 1880 roku liczba domów wzrosła do 57, a mieszkańców do 595 osób.
- Kmiecizna - dawna osada włościańska i osada szlachecka nad rzeką Widawką, należąca do gminy i parafii Kamieńsk. Osada włościańska liczyła 1 dom, 10 mieszkańców, 7 mórg ziemi, osada szlachecka 1 dom, 11 mieszkańców, 30 mórg obszaru.
- Koźniewice (Kośniewice) - wieś włościańska, i osada karcz., położona przy uroczysku Wilcza Góra. Około 1883 r. liczyła 26 domów, 226 mieszkańców, 417 mórg obszaru, os. karcz. 3 domy, 6 mórg ziemi.
- Michałów - kol. i osada karcz. W 1827 r. było tu 6 domów i 42 mieszkańców. Około 1885 r. kolonia liczyła 5 domów, 38 mieszkańców i 12 mórg włości, osada karcz. 1 dom, 8 mieszkańców, 5 mórg.
- Mościska - wieś należała do dóbr Kamieńsk i około 1885 r. liczyła 2 domy, 24 mieszkańców, 600 mórg.
- Napoleonów - kolonia i osada, nad istniejącym dawniej jeziorem Parzniewickim, liczące razem w 1827 r. 11 domów i 80 mieszkańców. W 1885 r. kolonia liczyła 20 domów, 148 mieszkańców i 320 mórg, osada liczyła 1 dom, 6 mieszkańców, 35 mórg ziemi włościańskiej.
- Ochocice - wieś i folwark liczące razem w 1827 r. 20 domów i 124 mieszkańców. Łany kmieci i folwarczne dawały dziesięcinę kościołowi w Kamieńsku, a kmiecie też po 2 grosze z łanu dziesięciny konopnickiej. Około 1886 r. - wieś liczyła 25 domów, 190 mieszkańców, 418 mórg ziemi włościańskiej, natomiast folwark 3 domy, 31 mieszkańców, 1550 mórg ziemi.
- Podjezioro - w 1868 r. miała 31 mieszkańców i 379 mórg ziemi. Około 1887 r. 1 dom, 3 mieszkańców, 15 mórg ziemi dworskiej.
- Pytowice - wieś folw. i dobra gminy i parafii Kamieńsk liczące ok. 1886 r.: wieś - 16 domów, 152 mieszkańców, folwark: 6 domów 54 mieszkańców, tartak parowy, trzy młyny wodne, huta szklana, smolarnia, pokłady torfu. Dobra Pytowice w 1886 r. składające się z folwarku Pytowice i Słostowice, osiedli Piaskowizna i Kmiecizna, nomenklatury Kotłewy, Aleksandrów, Janowiska i Nowiny liczyły 3391 mórg. Na folwark Pytowice składały się: grunty orne i ogrody - 642 morgi, łąk 277 mórg, pastwiska 27 mórg, lasu 1367 mórg, nieużytków 100 mórg, razem 2415, budynków murowanych 8, drewnianych 43. W 1827 r. w Pytowicach było 16 domów, do wsi należało 179 mórg ziemi. Na początku XVI Pytowice dawały dziesięcinę i kołędę plebani w Kamieńsku, część tylko jednego pola dawała kanonii i prebendzie gnieźnieńskiej.
- Szpinalów - ok. 1888 r. wieś liczyła 30 domów, 270 mieszkańców, 506 mórg włościańskich i 2 dworskich.
- Siódmka - kolonia i os. karcz. liczące w 1888 r.: kolonia - 11 domów, 115 mieszkańców, 212 mórg włościańskich, os. karcz. - 1 dom, 5 mieszkańców, 10 mórg. Wieś wchodziła w skład dóbr Gałkowice.
- Włodzimierz - ok. 1893 r. liczył 26 domów i 183 mieszkańców. Wieś wchodziła w skład dóbr Gałkowice.

Herbem Gminy Kamieńsk jest tarcza z dwoma skrzyżowanymi kluczami koloru żółtego na niebieskim tle w niebieskim otoku.

Rysunek 8. Herb Gminy Kamieńsk

Źródło: www.kamienisk.pl

2.1.6. Rys kulturowy, powiązania funkcjonalne

Działalność kulturowa w gminie prowadzona jest przede wszystkim przez poniżej wymienione instytucje. Dzięki ich funkcjonowaniu możliwe jest zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, przekazywanie tradycji i historii obszaru gminy oraz jej rozwój. Instytucje te wykorzystują zarówno dziedzictwo historyczne regionu, jak i bogactwo przyrody.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kamieńsku

Biblioteka jest samorządową instytucją kultury, wpisaną do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez Gminę. Biblioteka wraz z Filią w Gorzędowie wchodzi w skład ogólnopolskiej sieci bibliotecznej. Zgodnie ze statutem, biblioteka zapewnia mieszkańcom dostęp do materiałów bibliotecznych, służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności gminnej oraz dba o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego na terenie gminy. Do podstawowych zadań biblioteki należy zaś:

- 1) gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych;
- 2) obsługa użytkowników, przede wszystkim udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów;
- 3) udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej;
- 4) organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych ludziom chorym i niepełnosprawnym;
- 5) wymiana doświadczeń bibliotekarskich oraz sprawowanie nadzoru merytorycznego nad prawidłowym realizowaniem zadań statutowych przez filię;
- 6) organizowanie form pracy z czytelnikiem, służących popularyzowaniu sztuki, nauki oraz upowszechnianiu dorobku kulturalnego gminy;
- 7) współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami organizacjami w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności lokalnej.

Organizacje społeczne działające na terenie Gminy Kamieńsk:

- Gminny Klub Sportowy w Kamieńsku;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Barczkowicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Koźniewicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich „Nowe Jezioranki” Podjezioro;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ochocicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Pytowicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich Sołectwa Szpinalów;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Gorzędowie;
- Koło Wędkarskie Nr 44;
- Ludowy Klub Sportowy „POLONIA” Gorzędów;
- Ludowy Zespół Sportowy „ŚWIT” Kamieńsk;
- Młodzieżowa Orkiestra Dęta OSP Kamieńsk;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gorzędowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kamieńsku;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Koźniewicach;
- Stowarzyszenie Aktywni Kamieńsk;
- Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów w Kamieńsku;
- Stowarzyszenie Mieszkańców Gałkowic Starych;
- Stowarzyszenie Mieszkańców Gorzędowa „RAZEM”;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Miasta Kamieńska;
- Szczep Drużyn Środowiskowych w Kamieńsku;
- Tenisowy Klub Sportowy Kamieńsk;
- Wspólnota Gruntowo-Leśna.

Powiązania funkcjonalne oraz współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego

Miasto Kamieńsk położone jest u zbiegu pięciu dróg i stanowi ważny węzeł komunikacyjny pośrednicząc w połączeniach pomiędzy trzema miastami powiatowymi: Piotrkowem Trybunalskim, Radomskiem oraz Bełchatowem.

Bliskie sąsiedztwo zarówno kopalni węgla brunatnego, jak i elektrowni powoduje, iż gmina znajduje się w zasięgu bezpośredniego oddziaływania negatywnych zjawisk związanych z przemysłem wydobywczym i energetycznym. Prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły znaczny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego oraz na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze w gminie.

Gmina Kamieńsk należy do **stowarzyszenia LGD „BUD-UJ RAZEM”**⁴

Stowarzyszenie powstało w 2008 r., by aktywizować społeczności lokalne do wspólnego działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i poprawy jakości życia mieszkańców objętych lokalną strategią rozwoju.

Inicjatorami założenia Stowarzyszenia byli mieszkańcy gmin Ujazd i Budziszewice. To od ich nazw powstał pierwszy człon nazwy LGD - „BUD-UJ”. W tym samym roku dołączyły jeszcze gminy Będków i Czarnocin. Sprzyjające warunki sprawiły, że w następnych latach do LGD przystępowały kolejne JST: w 2010 r. gminy Moszczenica, Tuszyn oraz Grabica, w 2011 r. gminy Rzgów, Ksawerów, Pabianice, Wola Krzysztoporska, Bełchatów, Rozprza, Gorzkowice, Kamieńsk i Gomunice, a także powiat piotrkowski. Ostatnim etapem rozrostu terytorialnego było przyjęcie do wspólnoty w 2012 r. gmin: Łęki Szlacheckie, Ręčno, Masłowice, Kodrąb oraz Dobryszycy. Uzyskana w procesie łączenia i rozwoju spójność terytorialna, a także ideologiczna, pozwoliła Stowarzyszeniu do dziś skutecznie działać „RAZEM”.

⁴ www.buduj.eu

Obecnie w skład Stowarzyszenia wchodzi powiat piotrkowski oraz 20 gmin (w 2015 r. z LGD wystąpiła Gmina Bełchatów), co stanowi obszar 1859 km². Zamieszkuje je blisko 139 tysięcy mieszkańców. Członkowie LGD reprezentują wszystkie sektory, a więc sektor społeczny, gospodarczy i publiczny. Są wśród nich również zwykli mieszkańcy obszaru.

Wszystkie działania Stowarzyszenia skupiają się na dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru LGD „BUD-UJ RAZEM”, a także ich aktywizacji i rozwoju.

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Kamieński jest w znacznej mierze gminą rolniczą. Ponad 54% jej powierzchni stanowią użytki rolne. Cały obszar gminy leży w zasięgu gleb wykształconych na piaskach lub glebach słabo gliniastych. Gminę można podzielić na dwie części: północną, gdzie dominują gleby słabsze i południową (tereny położone na południe od Kamieńska) z glebami o wyższej bonitacji. W części północnej dominują gleby wytworzone z piasków o bonitacji V-VI. Są to gleby niespójne, kwaśne, ostro reagujące na brak opadów. W dolinach cieków wodnych występują głównie gleby murszowe wytworzone w piaskach i pyłach. Przeważnie są to użytki zielone klas V, VI. W części południowej dominują gleby klasy IV b z niewielkimi enklawami gleb o bonitacji V. Są to gleby słabogliniaste i gliniaste lekkie, gleby kwaśne. Zaliczane są one do kompleksu żytioziemniaczanego, odpowiednie dla sadownictwa. Ogółem grunty chronione, klasy I-IV zajmują w granicach Gminy Kamieński powierzchnię 1153,3 ha. Stanowi to ok. 12% jej powierzchni. Gleby te głównie skoncentrowane są w pasie od miejscowości Gorzędów poprzez Kamieński do miejscowości Pytowice.

Ogólna powierzchnia Gminy Kamieński – 9644 ha, w tym:

- użytki rolne: 54,66%,
- użytki leśne: 38,07%.

W skład powierzchni ogólnej gruntów wchodzi:

- użytki rolne,
- grunty leśne,
- grunty zabudowane i zurbanizowane,
- grunty pod wodami
- użytki ekologiczne,
- tereny różne.

Struktura użytków rolnych przedstawia się następująco:

- Użytki rolne ogółem: 5272 ha, w tym:
 - o grunty orne: 3780 ha,
 - o sady: 32 ha,
 - o łąki trwałe: 849 ha,
 - o pastwiska trwałe: 413 ha,
 - o pozostałe grunty rolne: 198 ha

Ogólna powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Kamieński wynosi 3672 ha.

POWIĄZANIA INFRASTRUKTURALNE I FUNKCJONALNE

Istniejące tereny usługowe zlokalizowane na terenie gminy, związane są przede wszystkim z zaspokojeniem podstawowych potrzeb mieszkańców, w tym z zakresu szeroko rozumianej infrastruktury społecznej, w skład której wchodzi placówki:

- edukacji i wychowania, np.: klub dziecięcy, przedszkola, szkoły podstawowe, zespół szkół ponadpodstawowych,
- ochrony zdrowia i opieki społecznej, np.: przychodnie, apteki, placówki pomocy społecznej,
- kultury fizycznej, sportu, np.: boiska sportowe,

- rekreacji i wypoczynku,
- kultury i sztuki, np. domy kultury, biblioteki,
- administracji i bezpieczeństwa publicznego.

Obecnie rozkład usług nie jest równomierny w obrębie całej gminy, największa koncentracja funkcji usługowej ma miejsce w Kamieńsku. Na terenach wiejskich udział usług jest niedostateczny i ogranicza się w głównej mierze do usług podstawowych. W niektórych miejscowościach lokalizowane są ponadto usługi oświaty, kultu religijnego czy też ochotnicze straże pożarne. W wielu przypadkach usługi te pełnią także funkcje centrotwórcze dla danej jednostki osadniczej.

Studium i plany miejscowe – stopień pokrycia obszaru gminy i struktura przeznaczenia terenów

Jak zapisano w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk*, jest to „Opracowanie sporządzone zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ma określić najkorzystniejsze kierunki przekształceń przestrzennych obszaru gminy, preferowane z uwagi na ich walory ekonomiczne, ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego, walory architektoniczne i krajobrazowe, wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, prawo własności, potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa, potrzeby interesu publicznego oraz wymogi ładu przestrzennego, uwzględniające kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa łódzkiego.”

„Na podstawie ustawy przyjmuje się, że ogólnym celem opracowywanych „studiów” jest sformułowanie lokalnej polityki przestrzennej wpisanej w politykę przestrzenną państwa, zaś celem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenów służących realizacji określonej polityki przestrzennej gminy.”

Na obszarze gminy obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Uchwała Nr XXIV/208/97 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 17 czerwca 1997 r. w sprawie zmiany fragmentów miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Piotrkowskiego z dnia 10 października 1997 r. Nr 35 poz. 111);
- 2) Uchwała Nr XV/107/99 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie zmian w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk na terenie sołectwa Gorzędów we wsi Gorzędów (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 07 kwietnia 2000 r. Nr 45 poz. 242);
- 3) Uchwała Nr XXXII/288/2002 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30.04.2002 r. w sprawie zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk na terenie sołectwa Szpinalów we wsi Ruszczyn oraz we wsi Gałkowice Nowe;
- 4) Uchwała Nr XXXIV/296/2002 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 28.06.2002 r. w sprawie zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk w jednostce urbanistycznej „C”;
- 5) Uchwała Nr XVIII/173/04 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie zmiany ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieńsk w jednostce urbanistycznej „C” na obszarze „Góry Kamieńsk”;
- 6) Uchwała Nr III/24/06 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 7 grudnia 2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego trasy gazociągu wysokoprężnego (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 19 stycznia 2007 r. Nr 9, poz. 76);
- 7) Uchwała Nr XLII/335/09 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 7 września 2009 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Barczkowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 19 października 2009 r. Nr 310, poz. 2606);
- 8) Uchwała Nr L/396/10 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 24 marca 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Pytowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 30 kwietnia 2010 r. Nr 123, poz. 973);

- 9) Uchwała Nr LII/409/10 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice w Gminie Kamieńsk (Dz. Urz. Województwa Łódzkiego Nr 194, poz. 1560 z dnia 02.07.2010 r.);
- 10) Uchwała Nr LII/410/10 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Piła Ruszczyńska (Dz. U. Woj. Łódź. z dnia 30 czerwca 2010 r. Nr 192 poz. 1552);
- 11) uchwała Nr XV/146/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębie geodezyjnym Huta Porajska i Napoleonów w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 20 stycznia 2012 r. poz. 150);
- 12) uchwała Nr XV/147/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Koźniewice w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 6 lutego 2012 r. poz. 403);
- 13) uchwała Nr XV/148/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w mieście Kamieńsk i w obrębach geodezyjnych Ochocice i Barczkowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2012 r. poz. 327);
- 14) uchwała Nr XV/149/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2012 r. poz. 328) oraz Uchwałą Nr XXXVII/339/18 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w Gminie Kamieńsk mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 26 marca 2018 r. poz. 1522);
- 15) uchwała Nr XXVII/316/2012 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk dla terenu położonego w rejonie miejscowości Kąsie, sołectwo Szpinalów (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 29 stycznia 2013 r. poz. 470);
- 16) uchwała Nr XXXIII/354/13 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 28 maja 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębie geodezyjnym Danielów w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 17 lipca 2013 r. poz. 3716);
- 17) uchwała Nr XXXIII/355/13 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 28.05.2013 r. w sprawie zmiany dotyczącej parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu oraz szczególnych warunków zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakazu zabudowy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice, w gminie Kamieńsk (Dz. U. Woj. Łódź. z dnia 18 lipca 2013 r. poz. 3737);
- 18) uchwała Nr XXXV/368/13 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębach geodezyjnych Gorzędów i Barczkowice w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 30 sierpnia 2013 r. poz. 4155);
- 19) uchwała Nr XLII/423/14 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 31 stycznia 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach geodezyjnych Szpinalów i Danielów w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 21 marca 2014 r. poz. 1423)
- 20) uchwała Nr XLII/424/14 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 31 stycznia 2014 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w Kamieńsku w obrębie ulic: Zdzitowieckiego, Wieluńskiej, Reymonta i Jankowskiego (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 17 marca 2014 r. poz. 1341);

- 21) uchwała Nr XLVIII/479/14 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 września 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębie ulic: Maszewskiego, Legionistów i Przerębskiego, Wieluńskiej i Zdzitowieckiego, Kościuszki, Łączyńskiego, Reymonta i Wieluńskiej oraz obszaru wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 26 listopada 2014 r. poz. 4174);
- 22) uchwała Nr VI/36/15 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części działek Nr ewid. 151, 154 oraz działek Nr ewid. 152, 153 (obręb Piła Ruszczyńska) (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 22 kwietnia 2015 r. poz. 1703);
- 23) uchwała Nr VII/53/15 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 15 maja 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Ochocice w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 1 lipca 2015 r. poz. 2618);
- 24) uchwała Nr XXXVII/338/18 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 29 marca 2018 r. poz. 1583)
- 25) uchwała NR XXXVII/339/18 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w Gminie Kamieńsk mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 26 marca 2018 r. poz. 1522);
- 26) uchwała Nr XIII/127/19 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 15 listopada 2019 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Podjezioro w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 20 grudnia 2019 r. poz. 7239);
- 27) uchwała Nr XVI/151/20 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu działki oznaczonej Nr ewid. 218 położonej w obrębie 2 miasto Kamieńsk, terenu części działki oznaczonej Nr ewid. 56 położonej w obrębie 8 miasto Kamieńsk oraz części działki oznaczonej Nr ewid. 193 położonej w obrębie Barczkowice (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 5 czerwca 2020 r. poz. 3198).

Struktura osadnicza

Rozmieszczenie ludności w gminie wykazuje znaczne zróżnicowanie. Niemal połowa mieszkańców skoncentrowana jest w mieście Kamieńsk. Pod względem liczby ludności wyróżnia się także Gorzędów oraz, znacznie już mniejsze, Ochocice i Barczkowice. Na takie rozmieszczenie ludności duży wpływ miały czynniki historyczne i społeczne oraz zróżnicowany poziom rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej. Kamieńsk ponadto, z racji swej 500 letniej, miejskiej historii, funkcjonuje w świadomości mieszkańców jako ośrodek centralny i w związku z tym stanowi istotny element przestrzeni dla społeczności lokalnej. Poważną rolę w rozmieszczeniu ludności na terenie gminy odegrało również położenie komunikacyjne. W okolicach wyżej wymienionych sołectw oraz przez miasto przebiegają główne arterie komunikacyjne. Największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się południowo-wschodnia część gminy, gdzie wyróżnić można obszar o wyraźnej koncentracji ludności, a najmniejszą zachodnia część gminy. Lokalizacja zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki, z którą wiązało się wysiedlanie mieszkańców z terenów znajdujących się bezpośrednio pod hałdą, również przyczyniła się do wzrostu dysproporcji pomiędzy zaludnieniem zachodnich i wschodnich obszarów gminy.

Fotografia 2. Centrum miasta Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, remediacji lub rekultywacji. Obszary zdegradowane.

Obszarami wymagającymi rekultywacji są m.in. składowiska odpadów. W Gminie Kamieńsk jest to składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zarządzane przez FBSerwis Kamieńsk Sp. z o.o. w miejscowości Kąsie. Założenia projektowe przewidują rekultywację składowiska odpadów w kierunku zgodnym z charakterem pokrycia terenu przed budową składowiska. Rekultywacja powierzchni składowiska polegać będzie na wykonaniu murawy, z możliwością wprowadzenia roślinności wysokiej. Rekultywacji podlegać będzie sukcesywnie każda z wypełnionych kwater. Poza terenem składowiska do rekultywacji przeznacza się:

- teren produkcyjno-usługowy w miejscowości Gorzędów – kierunek sportowo-rekreacyjny,
- tereny pomocnicze dla budowy zwałowiska zewnętrznego Pola Bełchatów oraz tereny zlokalizowane w obrębie Piła Ruszczyńska położone na zachód od przełożenia rzeki Widawki – kierunek leśny,
- tereny eksploatacji powierzchniowej istniejące i projektowane – kierunek leśny, wodny, rolny lub sportowo-rekreacyjny.

Przez pojęcia rehabilitacji i rekultywacji rozumie się także tzw. rewitalizację obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów o ochronie dóbr kultury. Dotyczy to głównie obszarów wymagających przekształceń i odnowy oraz modernizacji. Z uwagi na swoje struktury historyczne miasto Kamieńsk zostało wskazane w „Planie zagospodarowania województwa łódzkiego” jako unikatowy ośrodek historyczny o randze lokalnej i przez to wskazane do objęcia działaniami w zakresie rewitalizacji, rewaloryzacji i konserwacji. Dla zapewnienia atrakcyjnego wyglądu miejscowości niezbędne jest przeprowadzenie działań polegających na:

- utrzymywaniu charakterystycznych układów przestrzennych,
- lokalizacji nowej zabudowy na zasadzie utrzymania skali i charakteru zabudowy istniejącej,
- kształtowaniu zabudowy wiejskiej na zasadzie tworzenia zagród stanowiących charakterystyczne dla wsi zespoły zabudowy zwartej,
- umożliwieniu lokalizacji funkcji mieszkaniowej, jak i funkcji wyodrębnionej i samodzielnej, jednocześnie zaś tworzącej w miarę zwarte pierzeje lub zespoły.

W ramach obszarów objętych zmianą nie wskazano obszarów wymagających remediacji oraz obszarów zdegradowanych.

Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

W Gminie Kamieńsk przewiduje się lokalizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- budowę drogi w ulicach Reymonta, Łączyńskiego i Secomskiego,
- budowę drogi Danielów – Siódemka (od skrzyżowania we Włodzimierzu do Siódemki),
- budowę dróg na terenie Kamieńska,
- budowę Domu Kultury w Kamieńsku,
- budowę drogi Ozga – Podjezioro,
- budowę drogi ul. Chopina w Gorzędowie i dalej do Barczkowic,
- gazyfikację gminy,
- budowę i rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- rozbudowę zakładu utylizacji zlokalizowanego w miejscowości Kąsie oraz infrastruktury towarzyszącej.

Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Przewiduje się lokalizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- budowę gazociągu wysokoprężnego Piotrków Trybunalski - Bobry wraz ze stacją pomiarowo-redukcyjną,
- budowę obwodnicy Kamieńska w ciągu drogi krajowej Nr 91 i drogi wojewódzkiej nr 484,
- przebudowę i modernizację dróg powiatowych, wojewódzkiej i krajowych i konieczne w tym zakresie ukształtowanie dróg w nowych liniach rozgraniczających stosownie do obecnych lub przyszłościowych kategorii dróg.

W ramach obszarów objętych zmianą inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wynikającymi z ustaleń „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi” są:

- rozbudowa/modernizacja regionalnych instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych,
- rozbudowa/modernizacja instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych,
- budowa regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów.

2.2.1. Infrastruktura techniczna

Infrastrukturą techniczną nazywa się zbiór różnego rodzaju urządzeń i obiektów o charakterze publicznym, niezbędnych do poprawnego funkcjonowania gospodarki narodowej oraz społeczeństwa na określonym terytorium⁵. Stan i poziom nowoczesności infrastruktury warunkują zatem możliwości rozwoju danego obszaru oraz poziom życia społeczeństwa zamieszkującego go. W ramach infrastruktury technicznej wyróżnia się infrastrukturę: transportu, energetyczną, wodnokanalizacyjną, związaną z gospodarką odpadami oraz infrastrukturę łączności.

INFRASTRUKTURA TRANSPORTU - SIEĆ DROGOWA

Układ drogowy gminy ma kształt koncentryczny. Miasto położone jest u zbiegu pięciu dróg i stanowi ważny węzeł komunikacyjny, pośrednicząc w połączeniach pomiędzy trzema miastami powiatowymi: Piotrkowem Trybunalskim, Radomskiem oraz Bełchatowem.

Drogi krajowe

Przez obszar gminy i miasta przebiegają następujące drogi krajowe:

- Autostrada A1 biegnąca w ciągu trasy europejskiej E75, łączącej północną i południową granicę Polski;
- droga krajowa Nr 91 relacji Głuchów - Piotrków Trybunalski - Częstochowa.

⁵ „Znaczenie infrastruktury komunalnej dla rozwoju lokalnego i regionalnego – przykład województwa łódzkiego” Katedra Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej, Uniwersytet Łódzki, dr Bartosz Bartosiewicz – prezentacja, www.rpo.lodzkie.pl

Drogi te pełnią istotną rolę dla obsługi komunikacyjnej. Przebiegając przez centrum miasta w kierunku północ – południe stanowią jego bezpośrednie połączenie z pozostałą częścią gminy oraz większymi ośrodkami miejskimi Radomskiem, Piotrkowem Trybunalskim, Częstochową. W relacjach zewnętrznych najważniejszą rolę pełni autostrada A1.

Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy i miasta przebiega droga wojewódzka Nr 484 klasy „G” relacji Buczek - Żelów - Bełchatów - Kamieńsk znajdująca się w Zarządzie Dróg Wojewódzkich w Łodzi. Jest to droga jednojezdniowa w bardzo dobrym stanie technicznym.

Drogi powiatowe

Zapewniają podstawowe powiązania miasta oraz Gminy Kamieńsk z sąsiednimi gminami.

Tabela 3. Drogi powiatowe na terenie Gminy Kamieńsk

Nr drogi	Przebieg	Długość
1500E	Kalisko – gr. gm. (Piotrków Trybunalski)	6,7 km
3915E	gr. pow. piotr. /radom. – Gorzędów (ul. Sikorskiego) – Barczkowice – Kamieńsk (ul. Szkolna, Wieluńska) – Pytowice – gr. pow. radom./pow. bełch.	10,7 km
3931E	Pytowice – Słostowice – Gomunice – Kletnia – dr. kraj nr 91 – Hucisko – Pudzików – Chrzanowice – dr pow. 3915E Gorzędów (ul. Mickiewicza)	5,5 km

Generalnie drogi te posiadają jezdnie dwupasmowe o szerokości jezdni w granicach 5,0 - 6,0 m i nawierzchni bitumicznej o zróżnicowanym stanie technicznym.

Drogi gminne

Stanowią w obszarze gminy sieć zapewniającą bezpośrednią obsługę terenów zainwestowanych, a także powiązanie pomiędzy drogami wyższych klas tj. drogami krajowymi, drogą wojewódzką oraz drogami powiatowymi. W obszarze administracyjnym gminy funkcjonuje 6 dróg gminnych.

Tabela 4. Drogi gminne na terenie Gminy Kamieńsk

Nr drogi	Przebieg
110462E	dr. pow. Nr 1500E – gr. gm. Wola Krzysztoporska – Siódemka – Danielów
110463E	(Poraj) – gr. gm. Wola Krzysztoporska – Huta Porajska – gr. gm. Rozprza – (Budy Porajskie) – gr. gm. Rozprza – Norbertów – gr. gm. Gorzkowice – (Porosło)
112105E	(Gomunice) – gr. gm. Gomunice – Kamieńsk, ul. Wrzosowa
112151E	Gańkowice Stare – Włodzimierz
112152E	Danielów – Aleksandrów – Ochocice
112153E	Gorzędów – gr. gm. Gorzkowice – (Gorzkowice)

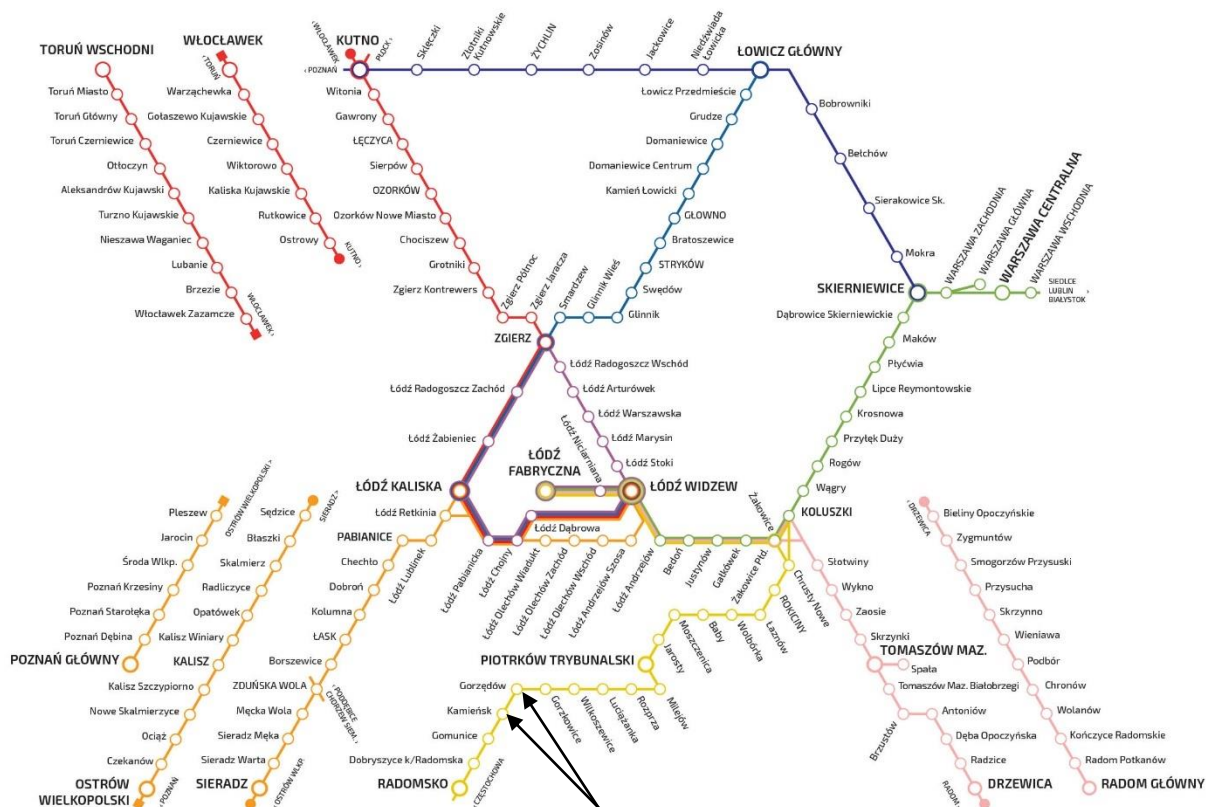
Drogi te posiadają zróżnicowane nawierzchnie tj. bitumiczne, tłuczniowe, żwirowe i gruntowe. Ponadto, w gminie funkcjonuje szereg dróg nie ustanowionych jako drogi publiczne tj. ulice miejskie, drogi wiejskie, gospodarcze, polne. Część z nich, pełni często istotne funkcje, mogą być zatem proponowane do ustanowienia drogami publicznymi. Drogi gminne wymagają w dużej mierze modernizacji.

KOMUNIKACJA ZBIOROWA

Obsługę komunikacją zbiorową gminy, w zakresie przewozów osób, zapewniają w większości prywatni przewoźnicy oraz Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej, do Kamieńska prowadzi również linia nr 1 MZK Radomsko. Mieszkańcy większości wsi położonych na obszarze gminy, mają

Poprzez Gminę Kamieńsk we wschodniej jej części, przebiega ważna w układzie krajowym linia kolejowa tzw. „wiedeńska” w relacji: Koluszki - Częstochowa - Katowice z przystankami Kamieńsk i Gorzędów na jej obszarze i stacją kolejową Gomunice w sąsiedztwie poza granicą gminy. Prowadzi ona głównie ruch pasażerski i niewielki ruch towarowy.

Rysunek 9. Trasy Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej

Ścieżki rowerowe

W granicach gminy przebiega istniejący szlak turystyczny - Szlak „Osady Braci Czeskich”. Jest to szlak rowerowy mający na celu przybliżyć historię osadników czeskich przybyłych w początkach XIX stulecia do Zelowa, a następnie budujących swoje domostwa, świątynie i cmentarze w pobliskich miejscowościach, leżących dziś na terenie powiatów łaskiego i bełchatowskiego. Szlak poświęcony Braciom Czeskim rozpoczyna się w Łasku i wiedzie malowniczymi zakątkami Wysoczyzny Łaskiej i Kotliny Szczercowskiej przez Zelów do Faustynowa (tu na razie kończą się znaki), a dalej przez Szczerców do Kleszczowa. Oprócz wspomnianego szlaku rowerowego na obszarze gminy występują także ścieżki rowerowe w obrębie Góry Kamieńsk. Są to cztery kilkunastokilometrowe trasy rowerowe o charakterze rekreacyjnym z przepięknymi widokami krajobrazowymi, usytuowane na zboczach

zwałowiska zewnętrznego porośniętego ciekawą roślinnością. Łączna długość tych tras to około 60 km. Na rowerzystów czekają cztery trasy o różnym stopniu trudności:

- czerwona o długości 18 km – najdłuższa,
- czerwona wariant "bis" o długości 18 km trudna,
- żółta o długości 12 km – trudna,
- niebieska o długości 12 km – łatwa.

INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

Zaopatrzenie gminy w energię elektryczną

Energia elektryczna dostarczana jest dla odbiorców w Gminie Kamieńsk magistralnymi napowietrznymi liniami 15 kV, wyprowadzonymi ze stacji 110/15 kV: „Młodzowy” zlokalizowanej przy ulicy Sucharskiego w Radomsku, „Komuna Paryska” zlokalizowanej przy ulicy Świętej Rozalii w Radomsku oraz „Gorzkowice”, zlokalizowanej przy ulicy Przemysłowej w Gorzkowicach. Energia elektryczna z istniejących źródeł wytwórczych wprowadzana jest liniami średniego napięcia do głównych punktów zasilania 110 kV „Piaski” w Gminie Kleszczów i do stacji 110/15 kV „Gorzkowice”. Przez teren gminy przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne najwyższych napięć 400 kV relacji Tucznawa – Rogowiec, Joachimów – Rogowiec 3, 220 kV relacji Joachimów – Rogowiec 1, Joachimów – Rogowiec 2, należące do operatora krajowego systemu przesyłowego oraz napowietrzne linie 110 kV: „Gorzkowice – Komuna Paryska” oraz „Gorzkowice-Piaski”.

Gmina dysponuje siecią energetyczną średniego i niskiego napięcia, dostosowaną do obecnego stopnia urbanizacji terenu. W 2007 r. do użytku został oddany park elektrowni wiatrowych na Górze Kamieńskiej, składający się z 15 turbozespołów o mocy 2 MW każdy. Wiatrak ma wieżę o wysokości 85 metrów wyposażoną w turbiny oraz skrzydła o rozpiętości 70 metrów i długości 40 metrów, wirujące z szybkością 21 obrotów na minutę. Łączna moc wiatraków wynosi 30 MW, a roczna produkcja energii elektrycznej stanowi około 75 tys. MWh, co wystarczy dla miasta wielkości Piotrkowa Trybunalskiego. Turbiny wybudowane są na wysokości ok. 500 m n.p.m.

Fotografia 3. Widok na elektrownię wiatrową na Górze Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Zaopatrzenie gminy w gaz

Przez Gminę Kamieńsk przebiega magistralny gazociąg Częstochowa - Piotrków. Stacja redukcyjna gazu umożliwia mieszkańcom gminy korzystanie z gazu przewodowego. Sieć gazowa jest rozbudowywana i planowane są w tym kierunku dalsze inwestycje, umożliwi to w przyszłości zastąpienie grzewczych urządzeń węglowych i olejowych, instalacjami gazowymi, mniej uciążliwymi dla środowiska.

Zaopatrzenie gminy w ciepło

Gmina Kamieńsk nie posiada scentralizowanego systemu ciepłowniczego. Obsługiwana jest poprzez lokalne systemy ciepłownicze zlokalizowane na terenie gminy. Należą do nich kotłownie indywidualne, które zaopatrują w energię ciepłą budynki mieszkalne, budynki mieszkalno-usługowe, budynki użyteczności publicznej oraz budynki należące do przedsiębiorstw. Zaopatrzenie w ciepło opiera się zatem na indywidualnych źródłach ciepła oraz lokalnych kotłowniach, zasilanych głównie paliwem stałym. Jednak zaznaczyć należy, że znaczna część budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej ogrzewana jest gazem oraz przy pomocy pomp ciepła.

Odnawialne źródła energii

Jak zapisano w PGN dla Gminy Kamieńsk na lata 2019 - 2024, „W działaniach związanych z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną, największego potencjału upatruje się w odnawialnych źródłach energii, które zastąpić mogą wysokoemisyjne źródła konwencjonalne, działaniach termomodernizacyjnych obiektów oraz przedsięwzięciach dotyczących poprawy efektywności energetycznej (w szczególności modernizacji oświetlenia), które sprzyjają obniżeniu zapotrzebowania energetycznego budynków i infrastruktury technicznej.

Wykorzystanie OZE w Gminie Kamieńsk przedstawia się następująco⁶:

Energia słońca

Na terenie Gminy Kamieńsk następujące obiekty użyteczności wykorzystują energię słoneczną:

- Świetlica wiejska w Pytowicach - 2 kolektory słoneczne;
- Świetlica wiejska w Koźniewicach - 2 kolektory słoneczne;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamieńsku ul. Sportowa 8 - 20 kolektorów słonecznych;
- Budynek LKS Polonii w Gorzędowie - szatnia w Gorzędowie - 2 kolektory słoneczne;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Gorzędowie ul. Adamowskiego 7 - 4 kolektory słoneczne;
- Publiczne Przedszkole w Kamieńsku ul. Mickiewicza 21 - 6 kolektorów słonecznych.

Na terenie Gminy Kamieńsk obserwowane jest coraz większe zainteresowanie mieszkańców wykorzystaniem energii słonecznej. Na obiektach mieszkalnych zlokalizowane są instalacje wykorzystujące tę energię.

Energia wody

Na terenie Gminy Kamieńsk nie ma możliwości wykorzystania energii wody.

Energia wiatru

W 2007 r. do użytku został oddany park elektrowni wiatrowych na Górze Kamieńskiej, składający się z 15 turbozespołów o mocy 2 MW każdy. Łączna moc wiatraków wynosi 30 MW, a roczna produkcja energii elektrycznej stanowi około 75 tys. MWh, co wystarczy dla miasta wielkości Piotrkowa Trybunalskiego. Turbiny posadowione są na wysokości ok. 500 m n.p.m.

Energia biomasy

Na terenie Gminy Kamieńsk istnieje duży potencjał na wykorzystywanie biomasy do produkcji energii cieplnej. Stosowanie biomasy w celu pozyskiwania energii cieplnej powinno stać się alternatywą dla metod pozyskiwania ciepła za pomocą paliw konwencjonalnych. W miejscowości Kąsiejów na terenie zakładu utylizacji wykorzystywana jest biogazownia.

Energia geotermalna

Brak wykorzystania.

⁶ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kamieńsk na lata 2019 - 2024

INFRASTRUKTURA WODNOKANALIZACYJNA**Zaopatrzenie w wodę**

Wszystkie miejscowości w gminie zostały zwodociągowane w celu zrekompensowania zakłóceń występujących w dostawach wody na skutek negatywnego oddziaływania kopalni węgla brunatnego. Sieć wodociągowa wybudowana jest w oparciu o 2 istniejące ujęcia wraz ze stacjami wodociagowymi:

Tabela 5. Ujęcia wody w Gminie Kamieńsk

Lokalizacja	Poziom wodonośny	Wielkość ustalonych zasobów eksploatacyjnych	Przeznaczenie / użytkownik
Włodzimierz (2 studnie)	czwartorzęd	$Q_h = 111,0 \text{ m}^3/\text{h}$	wodociąg gminny
Kamieńsk (2 studnie)	czwartorzęd	$Q_h = 197,0 \text{ m}^3/\text{h}$	wodociąg gminny
Góra Kamieńsk (3 studnie w tym 2 czynne i jedna awaryjna)	czwartorzęd	$Q_h = 154,8 \text{ m}^3/\text{h}$	strefa przemysłowa Bogumiłów

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk

Ujęcie Włodzimierz zaopatruje w wodę miejscowości: Włodzimierz, Podjezioro, Danielów, Gałkowice Nowe i Stare, Szpinalów, Ozga, Polutki, Dąbrowa oraz Koźniewice. Z ujęcia Kamieńsk zaopatrywane są miejscowości: Kamieńsk, Wielki Bór, Barczkowice, Gorzędów, Ochocice. Właścicielami sieci wodociągowej i ujęć wody jest Gmina Kamieńsk.

Woda ujmowana w ujęciach podawana jest do budynku SUW, w którym zamontowane są urządzenia napowietrzające, mieszacze wodno-powietrzne, odżelaziacze oraz chloratory. Kompleks obiektów rekreacyjno-sportowych jest zasilany z ujęcia „Góra Kamieńsk” (trzy studnie głębinowe T1, R1, R2bis). Według danych GUS (stan w dniu 04.08.2021 r.) łączna długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 88 km (w tym na terenie miasta 44 km), a ilość przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 1904 szt. (w tym na terenie miasta 906 szt.). Sieć wodociągowa do osiedli domków jednorodzinnych jest sukcesywnie rozbudowywana w zależności od potrzeb. Wymienione ujęcia wody w Gminie Kamieńsk posiadają wydzielone strefy ochrony bezpośredniej, ogrodzone i oznakowane tablicami informacyjnymi.

Sieć kanalizacyjna

Na terenie Gminy Kamieńsk funkcjonują gminne oczyszczalnie ścieków w Kamieńsku, Gałkowicach Starych i Gałkowicach Nowych. Oczyszczalnia w Kamieńsku ma możliwość oczyszczania 950 m^3 ścieków dziennie, oczyszczalnia w Gałkowicach Starych 58 m^3 , a oczyszczalnia w Gałkowicach Nowych $15,55 \text{ m}^3$ ścieków. W 2020 roku ilość oczyszczonych ścieków na poszczególnych oczyszczalniach wynosiła: Kamieńsk $137\,614 \text{ m}^3$, Gałkowice Stare 7271 m^3 , Gałkowice Nowe 4209 m^3 .

Według danych GUS (stan w dniu 04.08.2021 r.) łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy wynosi łącznie 36,2 km (w tym na terenie miasta 21,5 km), a ilość przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 1406 szt. (w tym na terenie miasta 761 szt.). Na terenach nie skanalizowanych ścieki komunalne gromadzone są w zbiornikach na nieczystości ciekłe. Wg danych GUS (stan na dzień 31.12.2019 r. – ostatnie aktualne dane), w gminie funkcjonowało 190 zbiorników bezodpływowych (w tym w mieście 43) oraz 52 oczyszczalni przydomowych (w tym w mieście 2). Ścieki bytowe z indywidualnych zbiorników są przyjmowane przez gminną oczyszczalnię ścieków.

W mieście wody opadowe z kilku ulic osiedla domów jednorodzinnych zebrane są w kanały deszczowe, następnie ulicami: Sportową, Jagiellońską, Ludową i Mickiewicza spływają do kolektora – ul. Słowackiego. Drugi kolektor odprowadza wody opadowe z centrum miasta (ulice, park, utwardzone powierzchnie) ulicą Piotrkowską. Odbiornikiem wód opadowych jest w obu wypadkach rów, zaś ostatecznym odbiornikiem jest rzeka Kamionka. W kanalizację deszczową wyposażona jest również miejscowość Gorzędów. Sieć przebiega wzdłuż ul. Sikorskiego. Powierzchnia, z której odprowadzane

są ścieki wynosi ok. 3,0 ha i obejmuje zarówno jezdnię, jak i parkingi, chodniki, dachy oraz tereny zielone. Ścieki przed wprowadzeniem do odbiornika są oczyszczane we wpustach deszczowych wyposażonych w osadniki. Kanalizacja deszczowa znajduje się także w miejscowościach Ochocice (o dł. około 1500 mb) i Barczkowice w ulicach: Słoneczna (o dł. około 1400 mb), Mickiewicza (o dł. około 230 mb), Wojska Polskiego (o dł. około 220 mb) – łącznie ok. 1850 mb.

INFRASTRUKTURA ZWIĄZANA Z GOSPODARKĄ ODPADAMI

Na terenie gminy istnieje składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zarządzane przez FBSerwis Kamieńsk Sp. z o.o., zlokalizowane w miejscowości Kąsie, ok. 6 km od Kamieńska. Teren przeznaczony na składowisko to wcześniejsze nieużytki i grunty leśne. Powierzchnia składowiska wynosi ok. 43 ha. Na składowisku prowadzony jest proces unieszkodliwiania odpadów komunalnych poprzez składowanie podpowierzchniowo – napowierzchniowo.

W roku 2020 odpady od mieszkańców odbierała spółka FBSerwis SA, która została wyłoniona w drodze przetargu nieograniczonego.

Natomiast, jak wynika ze składanych sprawozdań z odbioru odpadów komunalnych, firmą odbierającą odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne jest: Remondis Sp. z o.o.

Od dnia 1 września 2021 r. można skorzystać z ulgi z tytułu kompostowania bioodpadów stanowiących odpady komunalne w kompostownikach przydomowych.

Usuwanie azbestu⁷

W dniu 26 września 2012 r. Rada Miejska w Kamieńsku podjęła uchwałę Nr XXV/275/12 w sprawie *"Programu usuwania azbestu i odpadów zawierających azbest z terenu Gminy Kamieńsk"*. Azbest znany jest ludzkości od ponad 4000 lat. Pierwsze dane o wykorzystaniu azbestu pochodzą z wykopalisk na terenie Finlandii. Ze względu na swoje właściwości znalazł on zastosowanie w wielu dziedzinach gospodarki, a szczególnie w budownictwie do wyrobu pokryć dachowych. Na początku lat 80-tych XX wieku został on uznany za jeden z najbardziej rozpowszechnionych czynników rakotwórczych w środowisku. W związku z tym wiele ówczesnych państw, w tym państwa Unii Europejskiej, zakazało stosowania azbestu lub ograniczało obrót materiałami zawierającymi azbest na swoim terenie. Opracowane zostały długofalowe programy mające na celu eliminację ze środowiska niebezpiecznych dla zdrowia i życia człowieka produktów. Rada Ministrów w dniu 14 lipca 2009 r. podjęła uchwałę w sprawie wieloletniego programu pt. *"Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032"*.

Program usuwania azbestu z terenu Gminy Kamieńsk przyjęty przez Radę Miejską ma na celu stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu usuwania wyrobów zawierających azbest, zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa w zakresie ochrony zdrowia ludzi i środowiska naturalnego. Obejmuje on swoim zakresem demontaż oraz usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Kamieńsk, pochodzących z wymiany pokrycia dachu/elementów elewacji budynku lub składowanych na terenie nieruchomości zlokalizowanej na terenie Gminy Kamieńsk.

Łączny koszt utylizacji wyrobów zawierających azbest w roku 2020 wynosił 13 269,60 zł netto. Gmina Kamieńsk na ten cel pozyskała dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Łodzi w kwocie 11 300 zł netto, pozostały koszt utylizacji pokryto ze środków własnych. W roku 2020 unieszkodliwione zostały odpady niebezpieczne z 20 posesji na terenie Gminy Kamieńsk w postaci płyt azbestowo-cementowych falistych pochodzących z budynków mieszkalnych i gospodarczych w ilości 35,53 MG.

Łączny koszt utylizacji wyrobów zawierających azbest w roku 2019 wynosił 13.269,00 zł. Gmina Kamieńsk na ten cel pozyskała dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Łodzi w kwocie 11 300,00 zł pozostały koszt utylizacji pokryto ze środków własnych.

⁷ Raport o stanie gminy Kamieńsk za rok 2020

INFRASTRUKTURA ŁĄCZNOŚCI

Rozwój obszarów zabudowy mieszkaniowej i usługowej zwiększa zapotrzebowanie mieszkańców na nowoczesne usługi telekomunikacyjne. Zakłada się modernizację i rozbudowę istniejącego systemu łączności poprzez zwiększanie zasięgu telefonii komórkowej, rozszerzanie dostępu do szerokopasmowego i bezprzewodowego Internetu oraz podnoszenie jakości świadczonych usług.

2.2.2. Własność nieruchomości

Gmina Kamieńsk jest właścicielem wszystkich obiektów użyteczności publicznej, gdzie prowadzi działalność publiczną.

2.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

W tabeli poniżej przedstawiono obiekty znajdujące się na terenie Gminy Kamieńsk wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 6. Obiekty znajdujące się na terenie Gminy Kamieńsk wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków

Lp.	Nazwa obiektu, adres	Wpis do rejestru	Wojewódzka ewidencja zabytków	Gminna ewidencja zabytków
Danielów				
1.	cmentarz ewangelicki		X	X
Gorzędów				
2.	lamus przy ul. Mickiewicza	X	X	X
3.	kościół parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Józefa i NMP, ul. A. Mickiewicza 1		X	X
4.	park podworski		X	X
5.	cmentarz rzymsko-katolicki		X	X
Huta Porajska				
6.	cmentarz ewangelicki		X	
Kamieńsk				
7.	kościół parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10	X	X	X
8.	wikarówka kościoła parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10		X	X

Lp.	Nazwa obiektu, adres	Wpis do rejestru	Wojewódzka ewidencja zabytków	Gminna ewidencja zabytków
9.	plebania kościoła parafii rzymsko katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10			X
10.	brama kościoła parafii rzymsko katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10		X	X
11.	cmentarz rzymsko-katolicki, ul. Cmentarna		X	X
12.	dom murowany ul. M. Konopnickiej 10			X
13.	dom murowany, ul. T. Kościuszki 16			X
14.	dom murowany, Pl. Wolności/ul. Zjednoczenia			X
15.	dworzec kolejowy, ul. Kolejowa 30		X	X
Ochocice				
16.	kapliczka rzymsko-katolicka murowana			X
Ozga				
17.	młyn motorowy murowany			X
Pytowice				
18.	dwór			X
19.	park dworski	X	X	X

Jak zapisano w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk*: „Krajobraz kulturowy Kamieńska ulega szybkim przemianom. Na jego tradycyjne formy nakładają się przemiany związane z funkcjonowaniem pobliskiego ośrodka przemysłowego – Bełchatowa i jego okolic: gwałtownie postępująca urbanizacja, lokalizacja na terenie gminy zwałowiska, rozwój infrastruktury. Rozwój przemysłu, także w Piotrkowie Trybunalskim i Radomsku spowodował odejście mieszkańców od tradycyjnych zajęć rolniczych na rzecz pracy w przemyśle. Zagrożenia ekologiczne przyspieszają procesy migracyjne i dalszą utratę niezauważalnych już elementów tożsamości kulturowej. Do dziś nie przetrwały elementy kulturowe związane z dziewiętnastowiecznym osadnictwem niemieckim (Danielów, Huta Porajska). Zagrożeniem jest także współczesna zabudowa o skali i formie konkurującej z zabudową historyczną.

W Kamieńsku dobrze zachował się historyczny układ urbanistyczny z XV - XIX w. Czytelny jest układ rozplanowania z nawarstwieniami historycznymi, mimo współczesnych niekorzystnych zmian przestrzennych. Najlepiej zachowany jest zespół kościelny w tym zabytkowy kościół p.w. św. Piotra i Pawła oraz plebania. Mieszkalne obiekty zabytkowe są w złym stanie technicznym. Pozostała zewidencjonowana architektura sakralna na terenie gminy - kościół w Gorzędowie i kapliczka w Ochocicach są dobrze zachowane, podobnie jak nie wpisane do ewidencji przydrożne kapliczki. W złym stanie są zabytki techniki - dworzec kolejowy szybko niszczeje do czego przyczynia się także coraz mniejsze jego znaczenie - liczba połączeń kolejowych z Kamieńskiem znacznie spadła w ciągu ostatnich lat. Zespoły dworsko parkowe nie prezentują się dobrze. W Pytowicach pozostały jedynie zabudowania folwarczne, będące w złym stanie technicznym. Przylegający, ogrodzony kamiennym

murem park podworski jest zaniedbany i wymaga prac pielęgnacyjno-porządkowych, w tym także usunięcia zniszczonych drzew. W Gorzędowie z zabudowań dworskich pozostał jedynie zabytkowy, zniszczony lamus. Otaczający go niewielki park (2,5 ha) wymaga opieki i uporządkowania.”

„Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023”, wskazuje że, „Mając na uwadze potrzebę wzmocnienia opieki nad specyficznymi i cennymi pod względem kulturowym i krajobrazowym układami przestrzennymi miast i wsi województwa łódzkiego w WPOnZ na lata 2020-2023 wskazano 66 miejscowości, które tworzą sieć ośrodków historycznych o zróżnicowanej randze i potrzebach działań rewaloryzacyjnych w ich historycznych przestrzeniach i zabytkowych zespołach zabudowy. Podstawowym kryterium wytypowania ośrodków były walory przestrzenne i aspekty niematerialne, a także instytucjonalne atrybuty pozwalające pełnić im rolę centrów kulturowych na różnych poziomach.”

Wskazano 1 ośrodek o randze europejskiej, 5 ośrodków o randze krajowej, 11 ośrodków o randze regionalnej oraz 49 ośrodków o randze lokalnej, w tym Kamieńsk. Wśród wymienionych do realizacji zadań do 2023 roku znalazły się:

- Opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami
- Opracowanie gminnego programu rewitalizacji
- Opracowanie i aktualizacja Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych
- Przyznawanie dotacji na poziomie gminy na prace przy zabytkach
- Opracowanie studium historyczno-konserwatorskiego układu urbanistycznego Kamieńska
- Rewaloryzacja układu urbanistycznego (z uwzględnieniem historycznej zabudowy, w tym zespołu sakralnego)
- Rewaloryzacja zakomponowanej zieleni
- Uzupełnianie struktury budowlanej układu przestrzennego z uwzględnieniem specyfiki miejsca, poprzez nawiązanie do lokalnych form architektonicznych
- Poprawa jakości przestrzeni publicznych w aspekcie estetycznym i użytkowym
- Zwiększenie udziału zieleni w mieście, zwłaszcza w obszarze priorytetowym
- Aktualizacja zasobu gminnej ewidencji zabytków
- Uzupełnienie i bieżąca aktualizacja SIP w zakresie danych o zasobach dziedzictwa kulturowego
- Podejmowanie współpracy z innymi instytucjami kultury w podregionie (zwłaszcza niepublicznymi)
- Wykonanie instalacji sygnalizacji alarmowej pożaru i włamania w kościele parafialnym
- Promocja szlaku turystycznego Front Wschodni 1914-1918
- Zachowanie i promocja relikwów wielokulturowości (dziedzictwo mniejszości)
- Włączenie się w ideę tworzenia Listy Produktów Tradycyjnych, poprzez zgłaszanie rekomendacji
- Włączenie się w ideę tworzenia Regionalnej Listy Niematerialnego Dziedzictwa, poprzez zgłaszanie rekomendacji specyficznych dla podregionu przejawów tradycji
- Aktywizacja twórców ludowych oraz objęcie ich merytorycznym wsparciem przez instytucje kultury
- Komercjalizacja wytworów ludowego rzemiosła
- Organizacja punktów dystrybucji pamiątek regionalnych
- Udział w Europejskich Dniach Dziedzictwa i/lub Nocy Muzeów
- Prowadzenie strony internetowej promującej dziedzictwo kulturowe
- Prowadzenie tematycznych profili na portalach społecznościowych

2.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska

Jak zapisano w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieńsk na lata 2017 - 2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024*:

Polityka Środowiskowa Gminy Kamieńsk ukierunkowana jest na:

- ochronę gleb i powierzchni ziemi,
- ochronę powietrza ze szczególnym uwzględnieniem niskiej emisji oraz ochronę przed hałasem,
- ochronę zasobów przyrodniczych,
- ochronę wód wraz z wprowadzaniem racjonalnych i nowoczesnych rozwiązań zapewniających sprawną gospodarkę wodno - ściekową,
- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- doskonalenie i racjonalizowanie systemu gospodarki odpadami,
- rozwijanie współpracy z gminami sąsiednimi na rzecz wspólnej ochrony środowiska,
- prowadzenie działań zmierzających do pogłębienia świadomości ekologicznej mieszkańców.

Przedmiotowy POŚ zawiera m.in.: charakterystykę gminy, ocenę stanu środowiska, zagadnienia horyzontalne, strategię działań dla Gminy Kamieńsk na lata 2017 - 2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 oraz system realizacji programu. Program wytycza następujące obszary interwencji:

- Obszar interwencji I - Ochrona klimatu i jakości powietrza
- Obszar interwencji II - Zagrożenia hałasem
- Obszar interwencji III - Pola elektromagnetyczne
- Obszar interwencji IV - Gospodarowanie wodami
- Obszar interwencji V - Gospodarka wodno-ściekowa
- Obszar interwencji VI - Gleby oraz zasoby geologiczne
- Obszar interwencji VII - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
- Obszar interwencji VIII - Zasoby przyrodnicze
- Obszar interwencji IX - Zagrożenia poważnymi awariami
- Obszar interwencji X - Edukacja ekologiczna

W odniesieniu do ww. obszarów POŚ wytycza cele i zadanie ekologiczne.

„Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu Ochrony Środowiska jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Programy powinny stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej JST.”⁸

⁸ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieńsk na lata 2017 - 2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

2.3. Sfera społeczna

2.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze

Gmina Kamieńsk należy do województwa łódzkiego, powiatu radomszczańskiego, zamieszkuje ją 5,1% ludności powiatu, stanowi ona około 6,7% powierzchni powiatu.

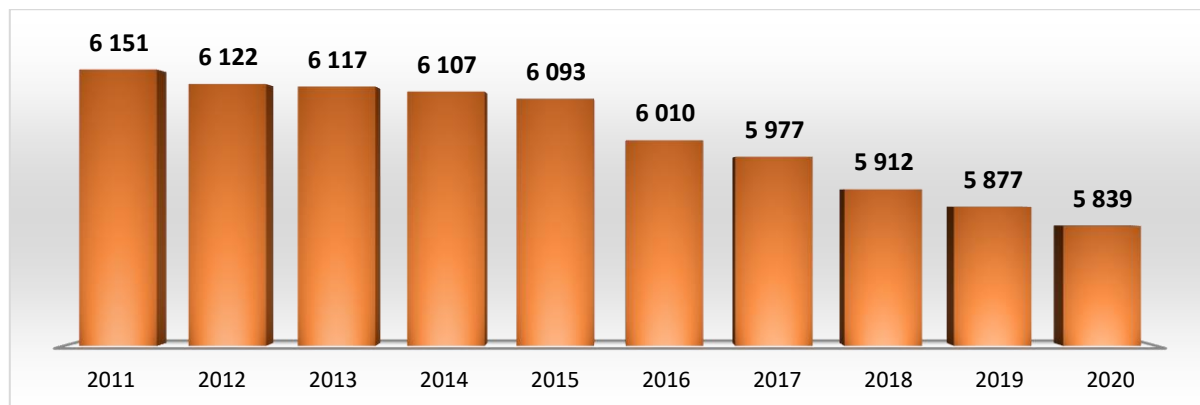
Zgodnie z danymi GUS na dzień 31.12.2020 r. liczba ludności na obszarze Gminy Kamieńsk wyniosła 5 839 osób. W latach 2011 - 2020 obserwujemy zmniejszenie się liczby ludności ogółem o 312 osób, dotyczy to głównie mężczyzn (- 175 osób). W roku 2020 kobiety stanowiły 49,90% ogółu ludności.

Tabela 7. Ludność faktycznie zamieszkała na obszarze Gminy Kamieńsk w latach 2011-2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	6 151	6 122	6 117	6 107	6 093	6 010	5 977	5 912	5 877	5 839
kobiety	3 051	3 053	3 062	3 058	3 051	3 013	2 996	2 955	2 938	2 914
mężczyźni	3 100	3 069	3 055	3 049	3 042	2 997	2 981	2 957	2 939	2 925

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 1. Liczba mieszkańców w Gminie Kamieńsk w latach 2011-2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne).

W analizowanych latach zmniejszenie się liczby ludności w gminie miejsko – wiejskiej Kamieńsk następuje systematycznie z roku na rok. W porównaniu do roku 2011 liczba ludności zmniejszyła się o (- 5,07%). W gminie Przedbórz, drugiej gminie miejsko – wiejskiej w powiecie radomszczańskim, liczba ludności zmniejszyła się o 421 osób, czyli (-5,63%), a w mieście Radomsko o (-5,78%).

Tabela 8. Dynamika liczby ludności w latach 2011-2020 - analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bełchatów gm. wiejska	10 294	10 422	10 585	10 679	10 857	11 048	11 283	11 436	11 572	11 838
Kleszczów	4 839	5 009	5 165	5 351	5 594	5 807	5 974	6 181	6 335	6 418
Gorzkowice	8 682	8 671	8 606	8 607	8 542	8 534	8 541	8 522	8 506	8 462
Rozprza	12 191	12 241	12 287	12 274	12 344	12 343	12 306	12 342	12 297	12 310
Wola Krzysztoporska	11 772	11 832	11 847	11 889	11 895	11 909	11 921	11 929	11 965	11 981

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat radomski	117 266	116 881	116 316	115 832	115 125	114 336	113 923	113 315	112 644	111 696
Radomsko miasto	48 133	47 947	47 643	47 399	47 070	46 583	46 409	46 087	45 843	45 353
Dobryczy	4 389	4 398	4 432	4 392	4 395	4 402	4 393	4 454	4 502	4 463
Gidle	6 406	6 360	6 310	6 292	6 231	6 196	6 151	6 127	6 062	5 964
Gomunice	6 023	6 021	5 948	5 948	5 922	5 896	5 902	5 861	5 860	5 848
Kamieński gm. miejsko-wiejska	6 151	6 122	6 117	6 107	6 093	6 010	5 977	5 912	5 877	5 839
Kobiele Wielkie	4 485	4 487	4 512	4 471	4 478	4 451	4 449	4 449	4 444	4 388
Kodrąb	4 762	4 700	4 712	4 649	4 608	4 603	4 575	4 571	4 514	4 486
Lgota Wielka	4 365	4 368	4 364	4 359	4 334	4 306	4 308	4 294	4 278	4 262
Ładzice	4 899	4 905	4 872	4 855	4 841	4 800	4 809	4 784	4 757	4 766
Masłowice	4 290	4 274	4 266	4 294	4 228	4 218	4 183	4 193	4 161	4 139
Przedbórz gm. miejsko-wiejska	7 473	7 455	7 371	7 361	7 297	7 263	7 262	7 217	7 122	7 052
Radomsko	5 639	5 634	5 624	5 631	5 621	5 668	5 636	5 616	5 582	5 546
Wielgomłyn	4 826	4 811	4 772	4 738	4 720	4 698	4 670	4 596	4 546	4 510
Żytno	5 425	5 399	5 373	5 336	5 287	5 242	5 199	5 154	5 096	5 080
województwo łódzkie	2 533 681	2 524 651	2 513 093	2 504 136	2 493 603	2 485 323	2 476 315	2 466 322	2 454 779	2 437 970

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W większości analizowanych jednostek terytorialnych, spośród 21 badanych jednostek, odnotowano zmniejszenie się liczby ludności w roku 2020 w stosunku do roku 2011. Największy spadek procentowy liczby ludności w ciągu 10 lat odnotowano w gminie wiejskiej Gidle (- 6,90%, - 442 osoby).

Spadek ten w poszczególnych gminach wynosi:

- Gmina Gorzkowice (minus 2,53%) – 220 osób;
- Gmina Gomunice (minus 2,91%) – 175 osób;
- **Gmina Kamieński (minus 5,97%) – 312 osób;**
- Gmina Kobiele Wielkie (minus 2,16%) – 97 osób;
- Gmina Kodrąb (minus 5,80%) – 276 osób;
- Gmina Lgota Wielka (minus 2,36%) – 103 osoby;
- Gmina Ładzice (minus 2,71%) – 133 osoby;
- Gmina Masłowice (minus 3,52%) – 151 osób;
- Gmina Przedbórz (minus 5,63%) – 421 osób;
- Gmina Radomsko (minus 1,65%) – 93 osoby;
- Gmina Wielgomłyn (minus 6,55%) – 316 osób;
- Gmina Żytno (minus 6,36%) – 345 osób;
- Radomsko miasto (minus 5,78%) – 2 780 osób.

Zwiększenie się wartości badanej cechy nastąpiło tylko w 5 jednostkach:

- Gmina wiejska Bełchatów (plus 15,00%) - 1 544 osoby;
- Gmina wiejska Kleszczów (plus 32,63%) – 1579 osób;
- Gmina wiejska Rozprza (plus 0,98%) – 119 osób;
- Gmina wiejska Wola Krzysztoporska (plus 1,78%) – 209 osób;
- Gmina wiejska Dobryczy (plus 1,69%) – 74 osoby;

W tym samym czasie w powiecie radomszczańskim liczba mieszkańców zmniejszyła się o 5 570 osób, czyli (-4,75%), a w województwie łódzkim o 95 711 osób, czyli (-3,78%). Powyższe dane pokazują, jak w ciągu kilku lat populacja województwa łódzkiego maleje.

W Gminie Kamieńsk liczba ludności zmniejszyła się o 5,97% i była jedną z wyższych wartości ujemnych wśród badanych JST.

Na zmianę liczby mieszkańców wpływ mają wysokość przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) oraz saldo migracji (różnica między napływem ludności na dany teren i odpływem z niego). W latach poddanych analizie, przyrost naturalny w Gminie Kamieńsk był ujemny, za wyjątkiem roku 2014, kiedy liczba urodzeń żywych była równa liczbie zgonów.

Tabela 9. Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na terenie Gminy Kamieńsk (stan w dniu 31XII) w latach 2011 – 2020

Ruch naturalny (osoba)	Lata									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia żywe ogółem	64	65	61	45	49	42	48	46	55	40
Urodzenia żywe mężczyźni	41	31	27	21	22	21	22	27	29	31
Urodzenia żywe kobiety	23	34	34	24	27	21	26	19	26	9
Zgony ogółem	78	73	61	49	69	74	66	93	64	76
Zgony mężczyźni	38	47	31	25	31	46	34	51	34	46
Zgony kobiety	40	26	30	24	38	28	32	42	30	30
Przyrost naturalny ogółem	-14	-8	0	-4	-20	-32	-18	-47	-9	-36
Przyrost naturalny mężczyźni	3	-16	-4	-4	-9	-25	-12	-24	-5	-15
Przyrost naturalny kobiety	-17	8	4	0	-11	-7	-6	-23	-4	-21

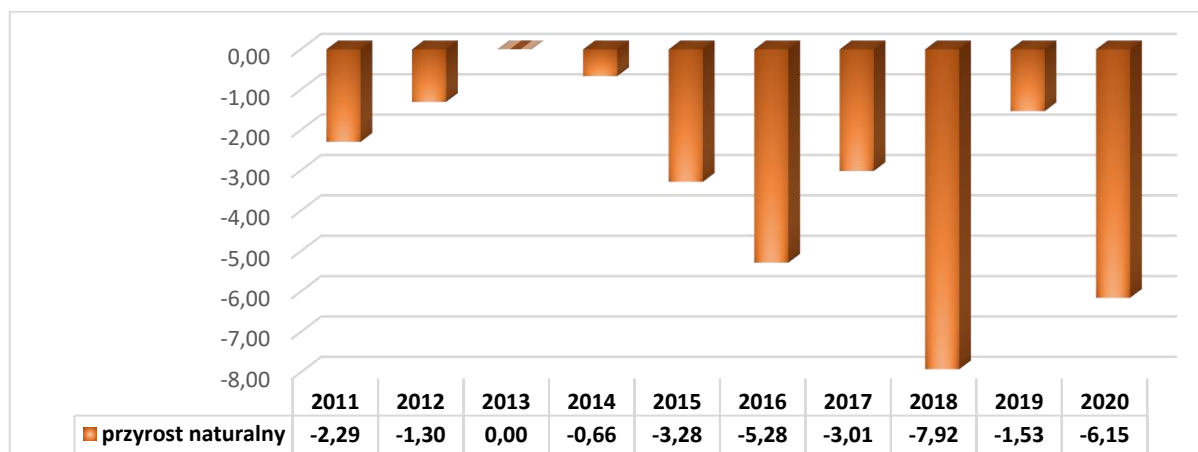
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Urodzenia są kluczowym czynnikiem wpływającym na strukturę ludności. Według danych GUS w Gminie Kamieńsk w 2020 roku odnotowano 40 żywych urodzeń, w tym 31 chłopców i 9 dziewczynek. Na terenie gminy w roku 2020 odnotowano więcej zgonów niż żywych urodzeń (76 osób), zatem przyrost naturalny jest ujemny (- 36 osób). W poprzednich latach odnotowano ujemny lub zerowy przyrost naturalny. Najniższa wartość wskaźnika na 1000 ludności została odnotowana dla roku 2018 (-7,92).

Tabela 10. Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na 1000 ludności na terenie Gminy Kamieńsk (stan w dniu 31 XII) w latach 2011-2020

Na 1000 ludności:	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
urodzenia żywe	10,46	10,57	10,00	7,37	8,05	6,93	8,03	7,75	9,34	6,83
zgony	12,75	11,87	10,00	8,03	11,33	12,21	11,03	15,66	10,87	12,98
przyrost naturalny	-2,29	-1,30	0,00	-0,66	-3,28	-5,28	-3,01	-7,92	-1,53	-6,15

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie Gminy Kamieńsk (stan w dniu 31 XII) w latach 2011 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Warto zwrócić uwagę, iż ruch naturalny w Gminie Kamieńsk wśród kobiet jest zdecydowanie wyższy niż wśród mężczyzn i przyjmuje wartości dodatnie w latach 2012-2013, a w roku 2014 wynosi on (0). W latach poddanych analizie wśród mężczyzn nie odnotowano dodatniego wskaźnika.

Reasumując w gminie w ciągu badanych lat przyrost naturalny był ujemny i wynosił (-188 osób), w tym (- 111 mężczyzn) i (-77 kobiet).

W analizie porównawczej w latach 2011-2020 przyrost naturalny, w prawie wszystkich analizowanych JST był przeważnie ujemny. Na tle gmin wyraźnie wyróżnia się Gmina Kleszczów, która co roku odnotowuje dodatni przyrost naturalny, a w roku 2020 była jedyną gminą z dodatnim wynikiem. Gmina Bełchatów również może mieć powody do zadowolenia, badana cecha przyjmuje wartości naprzemienne od ujemnych do dodatnich. Rosnący ujemny przyrost naturalny w województwie łódzkim na przestrzeni badanych lat pokazuje skalę problemu w regionie. W tabeli poniżej kolorem oznaczono wartości dodatnie przyrostu naturalnego - poza gminą Kleszczów, Bełchatów, a także gminą Wola Krzysztoporską i Dobryszycę są to sporadyczne przypadki. Ujemny przyrost naturalny w Gminie Kamieńsk nie jest zatem cechą wyjątkową gminy i dotyczy całego powiatu radomszczańskiego, jest również charakterystyczny dla gmin ościennych z powiatu piotrowskiego oraz całego województwa łódzkiego. Porównując wartości wskaźnika dla roku 2020, najniższy odnotowano w Gminie Żytno (-11,85), zaś najwyższy – jedyny dodatni – w Gminie Kleszczów (+1,10). Wartość wskaźnika dla Gminy Kamieńsk (-6,15) była niższa od tej dla powiatu radomszczańskiego ogółem (-6,99), ale wyższa od wskaźnika dla województwa łódzkiego (-6,09).

Tabela 11. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Gminie Kamieńsk, gminach ościennych, powiecie radomszczańskim oraz województwie łódzkim w latach 2011-2020 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bełchatów gm. wiejska	0,10	-0,29	-2,39	0,19	-0,28	0,00	2,87	0,70	0,78	-0,77
Kleszczów	10,50	7,57	7,25	8,00	4,22	9,18	6,98	5,93	6,72	1,10
Gorzkowice	1,38	-1,15	-2,89	-1,63	-3,61	-3,16	-2,00	-1,76	-3,18	-6,01
Rozprza	-3,53	-0,98	-2,94	-2,69	-2,36	-2,60	-0,97	-1,38	-2,60	-3,57
Wola Krzysztoporska	-0,60	1,95	0,42	-0,34	-1,52	-1,00	1,26	-0,92	0,25	-3,09
Powiat radomszczański	-3,02	-2,59	-3,55	-3,38	-4,23	-4,43	-3,44	-3,69	-3,89	-6,99
Radomsko miasto	-3,44	-2,93	-3,89	-3,05	-3,68	-4,14	-3,47	-3,76	-4,29	-7,42
Dobryszycę	4,60	-0,92	0,46	-1,58	-2,28	-3,41	-2,72	1,13	3,35	-4,45
Gidle	-7,18	-6,45	-6,30	-8,77	-5,42	-5,80	-4,70	-4,72	-9,19	-9,98

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gomunice	-0,66	-2,16	-4,68	-4,71	-4,38	-5,60	-1,86	-2,04	-1,37	-4,44
Kamieński gm. miejsko-wiejska	-2,29	-1,30	0,00	-0,66	-3,28	-5,28	-3,01	-7,92	-1,53	-6,15
Kobieles Wielkie	1,57	-0,89	0,89	-0,22	-3,36	-4,70	-2,25	0,23	-2,03	-9,04
Kodrąb	-1,26	1,27	-0,43	-3,42	-4,96	-4,79	-1,96	-5,70	-5,93	-8,68
Lgota Wielka	1,14	-2,07	-0,46	-1,61	-2,76	-2,55	1,86	0,46	-2,34	-5,15
Ładzice	-4,69	-1,02	-3,07	-3,50	-5,79	-7,68	-3,97	-7,31	-4,20	-3,58
Masłowice	-3,95	-1,87	-6,57	-0,94	-6,78	-4,04	-7,18	-2,16	-3,35	-5,31
Przedbórz gm. miejsko-wiejska	-5,07	-3,36	-7,29	-3,00	-4,91	-2,06	-2,48	-0,41	-3,20	-7,19
Radomsko	-3,72	-2,15	-0,53	-3,56	-3,37	-3,92	-2,83	-3,73	-1,78	-5,39
Wielgomłyn	-4,33	-2,91	-5,63	-3,79	-3,19	-2,56	-2,99	-2,38	-6,78	-5,07
Żytno	-5,71	-4,62	-6,51	-8,96	-8,85	-7,79	-10,18	-11,61	-7,78	-11,85
województwo łódzkie	-2,70	-2,97	-3,51	-2,80	-3,61	-2,98	-2,98	-3,47	-3,64	-6,09

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Zauważalny jest także prawie we wszystkich JST, spadek przyrostu naturalnego w roku 2020 w porównaniu z rokiem 2019, zapewne ma to związek z ilością zgonów. W obecnej sytuacji epidemiologicznej odnotowuje się wzrost umieralności z powodu zakażenia ludzi wirusem SARS- covid 19. Spada również liczba porodów na terenie całej Polski.

Czułym miernikiem zmian sytuacji społeczno-gospodarczej jest migracja. Ludzie osiedlają się na terenach, których perspektywy rozwojowe postrzegają z optymizmem, natomiast spontaniczna emigracja z danego terenu jest zawsze sygnałem zagrożenia zapaścią rozwojową.

Migracje ludności są bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności danego regionu. „Migracjami (lub wędrówkami) ludności nazywamy całokształt przemieszczeń prowadzących do stałej lub okresowej zmiany miejsca zamieszkania osób. Migracje uważa się za najważniejszy przejaw przestrzennej mobilności ludności”.⁹

Tabela 12. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Kamieński w latach 2011 – 2020

Migracje na pobyt stały	Lata									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zameldowania w ruchu wew. ogółem	83	52	64	64	65	64	55	54	68	67
Zameldowania z zagranicy ogółem	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0
Zameldowania ogółem	83	52	64	64	65	65	55	55	69	67
Wymeldowania w ruchu wew.	61	57	94	68	76	80	83	83	100	68
Wymeldowania za granicę	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Wymeldowania ogółem	62	57	94	69	76	80	83	83	100	68
Saldo migracji ogółem	21	-5	-30	-5	0	-15	-28	-28	-31	-1
Saldo migracji wewnętrznych	22	-5	-30	-4	-11	-16	-28	-29	-32	-1
Saldo migracji zagranicznych	-1	0	0	-1	0	1	0	1	1	0

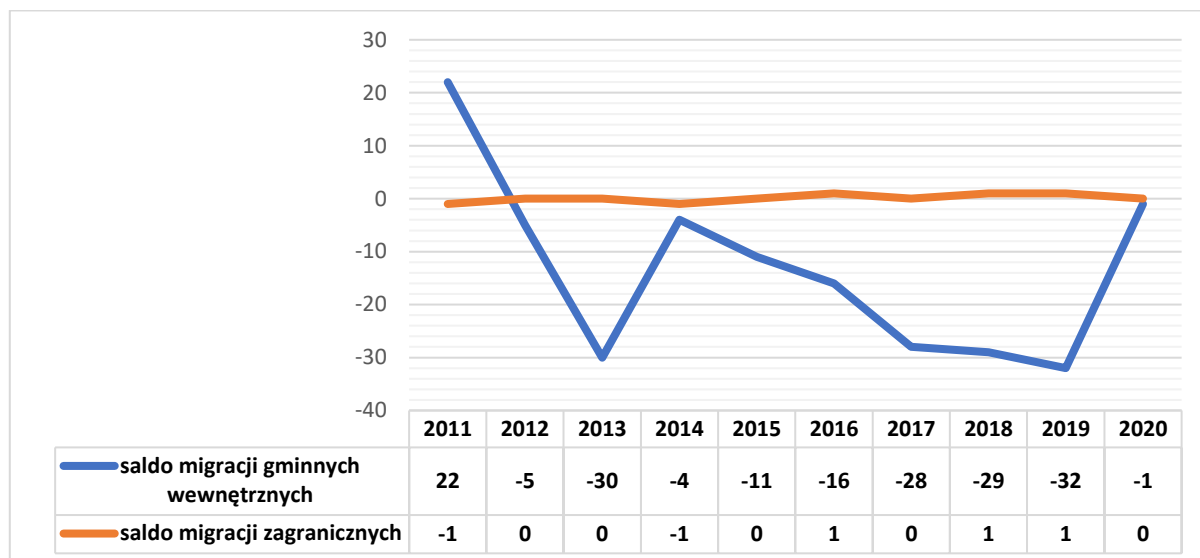
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne); bd* – brak danych

W Gminie Kamieński w 2020 roku saldo migracji (ogółem) odnotowujemy na poziomie (-1) osoba. Liczba osób zameldowanych w roku 2020 ogółem to 67 osób, natomiast wymeldowanych to 68 osób. Zmiany miejsca zamieszkania występują głównie w obrębie kraju, regionu. Najwięcej osób wyprowadziło się z terenu gminy w roku 2019, aż 100 osób. Wymeldowania w ruchu wewnętrznym w gminie w ostatnich latach, występują na podobnym poziomie. Według danych GUS wymeldowania za granicę w całym

⁹ Definicja zaczerpnięta z „Materiałów dydaktycznych Zakładu Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ”
www.demografia.uni.lodz.pl

badanym okresie są na poziomie 0 (za wyjątkiem lat 2011 i 2014 – w których to wymeldowało się po 1 osobie). Najwięcej osób zameldowano w gminie w roku 2011 (83 osoby), odnotowano również w tymże roku stosunkowo niewiele wymeldowań (- 62 osoby), przekłada się to na poziom salda migracji, który tylko w tymże roku jest dodatni i wynosi (+ 21 osób).

Wykres 3. Saldo migracji w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne); bd* – brak danych

Wartość salda migracji wewnętrznych w analizowanych latach przyjmowała wartości przeważnie ujemne. Największy spadek salda odnotowano w roku 2019 (-32), a zwiększenie tylko w roku 2011 (+22). Należy jednak zauważyć, iż bilans salda migracji wewnętrznych na przestrzeni analizowanych lat jest ujemny i wynosi (-134) mieszkańców. Wartość salda migracji zagranicznych w analizowanym okresie poza rokiem 2011 (-1) oraz 2014 (-1), przyjmuje wartości dodatnie lub zerowe. Wskazane powyżej wartości opisujące ruch migracyjny pokazują, że w ciągu ostatnich lat więcej ludzi zdecydowało się na opuszczenie Gminy Kamieńsk i zamieszkanie w innym miejscu. Gmina powinna czynić starania, aby zmienić ten trend.

Tabela 13. Saldo migracji ogółem w Gminie Kamieńsk, w gminach ościennych, powiecie radomszczańskim oraz województwie łódzkim w latach 2011-2020 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bełchatów gm. wiejska	174	126	138	119	bd*	181	175	138	170	269
Kleszczów	89	119	128	131	bd*	90	100	137	122	99
Gorzkowice	-28	9	-35	-22	bd*	-2	12	-11	0	-13
Rozprza	28	36	55	42	bd*	42	-10	47	-1	60
Wola Krzysztoporska	46	13	57	38	bd*	43	12	-1	12	45
Powiat radomszczański	-143	-178	-308	-132	bd*	-261	-237	-253	-263	-225
Radomsko miasto	-142	-42	-164	-76	bd*	-199	-158	-157	-132	-158
Dobryzycze	50	-15	-1	-23	bd*	11	25	68	36	-5
Gidle	-2	-14	1	1	bd*	-4	-9	4	-4	-23
Gomunice	1	20	-33	19	bd*	-3	8	-20	18	15
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	21	-5	-30	-5	bd*	-15	-28	-28	-31	-1
Kobiełe Wielkie	24	1	8	4	bd*	2	-9	-2	7	-14
Kodrąb	-18	-47	2	-28	bd*	-3	-8	11	-16	-4

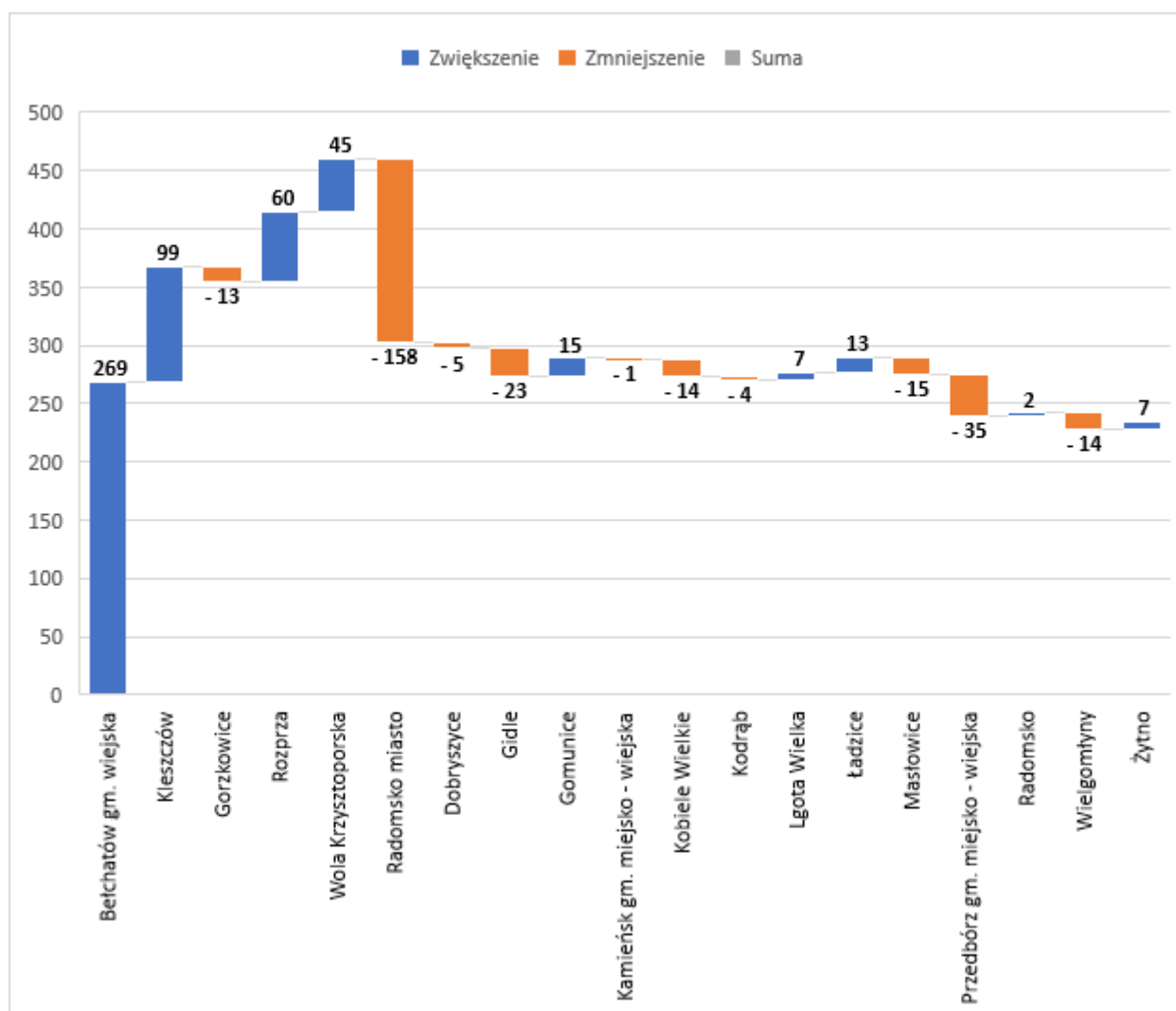
Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Lgota Wielka	-15	12	-22	-3	bd*	-12	-16	-24	-22	7
Ładzice	12	17	4	0	bd*	20	2	9	-9	13
Masłowice	-22	-1	-6	17	bd*	-7	-18	-12	-5	-15
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	-20	-41	-27	-32	bd*	-29	-6	-30	-72	-35
Radomsko	2	-44	-7	0	bd*	18	-1	-13	-13	2
Wielgomłyny	-24	-23	-12	-11	bd*	-21	-25	-55	-27	-14
Żytno	-10	4	-21	5	bd*	-19	6	-4	7	7
województwo łódzkie	-1 891	-1 828	-2 678	-2 045	bd*	-1 417	-1 789	-1 859	-2 510	-1 672

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne), bd* – brak danych

Wskaźnik salda migracji dla powiatu radomszczańskiego oraz województwa, a także badanych gmin miejsko – wiejskich: Kamieński i Przedbórz oraz miasta Radomsko nie napawa optymizmem, gdyż w latach poddanych analizie przyjmuje wyłącznie wartości ujemne (poza rokiem 2011 w Gminie Kamieński, w którym to wskaźnik ten był dodatni).

Wśród gmin wiejskich kształtuje się różnie, przyjmując wartości od (-55) do (+269). Gminami, w której wskaźnik salda migracji w latach poddanych analizie jest co roku dodatni są gminy Bełchatów i Kleszczów. Na tle badanych gmin wyróżnia się również Gmina Wola Krzysztoperska, w której, oprócz roku 2018, saldo migracji jest dodatnie. Gminą, w której tendencja ta jest odwrotna, czyli co roku odnotowujemy odpływ mieszkańców, jest Gmina Wielgomłyny.

W roku 2020 wartość wskaźnika salda migracji ogółem w otoczeniu Gminy Kamieński kształtowała się następująco:

Wykres 4. Saldo migracji ogółem w 2020 roku – analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W roku 2020 najwyższą dodatnią wartość salda migracji odnotowano w gminie wiejskiej Bełchatów, znacząco odbiegała ona od pozostałych jednostek (+269). Wartość najniższą odnotowano dla miasta Radomsko (-158). Wśród gmin wiejskich wartość salda migracji najniższa jest w Gminie Gidle (-23). Saldo migracji dla Gminy Kamieńsk, w roku 2020 wyniosło (-1) osoba i jest to jeden z wyższych wskaźników wśród analizowanych lat dla gminy.

Istnieje kilka czynników determinujących ruch migracyjny społeczeństwa, zalicza się do nich:¹⁰

- czynniki demograficzne, takie jak wiek, płeć i stan cywilny
- czynniki pozademograficzne: ekonomiczne, polityczne, etniczne, społeczne i kulturowe.

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 15 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Osoby w wieku produkcyjnym dzielimy na dwie kategorie: osoby mobilne oraz osoby niemobilne.

¹⁰ „Materiały dydaktyczne Zakładu Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ” www.demografia.uni.lodz.pl

Osoby mobilne charakteryzują się gotowością do podjęcia zmian w swoim życiu zawodowym, zmianą pracy, stanowiska pracy, chęcią przekwalifikowania się, nabycia nowych umiejętności.

Osoby znajdujące się w przedziale wiekowym produkcyjnym niemobilnym to osoby, które nie wykazują chęci do zmiany pracy, stanowiska pracy, nie są zainteresowane zdobyciem nowych kwalifikacji zawodowych.

W Gminie Kamieńsk osoby w wieku produkcyjnym mobilnym w 2020 roku stanowiły 60,32% ogółu osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 14. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2020

Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku (stan w dniu 31XII)										
Ludność w wieku:	Lata									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Przedprodukcyjnym ogółem (17 lat i mniej)	1 263	1 225	1 202	1 169	1 139	1 099	1 074	1 046	1 030	1 009
Produkcyjnym ogółem	3 842	3 849	3 842	3 833	3 834	3 767	3 741	3 694	3 646	3 607
Produkcyjnym mobilnym	2 447	2 453	2 440	2 413	2 401	2 350	2 313	2 253	2 214	2 176
Produkcyjnym niemobilnym	1 395	1 396	1 402	1 420	1 433	1 417	1 428	1 441	1 432	1 431
Poprodukcyjnym ogółem	1 046	1 048	1 073	1 105	1 120	1 144	1 162	1 172	1 201	1 223
W % ogółem ludność w wieku:										
przedprodukcyjnym	20,5	20,0	19,7	19,1	18,7	18,3	18,0	17,7	17,5	17,3
produkcyjnym	62,5	62,9	62,8	62,8	62,9	62,7	62,6	62,5	62,0	61,8
poprodukcyjnym	17,0	17,1	17,5	18,1	18,4	19,0	19,4	19,8	20,4	20,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Z powyższych danych wynika, że w latach 2011- 2020 w Gminie Kamieńsk obserwujemy:

- spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 254 osoby,
- spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym o 235 osób,
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 177 osób.

W gminie dominuje ludność w wieku produkcyjnym obejmując 61,8% społeczeństwa, niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalny na przestrzeni badanych lat ciągły wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym osiągając 20,9% społeczeństwa i stopniowy spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do 17,3% w roku 2020. Zmiany w strukturze wieku ludności (zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży) dają podstawy do twierdzenia, że proces ten będzie postępował. Problem dotyczy większości gmin województwa łódzkiego. Proporcje ekonomicznych grup wieku w gminach ościennych, powiecie i województwie kształtują się następująco:

Tabela 15. Ludność wg ekonomicznych grup wieku na dzień 31 grudnia 2020 r. – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
		liczba	udział %	liczba	udział %	liczba	udział %
Bełchatów gm. wiejska	11 838	2 413	20,4	7 316	61,8	2 109	17,8
Kleszczów	6 418	1 656	25,8	3 945	61,5	817	12,7
Gorzkowice	8 462	1 580	18,7	5 095	60,2	1 787	21,1
Rozprza	12 310	2 512	20,4	7 340	59,6	2 458	20,0
Wola Krzysztoporska	11 981	2 455	20,5	7 179	59,9	2 347	19,6
Powiat radomszczański	111 696	18 628	16,7	66 753	59,8	26 315	23,6
Radomsko miasto	45 353	7 158	15,8	26 459	58,3	11 736	25,9
Dobryszyce	4 463	872	19,5	2 782	62,3	809	18,1
Gidle	5 964	904	15,2	3 628	60,8	1 432	24,0
Gomunice	5 848	1 025	17,5	3 533	60,4	1 290	22,1
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	5 839	1 009	17,3	3 607	61,8	1 223	20,9
Kobiele Wielkie	4 388	810	18,5	2 681	61,1	897	20,4
Kodrąb	4 486	797	17,8	2 691	60,0	998	22,2
Lgota Wielka	4 262	760	17,8	2 644	62,0	858	20,1
Ładzice	4 766	852	17,9	2 875	60,3	1 039	21,8
Masłowice	4 139	763	18,4	2 407	58,2	969	23,4
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	7 052	1 159	16,4	4 302	61,0	1 591	22,6
Radomsko	5 546	956	17,2	3 428	61,8	1 162	21,0
Wielgomłynny	4 510	777	17,2	2 739	60,7	994	22,0
Żytno	5 080	786	15,5	2 977	58,6	1 317	25,9
województwo łódzkie	2 437 970	416 152	17,1	1 420 323	58,3	601 495	24,7

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych), opracowanie własne

W tabeli powyżej wyłoniono do analizy porównawczej dane wojewódzkie, powiatowe, jednostki samorządu terytorialnego w granicach administracyjnych powiatu radomszczańskiego oraz gminy graniczące z Gminą Kamieńsk. Kolorem pomarańczowym zaznaczono wskaźniki o najwyższych, zaś kolorem niebieskim o najniższych wartościach udziału % ludności w danej grupie wieku.

Najwyższy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w gminie wiejskiej Kleszczów tj. 25,8%, natomiast najniższy w gminie wiejskiej Gidle 15,2%. Udział % osób w wieku przedprodukcyjnym w województwie łódzkim ogółem wynosi 17,1% i jest to wartość wyższa o 1,9 punktu procentowego od wartości najniższej.

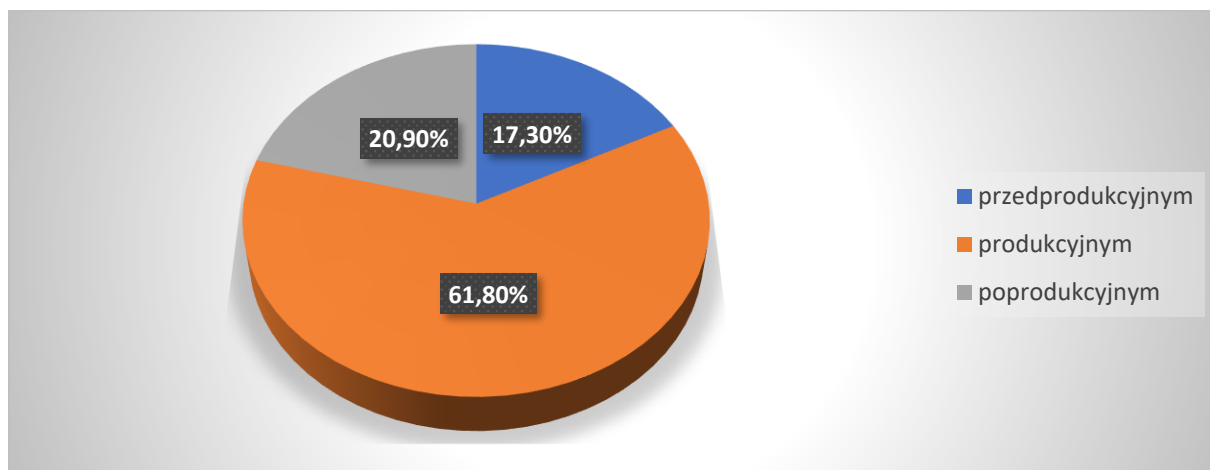
Najwyższy odsetek osób w wieku produkcyjnym przypada na Gminę Dobryszyce (62,3%) ogółu ludności w gminie, natomiast najniższy wśród badanych gmin przypada na gminę wiejską Masłowice tj. 58,2% ogółu ludności, w województwie łódzkim wskaźnik jest nieznacznie wyższy (o 0,1%) od najniższego wskaźnika.

Największy udział % osób w wieku poprodukcyjnym wśród jednostek samorządu terytorialnego zaobserwowano w Gminie Żytno 25,9% oraz w mieście Radomsko również 25,9%, w województwie łódzkim wskaźnik ten wynosi 24,7%, natomiast najniższy przypada na Gminę Kleszczów tj. 12,7%.

Sytuacja w Gminie Kleszczów pod względem analizowanego wskaźnika, zdecydowanie odbiega od reszty analizowanych gmin i jest dla niej bardzo korzystna.

W Gminie Kamieńsk udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2020 roku przedstawiał się następująco:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 17,3% ogółu ludności w gminie,
- ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 61,8% ogółu ludności w gminie,
- ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła 20,9% ogółu ludności w gminie.

Wykres 5. Podział ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2020 r w Gminie Kamieńsk

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych), opracowanie własne

W Gminie Kamieńsk wskaźniki były wyższe od średniej dla powiatu radomszczańskiego oraz województwa łódzkiego w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym. Natomiast wartość wskaźnika dla grupy osób w wieku poprodukcyjnym w gminie jest niższa, niż średnia dla powiatu radomszczańskiego oraz województwa.

Ze strukturą wieku i płci ludności jest powiązany również wskaźnik obciążenia ekonomicznego ludności, czyli ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Dla Gminy Kamieńsk wskaźnik ten wynosi 32,9 osób i jest niższy, niż ten sam wskaźnik dla powiatu (38,5 osób) i niższy niż wskaźnik obciążenia ekonomicznego ludności dla województwa (41,3 osób). Im przedmiotowy wskaźnik jest wyższy, tym sytuacja demograficzna obszaru, z punktu widzenia ekonomicznego, jest trudniejsza i świadczy o starzeniu się społeczeństwa. Systematyczny przyrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym powoduje silną presję na system emerytalny (zapewnienie emerytur dla coraz liczniejszej populacji osób, które zakończyły aktywność zawodową) oraz na system opieki zdrowotnej (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku).

Podsumowanie:

W horyzoncie czasowym, obejmującym najbliższe lata, zasadniczy wpływ na kształt polityki społecznej w całym województwie łódzkim, jak i w Gminie Kamieńsk, będą miały procesy demograficzne, które uwidoczniły się i nasiliły w ostatnich latach. Do tych procesów zaliczamy:

- zmieniony model rodziny (małodzieństwo rodzin, samotne rodzicielstwo);
- wzrost liczby rozwodów i związków nieformalnych;
- wzrastający odsetek małżeństw bezdzietnych;
- opóźnianie wieku zawierania małżeństw i rodzenia pierwszego dziecka;
- wzrost liczby jednoosobowych gospodarstw domowych;
- ujemny przyrost naturalny i malejąca dzietność;
- spadek liczby małżeństw;
- wzrost przeciętnej długości życia;
- migracje wewnętrzne i zagraniczne.

Stan i struktura ludności w obrębie Gminy Kamieńsk są podobne do sytuacji, jaka panuje w obrębie województwa łódzkiego. Liczba mieszkańców gminy zmniejsza się, podobnie jak w większości analizowanych JST, również przyrost naturalny w Gminie Kamieńsk w analizowanych latach był ujemny. Saldo migracji w gminie przyjmuje w poszczególnych latach wartości zróżnicowane od ujemnych do dodatnich, lecz bilans migracji jest ujemny i wynosi (-122) mieszkańców. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie osób ogółem był niższy od udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Taka sama tendencja zachodzi w powiecie radomszczańskim oraz w całym województwie łódzkim.

Kolejne lata nie przedstawiają się zatem optymistycznie, jest to związane z obecną sytuacją epidemiologiczną w Polsce i na świecie. W roku 2020 zanotowano dużą umieralność ludzi z powodu wirusa SARS - Covid 19, przy jednoczesnym spadku ilości porodów. Ujemny przyrost naturalny jest zatem jednym z głównych problemów gminy w wymiarze społecznym i gospodarczym. Problem dotyczy ogólnie całej Polski.

Prognozy GUS¹¹ wykonane w 2017 roku (na podstawie danych z lat 2013 – 2014) wskazują, iż liczba ludności zamieszkującej Gminę Kamieńsk do roku 2030 będzie stopniowo maleć. Są to jednak pewne przypuszczenia, które nie muszą się sprawdzić. Należy jednak zwrócić uwagę, iż w 2020 roku liczba mieszkańców wynosi 5 839, a w prognozie dla tego roku jest 5 953 mieszkańców. Wniosek: prognoza dla roku 2020 była przeszacowana o 114 osób, co raczej daje podstawy do stwierdzenia, iż prognoza o zmniejszającej się liczebności gminy jest słuszna.

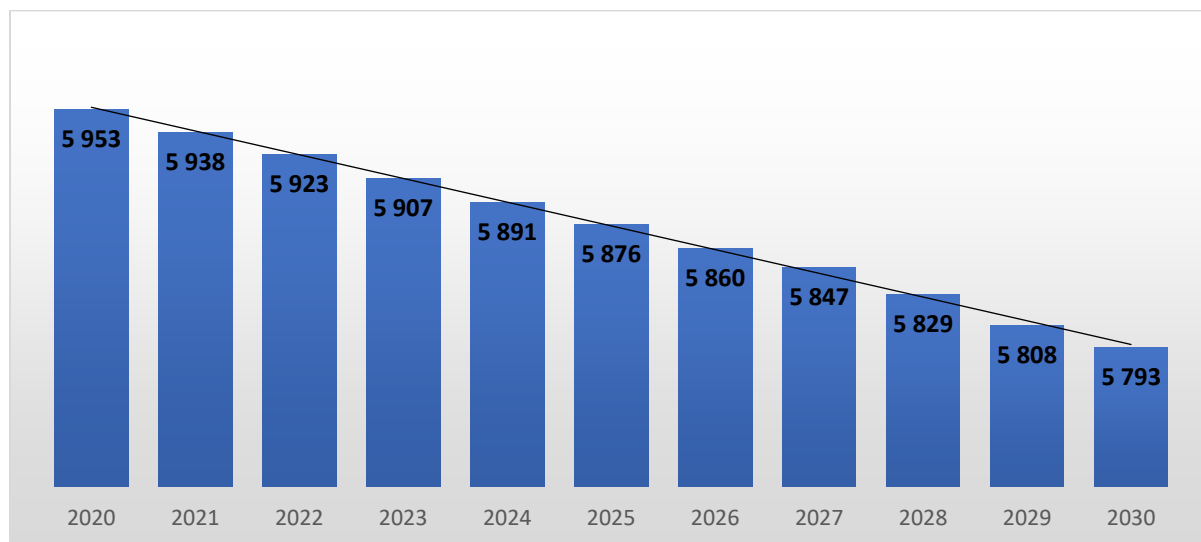
Należy również wziąć pod uwagę, iż ze względu na rozpoczętą w 2020 roku pandemię koronawirusa Covid -19 prognozy te mogą się potwierdzić, niestety pandemia niesie ze sobą wysoką liczbę zgonów, może również prowadzić do zmniejszenia liczby urodzeń. Poniżej zaprezentowano prognozę na lata 2020 – 2030, czyli w czasie obejmującym ostatnie dane dostępne statystyczne oraz czas obowiązywania przedmiotowej Strategii.

Tabela 16. Prognoza liczby ludności w Gminie Kamieńsk

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
ogółem	5 953	5 938	5 923	5 907	5 891	5 876	5 860	5 847	5 829	5 808	5 793
mężczyźni	2 965	2 957	2 949	2 943	2 934	2 928	2 919	2 910	2 902	2 888	2 877
kobiety	2 988	2 981	2 974	2 964	2 957	2 948	2 941	2 937	2 927	2 920	2 916

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 6. Liczba mieszkańców w Gminie Kamieńsk w latach 2020-2030 – prognoza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Dokonano analizy porównawczej prognozowanej liczby mieszkańców w latach 2020 - 2030. W żadnej z gmin nie prognozuje się drastycznych zmian w liczbie mieszkańców. Jednak przedstawione prognozy nie napawają optymizmem, gdyż aż w 14 z 19 analizowanych JST według prognoz zmaleje liczba ludności. Największy spadek spodziewany jest w Gminie Wielgomłyny (-8,08%), następnie:

¹¹ „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030”. Prognoza ta została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia „Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050” oraz „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050.”

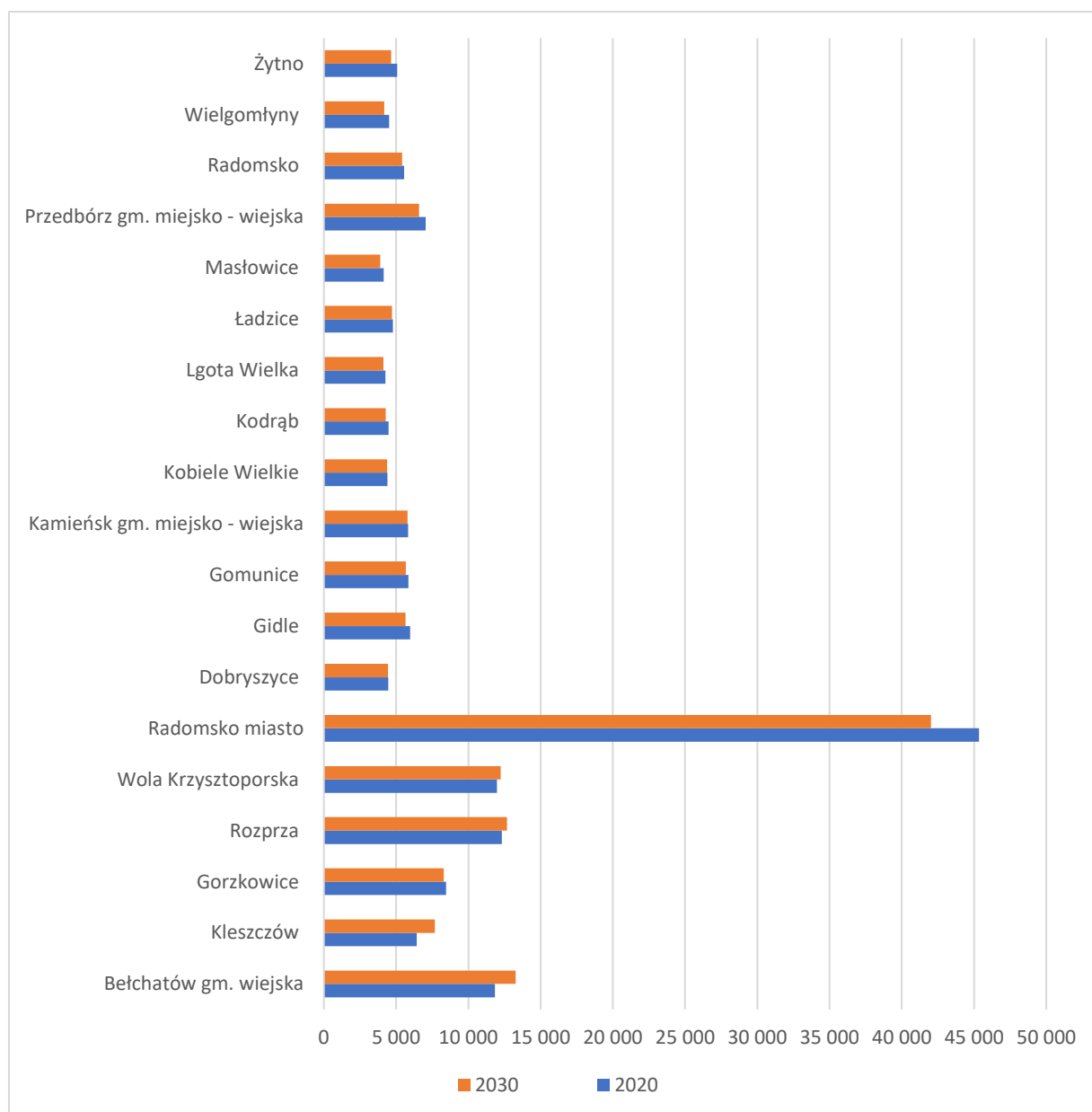
Gmina Żytno (-7,94%), miasto Radomsko (-7,45%), Gmina Przedbórz (-7,20%), Gmina Gidle (-6,45%), Gmina Masłowice (-5,36%), Gmina Kodrąb (-5,04%), Gmina Radomsko (3,50%), Gmina Lgota Wielka (-3,34%), Gmina Gomunice (-2,96%), Gmina **Kamieńsk (-2,69%)**, Gmina Gorzkowice (-2,29%), Gmina Ładzice (-1,42%), Gmina Kobiele Wielkie (-1,20%). Wzrost liczby mieszkańców spodziewany jest w Gminie **Kleszczów (+20,87%)**, Gminie Bełchatów (+13,06%), Gminie Wola Krzysztoporska (+1,93), Gminie Rozprza (+1,81%) oraz w Gminie Dobryszyce (+0,41%).

Tabela 17. Prognoza liczby ludności na lata 2020 – 2030 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Bełchatów gm. wiejska	11 699	11 864	12 026	12 187	12 350	12 511	12 669	12 826	12 982	13 134	13 281
Kleszczów	6 349	6 485	6 622	6 759	6 894	7 026	7 160	7 291	7 424	7 550	7 674
Gorzkowice	8 487	8 474	8 459	8 443	8 424	8 401	8 379	8 360	8 336	8 314	8 293
Rozprza	12 456	12 482	12 507	12 528	12 549	12 574	12 597	12 620	12 644	12 665	12 682
Wola Krzysztoporska	12 014	12 041	12 066	12 091	12 118	12 144	12 169	12 190	12 213	12 229	12 246
Radomsko miasto	45 395	45 087	44 771	44 447	44 122	43 783	43 443	43 096	42 746	42 383	42 013
Dobryszyce	4 421	4 423	4 427	4 432	4 435	4 437	4 440	4 443	4 441	4 441	4 439
Gidle	6 044	6 006	5 969	5 932	5 893	5 854	5 817	5 776	5 738	5 696	5 654
Gomunice	5 846	5 832	5 817	5 802	5 785	5 768	5 749	5 732	5 715	5 699	5 673
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	5 953	5 938	5 923	5 907	5 891	5 876	5 860	5 847	5 829	5 808	5 793
Kobiele Wielkie	4 432	4 427	4 423	4 418	4 414	4 409	4 402	4 396	4 389	4 383	4 379
Kodrąb	4 506	4 484	4 462	4 440	4 417	4 391	4 366	4 345	4 323	4 299	4 279
Lgota Wielka	4 253	4 239	4 227	4 215	4 198	4 183	4 166	4 151	4 137	4 123	4 111
Ładzice	4 776	4 771	4 764	4 757	4 752	4 743	4 737	4 732	4 724	4 717	4 708
Masłowice	4 120	4 097	4 074	4 053	4 029	4 007	3 985	3 963	3 941	3 919	3 899
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	7 096	7 053	7 007	6 961	6 915	6 867	6 815	6 760	6 705	6 645	6 585
Radomsko	5 602	5 585	5 565	5 546	5 528	5 509	5 492	5 472	5 447	5 428	5 406
Wielgomłynny	4 542	4 503	4 466	4 428	4 392	4 357	4 324	4 287	4 248	4 212	4 175
Żytno	5 062	5 020	4 978	4 935	4 894	4 855	4 815	4 776	4 737	4 699	4 660

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Dokonano analizy porównawczej dla roku 2020 stan faktyczny i roku 2030 stan prognozowany. Porównanie pokazuje, iż ilość gmin, w których prognozowany jest spadek liczby ludności, zwiększyła się o 1. Zauważalne są zmiany procentowe wynikające z porównania prognozowanej liczby mieszkańców ze stanem faktycznym w roku 2020. Według tego porównania liczba mieszkańców Gminy Dobryszyce zmniejszy w 2030 roku o (-0,54%). Pozostałe wskaźniki nie odbiegają znacząco od przedstawionych powyżej. Na uwagę zasługuje fakt, iż prognozy liczby mieszkańców dla jednostek poddanych analizie – łącznie - dla roku 2020 były wyższe od faktycznej liczby mieszkańców o 348 osób. W trakcie prac nad opracowywaniem prognoz liczby mieszkańców nie było pandemii koronawirusa Covid -19.

Wykres 7. Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu na rok 2020 oraz prognozy na rok 2030

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wnioski z analizy są następujące: polityka społeczna powinna wspierać młodych rodziców, dawać możliwości rozwoju oraz stanowić wsparcie dla potrzebujących. Należy również przywrócić się warunkom i jakości życia mieszkańców, możliwości zatrudnienia w gminie, atrakcyjności infrastruktury społecznej i technicznej, które z pewnością mogą zachęcić do pozostania oraz osiedlenia się na obszarze gminy.

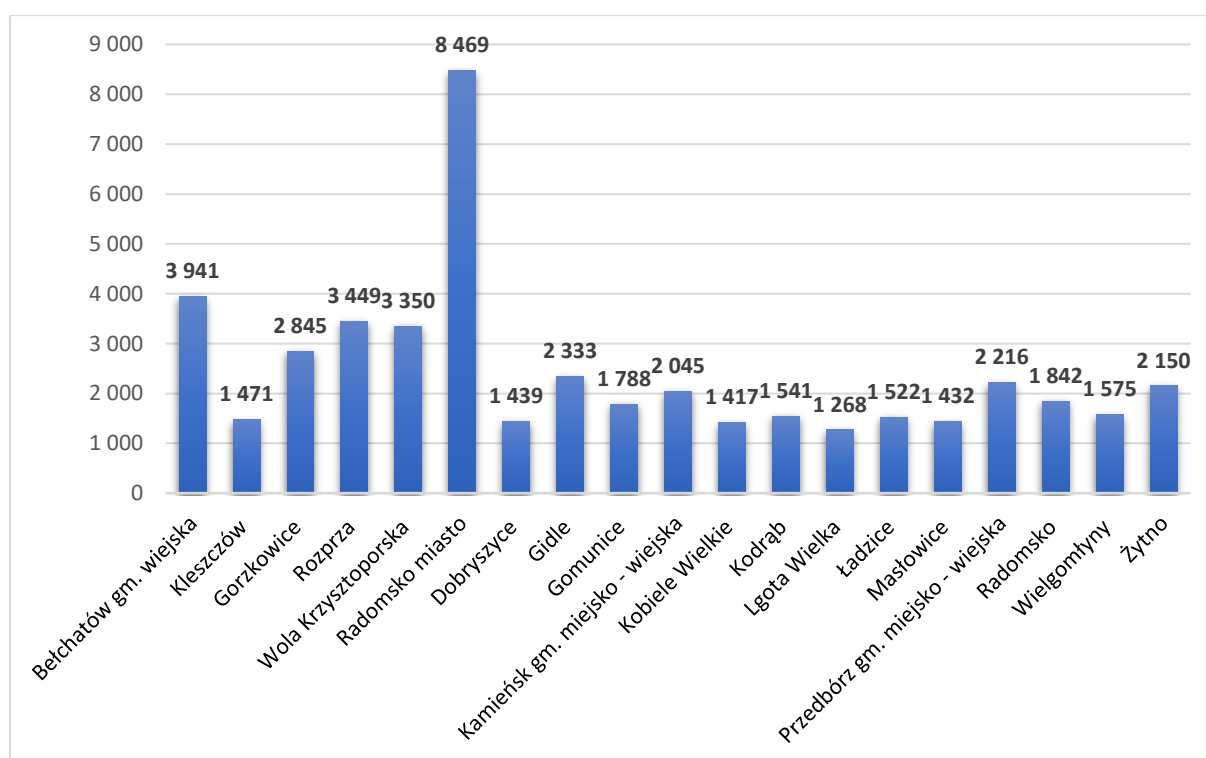
2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców

Obszar gminy miejsko-wiejskiej Kamieńsk zajmuje powierzchnię 9 644 ha, przy czym obszar Miasta to 1 199 ha (12,43% całej gminy), a obszar wiejski zajmuje 8 445 ha. Do funkcji podstawowych pełnionych przez Miasto zaliczają się: mieszkalnictwo, usługi podstawowe i ponadpodstawowe, komunikacja, przemysł, sport i rekreacja.

Zabudowa, charakterystyka zasobów mieszkaniowych

W budownictwie mieszkaniowym Gminy Kamieńsk dominuje zabudowa zagrodowa z udziałem budownictwa jednorodzinnego, skoncentrowana głównie wzdłuż dróg gminnych i powiatowych oraz w dużej mierze nawiązująca do rozmieszczenia, często obecnie już nieistniejących, cieków wodnych. W 2019 roku w gminie znajdowało się 2 045 budynków mieszkalnych. W gminach ościennych porównywalna ilość zabudowy mieszkaniowej zlokalizowana była w gminie miejsko – wiejskiej Przedbórz 2 216 oraz w Gminie Żytno 2 150.

Wykres 8. Budynki mieszkalne w 2019 roku w gminach – analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W 2019 roku w Gminie Kamieńsk przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 82,7 m², natomiast na 1 osobę przypadło 31,4 m². Dla porównania – w powiecie radomszczańskim powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 77,0 m², a na 1 osobę przypadło 30,1 m², zatem wartość wskaźnika – przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę - dla Gminy Kamieńsk jest bardziej korzystna. W porównaniu z powiatem radomszczańskim oraz województwem łódzkim obydwa wskaźniki w Gminie Kamieńsk są wyższe. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w gminie wynosi 380 - jest to średnia wartość wskaźnika wśród analizowanych gmin, wyższy jest m.in., w gminie miejsko – wiejskiej Przedbórz (406,6), mieście Radomsko (419,5), Gminie Gidle (423,0), Gminie Gomunice (390,4), Gminie Żytno (444,5). W powiecie radomszczańskim wskaźnik ten wynosi 391,0 i jest o 11,0 wyższy od wskaźnika dla Gminy Kamieńsk.

W powiecie radomszczańskim w porównaniu do danych dla województwa łódzkiego odnotowano:

- większą przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania (7,3 m²);
- większą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę (0,8 m²);
- mniej mieszkań na 1000 mieszkańców (29,5).

Tabela 18. Zasoby mieszkaniowe w 2019 roku – analiza porównawcza

Gmina	Mieszkania	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	Budynki mieszkalne
Bełchatów gm. wiejska	3 986	344,5	103,2	35,6	4,60	2,90	3 941
Kleszczów	1 710	269,9	110,2	29,7	4,82	3,70	1 471
Gorzkowice	3 158	371,3	83,5	31,0	4,10	2,69	2 845
Rozprza	3 852	313,2	89,8	28,1	4,39	3,19	3 449
Wola Krzysztoporska	3 685	308,0	96,5	29,7	4,49	3,25	3 350
Powiat radomszczański	44 048	391,0	77,0	30,1	3,82	2,56	31 037
Radomsko miasto	19 229	419,5	68,2	28,6	3,68	2,38	8 469
Dobryczyce	1 535	341,0	93,9	32,0	4,18	2,93	1 439
Gidle	2 564	423,0	75,2	31,8	3,59	2,36	2 333
Gomunice	2 288	390,4	78,0	30,4	3,87	2,56	1 788
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	2 233	380,0	82,7	31,4	4,08	2,63	2 045
Kobiele Wielkie	1 489	335,1	91,7	30,7	4,11	2,98	1 417
Kodrąb	1 558	345,1	86,3	29,8	3,96	2,90	1 541
Lgota Wielka	1 328	310,4	98,3	30,5	4,49	3,22	1 268
Ładzice	1 536	322,9	89,9	29,0	4,04	3,10	1 522
Masłowice	1 548	372,0	82,7	30,7	3,81	2,69	1 432
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	2 896	406,6	77,1	31,3	3,80	2,46	2 216
Radomsko	1 917	343,4	90,9	31,2	4,20	2,91	1 842
Wielgomłynny	1 662	365,6	88,1	32,2	3,84	2,74	1 575
Żytno	2 265	444,5	73,6	32,7	3,47	2,25	2 150
województwo łódzkie	1 032 240	420,5	69,7	29,3	3,61	2,38	462 648

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wysoka przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania charakterystyczna jest dla obszarów wiejskich. Im bardziej zurbanizowany teren, tym wskaźnik ten maleje.

W porównaniu zaś do danych dla województwa łódzkiego w Gminie Kamieńsk odnotowano:

- większą przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania (o 13 m²),
- większą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę (o 2,1 m²),
- mniej mieszkań na 1000 mieszkańców (40,5).

W Gminie Kamieńsk z roku na rok powoli, ale systematycznie przybywa mieszkań, zwiększa się przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oraz powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę. Coraz więcej jest również mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne. Wskazują na to dane zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 19. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2019 (brak danych za rok 2020)

ZASOBY MIESZKANIOWE		lata								
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mieszkania	mieszk.	2142	2149	2154	2166	2182	2199	2213	2224	2233
Przeciętna powierzchnia użytkowa:										
1 mieszkania	m ²	79,5	79,8	80,0	80,5	81,1	81,7	82,1	82,4	82,7
na 1 osobę	m ²	27,7	28,0	28,2	28,5	29,0	29,9	30,4	31,0	31,4
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:										
wodociąg	mieszk.	2030	2037	2042	2054	2070	2087	2101	2112	2121
ustęp spłukiwany	mieszk.	1603	1611	1616	1628	1644	1661	1676	1687	1696
łazienka	mieszk.	1468	1476	1481	1493	1509	1526	1542	1553	1562
centralne ogrzewanie	mieszk.	1378	1386	1392	1404	1420	1437	1453	1464	1473
gaz z sieci	mieszk.	264	265	264	264	264	266	271	271	294

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Warunki życia mieszkańców w gminie są dobre, większość mieszkań jest wyposażonych we wskazane instalacje techniczno-sanitarne. Z roku na rok przybywa mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne oraz instalacje gazowe z sieci. W 2019 roku w Gminie Kamieński:

- 95,0% mieszkań było podłączonych do sieci wodociągowej,
- 76,0% mieszkań było wyposażonych w ustęp splukiwany,
- 70,0% mieszkań było wyposażonych w łazienkę,
- 66,0% mieszkań miało podłączone centralne ogrzewanie;
- 13,2% mieszkań miało podłączany gaz sieciowy

Tabela 20. Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań w 2019 roku w Gminie Kamieński oraz gminach ościennych – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	wodociąg	ustęp splukiwany	łazienka	centralne ogrzewanie	gaz sieciowy
Bełchatów gm. wiejska	95,8	86,1	82,3	76,7	0,6
Kleszczów	97,0	92,8	89,9	82,2	64,6
Gorzkowice	91,3	76,9	72,5	66,7	3,5
Rozprza	94,2	85,7	81,9	73,1	0,0
Wola Krzysztoporska	94,7	84,1	80,2	76,1	0,5
Powiat radomski	92,0	84,6	80,6	69,4	23,8
Radomsko miasto	97,9	95,3	92,3	81,5	48,1
Dobryczyce	94,4	82,4	77,3	69,5	0,0
Gidle	77,5	71,7	67,3	52,4	0,0
Gomunice	95,9	82,4	76,4	72,2	24,0
Kamieński gm. miejsko - wiejska	95,0	76,0	70,0	66,0	13,2
Kobiele Wielkie	88,7	77,2	73,7	58,2	2,8
Kodrąb	86,5	71,0	66,6	55,9	0,0
Lgota Wielka	95,6	84,9	81,6	68,9	0,0
Ładzice	89,6	76,0	71,0	59,2	0,0
Masłowice	76,0	69,8	65,9	52,3	0,0
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	86,5	78,4	72,8	62,2	0,0
Radomsko	92,5	82,7	78,4	70,0	17,1
Wielgomłyn	82,9	73,1	68,7	54,8	0,0
Żytno	79,3	69,0	63,5	41,6	0,0
województwo łódzkie	94,8	89,8	85,9	77,7	44,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Analiza porównawcza wskazuje, że najwięcej mieszkań wyposażonych na wsi w: wodociąg, łazienkę i centralne ogrzewanie, a także gaz sieciowy jest w Gminie Kleszczów. Gmina Kleszczów wyróżnia się na tle innych JST poddanych analizie, gdyż tylko miasto Radomsko ma wyższy wskaźnik mieszkań wyposażonych w łazienki i ustęp splukiwany. W Gminie Kamieński większość mieszkań jest wyposażonych ponad przeciętną we wspomniane instalacje. Według danych GUS za 2020 rok, w Gminie Kamieński, wskaźnik „korzystający z instalacji w % ogółu ludność” kształtuje się następująco: 96,6% mieszkańców korzysta z wodociągu, 73,4% z kanalizacji, 17% mieszkańców korzysta z gazu sieciowego.

Tabela 21. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w Gminie Kamieński w latach 2011 – 2020

Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	lata									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
z wodociągu	96,3	96,3	96,3	96,6	96,6	96,6	96,6	96,6	96,6	96,6
z kanalizacji	48,5	53,3	54,6	72,7	72,7	73,1	73,3	73,4	73,4	73,4
z gazu	11,6	12,6	12,9	13,0	13,1	13,4	13,6	13,4	14,4	17,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Gmina posiada opracowany *Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Kamieńsk na lata 2021-2026* przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej Nr XXV/250/21 r., z dnia 14 maja 2021 r. Celem programu jest zaspakajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstwom domowym o niskich dochodach, zapewnienia lokali w ramach najmu socjalnego oraz lokali zamiennych, poprawy jakości życia mieszkańców zamieszkujących w lokalach należących do zasobu gminy. Mieszkaniowy zasób Gminy Kamieńsk obejmuje lokale w 14 budynkach stanowiących własność Gminy. W skład mieszkaniowego zasobu Gminy Kamieńsk wchodzi 22 lokale mieszkalne o łącznej powierzchni 1 171,62 m². Wielkość mieszkaniowego zasobu gminy w drugim półroczu 2021 r. powiększy się o pięć nowych lokali mieszkalnych poprzez adaptację pomieszczeń niemieszkalnych (budynek dawnej szkoły) na cele mieszkalne o ogólnej powierzchni 251,4 m². W latach 2021 – 2026 nie przewiduje się powiększenia zasobu mieszkaniowego gminy przez budowę nowych budynków mieszkalnych. Burmistrz wydziela z mieszkaniowego zasobu gminy lokale wynajmowane w ramach najmu socjalnego. Poniższa tabela przedstawia zestawienie lokali mieszkalnych wchodzących w mieszkaniowy zasób gminy.

Tabela 22. Wykaz lokali mieszkalnych wchodzących w mieszkaniowy zasób Gminy Kamieńsk

Lp.	Adres budynku	Liczba lokali mieszkalnych		Pow. użytkowa w m ²	Wyposażenie lokali	Stan techniczny
1	Kamieńsk, ul. Głowackiego 3	3	1	34,00	wodociąg, kanalizacja, łazienka, wc, piec węglowy	dobry
			2	33,00	wodociąg, kanalizacja, łazienka, wc, piec węglowy	dobry
			3	59,00	wodociąg, kanalizacja, łazienka, wc, piec węglowy	dobry
2	Kamieńsk, ul. Słowackiego 79	1	1	60,00	wodociąg, kanalizacja, c.o., łazienka, wc	dobry
3	Kamieńsk, ul. Wieluńska 25	2	1	71,00	wodociąg, kanalizacja, c.o., łazienka, wc	b. dobry
			2	57,00	wodociąg, kanalizacja, c.o., łazienka, wc	b. dobry
4	Danielów 38	1		40,00	wodociąg	zły do remontu
5	Danielów 56	3	1	45,70	wodociąg, wc, piec węglowy	średni
			2	69,00	wodociąg, c.o. z kuchni, łazienka, wc	dobry
			3	94,00	wodociąg, łazienka, wc, kuchnia węglowa	dobry
6	Szpinalów 2	1	1	47,76	wodociąg, łazienka, wc, c.o. z kuchni węglowej	średni
7	Szpinalów 5	3	1	52,22	wodociąg, wc, kuchnia węglowa,	średni
			2	24,00	wodociąg, kuchnia węglowa	średni
			3	38,50	wodociąg, kuchnia węglowa	średni
8	Napoleonów 4	1	1	70,00	wodociąg, c.o, wc, łazienka	średni
9	Napoleonów 6	1	1	60,00	wodociąg, ogrzewanie, piecowe	średni
10	Gorzędów ul. Mickiewicza 1	2	1	48,00	wodociąg, c.o. z kuchni	dobry
			2	75,00	wodociąg, c.o., wc, łazienka	dobry
11	Barczkowice, ul. Mickiewicza 16	1	1	20,00	wodociąg, ogrzewanie piecowe	średni

Lp.	Adres budynku	Liczba lokali mieszkalnych		Pow. użytkowa w m ²	Wyposażenie lokali	Stan techniczny
12	Podjezioro 32	1	1	45,24	wodociąg, ogrzewanie piecowe	średni
13	Huta Porajska 2	1	1	56,20	wodociąg, wc, c.o	średni
14	Huby Ruszczyńskie 2/1	1	1	72,00	wodociąg	zły do rozbiórki

Źródło: Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Kamieńsk na lata 2021- 2026

Sytuacja mieszkaniowa w Gminie Kamieńsk systematycznie się polepsza. Liczba mieszkań w gminie przez ostatnie 9 lat wzrosła o 91. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania również wzrasta, w 2011 r. wynosiła 79,5 m², natomiast w 2019 r. – 82,7 m². Mieszkania w Gminie Kamieńsk zazwyczaj mają ponad 4 pokoje, przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu w 2019 r. wyniosła 4,08. W jednym mieszkaniu w 2019 r. średnio mieszkało 2,63 osoby, na 1 osobę przypadało 31,4 m² powierzchni użytkowej.

Podsumowując, warunki mieszkaniowe w Gminie Kamieńsk są dobre, mieszkania są ponad przeciętnie wyposażone w instalacje w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu radomszczańskiego.

Rozwój zabudowy mieszkaniowej w Gminie Kamieńsk jest niezadawalający i kształtuje się na poziomie kilku, kilkunastu mieszkań na rok.

Jakość życia mieszkańców uzależniona jest również od infrastruktury sportu i rekreacji. Na terenie gminy działają dwa Kluby Sportowe – sekcji piłki nożnej¹²:

- Ludowy Zespół Sportowy „Świt Kamieńsk”;
- Ludowy Klub Sportowy „Polonia Gorzędów”;
- Gminny Klub Sportowy w Kamieńsku – sekcja piłki siatkowej;
- Tenisowy Klub Sportowy Kamieńsk – sekcja tenisa stołowego.

Gminne obiekty sportowe:

- stadion sportowy im. A. Maszewskiego w Kamieńsku z nową bieżnią lekkoatletyczną, użyczony LZS „Świt Kamieńsk”;
- stadion sportowy w Gorzędowie, użyczony Polonia Gorzędów;
- Kompleks sportowy ORLIK w kamieńsku;
- boisko wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową w Gorzędowie;

Ponadto w trakcie budowy jest nowa hala sportowa w Kamieńsku (planowany termin zakończenia inwestycji – czerwiec 2023 r.)

26 stycznia 2005 r. na terenie Gminy Kamieńsk, na Górze Kamieńsk została uruchomiona **nartostrada**. Jest to najdłuższy w centralnej Polsce Stok – 760 m. Szerokość trasy waha się od 30 do 150 m, a różnica wzniesień to 123 m. Czterooosobowa kolejka przewozi w godzinę około 2000 osób. Stok położony jest 6 kilometrów od drogi krajowej Łódź – Częstochowa. Stok jest oświetlony, dośnieżany, a nad bezpieczeństwem narciarzy czuwają ratownicy Jurajskiej Grupy Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. Przy dolnej stacji znajduje się duży parking, kasy, wypożyczalnia sprzętu narciarskiego, sklep sportowy, restauracja, kawiarnia, hotel, sala konferencyjna, sanitariaty. Wiele atrakcji na stoku znajdują także snowboardziści, dla których stworzono specjalnie park wyposażony w poręcze, rampy, pochylnie. Na nartostradzie odbywają się również spotkania eliminacyjne z cyklu SUPERLIGA – ogólnopolskich zawodów kolarstwa ekstremalnego. W okresie letnim Góra Kamieńska jest atrakcyjnym terenem dla jazdy rowerowej i pojazdów terenowych. Obiekt ten jest własnością PGE KWB Bełchatów S.A., a oprócz narciarskich atrakcji oferuje okazję obejrzenia wzorcowo wykonanej rekultywacji. Góra Kamieńska, na której funkcjonuje Stok, ma powierzchnię podstawy 1480 ha i wysokość niemal 200 m, a zostało przez PGE KWB Bełchatów S.A.

¹² Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk

zrekultywowane w kierunku leśnym, poprzez nasadzenie 14 000 sztuk/ha odpowiednio dobranych gatunków drzew i krzewów.

Na obszarze gminy działają również place zabaw. W ich wyposażenie wchodzi różne elementy małej architektury takie jak: piaskownice, huśtawki, domki, pomosty, karuzele. Corocznie gmina przeprowadza kontrole stanu technicznego i przydatności do użytkowania wszystkich placów zabaw. Na bieżąco wykonuje remonty i czyszczenie urządzeń zabawowych. Dbą o czystość terenu placu wykonując m.in. koszenie trawników, zbieranie nieczystości.

Tereny zielone miasta i wsi są miejscem wypoczynku mieszkańców, którzy coraz częściej korzystają z różnych form aktywności fizycznej, zarówno jeśli chodzi o wypoczynek bierny, jak i czynny, dlatego miejskie i wiejskie skwery ostają coraz częściej wyposażane w siłownie zewnętrzne lokalizowane też przy placach zabaw tworząc centra aktywności, zarówno dla dzieci, jak i dorosłych. Dzięki temu mogą z nich korzystać mieszkańcy w każdym wieku.

W ostatnich latach w zakresie infrastruktury społecznej przeprowadzono szereg inwestycji, m.in.¹³:

- modernizację budynku świetlicy wiejskiej w Ochocicach;
- budowę boiska w Pytowicach;
- przebudowę i rozbudowę placu zabaw przy przedszkolu w Kamieńsku;
- budowę placów zabaw w miejscowościach: Danielów i Gałkowice Nowe;
- budowę siłowni zewnętrznych w miejscowościach: Gałkowice Stare i Ochocicach;
- przebudowę i rozbudowę placu zabaw przy szkole podstawowej w Kamieńsku.

W najbliższych latach Gmina Kamieńsk planuje następujące inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej:

- budowę hali widowiskowo-sportowej w Kamieńsku;
- rozbudowę szkoły w Gorzędowie wraz z budową hali sportowej;
- rewaloryzację parku w Gorzędowie;
- modernizację kotłowni w liceum ogólnokształcącym w Kamieńsku;
- rozbudowę placu zabaw przy Szkole Podstawowej w Gorzędowie.

Na jakość życia mieszkańców wpływa również **poziom bezpieczeństwa publicznego**.

Jednym z wielu zadań własnych gminy jest zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej. Zapewnienie sprawnego bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej wymaga ścisłej współpracy władz samorządowych z właściwymi instytucjami i organami.

Na terenie Gminy Kamieńsk dzięki ścisłej współpracy Burmistrza Kamieńska i Rady Miejskiej z gminnymi jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej oraz Komisariatem Policji w Kamieńsku stan bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej jest na wysokim poziomie. W gminie aktywnie działają trzy jednostki ochotniczej straży pożarnej t.j. Ochotnicza Straż Pożarna w Kamieńsku, Ochotnicza Straż Pożarna w Gorzędowie i Ochotnicza Straż Pożarna w Koźniewicach.

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Kamieńsku należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i zrzesza ogółem 46 członków, w tym 36 osób to strażacy ratownicy. Jednostka jest bardzo dobrze wyposażona w ratowniczy sprzęt bojowy. Dysponowała czterema wozami bojowymi wyposażonymi w specjalistyczny sprzęt ratowniczy, w skład którego wchodzi m.in.: ciężki zestaw hydrauliczny do ratownictwa technicznego, pompa szlamowa, piły do drewna, betonu i stali, aparat nadciśnieniowy, defibrylator, kamera termowizyjna, sprzęt ochrony osobistej itp. W dniu 20 listopada 2020 r. OSP w Kamieńsku wzbogaciła się o nowy pojazd bojowy. Zakupiono średni samochód bojowy marki MAN. Dla OSP w Kamieńsku na zakup tego samochodu udzielono dotacji celowej z budżetu Gminy Kamieńsk w wysokości 350 000 zł. Strażacy ratownicy przechodzą systematyczne szkolenia w zakresie prowadzenia akcji bojowych. W roku 2020 jednostka uczestniczyła w 147 akcjach wyjazdowych, gaszono 41 pożarów.

¹³ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk

2. Ochotnicza Straż Pożarna w Gorzędowie należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i zrzesza 52 członków, w tym młodzieżowa drużyna pożarnicza – 15 osób. Do udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych uprawnionych jest 28 osób. Jednostka posiada do dyspozycji samochód bojowy wyposażony w ratowniczy sprzęt specjalistyczny a m.in. motopompy, zestaw hydrauliczny do ratownictwa technicznego, pilarki agregat oddymiający, agregat prądotwórczy, czujnik gazów, aparaty powietrzne, sprzęt ochrony osobistej itp. Strażacy przechodzą systematyczne szkolenia w zakresie prowadzenia akcji ratowniczych. W roku 2020 jednostka brała udział w 20 akcjach ratowniczych m.in. w gaszeniu pożarów – 9 razy, neutralizacji plam ropopochodnych na drogach, likwidacji skutków wypadków drogowych itp.
3. Ochotnicza Straż Pożarna w Koźniewicach to jednostka o charakterze prewencyjnym działająca aktywnie na rzecz swojego środowiska i zrzeszająca 40 członków, w tym 6 członków honorowych. Strażacy biorą aktywny udział w różnych pracach społecznie użytecznych. Jednostka na bieżąco współpracuje z sołtysem i Radą Sołecką oraz Kołem Gospodyń Wiejskich sołectwa Koźniewice. Jej działalność w znaczący sposób wkomponowana jest we wszelkiego rodzaju inicjatywy społeczności. Dobrze również układa się współpraca tej jednostki z Burmistrzem Kamieńska.

Kolejnym ważnym ogniwem, które zapewnia bezpieczeństwo publiczne mieszkańcom, jest Komisariat Policji w Kamieńsku. W 2020 roku w KP Kamieńsk pracowało 32 funkcjonariuszy – w Kamieńsku 28, natomiast w Posterunku Policji w Lgocie Wielkiej 8 policjantów. Komisariat Policji swoim działaniem obejmuje teren 5 gmin: Kamieńsk, Gomunice, Dobryszycę, Ładzice i Lgota Wielka. Funkcjonariusze z Komisariatu Policji w Kamieńsku dysponowali czterema pojazdami oznakowanymi i jednym pojazdem nieoznakowanym. W zakresie działań prewencyjnych funkcjonariusze Policji przeprowadzili w 2020 roku 1331 interwencji na terenie Gminy Kamieńsk.

Ogólnie w 2020 roku ujawniono 164 wykroczenia i przeprowadzono 336 postępowań mandatowych. Policjanci wdrożyli 11 procedur w ramach Niebieskiej Karty. W zakresie przestępczości kryminalnej funkcjonariusze Policji z Komisariatu Policji w Kamieńsku przeprowadzili w 2020 roku 103 postępowania przygotowawcze, co czyni wzrost o 21 postępowań w stosunku do 2019 roku.

Podsumowanie:

Gmina zмага się od wielu lat z problemami społecznymi i gospodarczymi. W ostatnim czasie dodatkowych kłopotów przysporzyła pandemia wywołana wirusem COVID-19. Gmina położona jest w województwie łódzkim na terenie powiatu radomszczańskiego, zamieszkuje ją 5,1% ludności powiatu, zajmuje ona około 6,7% powierzchni powiatu. Zasoby mieszkaniowe i ich wyposażenie to jeden z podstawowych warunków poziomu i jakości życia mieszkańców. Na budownictwo mieszkaniowe w gminie składa się przede wszystkim budownictwo prywatne. Gmina stara się zapewnić mieszkańcom usługi podstawowe w zakresie mieszkalnictwa, komunikacji, transportu, opieki zdrowotnej, społecznej i edukacji. Bardzo mocno akcentowane są działania gwarantujące mieszkańcom możliwość spędzania wolnego czasu w gminie (mieście) poprzez wspierania instytucji organizujących wydarzenia kulturalne, sportowe, rekreacyjne.

Gmina Kamieńsk zapewnia dobre warunki do życia. Standardy mieszkaniowe poprawiają się w kontekście dostępności mediów. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w gminie wynosi 380 - jest to średnia wartość wskaźnika wśród analizowanych gmin. Ważne jest też to, że warunki wciąż ulegają poprawie (z roku na rok rośnie metraż zasobu na rodzinę i na osobę). Przy tym zdecydowana większość mieszkań jest wyposażonych we podstawowe instalacje techniczno-sanitarne (socjalno-bytowe).

Gmina zapewnia również dostęp do usług sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych. Funkcjonuje dobrze rozwinięta baza sportowa wspierana programami rozwijania kultury fizycznej oraz działalnością społeczną organizacji pozarządowych i publicznej biblioteki. W zakresie działalności oświatowej, gmina zapewnia najmłodszym mieszkańcom Gminy Kamieńsk edukację na poziomie przedszkolnym, wczesnoszkolnym i szkolnym. Ponadto, komputeryzacja placówek szkolnych wspiera rozwój kompetencji kluczowych wśród dzieci i młodzieży w gminie.

Nad porządkiem i bezpieczeństwem publiczne czuwają dobrze zorganizowane służby publiczne (Policja i Straż Pożarna). Na poprawę stanu bezpieczeństwa wpływa także stałe dbanie o sprawność sieci oświetlenia ulicznego w gminie.

2.3.3. Oświata i edukacja

Na terenie Gminy Kamieńsk działają następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Kamieńsku, w którego skład wchodzi: Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kamieńsku i Publiczne Przedszkole w Kamieńsku;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Gorzędowie, w którego skład wchodzi: Publiczna Szkoła Podstawowa im. Józefa Adamowskiego w Gorzędowie i Publiczne Przedszkole w Gorzędowie;
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Tadeusza Kościuszki w Kamieńsku;
- Prywatne Przedszkole OKRUSZEK.

Ilość uczniów w poszczególnych placówkach (stan na 30 września 2020 r.):

1) PSP w Kamieńsku	421
2) Przedszkole w Kamieńsku	118
3) PSP w Gorzędowie	72
4) Przedszkole w Gorzędowie	7
5) Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Kamieńsku	127
6) Prywatne Przedszkole OKRUSZEK	26

W 2020 r. podpisano umowy: w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kamieńsku na dofinansowanie zadania „Program Edukacji ekologicznej realizowany w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kamieńsku” pn. „O powietrze w Kamieńsku dbamy i zdrowie wygrywamy” w wysokości 35.000,00 zł oraz „Program Edukacji ekologicznej realizowany w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Gorzędowie” w wysokości 31.889,00 zł. Programy te zostaną zrealizowane w 2021 r

Sport

Na terenie gminy działają dwa Kluby Sportowe – sekcji piłki nożnej¹⁴:

- Ludowy Zespół Sportowy „Świt Kamieńsk”;
- Ludowy Klub Sportowy „Polonia Gorzędów”.

oraz

- Gminny Klub Sportowy w Kamieńsku – sekcja piłki siatkowej;
- Tenisowy Klub Sportowy Kamieńsk – sekcja tenisa stołowego.

Na obszarze gminy funkcjonują:

- boisko do piłki nożnej ze sztuczną trawą (Orlik 2012) w Kamieńsku,
- boisko wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową (Orlik 2012) w Kamieńsku,
- kort tenisowy ze sztuczną trawą z wypełnieniem kwarcowym w Kamieńsku,
- boisko wielofunkcyjne w Gorzędowie z nawierzchnią bezpieczną poliuretanową,
- stadion im. Mjr Antoniego Maszewskiego w Kamieńsku z bieżnią tartanową,
- boisko sportowe w Danielowie,
- boisko sportowe w Barczkowicach,
- boisko sportowe w Hucie Porajskiej,
- boisko sportowe w Ochocicach
- plac zabaw w Kamieńsku z nawierzchnią bezpieczną poliuretanową,
- plac zabaw w Gorzędowie,
- siłownia zewnętrzna w Kamieńsku
- boisko sportowe w Pytowicach.

W 2021 roku wybudowano nowe trybuny na stadionie piłkarskim w Gorzędowie.

¹⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk

Gmina Kamieńsk uzyskała również 720 000 zł w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych. Uzyskane środki zostaną przeznaczone na budowę hali widowiskowo – sportowej w Kamieńsku wraz z infrastrukturą techniczną i zagospodarowaniem terenu.

W gminie funkcjonują również świetlice w miejscowościach:

- Barczkowie,
- Podjeziorze,
- Koźniewice,
- Gałkowice Stare,
- Szpinalów,
- Pytowie,
- Ochocice,

oraz Dom Ludowy w Kamieńsku.

2.3.4. Opieka zdrowotna

Zadania z zakresu ochrony zdrowia dla mieszkańców Gminy Kamieńsk wykonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej imienia dr Mieczysława Kotarbińskiego w Kamieńsku. Do podstawowych zadań SP ZOZ należy udzielanie świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia, a przede wszystkim:

- organizowanie i sprawowanie podstawowej opieki zdrowotnej oraz leczniczej;
- udzielanie indywidualnych świadczeń w siedzibie SP ZOZ, w miejscu zamieszkania lub pobytu osób potrzebujących takich świadczeń.

Zakres świadczeń zdrowotnych udzielanych przez SP ZOZ obejmował:

- udzielanie bezpłatnych świadczeń zdrowotnych w ramach ubezpieczenia zdrowotnego;
- kierowanie chorych do lekarzy specjalistów, do szpitala, do sanatoriów, na badania diagnostyczne oraz zabiegi rehabilitacyjne;
- sprawowanie czynnej opieki nad obłożnie i przewlekle chorymi;
- orzekanie o czasowej niezdolności do pracy;
- udzielanie świadczeń zapobiegawczych i leczniczych dzieciom od 0-18 lat (prowadzenie profilaktyki w przedszkolach i szkołach);
- szerzenie oświaty zdrowotnej;
- prowadzenie dokumentacji chorobowej;
- usługi pielęgniarki i położnej środowiskowej;
- udzielanie świadczeń ginekologicznych dla kobiet w poradni ginekologiczno –położniczej;
- udzielanie świadczeń rehabilitacyjnych;
- realizację programu polityki zdrowotnej dla mieszkańców zakupionych przez Gminę.

W 2020 r. był realizowany gminny program polityki zdrowotnej pn. „Fizjoterapia dla mieszkańców gminy Kamieńsk”.

2.3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Efektywna realizacja usług społecznych i ich sprawne funkcjonowanie wymaga dopasowania oraz dostosowania działań z wielu obszarów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy. Usługi społeczne w gminie Kamieńsk przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia, tworzenia równych szans dla wszystkich i uczestnictwa w życiu społecznym. Na terenie gminy Kamieńsk pomoc społeczną realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną Urzędu Miasta i Gminy Kamieńsk powołaną na podstawie Uchwały

Nr XI/54/90 Gminnej Rady Narodowej w Kamieńsku z dnia 25.04.1990 r. w sprawie utworzenia Ośrodka Pomocy Społecznej.

Dział na podstawie Statutu przyjętego uchwałą nr XXVIII/225/08 Rady Miejskiej w Kamieńsku, z dnia 10 września 2008 roku.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania pomocy społecznej na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Poprzez bezpośrednie wsparcie finansowe, rzeczowe, usługowe pomoc społeczna umożliwia osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2020 roku udzielał pomocy w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, celowych specjalnych. Realizował program rządowy „Pośilek w szkole i w domu”. Przyznawał i wypłacał zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, świadczenia pielęgnacyjne, specjalne zasiłki opiekuńcze, świadczenia pielęgnacyjne, zasiłki pielęgnacyjne oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego, świadczenia wychowawcze 500 PLUS i świadczenia „Dobry start”.

W 2019 roku w Gminie Kamieński 132 gospodarstwa domowe korzystały ze środowiskowej pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z tego rodzaju wsparcia wyniosła 255 osób, stanowiących 4,3% ludności gminy ogółem.

Tabela 23. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Kamieński w latach 2011 – 2019

Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	189	192	188	180	166	164	149	142	132
poniżej kryterium dochodowego	120	134	128	120	109	96	82	77	65
powyżej kryterium dochodowego	69	58	60	60	57	68	67	65	67

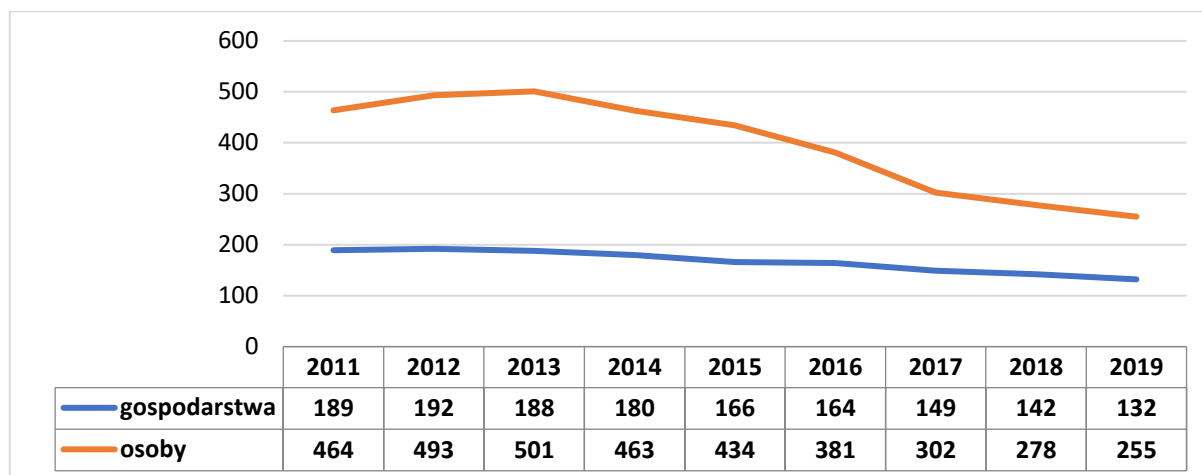
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Tabela 24. Ilość osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Kamieński w latach 2011 – 2019

Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	464	493	501	463	434	381	302	278	255
poniżej kryterium dochodowego	301	352	348	319	308	240	177	162	130
powyżej kryterium dochodowego	163	141	153	144	126	141	125	116	125

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Na przestrzeni badanych lat w Gminie Kamieński zauważalny jest stały spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2019 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 132 gospodarstw i był niższy w stosunku do roku 2010 o 57 gospodarstw. Nastąpił więc spadek wskaźnika o 30,2%. Maleje również liczba osób korzystających ze wsparcia w stosunku do roku 2010 wskaźnik ten zmniejszył się o 209 osób – czyli 45,0%.

Wykres 9. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W gminach poddanych analizie, gminą, w której wskaźnik – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w % był najwyższy, była gmina miejsko – wiejska Przedbórz (13,5%). Najniższy wskaźnik był w gminie wiejskiej Rozprza i kształtował się na poziomie (2,8%). W porównaniu z pozostałymi gminami, w Gminie Kamieńsk analizowany wskaźnik (4,3%) kształtuje się na jednym z niższych poziomów. Jest niższy o 2,0% w stosunku do wskaźnika dla powiatu radomszczańskiego (6,3%), a także niższy o 0,2% od wskaźnika dla województwa łódzkiego (4,5%).

Tabela 25. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w 2019 roku – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem (w %)
Bełchatów gm. wiejska	274	523	4,5
Kleszczów	223	375	5,9
Gorzkowice	149	308	3,6
Rozprza	145	343	2,8
Wola Krzysztoporska	287	712	6,0
Powiat radomszczański	3 472	7 096	6,3
Radomsko miasto	1 299	2 083	4,5
Dobryczyce	130	315	7,0
Gidle	162	263	4,3
Gomunice	118	255	4,4
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	132	255	4,3
Kobiele Wielkie	152	437	9,8
Kodrąb	118	263	5,8
Lgota Wielka	88	192	4,5
Ładzice	143	351	7,4
Masłowice	168	430	10,3
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	398	964	13,5
Radomsko	184	374	6,7
Wielgomłynny	173	462	10,2
Żytno	207	452	8,9
województwo łódzkie	56 867	111 199	4,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W ramach wydatków z budżetu gminy poniżej przedstawiono te, na które przeznaczany jest największy budżet. Dominuje tutaj oświata i wychowanie (ok. 29,59%), następnie gospodarka komunalna i ochrona środowiska (ok. 27,40%), administracja publiczna (7,41%), transport i łączność (ok. 6,63%) oraz pomoc społeczna (ok. 2,75%).

Tabela 26. Wydatki z budżetu Gminy Kamieńsk w roku 2020 (w zł)

wydatki z budżetu gminy ogółem	41 367 381,59
administracja publiczna	3 064 692,18
oświata i wychowanie	12 242 653,34
pomoc społeczna	1 136 586,29
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	11 335 484,56
transport i łączność	2 742 808,51

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Tabela poniżej przedstawia kształtowanie się wydatków ponoszonych na pomoc społeczną, począwszy od 2013 roku. Kwota ta ulega zwiększeniu do roku 2016, w którym to poziom wydatków był najwyższy i wynosił 23,53%. Po roku 2016 udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem systematycznie ulega zmniejszeniu, w 2020 roku wynosi (2,75%) i jest znacznie niższy od roku 2013, kiedy to osiągnął 9,46%. Dane te świadczą o polepszającej się sytuacji na gruncie społecznym.

Tabela 27. Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2013 – 2020

rok	wydatki z budżetu gminy ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
2013	26 926 331,36	25 47 879,70	9,46%
2014	23 744 403,69	2 532 569,42	10,67%
2015	22 781 898,57	2 745 760,43	12,05%
2016	25 373 617,89	5 970 809,30	23,53%
2017	32 948 361,34	1 075 864,76	3,27%
2018	33 668 027,28	1 070 531,05	3,18%
2019	36 593 898,19	1 122 151,55	3,07%
2020	41 367 381,59	1 136 586,29	2,75%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Poniżej zaprezentowano dane służące do wykonania analizy porównawczej za rok 2020. W tym celu zaprezentowano jak wyżej: wydatki ogółem, wydatki na pomoc społeczną oraz udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem [%]. Ostatni wskaźnik pokazuje różnicowanie w realizowaniu wydatków wśród JST. Kolorem żółtym oznaczono wartość najniższą (1,12% Gmina Kleszczów), zaś niebieskim najwyższą (8,44% miasto Radomsko). Wskaźnik dla Gminy Kamieńsk (2,75%) jest drugą najniższą wartością spośród analizowanych JST, jest niższy od wskaźnika dla powiatu radomszczańskiego (6,16%), a także dla województwa łódzkiego (5,15%).

Tabela 28. Wydatki ogółem oraz na pomoc społeczną, udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem – analiza porównawcza w 2020 roku

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
Bełchatów gm. wiejska	58 778 851,49	2 136 922,58	3,64
Kleszczów	289 280 673,36	3 231 990,52	1,12
Gorzkowice	42 088 551,90	1 319 602,88	3,14
Rozprza	65 086 313,27	2 254 714,06	3,46
Wola Krzysztoporska	66 987 454,19	2 106 978,28	3,15
Powiat radomszczański	593 660 422,89	36 545 974,14	6,16
Radomsko miasto	235 561 517,62	19 874 865,20	8,44

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
Dobryszyce	22 630 107,48	803 009,35	3,55
Gidle	29 442 766,08	1 432 701,91	4,87
Gomunice	32 755 498,45	1 088 888,25	3,32
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	41 367 381,59	1 136 586,29	2,75
Kobiele Wielkie	21 270 727,57	1 028 794,76	4,84
Kodrąb	22 774 638,79	909 084,83	3,99
Lgota Wielka	24 698 454,94	1 549 230,59	6,27
Ładzice	24 716 497,15	1 017 212,18	4,12
Masłowice	23 375 314,22	1 457 533,43	6,24
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	36 800 742,89	2 590 077,47	7,04
Radomsko	29 304 165,73	1 315 074,28	4,49
Wielgomłyn	23 839 407,84	1 020 702,54	4,28
Żytno	25 123 202,54	1 322 213,06	5,26
województwo łódzkie	15 240 149 674,54	784 126 393,58	5,15

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Grupami wymagającymi największego wsparcia w gminie są osoby bezrobotne (szczególnie długotrwale) i niepełnosprawne. Choć liczbę osób bezrobotnych w gminie, w badanym okresie, przejawia tendencję malejącą, to analizując dane należy wyciągnąć wnioski, iż problem ten występuje również w Gminie Kamieńsk. Należy więc zaktywizować osoby bezrobotne zwłaszcza powyżej 45 roku życia, długotrwale bezrobotne, organizować szkolenia oraz kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe lub przekwalifikujące. Osoby długotrwale bezrobotne należy dodatkowo wspierać poprzez rozmowę np. z psychologiem, czy doradcą zawodowym. Jest to grupa, której szczególnie trudno odnaleźć się na rynku pracy – właśnie ze względu na bardzo długą przerwę w jej wykonywaniu. Do osób długotrwale bezrobotnych zaliczają się również te, które po prostu nie chcą pracować, przywykły do sytuacji, nie chcą zmian, nie oczekują od życia niczego więcej.

Kolejną grupą wymagającą wsparcia są osoby niepełnosprawne, którym chyba najtrudniej odnaleźć się w rzeczywistości i to właśnie im najtrudniej znaleźć pracę. Pracodawcy wolą przyjąć osobę pełnosprawną, z którą, według nich, łatwiej będzie im współpracować. Niełatwo jest przedsiębiorcom przekonać się do osób niepełnosprawnych, przewidują w związku z tym utrudnienia w pracy, konieczność wprowadzania zmian. Bardzo często jest to problem bardziej natury psychologicznej, niż technicznej. Obserwując statystyki można zauważyć, że osoby niepełnosprawne dłużej poszukują pracy, co wynika m.in. z wymienionych wyżej czynników. Jednak nie tylko kwestia aktywności na rynku pracy jest problemem dla osób niepełnosprawnych, jest im bardzo trudno funkcjonować w świecie, który nie jest przystosowany do ich potrzeb, w otoczeniu, które utrudnia im wykonywanie podstawowych, najprostszych wydawałoby się czynności. Konieczne jest zatem wyrównywanie szans tych osób w życiu codziennym, wprowadzanie rozwiązań technologicznych i technicznych, które ułatwią im chociażby przemieszczanie się, czy też możliwość korzystania z dostępnych miejsc rekreacji i kultury. Należy pamiętać, że niepełnosprawność nie jest problemem tylko i wyłącznie osób dotkniętych nią bezpośrednio. Bardzo często jest to obciążenie dla całej rodziny, ponieważ wiąże się z ograniczeniem dochodów, a także opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny.

Gmina realizuje następujące programy mające na celu pomoc osobom potrzebującym wsparcia:

- *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2021;*
- *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021 -2024;*
- program polityki zdrowotnej Gminy Kamieńsk na lata 2020 - 2024 pod nazwą „Fizjoterapia dla mieszkańców Gminy Kamieńsk”;
- *Pomoc gminy w zakresie dożywiania na lata 2019-2023;*
- *Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023;*

2.3.6. Rynek pracy

Stopa bezrobocia wg GUS na koniec miesiąca czerwca 2021 roku wyniosła:

- powiat radomszczański 5,4%,
- województwo łódzkie 6,1%,
- Polska 5,9%.

Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno – gospodarczych. Rozmiar bezrobocia zależy od systemu gospodarczego i aktualnie prowadzonej polityki krajowego rynku pracy. Związane jest zwykle z poziomem nowych inwestycji i trwałym zatrudnianiem pracowników w nowopowstałych i nowoczesnych zakładach pracy sektora publicznego lub prywatnego.

Poniżej przedstawiono dane obrazujące sytuację na rynku pracy w Gminie Kamieńsk. Analizę rozpoczęto od przedstawienia danych statystycznych dotyczących liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Rok 2012 stał się rokiem przełomowym, od tego momentu liczba bezrobotnych w Gminie Kamieńsk zaczęła się znacznie zmniejszać. Nawet 2020 rok, który pokazał wzrost bezrobocia w gminie w stosunku do roku 2019 (z 77 do 96), zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, stanowi 217 osób mniej niż w roku 2011 i aż 254 osoby mniej niż w roku 2012. Zauważalny jest także wyższy wskaźnik bezrobocia wśród kobiet niż mężczyzn, który również od roku 2012 przyjmuje tendencję spadkową. Najprawdopodobniej ponad 24% wzrost bezrobocia w 2020 r. w stosunku do roku poprzedniego wśród obu płci spowodowany był sytuacją epidemiologiczną w kraju i na świecie (lockdown gospodarczy i zawieszenie działalności ekonomicznej zakładów pracy).

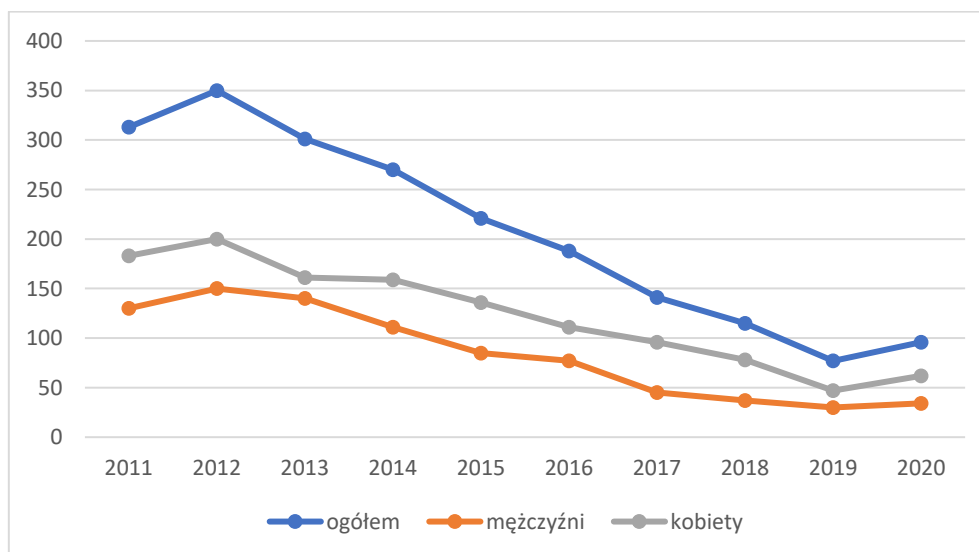
Tabela 29. Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Kamieńsk w latach 2011 – 2020

lata	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	313	350	301	270	221	188	141	115	77	96
mężczyźni	130	150	140	111	85	77	45	37	30	34
kobiety	183	200	161	159	136	111	96	78	47	62

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W Gminie Kamieńsk w 2020 roku odnotowano 96 osób bezrobotnych, w tym 34 mężczyzn oraz 62 kobiety. Kobiety w 2020 roku stanowiły 64,58% ogółu bezrobotnych w gminie. W badanym okresie zauważalny jest niezmiennie od 2011 roku wyższy wskaźnik bezrobocia wśród kobiet niż mężczyzn.

Wykres 10. Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Kamieńsk z podziałem na płeć w latach 2011-2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W 2020 roku obserwujemy wzrost bezrobocia. Pogarszającą się sytuacja na rynku pracy to prawdopodobnie efekt pandemii koronawirusa Covid-19. Pandemia mocno zmieniła rynek pracy nie tylko pod względem liczby ofert pracy, ale także pod względem najbardziej poszukiwanych zawodów. Rok 2020 był początkiem pandemii, która dotknęła całą Polskę. W pierwszej kolejności firmy likwidowały plany zwiększenia zatrudnienia, a nie faktyczne zatrudnienie. W najtrudniejszym okresie pandemii próbowano na wszystkie możliwe sposoby utrzymać zatrudnienie korzystając np. z urlopów, przerw eksploatacyjnych. Wsparcie dla firm ze strony państwa, było często uzależnione od utrzymania zatrudnienia. Szacuje się, że większe zwolnienia pracowników mogą być odłożone w czasie. Będzie to związane z terminem zobowiązań, na bazie których firmy dostały pomoc.

W 2011 i 2012 roku odnotowano najwięcej bezrobotnych w gminie – odpowiednio 313 i 350 osób. Przekłada się to na poziom wskaźnika - udział % bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który w tych latach również był najwyższy i wynosił (8,1%, 9,1%). W 2020 roku udział ten jest zdecydowanie mniejszy i wynosi 2,7%. Podobne trendy zaobserwowano w podziale na płeć.

Tabela 30. Udział % bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kamieński

lata	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	8,1	9,1	7,8	7,0	5,8	5,0	3,8	3,1	2,1	2,7
mężczyźni	6,1	7,1	6,7	5,3	4,0	3,7	2,2	1,8	1,5	1,7
kobiety	10,7	11,6	9,3	9,2	7,9	6,5	5,7	4,7	2,9	3,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Przedstawione poniżej dane ukazują udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu z innymi gminami z mikroregionu Gminy Kamieński.

Tabela 31. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2011 – 2020 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bełchatów gm. wiejska	8,0	8,4	9,2	6,6	5,5	4,9	3,8	3,7	3,0	3,4
Kleszczów	6,0	7,5	7,4	5,8	4,6	3,7	3,1	2,1	2,5	2,7
Gorzkowice	7,2	7,6	8,0	6,1	5,3	4,5	3,4	3,1	2,8	3,3
Rozprza	7,9	8,4	8,4	6,8	5,7	4,2	3,3	3,0	2,7	3,7
Wola Krzysztoporska	6,4	7,3	7,6	6,2	5,8	4,3	3,4	3,3	3,2	3,8
Powiat radomski	9,5	10,4	10,1	8,5	7,0	5,8	4,6	3,9	3,4	3,8
Radomsko miasto	10,0	10,7	10,7	8,9	7,5	5,9	4,6	4,0	3,5	3,8
Dobryzycze	9,5	10,3	10,3	8,1	5,6	4,8	3,5	2,9	2,3	2,8
Gidle	8,4	9,5	10,5	8,9	6,6	5,9	4,8	3,6	3,1	3,9
Gomunice	8,5	9,7	9,4	7,8	6,2	5,2	4,3	4,1	3,4	3,8
Kamieński gm. miejsko - wiejska	8,1	9,1	7,8	7,0	5,8	5,0	3,8	3,1	2,1	2,7
Kobiele Wielkie	6,9	8,9	7,9	6,6	5,4	5,2	3,6	3,1	2,8	3,0
Kodrąb	9,4	9,4	9,0	8,0	6,0	5,3	3,9	3,0	2,6	3,0
Lgota Wielka	8,2	9,1	7,5	6,4	5,4	4,4	3,2	2,9	2,1	2,3
Ładzice	8,7	9,3	8,7	7,6	5,6	5,4	4,3	3,4	2,7	2,9
Masłowice	10,2	11,6	11,0	9,5	8,1	7,8	6,4	5,8	6,0	5,7
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	14,3	15,2	15,4	11,8	10,7	9,2	8,4	7,3	7,1	7,8
Radomsko	9,4	11,1	9,7	9,0	6,1	5,2	3,9	3,6	2,9	3,3
Wielgomłyn	6,9	8,5	7,2	6,6	5,4	4,1	3,5	3,0	2,4	3,0
Żytno	8,5	8,0	8,7	8,5	7,6	6,1	4,8	3,9	3,4	3,6
województwo łódzkie	8,6	9,5	9,7	8,1	7,2	6,0	4,9	4,5	4,1	4,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

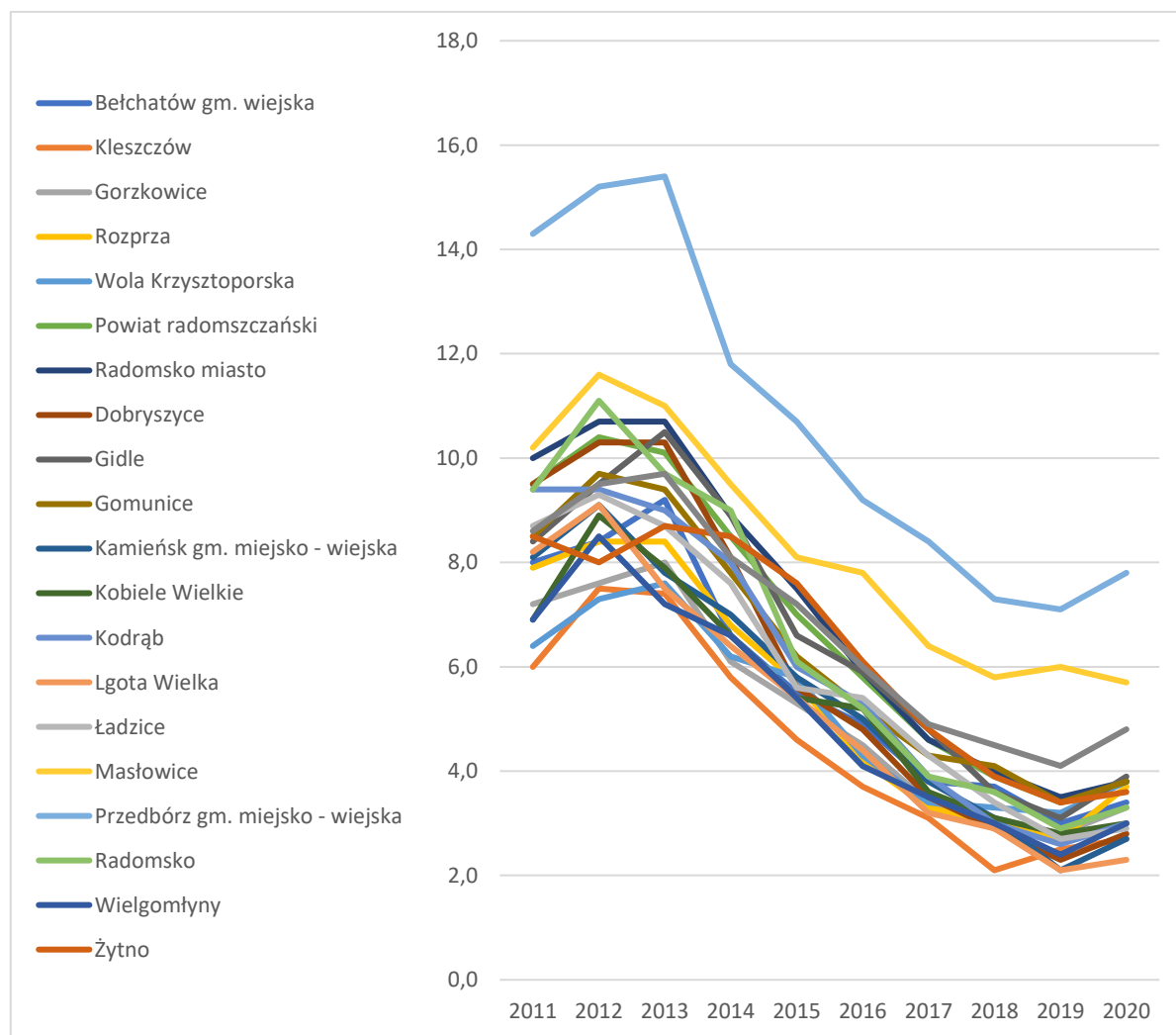
W zestawieniu Gminy Kamieńsk z pobliskimi jej gminami widzimy, że wartości obrazujące udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla gminy są wartościami jednymi z niższych względem pozostałych JST. W tabeli powyżej kolorem niebieskim zaznaczono wartości najwyższe, a kolorem pomarańczowym wartości najniższe w poszczególnych latach. W Gminie Kamieńsk wskaźnik ten przyjmuje najwyższe wartości w roku 2012 (9,1%), zaś najniższe w roku 2019 (2,1%). W 2020 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kamieńsk okazał się być jednym z niższych zaraz po Gminie Lgota Wielka.

Najwyższe wartości badanego wskaźnika na przestrzeni lat poddanych analizie niezmiennie odnotowano w Gminie Przedbórz (miejsko-wiejska). Natomiast najniższe wartości analizowanego wskaźnika wśród badanych JST odnotowano w Gminie Kleszczów w powiecie bełchatowskim (poza latami 2012, 2013, 2019 i 2020). Najczęściej w powiecie radomszczańskim najniższe wartości ww. wskaźnika obserwowano w Gminie Wielgomłyny (2011, 2013, 2015-2016), Żytno (2012) oraz w Gminie Lgota Wielka (2014-2015, 2017-2020). Sporadycznie najniższy udział bezrobotnych w stosunku do badanej grupy występował w Gminie Wola Krzysztoporska (2012 rok).

Poziom bezrobocia w gminie miejsko – wiejskiej Kamieńsk w okresie referencyjnym jest niższy od średniej dla powiatu radomszczańskiego i województwa łódzkiego.

Prawie w każdej jednostce poddanej analizie wskaźnik w roku 2020 był wyższy od tego w 2019 roku. Przedstawione dane wskazują, iż w kolejnych latach można spodziewać się utrzymania poziomu bezrobocia na podobnym lub trochę wyższym poziomie – ze względu na panującą pandemię.

Wykres 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2011 – 2020 – analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Generalnie, we wszystkich gminach kształtowanie się wartości wskaźnika w latach podanych analizie przebiegało podobnie: w latach 2012-2013 punkt krytyczny, następnie w kolejnych latach sukcesywny spadek, aż do roku 2019 roku, aby w 2020 roku zanotować wzrost (poza jedną Gminą Masłowice). Biorąc pod uwagę utrzymujący się stan zagrożenia epidemiologicznego, tendencja ta może się pogłębiać ze względu na kryzys gospodarczy nim spowodowany.

Tabela 32 Informacja o bezrobociu w przekroju miast i wsi na koniec 2020 r.

JST	Bezrobotni							
	ogółem	kobiety	Zarejestr. w ciągu 12 mies. od ukończ. szkoły	Zwolnienie z przyczyn dot. zakładu pracy	Zamieszkali na wsi	Z prawem do zasiłku	W wieku 18-44 lata	Zarejestr. powyżej 12 mies.
Radomsko m.	1018	589	21	32	0	192	571	312
Dobryszyc	79	47	7	1	79	15	56	14
Gidle	143	72	3	12	143	27	64	46
Gomunice	134	93	6	9	134	25	84	45
Kamieński m. w.	96	62	5	4	51	19	62	27
Kobiele Wielkie	80	47	5	2	80	12	51	39
Kodrąb	81	52	9	12	81	12	58	26
Lgota Wielka	62	43	3	0	62	14	42	19
Ładzice	84	46	3	3	84	18	50	25
Masłowice	137	80	4	8	137	10	92	78
Przedbórz m. w.	335	172	6	19	151	45	218	164
Radomsko w.	112	64	1	4	112	16	66	42
Wielgomłyn	81	46	10	3	81	16	60	26
Żytno	107	61	5	2	107	16	63	33
Ogółem	2549	1474	88	101	1302	437	1537	896

Źródło: Raport o stanie powiatu radomszczańskiego za 2020 rok

Według Raportu o stanie powiatu radomszczańskiego za 2020 rok zjawisko bezrobocia rozwija się częściej na terenach wiejskich gmin, w dodatku pogłębia się skala bezrobocia długotrwałego.

W większości osoby bezrobotne są pozbawione zasiłku, a w grupie tej najwięcej jest osób w wieku 18-44. Spośród osób bezrobotnych najmniej osób uzyskuje zasiłek w Gminie Masłowice (7%), najwięcej zaś w Gminie Lgota Wielka (23%). Można zatem założyć, że w Gminie Lgota Wielka bezrobocie jest stosunkowo nowe, w przeciwieństwie do sytuacji w Gminie Masłowice, gdzie dominuje bezrobocie długotrwałe. W Gminie Kamieński prawie 20% osób bezrobotnych posiadało prawo do zasiłku. To oznacza, że co piąta osoba bezrobotna posiadała źródło dochodów z tytułu posiadanego statusu.

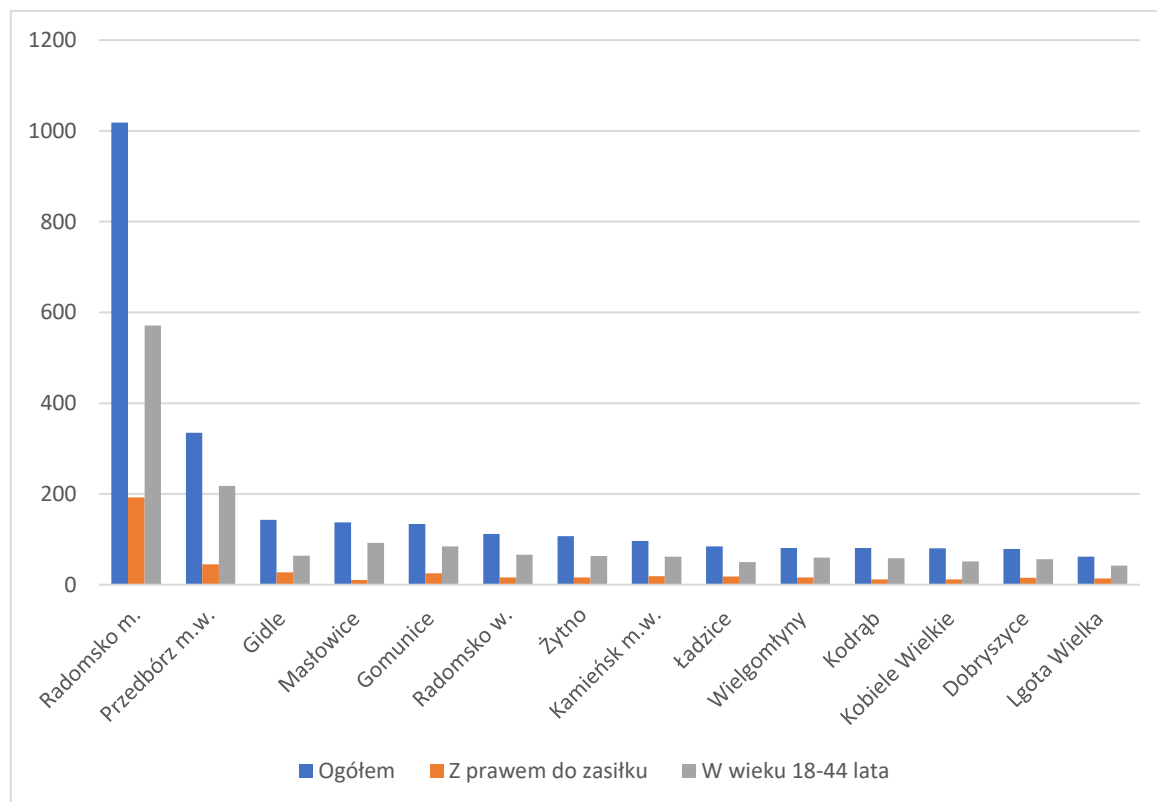
Tabela 33. Udział osób z prawem do zasiłku oraz osób w wieku 18-44 lata w grupie osób bezrobotnych w gminach w powiecie radomszczańskim (kolor niebieski – najniższa wartość, kolor pomarańczowy – najwyższa wartość)

	Bezrobotni ogółem	% z prawem do zasiłku	% w wieku 18-44 lata
Ogółem (powiat)	2549	17%	60%
Radomsko m.	1018	19%	56%
Przedbórz m.w.	335	13%	65%
Gidle	143	19%	45%
Masłowice	137	7%	67%
Gomunice	134	19%	63%
Radomsko w.	112	14%	59%

Żytno	107	15%	59%
Kamieńsk m.w.	96	20%	65%
Ładzice	84	21%	60%
Wielgomłynny	81	20%	74%
Kodrąb	81	15%	72%
Kobiele Wielkie	80	15%	64%
Dobryczyce	79	19%	71%
Lgota Wielka	62	23%	68%

Źródło: Raport o stanie powiatu radomszczańskiego za 2020 rok (opracowanie własne)

Wykres 12 Zjawisko bezrobocia w przekroju miast i wsi na koniec 2020 r.

Źródło: Raport o stanie powiatu radomszczańskiego za 2020 rok (opracowanie własne)

Największą reprezentację osób bezrobotnych w wieku 18-44 lata posiada Gmina Wielgomłynny (74% bezrobotnych), najmniejszą – Gmina Gidle (45% bezrobotnych). W Gminie Kamieńsk 6 osób na 10 bezrobotnych to mieszkańcy gminy we wskazanym wieku produkcyjnym (65%).

Na przełomie lat 2020/2021 sytuacja dotycząca bezrobocia pogarsza się, tylko dwie gminy (Masłowice i Gomunice) powstrzymują wzrost niekorzystnych skutków wprowadzonych ograniczeń w życiu społeczno-gospodarczym spowodowanych wybuchem epidemii COVID-19. W zakresie uzyskiwanego dochodu z tytułu pozostawiania bez pracy sytuacja również nie ulega poprawie. W trzech gminach wzrosła liczba osób z prawem do zasiłku, co świadczyć może o wzroście liczby osób zwolnionych z przyczyn leżących po stronie pracodawcy. Ponadto, w dwóch gminach zmniejsza się populacja osób bezrobotnych w wieku 18-44 lata. Niestety w Gminie Kamieńsk nastąpił wzrost badanego wskaźnika o 13 osób. Podejmowane działania na rzecz aktywizacji zawodowej okazują się mało efektywne, w nielicznych przypadkach pozwalają jedynie na powstrzymanie rozrastania się negatywnych zjawisk (Gidle, Masłowice, Kodrąb).

Tabela 34 Informacja o bezrobociu w przekroju miast i wsi na koniec 2020 r. i na początek 2021 r.

	Bezrobotni ogółem		z prawem do zasiłku		w wieku 18-44 lata	
	XII 2020	I 2021	XII 2020	I 2021	XII 2020	I 2021
Ogółem (powiat)	2549	2736	437	398	1537	1657
Radomsko m.	1018	1110	192	178	571	637
Przedbórz m.w.	335	346	45	38	218	222
Gidle	143	145	27	21	64	64
Masłowice	137	137	10	9	92	92
Gomunice	134	132	25	19	84	80
Radomsko w.	112	115	16	17	66	68
Żytno	107	116	16	15	63	70
Kamieński m. w.	96	121	19	14	62	75
Ładzice	84	100	18	16	50	62
Wielgomłyn	81	85	16	15	60	65
Kodrąb	81	93	12	12	58	66
Kobiele Wielkie	80	85	12	17	51	56
Dobryczyce	79	84	15	10	56	51
Lgota Wielka	62	67	14	17	42	49

Źródło: Raport o stanie powiatu radomszczańskiego za 2020 rok oraz Informacja o bezrobociu w przekroju miast i wsi PUP w Radomsku za I kwartał 2021 r. (opracowanie własne)

Wśród bezrobotnych w powiecie radomszczańskim przeważają bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (28,9% - 28,0%) oraz zasadniczym zawodowym (28,2% - 24,5%). Najmniej bezrobotnych w powiecie odnotowuje się z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (10,0% - 11,9%) oraz wyższym (10,2% - 14,5%), jednakże ich sytuacja pogorszyła się w ciągu ostatnich 10 lat. Najbardziej natomiast zmniejszyło się bezrobocie wśród osób posiadających wyuczony zawód branżowy. W tym zakresie, podobne tendencje obserwujemy w całym kraju.

Tabela 35 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia (%) w powiecie radomszczańskim w latach 2010 – 2020

Poziom wykształcenia	lata										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wyższe	10,2	10,8	10,7	11,0	11,4	13,1	12,1	14,2	13,4	15,3	14,5
policealne, średnie zawodowe	22,8	21,5	21,8	22,0	21,9	20,6	19,9	19,3	20,5	20,7	21,1
średnie ogólnokształcące	10,0	10,3	9,9	10,0	9,5	9,9	9,2	9,7	9,8	10,7	11,9
zasadnicze zawodowe/branżowe	28,2	28,6	28,8	28,4	27,4	26,7	27,6	26,8	24,9	24,0	24,5
gimnazjalne i poniżej	28,9	28,8	28,8	28,6	29,7	29,7	31,2	30,0	31,2	29,3	28,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Znacznym problemem powiatu radomszczańskiego jest długotrwałe bezrobocie. Wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, osoby, które pozostają bez pracy dłużej niż rok stanowią 35,2%. Odnosząc ten wskaźnik do procentu ludności aktywnej zawodowo wynosi on 2,0%. Analizując zjawisko w skali powiatu, jego rozmiar słabnie z roku na rok (począwszy od 2014 r.). Grupa pozostających bez pracy jest coraz mniej liczną populacją w relacji do aktywnych zawodowo. Ponadto, wskaźnik bezrobotnych w wieku 55-64 lat pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem również odnotowuje coraz to niższe wartości (%). Świadczy to o potencjale kapitału społecznego i jego zasobach.

Tabela 36 Bezrobocie rejestrowane w powiecie radomszczańskim w latach 2010 – 2020

	lata										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem (osoba)	2 470	2 812	3 097	3 327	2 850	2 040	1 818	1 503	1 125	876	897
ogółem w % bezrobotnych ogółem	36,0	40,3	41,0	45,5	46,6	41,1	44,6	46,8	41,6	37,6	35,2
mężczyźni w % bezrobotnych mężczyzn	31,9	34,9	35,4	39,8	41,5	34,9	38,4	40,5	33,9	31,3	26,4
kobiety w % bezrobotnych kobiet	39,3	44,7	45,6	50,5	50,6	45,6	49,2	51,0	46,9	41,8	41,6
w % ludności aktywnej zawodowo	5,1	6,2	6,9	7,5	6,4	4,6	4,0	3,3	2,6	1,9	2,0
bezrobotni w wieku 55-64 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem (%)	47,6	49,8	48,8	55,4	53,8	53,3	53,8	56,9	54,2	49,2	43,8
bezrobotni w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	4,0	2,9	2,6	2,2	1,6	1,3	1,3
bezrobotne kobiety w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	5,2	4,0	3,6	3,1	2,4	1,9	2,0
bezrobotni mężczyźni w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	2,9	1,9	1,7	1,4	1,0	0,8	0,8
Bezrobotni zarejestrowani wg płci i typu ogółem (osoba)	6 859	6 980	7 562	7 309	6 116	4 961	4 074	3 210	2 702	2 332	2 549

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Należy zwrócić uwagę na bezrobocie wśród kobiet, ponieważ jest to grupa bardziej podatna na bezrobocie długotrwale. W ciągu ostatniej dekady grupa kobiet długotrwale bezrobotnych powiększyła się o 2 punkty procentowe (41,6% w 2020 r.) i obecnie jest liczniejsza od grupy mężczyzn pozostających w podobnej sytuacji (26,4%). Udział bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym jest również większy niż w przypadku mężczyzn. Swoją specyfikę bezrobocie kobiet zawdzięcza silnemu oddziaływaniu przesłanek natury społeczno-kulturowej, związanych z istnieniem zestawów ról społecznych tradycyjnie przypisywanych poszczególnym płciom. Wspomniane zestawy ról determinują sfery aktywności, w jakich określone osoby mogą się realizować bez narażania się na przejawy społecznej dezaprobaty. Patrząc z perspektywy historycznej możemy zauważyć, że ta tendencja w kierunku podziału pracy względem płci okazuje się niezmiennie trwała i pomimo proegalitarnych działań współczesnych społeczeństw, we wszystkich niemal wymiarach społecznej aktywności, nadal ma wpływ na dystrybucję zatrudnienia.

Pracujący

Rynek pracy tworzony jest przez następujące elementy:

- zasoby kapitału ludzkiego i jego wykorzystanie,
- podział pracowników wg pracujących, w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej,
- wielkość i strukturę bezrobocia.

Rynek pracy pełni dwie zasadnicze funkcje w gospodarce. Dla ludzi występujących z podażą pracy stwarza on możliwość otrzymania dochodów, a dla firm zgłaszających popyt na pracę jest on źródłem tego podstawowego czynnika wytwórczego. Płace otrzymywane ze sprzedaży pracy stanowią źródło utrzymania dla ogromnej większości ludzi.

Jednym z ważnych czynników wpływających na rynek pracy jest poziom zatrudnienia.

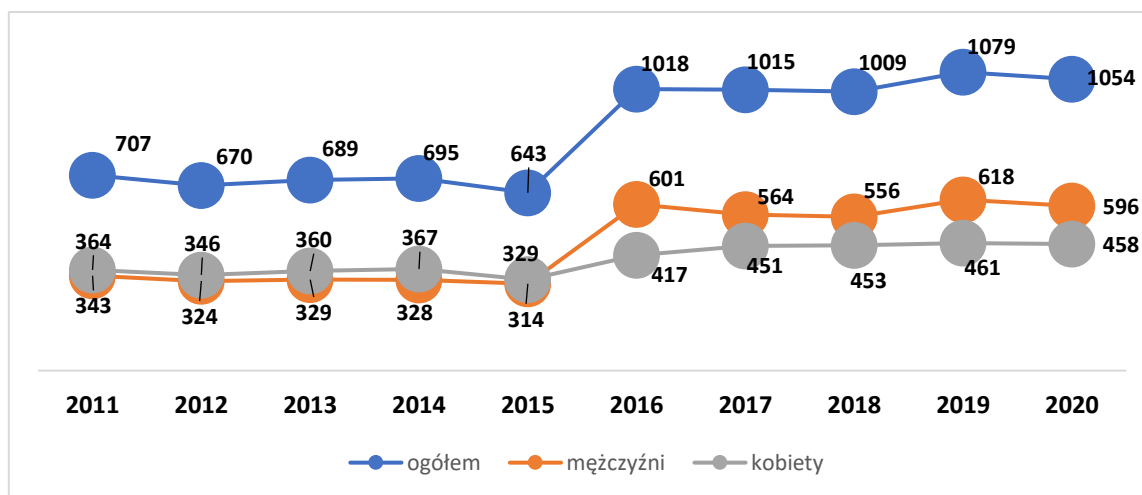
Poniżej przedstawiono dane obrazujące sytuację na rynku pracy w Gminie Kamieńsk. W związku z tym, iż na portalu Głównego Urzędu Statystycznego pojawiły się częściowe dane za rok 2020 zostały one uwzględnione w niektórych zestawieniach (najnowsze dostępne dane).

Tabela 37 Pracujący z terenu Gminy Kamieńsk w latach 2011 – 2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	707	670	689	695	643	1018	1015	1009	1079	1054
mężczyźni	343	324	329	328	314	601	564	556	618	596
kobiety	364	346	360	367	329	417	451	453	461	458

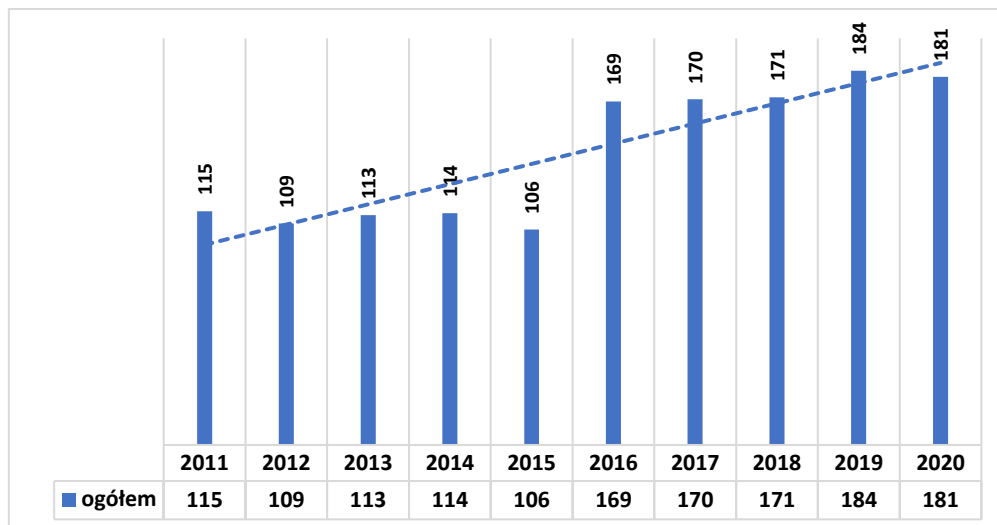
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

W 2020 roku liczba osób pracujących z obszaru Gminy Kamieńsk wyniosła 1054 osoby, w tym 596 mężczyzn i 458 kobiet. Na przestrzeni badanych lat liczba pracujących zwiększyła się aż o 33%, 347 osób. Wśród osób aktywnych zawodowo do 2015 zdecydowanie dominowały kobiety osiągając, w tym roku udział 52,80% wszystkich pracujących. W 2016 roku sytuacja zmieniła się na korzyść mężczyzn, którzy stanowili w tym roku 59,03% ogółu pracujących. Mężczyźni od 2016 roku uaktywnili się ekonomicznie, przejęli inicjatywę i stanowili pod koniec roku 2020 grupę 56,54% ogółu pracujących. Oznacza to, że co trzecią osobą na rynku pracy jest kobieta. Aktywność zawodowa kobiet jest niższa niż mężczyzn, jedną z istotnych przyczyn jest duże zaangażowanie w prowadzenie życia rodzinnego, a także zwiększone świadczenia rodzinne „500+” oraz oczekiwania życiowe.

Wykres 13 Aktywność zawodowa mieszkańców Gminy Kamieńsk w latach 2011 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w badanych okresach kształtował się na poziomie od 109 osób w roku 2012 do 184 osób w roku 2019. Liczba zatrudnionych rośnie wraz z rozwojem gospodarczym i koniunkturalnym w gminie, spada zaś w momencie braku inwestycji, braku transakcji i transferu środków w obrocie gospodarczym.

Wykres 14 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w Gminie Kamieńsk

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Przedstawione dane dla gminy i jej mieszkańców świadczą o koniunkturalnym wykorzystywaniu zasobów pracy w gminie. Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w Gminie Kamieńsk w roku 2020 osiągnął poziom 181, w tym samym okresie dla powiatu radomszczańskiego kształtował się na poziomie 210. Tendencja ta może jednak ulec zmianie ze względu na kryzys gospodarczy spowodowany pandemią wirusa COVID-19, widoczny jest już niewielki spadek o 3 punkty w porównaniu roku 2019 z rokiem 2020. Według informacji podawanych przez Główny Urząd Statystyczny, wskaźnik ten opracowywany jest bez uwzględniania osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Tabela 38 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2011 – 2020 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Pracujący na 1000 ludności ogółem									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bełchatów gm. wiejska	139	103	99	103	110	115	118	115	124	90
Kleszczów	3 554	3 312	3 238	3 088	2 957	2 761	2 714	2 657	2 555	2 442
Gorzkowice	76	84	84	88	83	86	102	103	105	98
Rozprza	67	67	73	87	90	89	90	96	89	89
Wola Krzysztoporska	154	148	160	168	170	172	181	197	197	198
Powiat radomszczański	171	175	174	181	188	199	205	198	212	210
Radomsko miasto	287	296	291	302	316	329	341	322	354	350
Dobryszyce	80	75	74	80	81	95	82	82	88	100
Gidle	62	63	62	64	77	78	86	83	80	81
Gomunice	95	92	98	95	93	97	103	105	103	89
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	115	109	113	114	106	169	170	171	184	181
Kobiele Wielkie	49	59	59	62	65	72	71	71	70	76
Kodrąb	76	77	74	76	82	82	78	94	96	91
Lgota Wielka	61	73	74	79	77	90	87	80	88	89
Ładzice	163	145	144	145	136	134	141	139	140	127
Masłowice	71	78	88	89	104	101	115	128	137	135
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	108	113	128	134	150	154	149	150	156	155
Radomsko	115	105	104	114	110	111	126	121	118	126

Jednostka terytorialna	Pracujący na 1000 ludności ogółem									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wielgomłyny	117	116	122	131	137	146	152	158	160	166
Żytno	51	53	55	48	52	58	53	52	49	48
województwo łódzkie	222	220	223	228	230	237	244	250	253	252

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

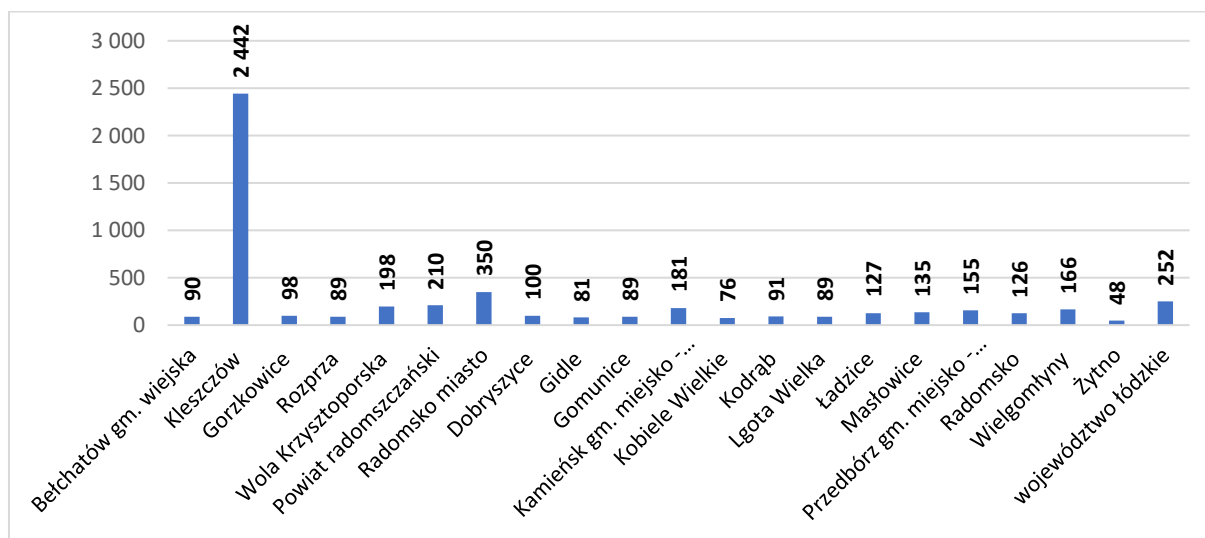
W tabeli powyżej oznaczono kolorem niebieskim wartości najwyższe w danym roku kalendarzowym wśród analizowanych gmin, a kolorem pomarańczowym – wartości najniższe.

Z przedstawionych danych wynika, iż najwięcej osób pracujących w 2011 roku w gminie to 3 554 osób pracujących na 1000 ludności w Gminie Kleszczów, od tamtej pory wskaźnik ten dla Gminy Kleszczów systematycznie zmniejsza się, lecz wciąż jest najwyższy w grupie porównawczej¹⁵. W Gminie Kamieńsk najwyższy wskaźnik to 184 i 181 osób na 1000 ludności odpowiednio w 2019 i 2020 roku. Natomiast w powiecie radomszczańskim ogółem najwięcej osób pracujących odnotowano w roku 2020 – 210 osób na 1000 ludności.

Najniższy wskaźnik wśród badanych JST przypada w Gminie Żytno w każdym analizowanym roku, a szczególnie w latach 2014, 2019 oraz 2020, kiedy wynosił odpowiednio 48, 49 oraz 48 pracujących na 1000 mieszkańców.

Poziom zatrudnienia w Gminie Kamieńsk jest niższy od średniej dla powiatu radomszczańskiego oraz województwa łódzkiego. W powiecie radomszczańskim najmniej zatrudnionych na 1000 osób odnotowano w roku 2011 – 171 pracujących. Wskaźniki powiatowe oscylują między 75%-85% wartości wskaźników ogólnych regionu łódzkiego w badanych okresie 2011-2020.

Wykres 15 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza, rok 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Z dostępnych danych dla pozostałych JST wynika, że wartości obrazujące współczynnik pracujących na 1000 ludności są niejednorodne. Jak wynika z przedstawionych danych zdecydowanie większą mobilność i aktywność zawodową wykazują mieszkańcy Gminy Kleszczów, Miasta Radomska oraz gmin miejsko-wiejskich: Kamieńsk i Przedbórz (co wynika z poziomu zurbanizowania i skomunikowania terenów – zakładów i miejsc pracy). Z problemami związanymi z miejscami

¹⁵ Współczynnik uwzględnia wszystkie osoby pracujące na terenie gminy, zarówno mieszkańców, jak i osoby zamieszkujące inne gminy, ale pracujące na obszarze gminy, dla której liczony jest współczynnik

i warunkami zatrudnienia wciąż borykają się gminy wiejskie: Żytno, Lgota Wielka, Kodrąb, Kobiełe Wielkie, Gidle i Gomunice.

Wnioski z analizy społecznej

Gmina Kamieński to niewielka gmina miejsko - wiejska. Przeprowadzone analizy wykazały, że w gminie są dobre warunki do zamieszkania. Warunki mieszkaniowe w Gminie Kamieński systematycznie się poprawiają, średnia wielkość mieszkania w 2019 roku wynosiła 82,7 m², a średnia powierzchnia przypadająca na 1 osobę to prawie 31,4 m². Na przestrzeni ostatnich 10 lat poprawił się dostęp do infrastruktury technicznej, prawie 96,6% mieszkańców posiada dostęp do sieci wodociągowej, do sieci kanalizacyjnej 73,4%, a do sieci gazowej 14,4%. W Gminie Kamieński społeczeństwo się starzeje, należy zwiększyć nakłady na opiekę medyczną i socjalną. Gmina charakteryzuje się stosunkowo niskim bezrobociem rejestrowym, wynoszącym w 2020 roku 3,9%, stopa bezrobocia w powiecie radomszczańskim wynosi 5,6%, w województwie łódzkim 6,2%, w Polsce również 6,2%. Należy zauważyć, że na terenie gminy występuje bezrobocie tzw. "ukryte", związane z niezarejestrowaniem części bezrobotnych.

2.4 Sfera gospodarcza

2.4.1 Gospodarka

Gospodarka

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze Gminy Kamieński w latach 2011 - 2020 kształtowała się w sposób zróżnicowany z tendencją wzrostową. W porównaniu z 2011 rokiem, w 2020 r. na terenie gminy przybyło 56 podmiotów gospodarczych ogółem (wzrost o 17,72%). Zdecydowany wzrost nastąpił w liczbie podmiotów sektora prywatnego, przy stagnacji ze strony sektora publicznego.

Tabela 39 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Kamieński w latach 2011 – 2020

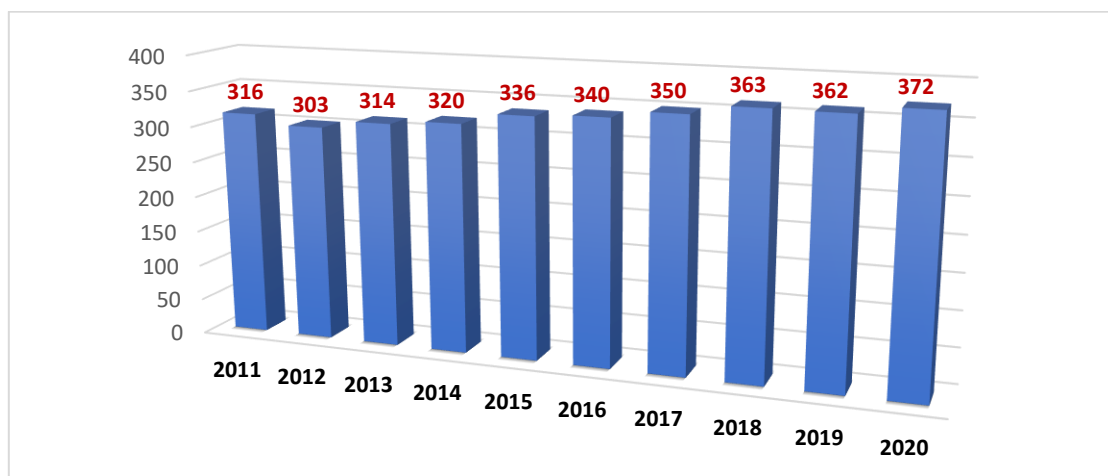
rok	liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON
2011	316
2012	303
2013	314
2014	320
2015	336
2016	340
2017	350
2018	363
2019	362
2020	372

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

W 2020 roku zarejestrowano w gminie 372 podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON, stanowiły one 3,70% ogółu podmiotów w powiecie radomszczańskim (10 034).

Badany okres to czas, w którym wartość zmiennej ulegała po roku 2011, aż do roku 2018 ciągłym wzrostom. W roku 2019 nastąpił niewielki spadek w porównaniu z rokiem 2018 do poziomu 362. Natomiast porównując rok 2020 z rokiem 2019 nastąpił wzrost wartości wskaźnika o 10 podmiotów, czyli (2,76%).

Wykres 16 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Kamieński w latach 2011 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

W latach 2014 – 2020 zmiany w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 w poszczególnych sekcjach, kształtowały się łagodnie, nie odnotowano spektakularnych wzrostów oraz spadków.

Największe zmiany w różnicy liczby podmiotów w roku 2020 w stosunku do 2014:

- Wzrost liczby podmiotów w sekcji F. Budownictwo – o 15 podmiotów;
- Wzrost liczby podmiotów w sekcji S i T. Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby – o 11 podmiotów;
- Wzrost liczby podmiotów w sekcji C. Przetwórstwo przemysłowe – o 4 podmioty;
- Zmniejszenie liczby podmiotów w sekcji I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – 4 podmioty mniej.

Tabela 40 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieński wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)		Wartości w latach						
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2	2	2	2	3	3	3
2.	Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	1	1	1	1	1	1	2
3.	Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	43	45	44	45	43	45	47
4.	Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	1	1	1	1	1	1
5.	Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	5	5	6	6	6	6
6.	Sekcja F - Budownictwo	45	47	48	48	56	54	60
7.	Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	96	97	98	100	101	97	95
8.	Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	21	24	24	26	28	28	25
9.	Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8	8	6	6	6	5	4
10.	Sekcja J - Informacja i komunikacja	8	11	9	8	8	8	9
11.	Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3	5	7	10	8	5	6
12.	Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	5	7	6	8	9	9	8
13.	Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	18	14	18	20	21	23	24

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)		Wartości w latach						
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
14.	Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4	6	5	5	5	5	6
15.	Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	6	6	6	6	6	6
16.	Sekcja P - Edukacja	16	18	20	18	18	17	17
17.	Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9	11	10	9	10	11	13
18.	Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7	7	7	8	8	7	7
19.	Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	22	21	23	23	25	31	33
Ogółem		320	336	340	350	363	362	372

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Najliczniejszy udział w całkowitym zestawieniu podmiotów gospodarczych mają podmioty zaklasyfikowane do Sekcji:

- G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 95 podmiotów (25,53% ogółu);
- F: Budownictwo – 60 podmiotów (16,12% ogółu);
- C: Przetwórstwo przemysłowe – 47 podmiotów (12,63% ogółu);
- H: Transport i gospodarka magazynowa – 25 podmiotów (6,72%);
- M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 24 podmioty (6,45%)

Gospodarka gminna opiera się głównie na handlu (naprawy), działalności budowlanej i przetwórstwie przemysłowym. W następnej kolejności funkcjonuje transport i gospodarka magazynowa oraz działalność profesjonalna naukowa i techniczna. Podmioty prowadzące działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi stanowiły (1,07%) wszystkich podmiotów zarejestrowanych w REGON). W roku 2020, zapewne w związku z sytuacją pandemii, odnotowano właśnie w tej sekcji 50% spadek. Pozostaje tylko przypuszczać, iż w miarę normalizacji sytuacji w kraju firmy ponownie wznowią działalność w tej sekcji. Gmina zapewnia mieszkańcom podstawowe usługi społeczne i finansowe – na terenie gminy funkcjonują placówki opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, oświaty i edukacji, kultury, komunikacji oraz podstawowej infrastruktury komunalnej (z wyjątkiem wytwarzania i zaopatrywania w energię – nośniki energii).

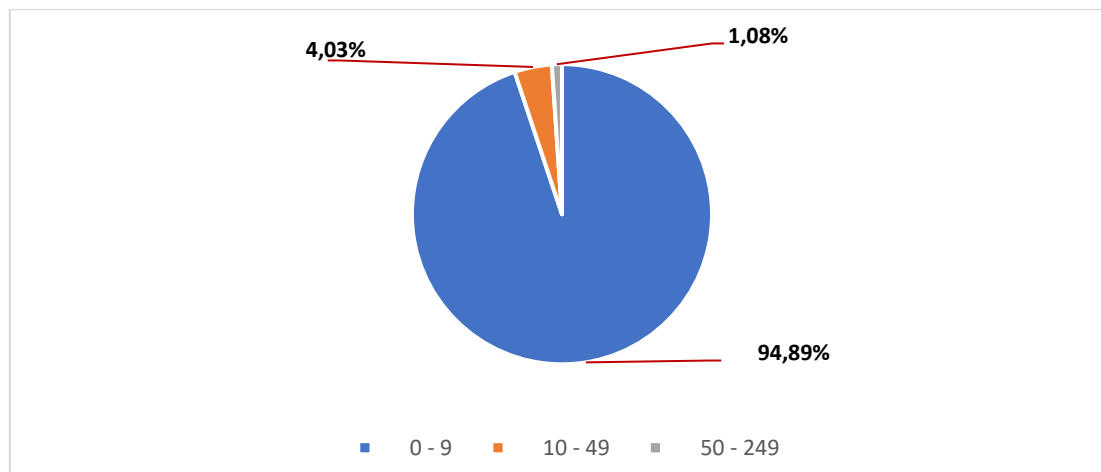
Tak jak w całym kraju, w strukturze podmiotów dominuje sektor prywatny - w 2020 roku odnotowano 372 podmioty gospodarcze, w tym 281 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Na terenie gminy działają głównie podmioty nie generujące dużej ilości miejsc pracy, lecz najczęściej oparte na samozatrudnieniu. Udział sektora prywatnego wynosi zatem 95,43%. Sektor publiczny reprezentowany jest zaś przez Urząd Miejski w Kamieńsku, jednostki oświatowe oraz instytucje kultury.

Tabela 41 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieńsk w latach 2014-2020

Podmioty wg sektorów własnościowych		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	podmioty gospodarki narodowej ogółem	320	336	340	350	363	362	372
2.	sektor publiczny - ogółem	19	19	20	18	18	17	17
3.	sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	16	16	17	15	15	14	14
4.	sektor prywatny - ogółem	301	316	319	331	345	345	355
5.	sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	236	248	248	254	274	274	281
6.	sektor prywatny - spółki handlowe	18	22	24	28	22	19	20
7.	sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	2	1	1	1	1	1
8.	sektor prywatny - spółdzielnie	2	2	2	2	2	2	2
9.	sektor prywatny - fundacje	1	2	2	2	2	3	3
10.	sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	14	15	15	16	16	15	15

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

W strukturze działalności gospodarczej przeważają firmy małe, w większości są to firmy rodzinne, prowadzące działalność na własny rachunek, w różnych gałęziach usług. Spośród wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy, najwięcej podmiotów zatrudniało od 1 do 9 osób. Na koniec 2020 roku były 353 takie podmioty (94,89%). Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób. Na koniec 2020 roku było 15 takich podmiotów (4,03%). W gminie funkcjonowały na koniec 2020 roku 4 średnie firmy zatrudniające od 50 do 249 pracowników, stanowiły one (1,08%). Nie funkcjonowała ani jedna duża firma (stan utrzymujący się od 2011 roku).

Wykres 17 Rozkład podmiotów gospodarki narodowej wg klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2020 r.)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Gmina Kamieńsk w analizie porównawczej z innymi JST

W tabeli zaprezentowano liczbę podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Do analizy porównawczej wybrano wszystkie gminy powiatu radomszczańskiego oraz gminy spoza powiatu sąsiadujące z Gminą Kamieńsk, tj.: gminy wiejskie z powiatu bełchatowskiego: (Bełchatów, Kleszczów) oraz gminy wiejskie z powiatu piotrkowskiego (Wola Krzysztoporska, Gorzkowice, Rozprza). W badanym przedziale czasowym odnotowujemy wzrost ilości podmiotów gospodarczych we wszystkich JST. Największy przyrost wystąpił w gminie miejskiej Radomsko (434 podmioty), gminie

wiejskiej Bełchatów (414 podmiotów), Gminie Wola Krzysztoporska (253 podmioty), Gminie Rozprza (182 podmioty), Gminie Kleszczów (165 podmiotów), Gminie Gomunice (123 podmioty), Gminie Gorzkowice (120 podmiotów). Obszary zaliczane do gmin miejsko – wiejskich (Kamieńsk i Przedbórz) charakteryzują się niższym poziomem przedsiębiorczości, przy, wydawałoby się, korzystniejszym otoczeniu biznesowym. Z reguły liczba podmiotów gospodarczych ulokowanych w miastach jest wyższa od liczby podmiotów z terenów typowo wiejskich (Żytno, Radomsko - wiejska, Lgota Wielka, Masłowice).

Tabela 42 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon – analiza porównawcza w latach 2011 – 2020

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Różnica
Bełchatów gm. wiejska	559	592	621	654	697	740	778	837	897	973	414
Kleszczów	355	379	398	394	415	426	440	470	496	520	165
Gorzkowice	401	417	428	441	443	437	451	490	506	521	120
Rozprza	535	542	554	562	565	567	571	609	673	717	182
Wola Krzysztoporska	584	619	626	623	647	669	674	743	799	837	253
Powiat radomszczański	8 587	8 789	8 912	8 877	8 971	9 079	9 187	9 416	9 759	10 034	1 447
Radomsko miasto	4 524	4 643	4 661	4 554	4 573	4 638	4 659	4 739	4 855	4 958	434
Dobryzycze	317	336	339	349	355	361	366	374	396	416	99
Gidle	416	402	423	442	447	453	453	485	503	509	93
Gomunice	286	302	310	316	329	344	350	361	382	409	123
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	316	303	314	320	336	340	350	363	362	372	56
Kobiele Wielkie	302	311	323	330	331	330	351	356	374	389	87
Kodrąb	232	246	266	275	284	279	285	297	323	331	99
Lgota Wielka	270	272	288	295	305	301	309	313	321	329	59
Ładzice	295	312	321	331	332	325	338	369	374	394	99
Masłowice	178	186	181	191	199	201	205	203	219	233	55
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	560	565	580	584	578	586	580	591	631	644	84
Radomsko	433	465	456	447	443	447	448	455	477	488	55
Wielgomłynny	232	226	233	228	240	252	268	275	289	294	62
Żytno	226	220	217	215	219	222	225	235	253	268	42

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Jednym z podstawowych wskaźników najlepiej ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest poziom **aktywizacji gospodarczej** liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku.

Jako grupę porównawczą wybrano wszystkie gminy powiatu radomszczańskiego oraz gminy sąsiadujące z Gminą Kamieńsk. Trzy najwyższe wartości wskaźnika dla każdego roku (w okresie 2011- 2020) oznaczono kolorem niebieskim, zaś trzy najniższe – kolorem pomarańczowym.

Tabela 43 Poziom aktywizacji gospodarczej w Gminie Kamieńsk, gminach powiatu radomszczańskiego oraz w gminach ościennych w latach 2010 – 2019 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bełchatów gm. wiejska	543	568	587	612	642	670	690	732	775	822
Kleszczów	734	757	771	736	742	734	737	760	783	810
Gorzkowice	462	481	497	512	519	512	528	575	595	616
Rozprza	439	443	451	458	458	459	464	493	547	582
Wola Krzysztoporska	496	523	528	524	544	562	565	623	668	699
Powiat radomszczański	732	752	766	766	779	794	806	831	866	898
Radomsko miasto	940	968	978	961	972	996	1 004	1 028	1 059	1 093
Dobryzycze	722	764	765	795	808	820	833	840	880	932

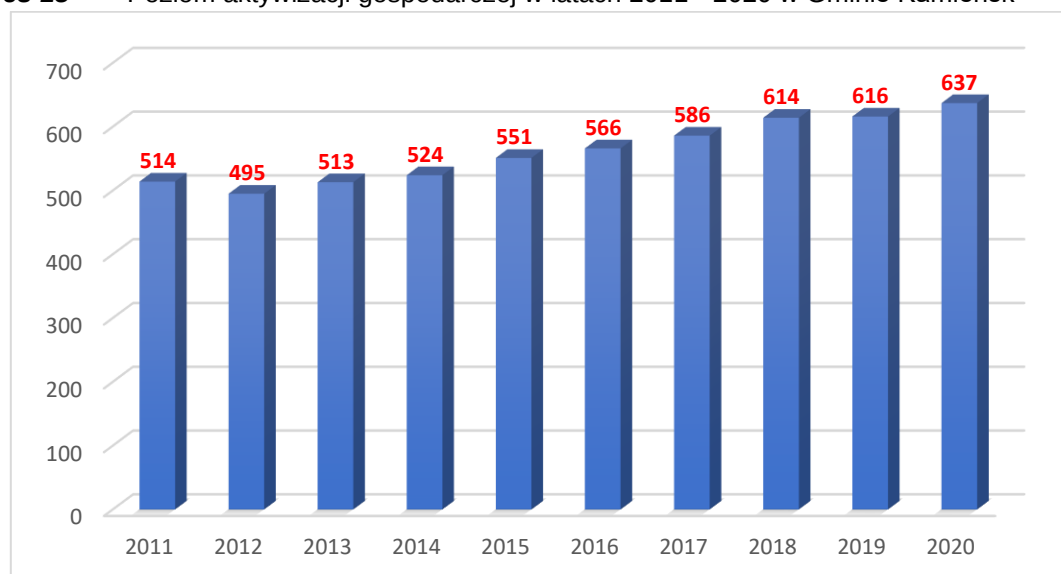
Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gidle	649	632	670	702	717	731	736	792	830	853
Gomunice	475	502	521	531	556	583	593	616	652	699
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	514	495	513	524	551	566	586	614	616	637
Kobiele Wielkie	673	693	716	738	739	741	789	800	842	887
Kodrąb	487	523	565	592	616	606	623	650	716	738
Lgota Wielka	619	623	660	677	704	699	717	729	750	772
Ładzice	602	636	659	682	686	677	703	771	786	827
Masłowice	415	435	424	445	471	477	490	484	526	563
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	749	758	787	793	792	807	799	819	886	913
Radomsko	768	825	811	794	788	789	795	810	855	880
Wielgomłyn	481	470	488	481	508	536	574	598	636	652
Żytno	417	407	404	403	414	424	433	456	496	528

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Na przestrzeni badanych lat we wszystkich analizowanych gminach obserwowany jest wzrost wartości wskaźnika. Zdecydowanie najwyższy wskaźnik w 2020 roku odnotowuje gmina miejska Radomsko: 1 093 punkty. Rola tego subregionalnego ośrodka funkcjonalnego jest bardzo znacząca dla rozwoju całego powiatu. W porównaniu do bełchatowskiego powiatu – typowo przemysłowego i inwestycyjnego, wskaźniki dla radomszczańskiego są wyższe począwszy od 2017 r.

Wśród porównywanych jednostek, wysokie wskaźniki uzyskują gm. wiejska Radomsko oraz gm. miejsko – wiejska Przedbórz. Może to być związane z lepszym otoczeniem społeczno-gospodarczym, dostępem do usług komunikacyjnych i komercyjnych, większymi możliwościami, jakie daje bliskość miasta (ośrodka funkcjonalnego). Duży potencjał gospodarczy wykazują także gminy wiejskie: Wola Krzysztoporska, Kobiele Wielkie, Gidle i Ładzice. Gminy Kodrąb i Bełchatów wyróżniają się największą dynamiką zmian tj. wzrostem wartości wskaźnika w ciągu dekady odpowiednio o 51,54% i 51,38%. Niewiele wolniej rosną indeksy dla gmin: Gomunice (47,16), Wola Krzysztoporska (40,93), Ładzice (37,38%), Masłowice (35,66), Wielgomłyn (35,55%) i Gorzkowice (33,33%). Najniższy poziom aktywizacji gospodarczej odnotowano w gminie wiejskiej Kleszczów, wzrost o 76 punktów (10,35%). W gminie miejsko – wiejskiej Kamieńsk od roku 2011 poziom aktywizacji gospodarczej wzrósł o 123 punkty (23,93%). Wskaźnik aktywizacji gospodarczej wzrastał w badanych latach począwszy od 2011 r. w różnym tempie. Poniżej przedstawiono wykres z przebiegiem poziomu aktywizacji gospodarczej dla Gminy Kamieńsk na przestrzeni 10 badanych lat. W latach 2015, 2017, 2018 i 2020 ww. wskaźnik wykazywał się szybkim tempem wzrostu.

Wykres 18 Poziom aktywizacji gospodarczej w latach 2011 - 2020 w Gminie Kamieńsk

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

W roku 2020, wśród badanych gmin tylko w gminach: Gorzkowice, Rozprza, Masłowice i Żytno wskaźnik osiągnął wartość niższą od tej odnotowanej dla Gminy Kamieńsk. Najwyższa wartość wskaźnika wystąpiła w gminie miejskiej Radomsko.

Jednakże poziom aktywizacji gospodarczej jest tylko jednym ze wskaźników obrazujących aktywność biznesową populacji. Ważnym wskaźnikiem dodatkowym jest tzw. indeks **PEAI** (Present Economic Activity Index – wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej), który obliczamy jako procentową zmianę ilości firm na 10 tys. mieszkańców w ostatnich trzech latach. PEAi powyżej 9% oznacza pomyślną koniunkturę, a powyżej 15% gwałtowny rozwój.

Warto zauważyć, że nie ma prostej korelacji między poziomem aktywizacji gospodarczej a indeksem PEAi. Należy to interpretować następująco: poziom aktywizacji gospodarczej to skumulowany przez wiele lat **dorobek aktywności lokalnego sektora gospodarczego**, natomiast PEAi obrazuje **aktualną dynamikę**.

Okres od roku 2004 jest okresem bardzo dużego wzrostu gospodarczego w całym kraju. W gminach wiejskich wskaźnik PEAi bardzo często jest większy niż 4%, a gminach miejsko-wiejskich często przekracza 9%.

Tabela 44 Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach (2017/2020) – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Saldo ilości firm w ostatnich trzech latach	
	Ilość nowych firm	Przyrost procentowy PEAi
Bełchatów gm. wiejska	195	19,20%
Kleszczów	80	10,01%
Gorzkowice	70	16,60%
Rozprza	146	25,53%
Wola Krzysztoporska	163	23,56%
Powiat radomszczański	847	11,40%
Radomsko miasto	299	8,90%
Dobryszce	50	15,47%
Gidle	56	15,89%
Gomunice	59	17,94%
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	22	8,80%
Kobiele Wielkie	38	12,37%
Kodrąb	46	18,44%
Lgota Wielka	20	7,62%
Ładzice	56	17,62%
Masłowice	28	14,87%
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	64	14,34%
Radomsko	40	10,70%
Wielgomłynny	26	13,59%
Żytno	43	21,90%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Według powyższych obliczeń najwyższy wskaźnik PEAi wśród analizowanych gmin przypada w gminie wiejskiej Rozprza, aż 25,53 oraz Wola Krzysztoporska 23,56, obie gminy należą do powiatu piotrkowskiego. W powiecie radomszczańskim najwyższy wskaźnik PEAi przypada na gminę wiejską Żytno - aż 21,90% oraz w gminie wiejskiej Kodrąb – 18,44%. Oznacza to, że na terenie wspomnianych gmin występuje gwałtowny rozwój gospodarczy. W ciągu trzech lat saldo firm odnotowało wzrost odpowiednio o 43 i 46 nowych podmiotów gospodarczych. Największy przyrost nowo zarejestrowanych podmiotów odnotowano w mieście Radomsko (+299 podmiotów, co dało wskaźnik PEAi 8,90%), a najmniejszy w gminie wiejskiej Lgota Wielka (+20 podmiotów, co dało wskaźnik PEAi 7,62%) i jest to zarazem najniższy wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej wśród badanych gmin. W gminie miejsko-wiejskiej Kamieńsk przeciętny przyrost nowych podmiotów gospodarczych (+22) pozwolił na uzyskanie jednego z niższych wskaźników PEAi w ww. grupie porównawczej – 8,80%. Podobnie przedstawia się sytuacja dla pobliskiego miasta Radomsko (PEAi 8,90%). Należy zauważyć, że są to

wartości wskaźnika poniżej przeciętnej w analizowanej grupie. Można powiedzieć, że okres bardzo dobrej prosperity zarówno Gmina Kamieńsk, jak i Gmina Lgota Wielka, a także Miasto Radomsko mają za sobą.

Ponadto, ze względu na kryzys gospodarczy spowodowany pandemią wirusa COVID-19 w całym kraju, następuje zmniejszenie liczby zakładanych przedsiębiorstw oraz obserwuje się coraz więcej takich, które zawieszają bądź zamykają prowadzoną dotychczas działalność gospodarczą. Na ten moment bardzo trudno jest przewidzieć, kiedy pandemia zakończy się oraz jak bardzo dotkliwie będą jej skutki m.in. w sferze gospodarczej.

Rolnictwo

Ponad 54% powierzchni Gminy Kamieńsk stanowią użytki rolne. Jakość gruntów jest głównym czynnikiem ograniczającym możliwości produkcyjne, rozwój i intensyfikację rolnictwa w gminie. Stosunki wodne na terenie gminy, podobnie jak i gleby, nie są korzystne dla rolnictwa. Następstwem niewielkich opadów, znacznego parowania terenowego oraz niskiej retencyjności jest pojawiający się często deficyt wody. Ponadto sąsiedztwo kopalni węgla brunatnego oraz elektrowni zlokalizowanych na obszarze Gminy Kleszczów oraz zniekształcenie sieci wód powierzchniowych (ujęcie w kanały bądź przełożenie rzek, zasypanie koryt) wpływa na zaburzenia stosunków wodnych (lej depresyjny, kłopoty z odpływem wód na terenach podmokłych). Częste występowanie mgieł i inwersji termicznych także stanowi zagrożenie dla upraw. Jedynie rzeźba terenu - równinna lub pagórkowata sprzyja rozwojowi rolnictwa. Gospodarka rolna Gminy Kamieńsk podlega przeobrażeniom systemowym, podobnie jak gospodarka kraju. Trwający okres transformacji w rolnictwie charakteryzuje się¹⁶:

- procesem przekształceń i regulacji stosunków własnościowych, polegającym głównie na prywatyzacji sektora publicznego w kierunku wzrostu udziału sektora prywatnego w użytkowaniu gruntów, wzrostem średniej powierzchni gospodarstwa rolnego;
- pojawieniem się bezrobocia na wsi ze względu na restrukturyzację gospodarki państwowej.

Gospodarka rolna gminy, aby sprostać wymogom zmieniającego się systemu, uwzględniającego spójne powiązanie z gospodarką rynkową oraz współdziałanie z gospodarką Unii Europejskiej powinna nadal się przekształcać i realizować procesy modernizacji rolnictwa. Przemiany i przebudowa rolnictwa i wsi Gminy Kamieńsk powinny zmierzać w kierunku:

- zmian w strukturze obszarowej gospodarstw indywidualnych polegających na zwiększeniu przeciętnego obszaru gospodarstwa,
- dalszego rozwoju przemysłu rolno-przetwórczego,
- rozwoju działalności pozarolniczej, w efekcie której tradycyjna wieś monofunkcyjna powinna się przekształcić w nowoczesną wieś wielofunkcyjną.

Celowe będzie także ukierunkowanie rolnictwa gminy na nowoczesną dziedzinę, tj. rolnictwo ekologiczne. Pozwalają na to zasoby naturalne środowiska przyrodniczego, krajobraz polno-leśny, gdzie w warunkach zbliżonych do naturalnych można uprawiać rośliny o korzystnym dla organizmu ludzkiego składzie, zrównoważonym pod względem biochemicznym. W zakresie produkcji roślinnej, ze względu na zdecydowaną przewagę niskich klas bonitacyjnych, najważniejszymi kierunkami będzie nadal uprawa zbóż. W zakresie produkcji zwierzęcej przewiduje się utrzymanie nastawienia na chów drobiu oraz trzody chlewnej.

Istotnymi problemami do rozwiązania w rolnictwie gminy pozostaną:

- organizowanie grup producentów w celu zapewnienia produkcji rolnej o parametrach jakościowych wymaganych przez przetwórstwo i rynek konsumentów,
- stworzenie sprawnego, kompleksowego systemu obsługi produkcji rolniczej (skup, zaopatrzenie, doradztwo fachowe, obsługa techniczna i finansowa, niskoprocentowe kredyty), odpowiadającego wymogom Unii Europejskiej.

Ważnym czynnikiem wpływającym na funkcjonowanie rolnictwa jest wielkość gospodarstw.

¹⁶ Program ochrony środowiska dla gminy Kamieńsk na lata 2017 - 2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

Tabela 45 Struktura powierzchniowa indywidualnych gospodarstw rolnych w Gminie Kamieńsk.

Sołectwo	Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych						
	ogółem	0-5 ha		5-10 ha		pow. 10 ha	
		Razem	%	razem	%	razem	%
Kamieńsk	189	176	93,1	10	5,3	3	1,6
Barczkowice	66	61	92,4	2	3	3	4,6
Danielów	49	16	32,7	14	28,6	19	38,7
Dąbrowa	64	51	79,7	8	12,5	5	7,8
Gałkowice Stare	108	83	76,9	23	21,3	2	1,8
Gorzędów	160	154	96,2	3	1,9	3	1,9
Huta Porajska	34	17	50	12	35,3	5	14,7
Koźniewice	83	69	83,1	11	13,3	3	3,6
Ochocice	109	76	69,7	24	22	9	8,3
Podjezioro	64	37	57,8	18	28,1	9	14,1
Pytowie	43	37	86,1	5	11,6	1	2,3
Szpinalów	80	56	70	19	23,8	5	6,2
Włodzimierz	59	25	42,4	22	37,3	12	20,3
RAZEM	1108	858	77,5	171	15,4	79	7,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Gospodarstwa małe poniżej 5 ha stanowią ponad 77% ogólnej liczby gospodarstw w gminie i gospodarują na 40% użytków rolnych, gospodarstw większych powyżej 10 ha jest tylko ok. 7%. Dużych gospodarstw o powierzchni ponad 30 ha jest w gminie zaledwie kilka. Najmniejsze przeciętne gospodarstwa występują w miejscowościach¹⁷:

- Kamieńsk 2,9 ha UR
- Gorzędów - 3,1 ha UR
- Barczkowice - 3,3 ha UR

W miejscowościach tych udział gospodarstw o powierzchni poniżej 5 ha w ogólnym udziale gospodarstw wynosi: w Gorzędowie - 95%, w Barczkowicach - 89%, w Kamieńsku - 91%. Pracujący wyłącznie w gospodarstwach rolnych w tych miejscowościach stanowią zdecydowaną mniejszość mieszkańców. Miejscowości o największych średnich powierzchniach gospodarstw rolnych to:

- Danielów - średnio 9,4 ha UR
- Podjezioro 8,0 ha UR
- Włodzimierz - 6,7 ha UR

Miejscowości te posiadają zarazem jedne z najsłabszych gleb, co powoduje ograniczenie w intensyfikacji produkcji rolnej pomimo większych powierzchni gospodarstw. Największa średnia statystyczna powierzchnia gospodarstwa występuje w Pytowicach, co jest wynikiem dawnej lokalizacji PGR-u.

Polityka finansowa

Polityka finansowa Gminy Kamieńsk realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową, corocznie uchwalaną przez Radę Miejską, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Realizacja inwestycji oparta jest o przedsięwzięcia wyszczególnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej oraz o załącznik do uchwały budżetowej wskazujące wydatki majątkowe.

Tabela 46 Wyniki finansowe samorządu Gminy Kamieńsk w latach 2016 – 2020

Gmina Kamieńsk	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody ogółem	67 775,34	4 461 290,32	34 396 072,50	40 914 467,96	50 264 316,89
Wydatki ogółem	26 904 503,42	30 611 800,50	53 316 125,40	49 002 752,14	51 477 795,65

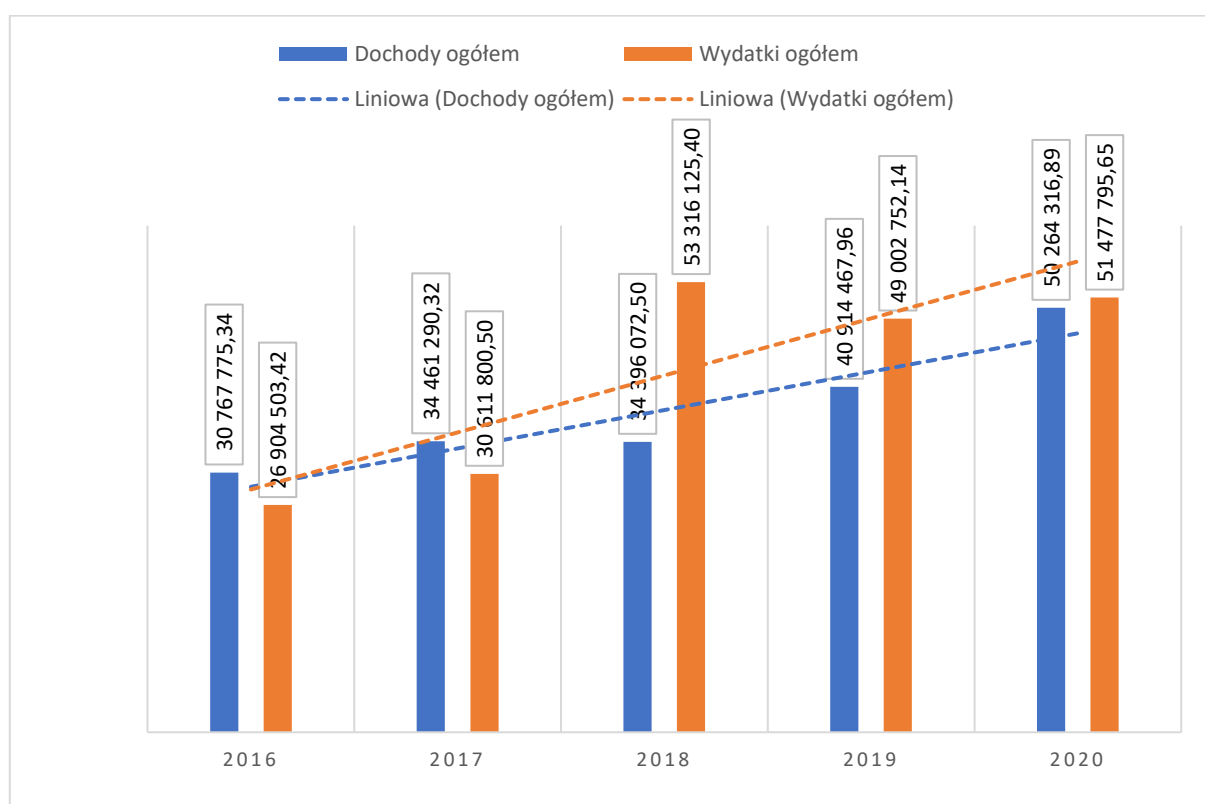
¹⁷ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk

Wynik finansowy	3 863 271,92	3 849 489,82	-18 920 052,90	-8 088 284,18	-1 213 478,76
Wynik finansowy/dochody (%)	12,56	11,17	-55,01	-19,77	-2,41

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Wynik różnicy między dochodami ogółem budżetu JST, a wydatkami ogółem JST stanowi odpowiednio nadwyżkę lub deficyt budżetu. Gmina Kamieńsk w analizowanych latach 2016 - 2017 zamknęła budżet nadwyżką, zaś w 2018 wynik finansowy był ujemny, a deficyt wynosił – 55,01%. Saldo finansów publicznych utrzymało w kolejnych latach 2018 - 2020 wynik ujemny, wykazując jednakże tendencję wzrostową. Na przestrzeni lat widoczny jest wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków Gminy. Najwyższy wzrost dochodów Gmina odnotowała w 2020 roku, a wydatków w roku 2018. Linia trendu pokazuje jednakże, że znacznie szybciej rosną liczby po stronie wydatkowej niż dochodowej.

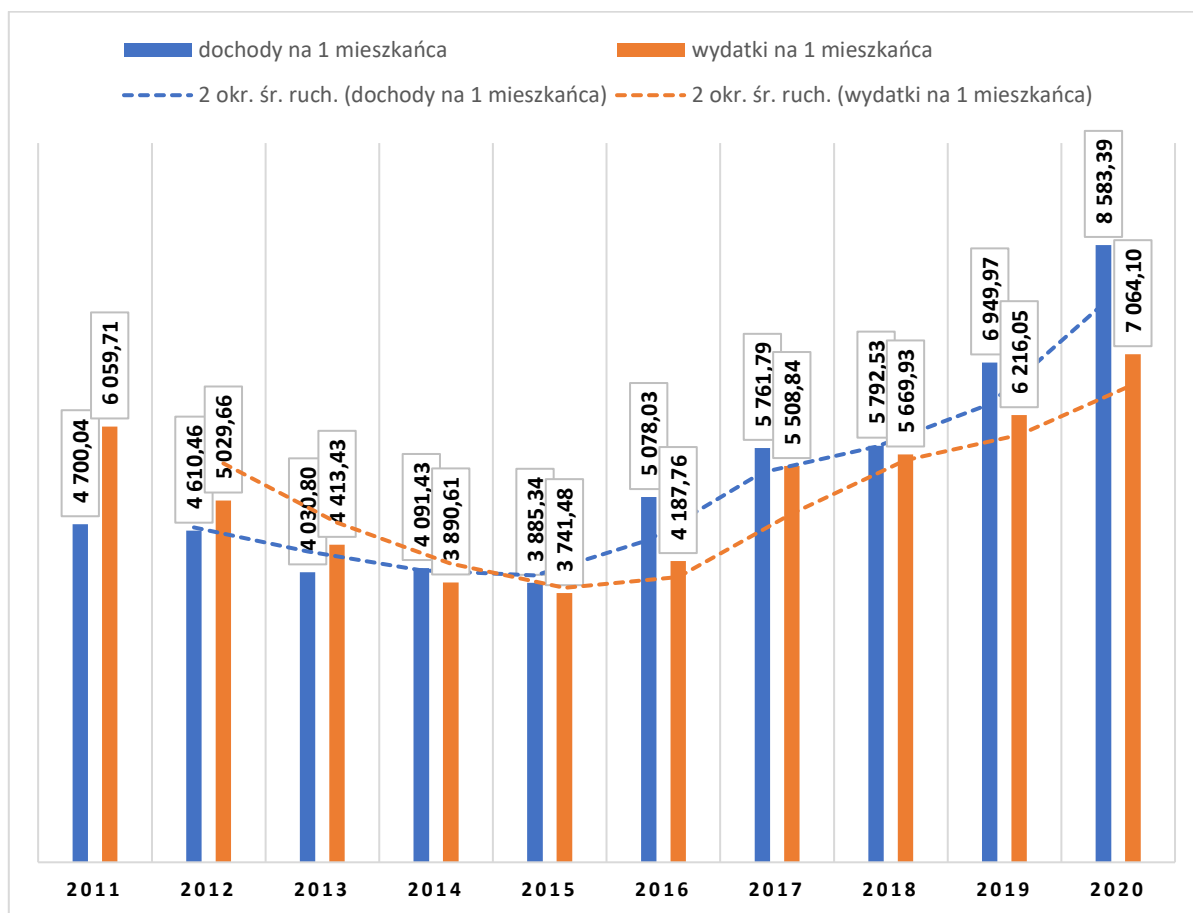
Wykres 19 Struktura dochodów i wydatków Gminy Kamieńsk w latach 2016 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Obserwowany stały wzrost dochodów w budżecie gminy ma swoje odzwierciedlenie również w wielkości dochodu w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest zgodne z zachodzącą w województwie łódzkim tendencją dochodową. Dochody Gminy Kamieńsk corocznie wzrastają (w różnym tempie). Zamożność samorządu obrazuje dochód liczony na 1 mieszkańca, który sukcesywnie powiększał się począwszy od kwoty 4 700,04 zł na 1 mieszkańca w 2011 roku do 8 583,39 zł na 1 mieszkańca w 2020 roku, co oznacza wzrost o 82,62%. Wraz ze wzrostem dochodów rosną wydatki per capita w Gminie Kamieńsk (wzrost o 16,57% w 2020 roku w porównaniu do roku 2011).

Wykres 20 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kamieńsk w latach 2011 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

W porównaniu do roku 2011 dochody na jednego mieszkańca w roku 2020 są większe o 3 888,35 zł, a wydatki zwiększyły się o 1 004,39 zł.

W tabeli poniżej przedstawiono analizę porównawczą dochodów i wydatków na jednego mieszkańca w badanych JST dla okresu 2018 – 2020. Kolorem niebieskim oznaczono najwyższe dochody i wydatki, a kolorem żółtym najniższe dochody i wydatki, w danym roku poddanych analizie.

Najwyższe dochody na jednego mieszkańca, w analizowanych latach były w Gminie Kleszczów. Niewątpliwie związane jest to z wyższym poziomem aktywizacji gospodarczej (przemysł górniczy, wydobywczy, energetyczny) i wpływami z podatków do budżetu gminy. Następnymi w kolejności są gmina miejsko – wiejska Kamieńsk (dochody per capita na poziomie ok. 8 tys. zł.), Gmina Lgota Wielka, Wola Krzysztoporska, Masłowice i województwo łódzkie – dochody per capita na poziomie ok. 6 tys. zł.

Najniższe dochody w roku 2018 były w Gminie Gidle, w 2019 w Gminie Żytno, a w 2020 w Gminie Kodrąb. W powiecie radomszczańskim dochody były niższe od dochodów dla województwa łódzkiego.

Poziom wydatków per capita jest ściśle powiązany z poziomem dochodów. Wśród badanych JST w latach 2018 - 2020 był on najwyższy w Gminie Kleszczów i w Gminie Wola Krzysztoporska, a w latach 2019 – 2020 w Gminie Kamieńsk. Najniższy poziom wydatków na jednego mieszkańca w roku 2018 przypadł na gminę miejską Radomsko, w 2019 na mieszkańca Gminy Żytno, a w 2020 na Gminę Gidle.

Analizując sytuację Gminy Kamieńsk, dochody i wydatki per capita kształtują się na wysokim poziomie wśród JST poddanych analizie, a spośród gmin w powiecie radomszczańskim są najwyższe. Sytuacja gminy pod tym względem jest znacznie lepsza od większości samorządów w powiecie

radomszczańskim. Zarówno wartości dochodów jak i wydatków na mieszkańca w Gminie Kamieńsk są wyższe od wartości osiągniętych przez większość gmin w rodzimym powiecie.

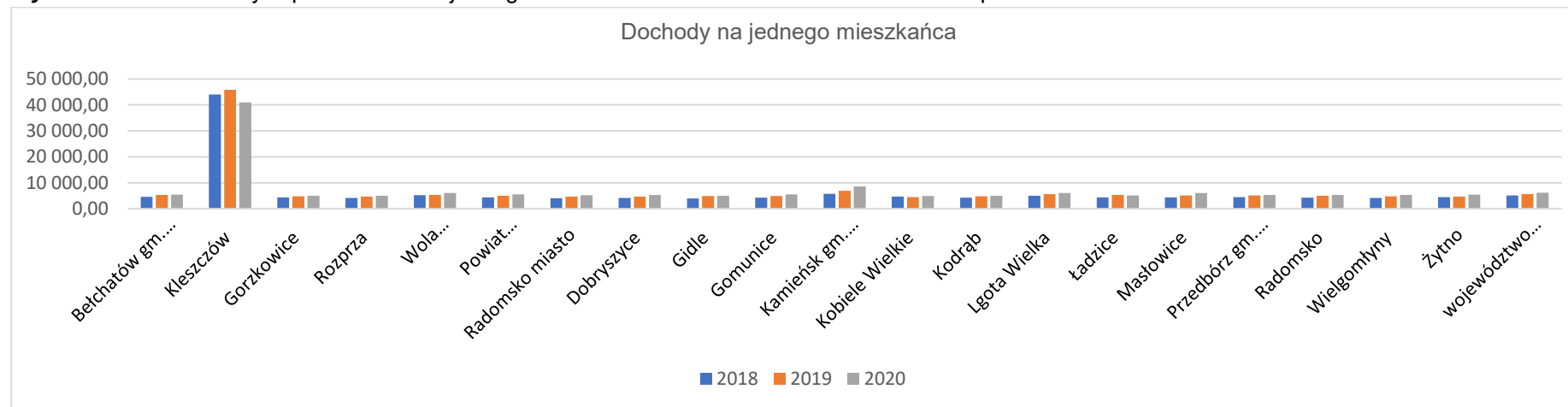
Tabela 47 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2018 – 2020 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Dochody na 1 mieszkańca			Wydatki na 1 mieszkańca		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Bełchatów gm. wiejska	4 610,36	5 314,11	5 473,16	4 858,42	5 044,10	5 028,13
Kleszczów	43 999,48	45 831,99	41 002,45	50 101,21	41 482,20	45 412,98
Gorzkowice	4 354,64	4 750,50	5 052,47	4 673,88	4 489,61	4 961,52
Rozprza	4 162,55	4 736,92	5 036,61	4 484,25	4 833,94	5 282,12
Wola Krzysztoporska	5 248,53	5 299,88	6 040,30	5 854,26	5 032,73	5 595,34
Powiat radomszczański	4 317,79	4 965,86	5 481,28	4 447,19	5 261,58	5 288,50
Radomsko miasto	4 061,51	4 734,90	5 261,42	4 126,15	5 576,68	5 156,10
Dobryzycze	4 210,52	4 730,02	5 297,69	4 213,98	4 931,00	5 030,03
Gidle	3 964,83	4 883,39	4 967,83	4 740,70	4 260,57	4 894,89
Gomunice	4 271,97	4 915,25	5 479,94	4 353,86	4 977,49	5 596,36
Kamieńsk gm. miejsko - wiejska	5 792,53	6 949,97	8 583,39	5 669,93	6 216,05	7 064,10
Kobiele Wielkie	4 729,91	4 473,73	4 905,58	4 801,61	4 404,18	4 805,86
Kodrąb	4 269,79	4 745,93	4 959,45	4 369,10	5 249,89	5 068,92
Lgota Wielka	4 996,81	5 621,63	6 102,84	5 195,11	5 830,73	5 786,89
Ładzice	4 378,20	5 357,48	5 133,12	4 476,19	5 925,31	5 199,09
Masłowice	4 331,47	5 062,27	6 085,40	4 640,95	4 973,46	5 643,48
Przedbórz gm. miejsko - wiejska	4 493,79	5 128,34	5 325,42	4 656,35	5 028,14	5 188,32
Radomsko	4 290,82	4 985,67	5 351,07	4 302,56	4 921,88	5 263,91
Wielgomłynny	4 158,77	4 771,68	5 361,07	4 617,75	4 732,02	5 253,29
Żytno	4 460,98	4 675,08	5 396,36	4 542,09	4 215,98	4 960,16
województwo łódzkie	5 055,51	5 671,37	6 184,58	5 183,13	5 792,66	6 223,74

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

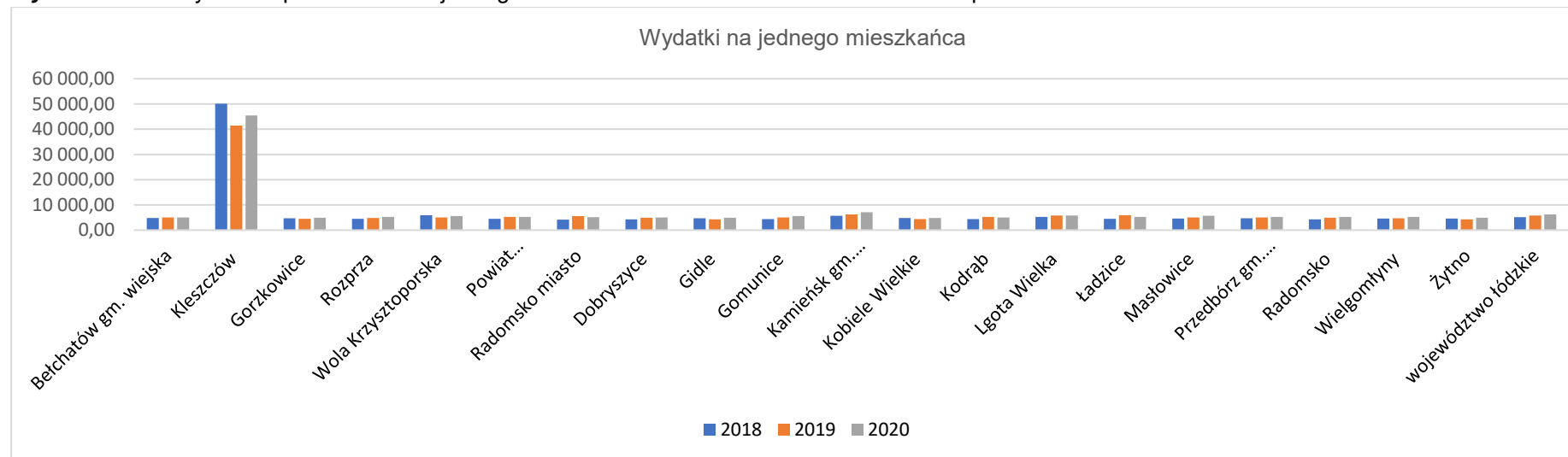
Należy jednak zauważyć, iż w każdej JST poddanej analizie, w latach 2018 - 2020 zauważalna jest tendencja do wzrostu dochodów jak i wydatków na jednego mieszkańca, z wyjątkiem gmin: Kleszczów, Kobiele Wielkie, Ładzice (wahania dochodów i wydatków). Zauważalne są też znaczne wahania w wydatkach na jednego mieszkańca m.in. w gminach: Gorzkowice, Wola Krzysztoporska, Radomsko miasto, Gidle, Kobiele Wielkie, Kodrąb, Lgota Wielka, Ładzice, Żytno. W Gminie Kamieńsk najwyższy poziom wydatków per capita odnotowano w 2020 roku.

Wykres 21 Dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2018 – 2020 - analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

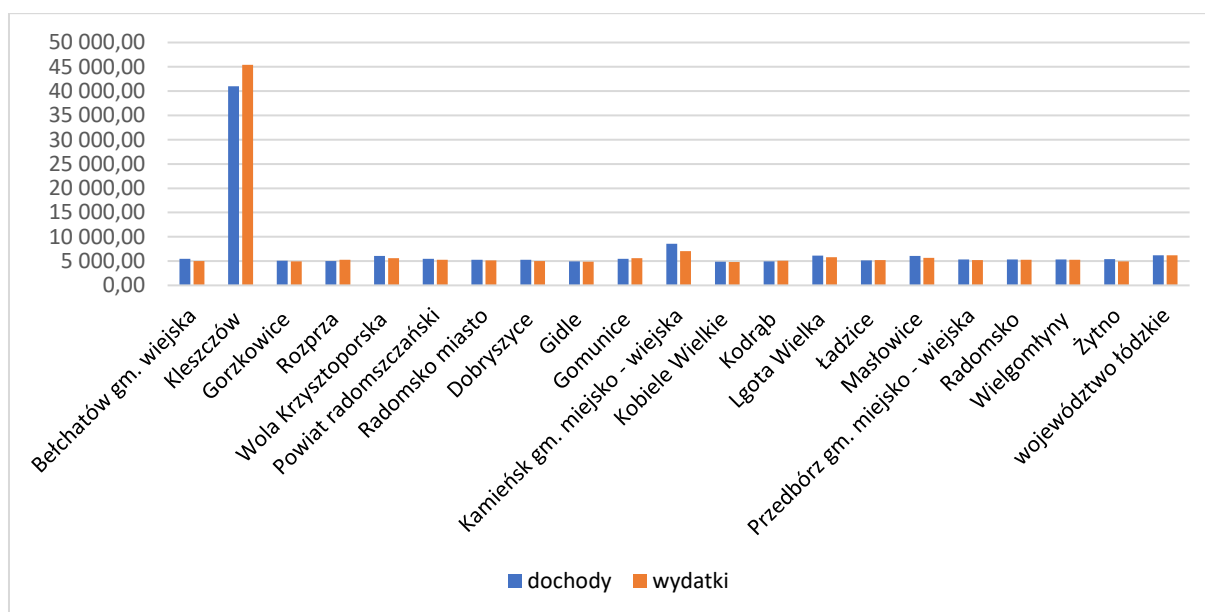
Wykres 22 Wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2018 – 2020 - analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

W porównaniu z badanymi JST, poziom dochodów na jednego mieszkańca w roku 2020 w Gminie Kamieńsk kształtuje się na wyższym poziomie, niż w pozostałych gminach w powiecie radomszczańskim, jest większy o 3 102,11 zł od powiatu radomszczańskiego oraz większy o 3 623,94 zł od Gminy Kodrąb, w której to wskaźnik jest najniższy. Odnośnie wydatków, wskaźnik w Gminie Kamieńsk jest wyższy o 1 775,60 zł od wskaźnika dla powiatu radomszczańskiego oraz wyższy o 2 169,21 zł od kwoty wydatków przypadających na jednego mieszkańca w Gminie Gidle, w której to ten wskaźnik był najniższy. W porównaniu Gminy Kamieńsk z Gminą Kleszczów różnice po stronie dochodów jak i wydatków są znaczne i w 2020 roku wynoszą: dochody – **32 419,06 zł**, wydatki – **38 348,88 zł**.

Wykres 23 Dochody i wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2020 roku - analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Struktura dochodów i wydatków

Gmina w celu realizacji zadań własnych gromadzi dochody. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego na dochody JST składają się trzy podstawowe elementy: dochody własne, subwencja ogólna, dotacje z budżetu państwa, udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych. Dochodami JST mogą być także: środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz inne środki określone w odrębnych przepisach.

Tabela 48 Struktura dochodów na 1 mieszkańca w Gminie Kamieńsk w zł w latach 2011 – 2020

dochody na 1 mieszkańca w zł	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	4700,04	4610,46	4030,80	4091,43	3885,34	5078,03	5761,79	5792,53	6949,97	8583,39
dochody własne	3162,58	2684,68	2469,46	2375,81	2279,28	3022,59	3543,50	3528,50	4558,06	5534,95
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących										
dochody budżetu państwa	402,02	451,17	492,89	596,26	701,73	734,73	838,39	919,07	1013,38	936,91
podatek dochodowy od osób fizycznych										

dochody na mieszkańca w zł ¹	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	30,25	16,15	5,78	4,38	17,89	12,09	19,27	28,35	142,31	316,12
dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	917,37	980,59	1121,14	1074,62	1072,48	1162,45	1878,24	1369,82	1244,97	1379,41

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

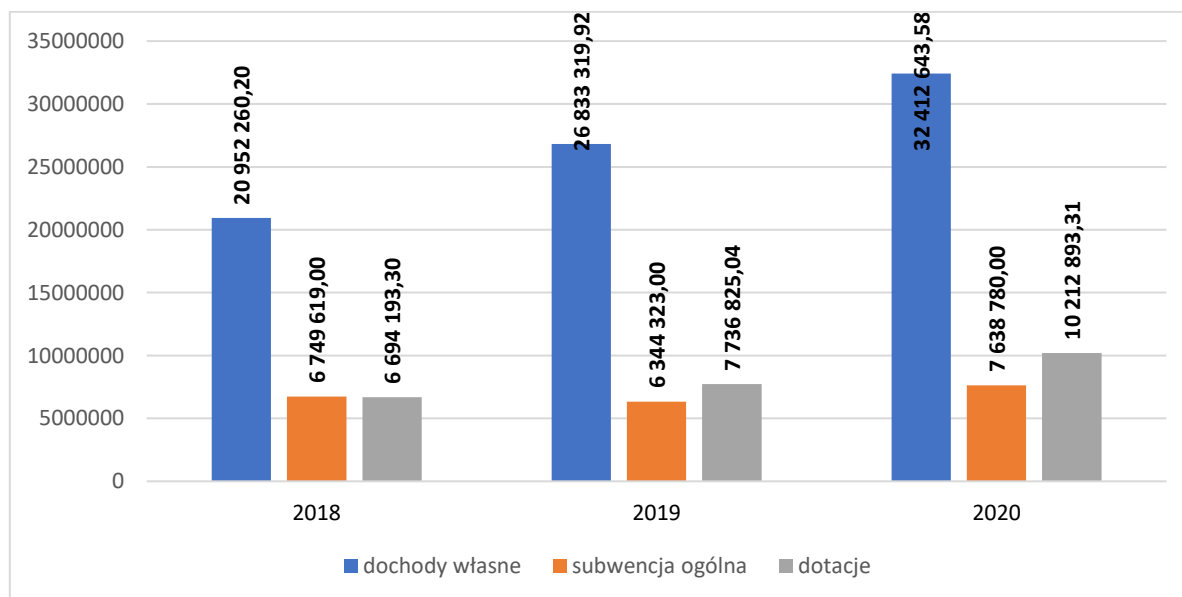
W dochodach Gminy Kamieński na przestrzeni badanych lat widoczne są coraz większe wpływy z podatków per capita:

- podatku dochodowego od osób fizycznych - wzrost wpływów per capita w 2020 roku o 534,89 zł, czyli 133,05% w stosunku do roku 2010 - co niewątpliwie ma związek z wzrostem dochodów mieszkańców gminy;
- podatki ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw – wzrost wpływów per capita w 2020 roku o 462,04 zł, czyli 50,36% w stosunku do roku 2011.

Podatek dochodowy od osób prawnych na przestrzeni badanych lat ulega procesom gospodarczym zachodzącym w kraju oraz na świecie i przyjmuje różne wartości – w 2014 roku odnotowany spadek wpływów z podatku CIT per capita o 590,63% w porównaniu do roku 2011, zaś w 2020 roku udział w podatku CIT wzrósł o 945,02% w stosunku do roku bazowego.

W budżecie Gminy Kamieński największy udział w latach 2018 - 2020 mają dochody własne, które w roku 2018 stanowiły 60,91% dochodów ogółem, w 2019 – 65,58%, a w 2020 – 64,48%. Zauważalny jest także na przestrzeni analizowanych lat wzrost wartości uzyskanych dotacji, który w 2020 roku wynosił 20,32% dochodów ogółem (wzrost poziomu dotacji o 0,86% w porównaniu do roku 2018).

Wykres 24 Struktura dochodów w Gminie Kamieński w latach 2018 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, (opracowanie własne)

Na finansowanie różnego rodzaju projektów inwestycyjnych Jednostki Samorządu Terytorialnego mogą ubiegać się o pozyskiwanie środków z dotacji Unii Europejskiej. Obszarów, w których gminy mogą pozyskać fundusze jest bardzo wiele, a do najważniejszych z nich należą: infrastruktura, ochrona środowiska, informatyzacja, projekty społeczne, projekty kulturalne. W ostatnich latach Urząd Miejski pozyskał dofinansowane na kilkanaście projektów, w tym zarówno z budżetu EFRR jak i EFS.

Projekty zrealizowane przez Gminę Kamieńsk, na które gmina uzyskała dofinansowanie ze środków zewnętrznych¹⁸:

- **ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII W GMINIE KAMIEŃSK** - Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, działanie 4.1. Odnawialne źródła energii, wartość projektu: 3 764 558,10 zł, dofinansowanie z UE: 2 562 394,30 zł;
- **Przebudowa kotłowni węglowej na gazową w budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Kamieńsku** - Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, działanie 4.3. Ochrona powietrza, wartość projektu: 887 576,50 zł, dofinansowanie z UE: 604 908,08 zł

2.5 Turystyka

W granicach gminy przebiega szlak turystyczny:

- **Szlak „Osady Braci Czeskich”** - Rowerowy szlak mający na celu przybliżyć historię osadników czeskich przybyłych w początkach XIX stulecia do Zelowa, a następnie budujących swoje domostwa, świątynie i cmentarze w pobliskich miejscowościach, leżących dziś na terenie powiatów łaskiego i bełchatowskiego. Szlak poświęcony Braciom Czeskim rozpoczyna się w Łasku i wiedzie malowniczymi zakątkami Wysoczyzny Łaskiej i Kotliny Szczercowskiej przez Żelów do Faustynowa (tu na razie kończą się znaki), a dalej przez Szczerców do Kleszczowa. Oprócz wspomnianego szlaku rowerowego na obszarze gminy występują także ścieżki rowerowe w obrębie Góry Kamieńsk.

Ośrodek Sportu i Rekreacji Góra Kamieńsk

W styczniu 2005 roku uruchomiona została nartostrada. Jest to najdłuższy w centralnej Polsce Stok o długości 760 m. Szerokość trasy waha się zaś od 30 do 150 m, a różnica wzniesień to 123 m. Stok położony jest 6 kilometrów od drogi krajowej Łódź - Częstochowa. Stok jest oświetlony, naśnieżany, a nad bezpieczeństwem narciarzy czuwają ratownicy Jurajskiej Grupy Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. Przy dolnej stacji znajduje się duży parking (400 miejsc), kasy, wypożyczalnia sprzętu narciarskiego, sklep sportowy, restauracja, kawiarnia, hotel, sala konferencyjna oraz sanitariaty.

Do dyspozycji narciarzy oddano:

- czteroosobową kolejkę z ruchomym chodnikiem o przepustowości około 2000 os/h;
- wyciąg talerzykowy o długości ok. 700 metrów i przepustowości ok. 800 os/h;

¹⁸ Mapadotacji.gov.pl

- wyciąg talerzykowy dla początkujących narciarzy o długości ok. 160 metrów i przepustowości ok. 600 os/h.

Wiele atrakcji na stoku znajdują także snowboardziści, dla których stworzono specjalnie park wyposażony w: poręcze, rampy, pochylnie, dające możliwość jazdy freestyle'owej. Tego typu parki należą do rzadkości nawet w górskich kompleksach rekreacji zimowej. Na nartostradzie odbywają się również spotkania eliminacyjne z cyklu SUPERLIGA - ogólnopolskich zawodów kolarstwa ekstremalnego.

Rysunek 10 Nartostrada na Górze Kamieńsk

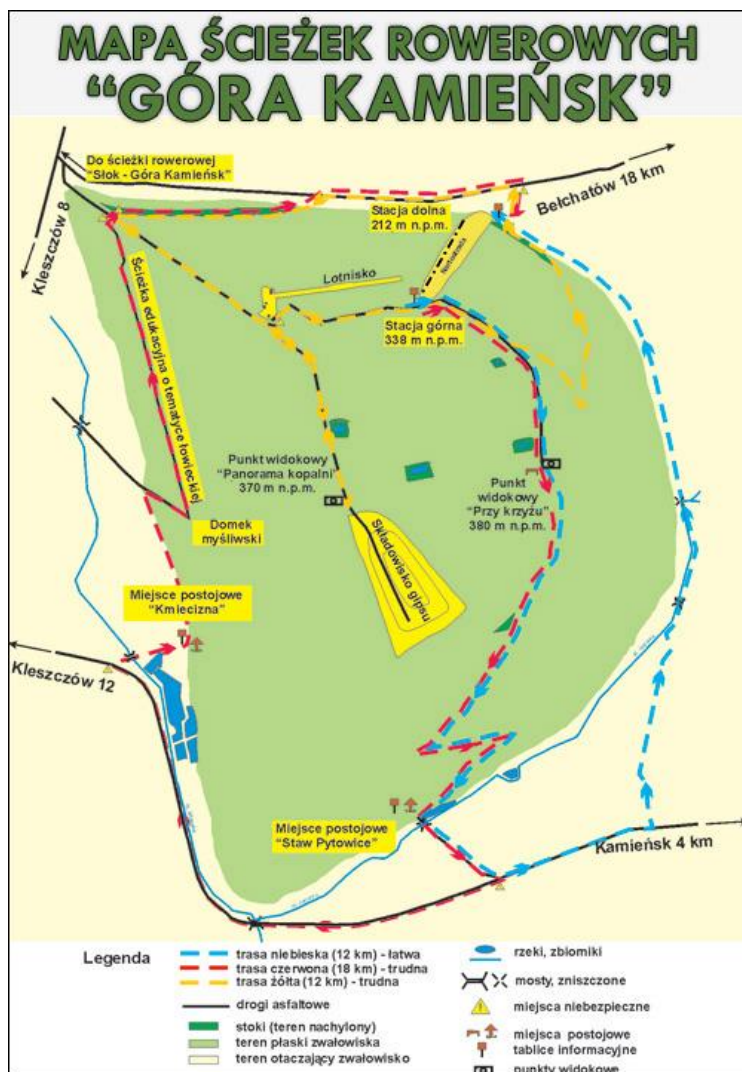

Źródło: <http://gorakamienisk.info/>

Także na rowerzystów czekają atrakcje – są to cztery kilkunastokilometrowe trasy rowerowe o charakterze rekreacyjnym z przepięknymi widokami krajobrazowymi, usytuowane na zboczach zwałowiska zewnętrznego, porośniętego ciekawą roślinnością. Łączna długość tych tras wynosi około 60 km. Są to trasy o różnym stopniu trudności:

- czerwona o długości 18 km – najdłuższa;
- czerwona wariant "bis" o długości 18 km trudna;
- żółta o długości 12 km – trudna;
- niebieska o długości 12 km – łatwa.

Najlepszą alternatywą dla odwiedzających jest rozpoczęcie wycieczki rowerowej od wjazdu wyciągiem narciarskim na szlaki ścieżek.

Rysunek 11 Trasy rowerowe na Górze Kamięńsk

Źródło: kamiensk.pl

Atrakcją jest również tor saneczkowy. Zjazd jest całkowicie bezpieczny. Nowoczesna konstrukcja wyklucza wypadnięcie saneczek z toru. Każde z dwuosobowych saneczek posiada pasy bezpieczeństwa dla każdej z osób. Dzieci od trzeciego do ósmego roku życia mogą korzystać z toru wyłącznie pod opieką osoby dorosłej.

Ośrodek Góra Kamięńsk posiada również park rozrywki z doskonale wyposażonymi urządzeniami:

- golden – bungee;
- trampolina 6-stanowiskowa stacjonarna;
- dmuchana zjeżdżalnia.

Atrakcje są doskonałą formą spędzania czasu zarówno dla dzieci i osób dorosłych.

Atrakcją turystyczną w gminie jest również:

- Kościół p.w. Św. Apostołów Piotra i Pawła w Kamięńsku¹⁹.
- Pierwsza wzmianka o Kamięńsku pochodzi z 1291 r. i mówi o istniejącej już parafii. W kościele znajduje się zabytkowa ambona, renesansowy nagrobek Mikołaja Przerębskiego oraz organy firmy Ottona Rygiera.
- Kościół p.w. Św. Józefa Oblubieńca NMP w Gorzędowie

¹⁹ www.kamiensk.parafialnastrona.pl

Parafia św. Józefa Oblubieńca w Gorzędowie – parafia rzymskokatolicka, znajdująca się w archidiecezji częstochowskiej, w dekanacie Gorzkowice

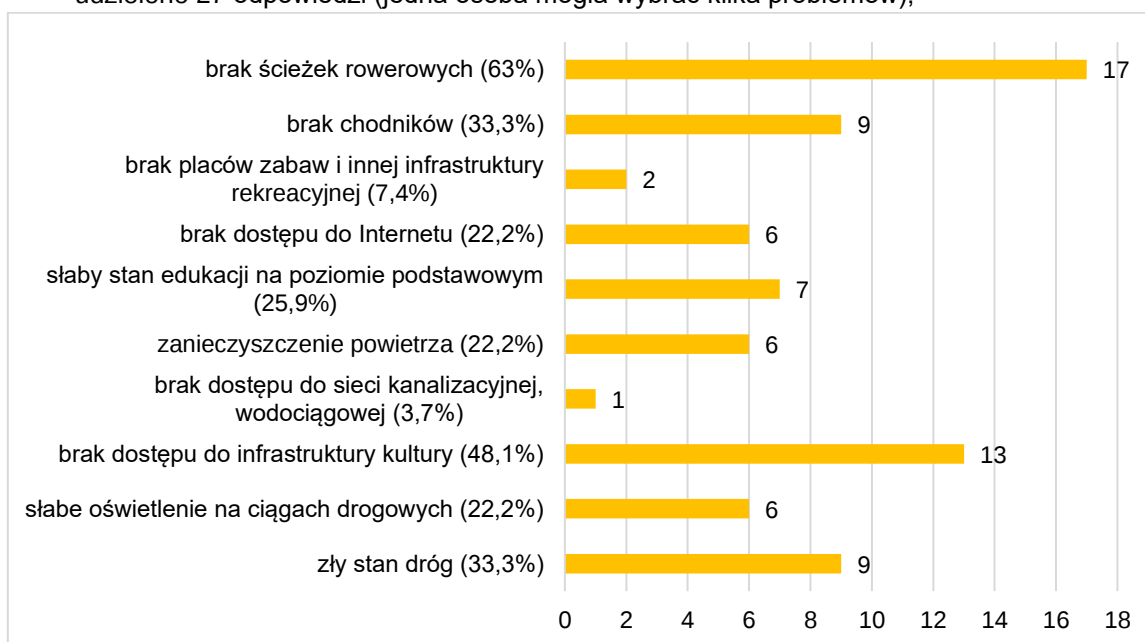
W gminie organizowane jest również **Moto Show Kamieńsk**. Jest to cykliczna impreza motoryzacyjna zrzeszająca pasjonatów motoryzacji. Pierwsze oficjalne wydarzenie pod tą nazwą miało miejsce 30 czerwca 2013 roku podczas Dni Kamieńska. Od tamtej pory impreza z roku na rok cieszy się ogromną sympatią nie tylko uczestników, ale i mieszkańców gminy, gromadząc coraz więcej pasjonatów prezentujących swoje pojazdy, ale również coraz więcej oglądających.

2.6 Wyniki badań ankietowych

Niezwykle ważnym elementem tworzenia strategii jest dialog społeczny. Dlatego też mieszkańcy mogli wziąć udział w tworzeniu strategii - wypełnić interaktywne ankiety, w których wypowiedzieli się o największych problemach gminy oraz pożądanym kierunkach rozwoju, odpowiedzi mieszkańców zostały wzięte pod uwagę w procesie tworzenia strategii. Poniżej przedstawiono wyniki badań ankietowych:

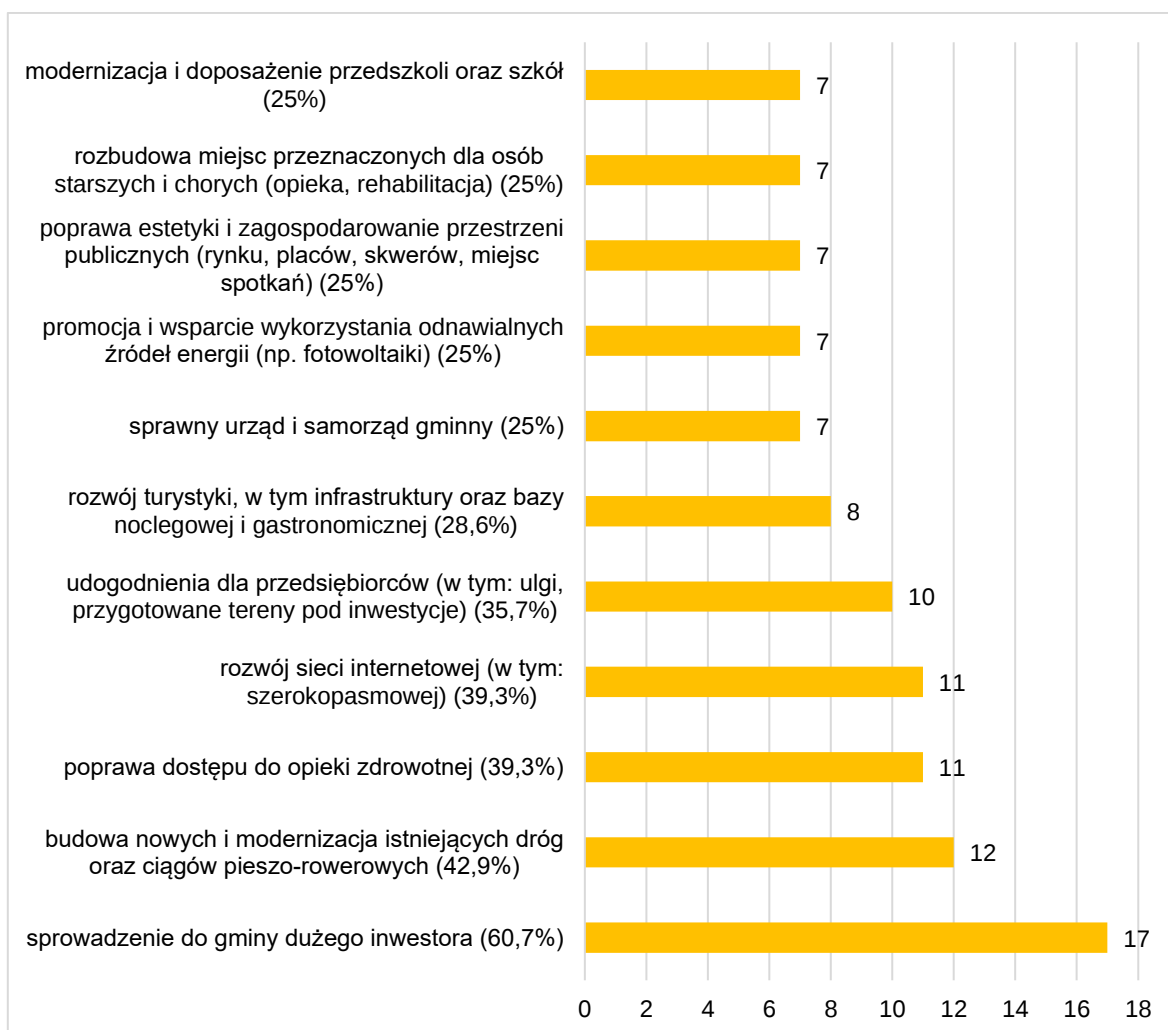
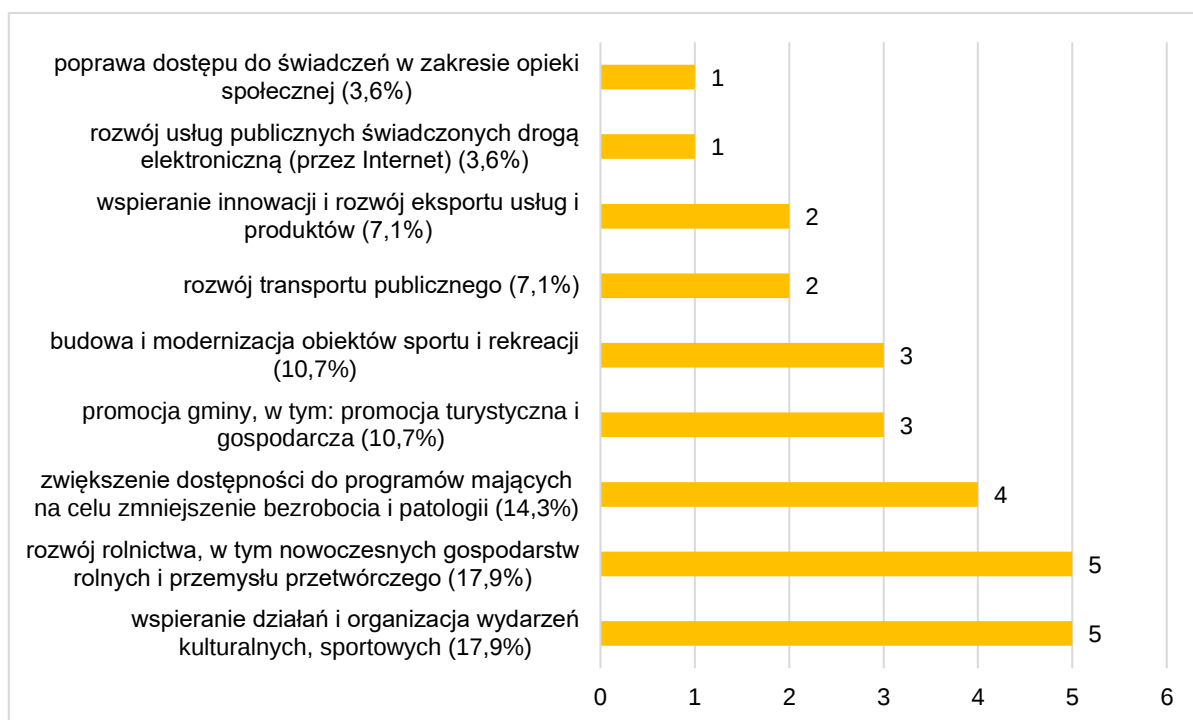
Jakie są największe problemy naszej gminy?

- udzielono 27 odpowiedzi (jedna osoba mogła wybrać kilka problemów);

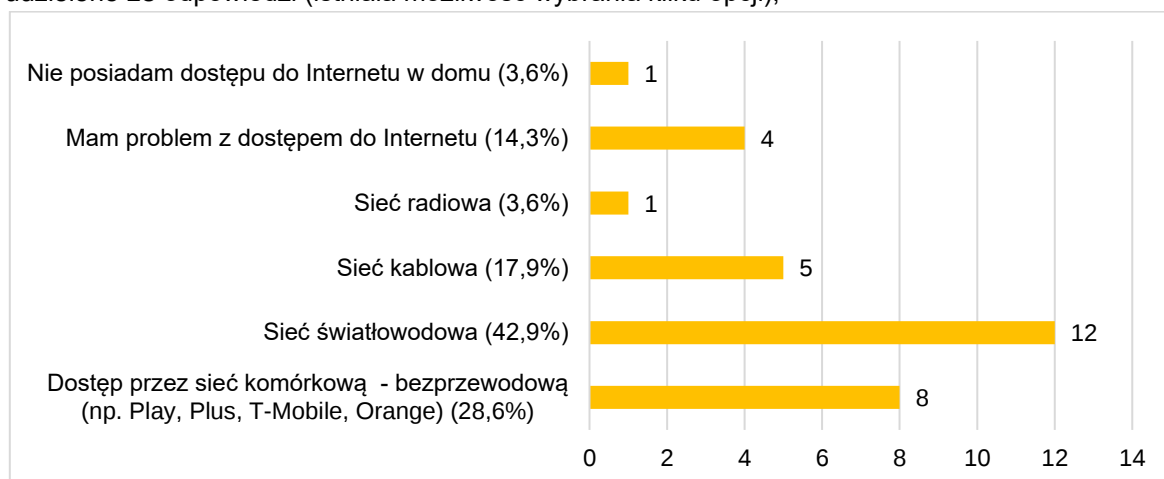
Proszę o wybranie maksymalnie 6 priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój gminy w latach 2021-2027.

- udzielono 28 odpowiedzi
- wyniki podzielono na 2 wykresy ze względu na dużą prezentowaną ilość danych, uszeregowano je od najmniejszej największej do liczby uzyskanych głosów;

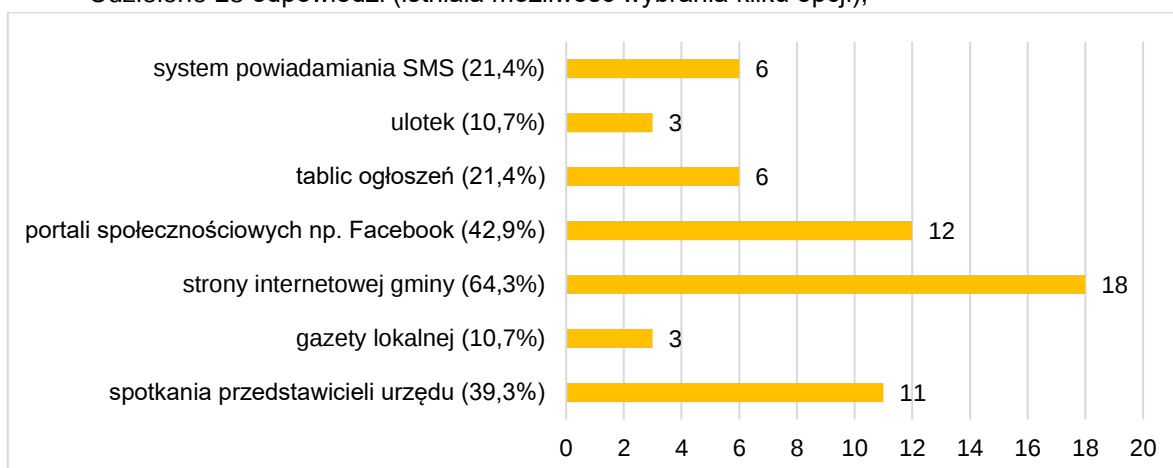

Jaki typ dostępu do Internetu Państwo posiadacie?

- udzielono 28 odpowiedzi (istniała możliwość wybrania kilku opcji);

Z jakich źródeł chciałaby Pani/chciałby Pan otrzymywać informacje o działaniach władz gminy i wydarzeniach lokalnych?

- Udzielono 28 odpowiedzi (istniała możliwość wybrania kilku opcji);

2.7 Analiza SWOT

SPOŁECZEŃSTWO, SYTUACJA SPOŁECZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Dobre warunki dla rozwoju sieci osadniczej - Korzystne położenie względem ciągów drogowych (zjazd z autostrady A1 w trakcie budowy, na obszarze gminy) - Bliskie położenie względem miast powiatowych oraz dobre bezpośrednie połączenia z nimi poprzez autostradę, drogę krajową oraz drogę wojewódzką - Bliskość autostrady A1 dającej korzystne połączenie komunikacyjne z głównymi krajami	- Utrzymujące się trendy depopulacyjne – rośnie tempo zmniejszania się liczby mieszkańców - Starzenie się społeczeństwa (wzrost przewagi osób w wieku poprodukcyjnym relacji do osób w wieku przedprodukcyjnym) - Utrzymujący się ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji wewnętrznych - Utrzymujące się patologie i problemy społeczne w enklawach gminy stanowiących obszary

SPOŁECZEŃSTWO, SYTUACJA SPOŁECZNA

- i regionu oraz silnie rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych – Bogata historia i tradycja (zakorzeniony patriotyzm lokalny, silnie korzenie kulturowe – dziedzictwo historyczne regionu) – Funkcjonowanie instytucji i organizacji kultywujących tradycje i kulturę lokalną m.in. biblioteka publiczna, świetlice wiejskie, Dom Ludowy w Kamieńsku – Duża zdolność do mobilności mieszkańców w celach społeczno-ekonomicznych – Poprawiła się sytuacja gminy na gruncie społecznym – zmniejszenie udziału wydatków na pomoc społeczną w wydatkach gminy ogółem – Rośnie dochód gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca	- zdegradowane (bezrobocie, ubóstwo, samotność, niepełnosprawność) – Rośnie grupa osób szczególnie wymagających wsparcia w gminie (seniorzy) – Silne oddziaływanie większych miast i ośrodków funkcjonalnych na mieszkańców gminy (migracje zarobkowe, wyjazd po towary i usługi, wysoka kultura, sprzedaż produktów rolnych)
---	---

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– Prowadzenie monitoringu czystości powietrza – Atrakcyjne położenie geograficzne (Góra Kamieński, cieki wodne, staw, lasy) oraz występowanie form ochrony przyrody – Stosunkowo wysoki poziom skanalizowania gminy – Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz energooszczędnych rozwiązań technicznych w gospodarstwach domowych i budynkach użyteczności publicznej – Promocja OZE	– Brak zbiorczego systemu ogrzewania (sieci ciepłowniczej) – Zła jakość powietrza (niska emisja w sezonie grzewczym oraz emisja liniowa pochodząca z transportu) – Niewykorzystany w pełni potencjał i możliwości zastosowania odnawialnych źródeł energii w gminie (choć i tak poziom wykorzystania OZE jest znaczny) – Negatywne konsekwencje wynikające z położenia w pobliżu odkrywki złóż

TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– Obiekty zabytkowe występujące na obszarze gminy – Krajobrazy i walory przyrodnicze oraz popularna już wśród turystów Góra Kamieński tworzą lokalny mikroklimat sprzyjający rozwojowi turystyki i aktywnego wypoczynku – Dobrze warunki dla rozwoju bio- i agroturystyki, wędkarstwa – Oferta rekreacyjno-turystyczna skierowana do miłośników narciarstwa, snowboardu oraz zjazdów na rowerach – Dobrze rozwinięta baza sportowa (infrastruktura sportowo-rekreacyjna), w tym boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne	– Zasoby bazy noclegowej dla turystów są raczej ograniczone – Dominująca pozycja miasta w realizacji działań kulturalnych, turystycznych i rekreacyjnych – Zdegradowana część tkanki architektonicznej obiektów zabytkowych – Brak rozbudowanego systemu ścieżek rowerowych

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ROLNICTWO**MOCNE STRONY**

- Rolniczy charakter gminy
- Dominacja własności osób fizycznych – indywidualne gospodarstwa rolne i grunty prywatne
- Skuteczne wykorzystywanie funduszy unijnych celem rozwoju gminy i poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców
- Wzrost liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych

SŁABE STRONY

- Brak dużych i niewielka liczba średnich przedsiębiorstw (miejsc pracy)
- Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców
- Problem bezrobocia długotrwałego (brak gotowości i zdolności do podjęcia pracy, do poszukiwania pracy)
- Brak firm i technologii innowacyjnych na terenie gminy (niski poziom innowacji gospodarki)
- Niesprzyjające warunki dla rozwoju rolnictwa – głównie wynikające z położenia nieopodal elektrowni oraz kopalni węgla
- Mało zróżnicowana i mało konkurencyjna gospodarka – oparta głównie na produkcji rolnej
- Słabsza pozycja firm w zestawieniu z podmiotami zlokalizowanymi w większych ośrodkach funkcjonalnych

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA**MOCNE STRONY**

- Sprawna i szybka infrastruktura komunikacyjna – transportowa (prywatne busy, PKS) i kolejowa (PLK, ŁKA)
- Funkcjonowanie farmy wiatrowej na Górze Kamieński
- Możliwość korzystania z gazu przewodowego – infrastruktura jest rozbudowywana
- Wzrastający udział wykorzystania OZE przez mieszkańców
- Zwodociągowanie wszystkich miejscowości w gminie
- Usuwanie azbestu z obszaru gminy
- Dobrze zorganizowana komunikacja wewnętrzna – usługi przewozowe i transportowe (publiczne i prywatne) – połączenia komunikacji zbiorowej docierające do wszystkich sołectw i miejscowości w gminie
- Istniejąca sieć połączeń drogowych adekwatna do warunków i potrzeb mieszkańców
- Stosunkowo wysoki poziom skanalizowania gminy
- Wzrost standardów socjalno-bytowych i techniczno-sanitarnych w istniejących zasobach mieszkaniowych na terenie gminy (przeciętna powierzchnia użytkowa, wyposażenie w media)

SŁABE STRONY

- Poszczególne drogi wymagają remontu/przebudowy
- Niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych
- Brak scentralizowanego systemu ciepłowniczego
- Braki w dostępie do Internetu, w szczególności szybkiego Internetu na terenie gminy
- Znikomy stopień inwestycji prywatnych w sektorze elektromobilności
- Niska jakość pojazdów prywatnych
- Brak infrastruktury ułatwiającej podróż rowerem

EDUKACJA I SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE**MOCNE STRONY**

- Funkcjonowanie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kamieńsku
- Działalność organizacji społecznych, w tym m.in. Kół Gospodyń Wiejskich, OSP, klubów sportowych
- Dobrze wyposażone szkoły do prowadzenia zajęć, w tym dostęp do szkolnej infrastruktury sportowej na terenie gminy
- Duża aktywność organizacji społecznych
- Komputeryzacja placówek szkolnych i kulturalnych wspierająca rozwój kompetencji kluczowych wśród dzieci i młodzieży

SŁABE STRONY

- Relatywnie niski poziom wykształcenia społeczeństwa
- Utrudniony dostęp do infrastruktury kultury
- Brak infrastruktury teletechnicznej (dostępności szybkiego Internetu)
- Niekorzystanie z możliwości e-kształcenia
- Słabe powiązanie systemu edukacji z potrzebami rynku pracy
- Brak usług specjalistycznych w zakresie administracji publicznej, lecznictwa szpitalnego, wysoko specjalistycznej opieki medycznej, wysokiej kultury i szkolnictwa wyższego – migracje do dużych miejskich ośrodków funkcjonalnych, ośrodków akademickich (Radom, Łódź)

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA**MOCNE STRONY**

- Dobrze funkcjonująca infrastruktura pomocy społecznej skutkująca spadkiem liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej
- Dostęp do instytucji udzielających świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej
- Realizacja w gminie programów badań profilaktycznych
- Prowadzenie profilaktyki uzależnień

SŁABE STRONY

- Utrzymujący się niski stopień aktywności osób bezrobotnych (niepodejmowanie działań aktywizujących)
- Utrzymujące się zjawiska patologii społecznej na obszarach zdegradowanych w gminie (bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo)

SZANSE

- Obwodnica Kamieńska
- Budowa gazociągu
- Coraz bardziej popularna staje się turystyka weekendowa, a także aktywne spędzanie wolnego czasu
- Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania
- Wykorzystanie wartości przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju i promocji gminy
- Rozwój możliwości w zakresie edukacji i pracy na odległość
- Moda na zdrowy styl życia i aktywność sportową
- Nastawienie polityki UE na wykorzystanie endogenicznych, unikalnych potencjałów regionów
- Dobre połączenia komunikacyjne z większymi ośrodkami miejskimi (potencjalne rynki zbytu dla lokalnych produktów i usług)
- Łatwiejszy dostęp do kredytów na rozwój działalności gospodarczej
- Modernizacja i budowa infrastruktury technicznej

ZAGROŻENIA

- Wyludnianie się obszarów wiejskich
- Prognoza liczby mieszkańców zakłada w 2030 r. spadek populacji gminy w stosunku do roku 2019
- Moda na turystykę zagraniczną
- Konkurencja ze strony innych dobrze rozwiniętych i atrakcyjnych turystycznie oraz inwestycyjnie jednostek terytorialnych
- Rozwój sprzedaży towarów przez Internet (konkurencyjność cen i jakości zagrożeniem dla miejscowych przedsiębiorców)
- Duża konkurencja w pozyskiwaniu dofinansowania ze środków Unii Europejskiej wśród gmin i przedsiębiorców
- Niestabilny rynek dotacji uzależniony od decyzji politycznych
- Rosnąca inflacja
- Niestabilne rynki zbytu produktów rolniczych
- Niska opłacalność produkcji rolnej

– Wprowadzenie do gminy dużego inwestora, przedsiębiorstwa oferującego miejsca pracy, w tym dla ludzi młodych – Konsekwentna polityka wspierania rozwoju przedsiębiorczości, w tym aktywizacji zawodowej (poszukiwanie nowych rynków zbytu, dywersyfikacja działalności, nabywanie nowych specjalizacji, przekwalifikowania)	– Konkurencyjność produktów rolnych importowanych z krajów UE – Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej oraz utrzymania pracowników – Odływ wykształconej młodzieży do większych miast – Większa aktywność negatywnych zjawisk pogodowych – Problemy w krajowym systemie ochrony zdrowia – Globalizacja niosąca za sobą ujednolicenie – Pandemia koronawirusa Covid-19
---	---

2.8 Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym terenie

Najważniejszym problemem gminy w sferze społecznej jest zmniejszająca się liczba mieszkańców, która wynika zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego, jak i ujemnego salda migracji. W przypadku przyrostu naturalnego, na podstawie zebranych danych, można wnioskować, że jego ujemne wartości są w większym stopniu efektem zmniejszającej się liczby urodzin, liczba zgonów kształtuje się bowiem na zbliżonym poziomie. Przyczyn zmniejszającej się liczby urodzeń można upatrywać zarówno w nieatrakcyjnych warunkach dla rozwoju i życia młodych ludzi, co spowodowane jest oddaleniem od miast wojewódzkich. Brak jest w gminie żłobka, co znacznie utrudnia powrót do pracy rodzicom. Z drugiej zaś strony ogólna tendencja do zakładania rodziny w późniejszym wieku, zmiana modelu rodziny i wynikający z tego coraz mniejszy udział rodzin wielodzietnych, a nawet tych decydujących się na dwoje dzieci, również mają ogromny wpływ na kształtującą się sytuację społeczną. Jest to pokłosie zarówno ogólnopolskich trendów, jak i niestabilnej sytuacji politycznej, ekonomicznej, środowiskowej (ekologicznej). Młodzi ludzie zakładając rodzinę, w przeważającej mierze, kierują się przesłankami ekonomicznymi, bo o ile wiele par pragnie mieć potomstwo, to jednak nie każdą z tych par stać jest na utrzymanie i zapewnienie godnego życia całej rodzinie. Takie samo znaczenie ma możliwość zapewnienia opieki najmłodszemu dziecku, aby kobieta mogła powrócić do aktywności zawodowej. Ogromną rolę odgrywa tutaj zmiana w postrzeganiu roli kobiety, nie tylko jako gospodyni i matki, ale również partnerki, która także pragnie realizować się zawodowo. Z tego względu kluczowe staje się zapewnienie mieszkańcom dobrych warunków pracy i zamieszkania, edukacji, rekreacji. Tylko w ten sposób można zachęcić ludzi do pozostania w gminie i zakładania tu rodzin. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że starzejące się społeczeństwo wymaga od gminy zwiększonej troski w kwestii opieki oraz dostępu do służby zdrowia, w tym lekarzy specjalistów.

Kolejne lata stają się wielkim wyzwaniem dla Gminy Kamieńsk. Chodzi głównie o powolne wygaszanie kopalni węgla brunatnego oraz Elektrowni Bełchatów. Część mieszkańców gminy zatrudnionych jest bezpośrednio w kopalni, elektrowni lub firmach z nimi współpracujących. Wygaszenie tych firm spowoduje duże zmiany zarówno w strukturze gospodarczej jak i społecznej. Konsekwencje tych zmian zostały dostrzeżone w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*. Strategia województwa zwraca uwagę, że PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna Bełchatów jest największym pracodawcą w regionie – w połowie 2020 r. spółka zatrudniała ponad 8 tys. osób, z czego 4,7 tys. w kopalni i 3,0 tys. w elektrowni. Dodatkowo 5,5 tys. osób pracuje w spółkach zależnych od PGE, a w zakresie dostaw i usług kompleks współpracował w 2020 r. z ponad 800 firmami. „Szacuje się, że łącznie w Kompleksie Górniczo-Energetycznym Bełchatów i sektorach powiązanych zatrudnionych może być ponad 20 tys. osób”. Strategia zwraca uwagę również na fakt, iż „Problemem tego obszaru jest uzależnienie jego gospodarki od sektora górniczo-energetycznego, który odpowiada za około połowę PKB podregionu piotrkowskiego, czyli 12% PKB województwa łódzkiego. PGE GiEK S.A., poza tym, że jest największym pracodawcą w rejonie Bełchatowa, wnosi bezpośrednio

i pośrednio znaczące środki finansowe na rzecz jednostek samorządu terytorialnego i Skarbu Państwa tytułem podatków i opłat lokalnych. Przejście na gospodarkę neutralną dla klimatu może wywołać szeroko zakrojone skutki społeczne i gospodarcze dla obszaru objętego procesem transformacji, w tym m.in.: odpływ ludności, spadek zatrudnienia, spadek PKB, spadek zamożności jednostek samorządu terytorialnego oraz mieszkańców, spadek stopy inwestycji, ograniczenie popytu wewnętrznego.”

Dlatego też zgodzić się należy z tezą zawartą w Strategii Województwa, że zmiana struktury gospodarczej będzie wiązała się również ze zmianami społecznymi. Chodzi nie tylko o migracje z terenu, ale problemy psychologiczne społeczeństwa. Mieszkańcy będą zmuszeni do poszukiwania nowych zawodów.

W sferze społecznej najważniejsze wyzwania to zatem również rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego, w tym przebranżowienie, podnoszenie kwalifikacji i kompetencji zawodowych pracowników i tworzenie stabilnych miejsc pracy w nowych sektorach gospodarki.

W sferze przestrzennej główne wyzwania to racjonalne wykorzystanie złóż surowców, przyspieszenie przejścia na zrównoważoną i inteligentną mobilność. To także konieczność dążenia do zrównoważonego rozwoju gminy w oparciu o sferę przestrzenną, społeczną i gospodarczą. Mieszkańcy gminy zwracają uwagę na zły stan dróg, brak ścieżek rowerowych, brak chodników, ale również utrudniony dostęp do kultury i rekreacji. Coraz więcej, świadomych potrzeby zmian, mieszkańców gminy zwraca uwagę na zanieczyszczenie powietrza, powstający smog oraz tak problematyczne spalanie śmieci w domostwach.

Ze sferą przestrzenną powiązany jest także rozwój turystyki. Potencjał gminy jest w tym zakresie znaczny, gmina słynie z atrakcji udostępnianych na Górze Kamieńsk, jednak warto byłoby ten potencjał wzmacniać i wykorzystać do dalszego rozwoju branży.

Z roku na rok coraz bardziej odczuwalne stają się dla mieszkańców efekty zachodzących zmian klimatu. Coraz wyższe temperatury uniemożliwiają prowadzenie - dotąd przyjętego za normalny - trybu życia. Niezbędne stają się zatem działania w zakresie ochrony środowiska – wód, gleb, roślin.

Inne problemy gminy to:

- braki w podstawowej infrastrukturze służącej mieszkańcom;
- występowanie niebezpieczeństw dla środowiska i ludzi;
- braki w podstawowej infrastrukturze dla rozwoju;
- brak firm o potencjale innowacyjnym;
- niskie kwalifikacje ludności;
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych;
- wyludnianie się terenu gminy;
- patologie społeczne z przewagą alkoholizmu;
- brak dostatecznej oferty kulturalnej;
- bezrobocie;

3 Trendy rozwojowe

Realizacja Strategii musi być skorelowana z trendami rozwojowymi w gospodarce światowej, które bezpośrednio wpływać będą na rozwój gminy w okresie programowania. Coraz bardziej pogłębia się integracja Polski z krajami europejskimi i światem. Tereny wiejskie również czerpią z tej otwartości, a rozwój gospodarki światowej bezpośrednio wpływa na rozwój gospodarki lokalnej. Wskazane trendy są zgodne ze *Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*. Wzięto pod uwagę zmiany w światowej gospodarce spowodowane pandemią koronawirusa COVID – 19 i prognozowane zmiany, które dotyczyć będą całego okresu realizacji Strategii.

Mieszkańcy gminy coraz częściej korzystać będą z globalizacji. Swoboda przemieszczania się wewnątrz Unii Europejskiej (i nie tylko) spowoduje, że mieszkańcy coraz częściej korzystać będą ze wspólnego rynku. Ostatnie lata to etap otwierania się przedsiębiorstw i mieszkańców na kontakty międzynarodowe. Kolejne lata to dalsza integracja i tworzenie powiązań korporacyjnych z firmami spoza naszego kraju. Rozwój technologii informatycznej i konieczność korzystania z nowych środków komunikacji spowoduje, że kontakty z Europą i światem staną się łatwiejsze, tańsze, a co z tym wiąże, bardziej dostępne dla mieszkańców gminy. Zamknięcie gospodarek spowodowane COVID – 19 w latach 2020 – 2021 nauczyło wielu przedsiębiorców działać, pomimo utrudnień, w przemieszczaniu się. Jednak należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że nie wszyscy mieszkańcy, firmy z terenu gminy potrafią przystosować się do zmian. Ostatnie lata pokazały, że firmy opierają swoją konkurencyjność na szybkim wprowadzaniu zmian w procesie produkcyjnym i organizacyjnym. Dlatego też, aby rozwijać gospodarkę gminy należy szczególną uwagę poświęcić edukacji firm i przyszłych przedsiębiorców. O ile to możliwe, należy skupić się na budowaniu potencjału nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy i kontaktach międzynarodowych. Wprowadzenie ruchu bezwizowego pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi pozwala w kolejnych latach budować nowe rynki zbytu. To szansa dla lokalnych przedsiębiorców, którą trzeba wykorzystać.

Należy się również liczyć ze zmianami demograficznymi na terenie całego województwa łódzkiego. W Gminie Kamieńsk odnotowuje się coraz mniejszą liczbę mieszkańców, taka sama tendencja zauważalna jest również w województwie łódzkim. Strefy gospodarcze będą skupiać się na dużych aglomeracjach, co będzie skutkowało marginalizacją mniejszych ośrodków miejskich, a zatem, w obliczu zachodzących przemian społeczno-gospodarczych, niezbędne stanie się prowadzenie działań zmierzających ku wzrostowi konkurencyjności gminy, która dzięki korzystnemu położeniu względem ciągów drogowych, staje się dla inwestorów atrakcyjnym obszarem.

Kolejne lata to szybki wzrost przepustowości połączeń internetowych. Nastąpi szybki rozwój sieci 5G, co spowoduje nową erę w cyfryzacji naszego życia. Szybki transfer danych otworzy możliwości do tworzenia nowych firm i rozwój już istniejących nie tylko w branży informatycznej. W kolejnych latach w naszych domach, gospodarstwach zagospodarczą nową urządzeniami. Połączenie ich z siecią informatyczną spowoduje, że będą one samodzielnie podejmować decyzje, sterować systemem grzewczym, energetycznym. Już dzisiaj coraz częściej stosowane są na terenie gminy samobieżne odkurzacze czy kosiarki do trawy. Sterować możemy kamerami, piecami. Już niedługo zegarek zmierzy nam tętno, puls i prześle wyniki do ośrodka zdrowia. To duże ułatwienie, szczególnie dla ludzi starszych, gdzie konieczne jest częste monitorowanie stanu zdrowia. Rewolucja następuje również w kulturze i naszych przyzwyczajeniach. Telewizja zastępuje platformy streamingowe, muzyka jest łatwo dostępna w Internecie. Przykłady można mnożyć, jednak kolejne lata to szybkie zmiany, które należy monitorować i wykorzystywać do rozwoju. Szczególnie chodzi o firmy, które mogą wyznaczać nowe zmiany w gospodarce lokalnej. Rozwój kosiarek automatycznych wymaga stworzenia ich serwisu, a rozwój e-handlu powoduje, iż warto pomyśleć o stworzeniu sklepu internetowego. Jednak w gminie ujawnia się jeden problem, na który zwrócić muszą władze gminy w kolejnych latach. Jest to pełny dostęp do technologii informacyjnej oraz szybkiego, taniego Internetu. Może więc dojść do sytuacji, iż dostęp do szybkiego Internetu warunkować będzie rozwój gospodarczy. Należy dołożyć więc wszelkich starań, aby jak najszybciej umożliwić wszystkim mieszkańcom dostęp do szybkiej sieci internetowej. Jak

pokazują doświadczenia roku 2020/2021 (nauka zdalna w szkołach), w dalszym ciągu występują poważne problemy z dostępem do urządzeń elektronicznych i Internetu w gospodarstwach domowych. Chodzi głównie o osoby o niższych dochodach. Dlatego wyzwaniem staje się stworzenie programu pełnego dostępu do podstawowych usług cyfrowych.

Innym, silnym trendem w gospodarce będzie rozwój elektromobilności. Szacuje się, że samochody, autobusy i inne pojazdy elektryczne będą stawały się coraz tańsze, a więc będą coraz częściej wykorzystywane w gospodarstwach domowych. Do rozwoju elektromobilności z pewnością przyczynią się decyzje podejmowane przez lokalne władze, które mogą w sposób zachęcać mieszkańców i być dobrym przykładem przystosowania do nowej rzeczywistości. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że dla rozwoju elektromobilności w gminie niezbędna jest odpowiednia infrastruktura, która stanie się bodźcem dla miejscowej ludności do wprowadzenia zmian.

Trend w rozwoju elektromobilności wiązał się będzie bezpośrednio ze zmianami w lokalnej i regionalnej gospodarce. Nastąpi wzrost popytu na zakłady mechaniki pojazdowej dostosowane do obsługi pojazdów elektrycznych. Zmieni się specyfika tych zakładów. Wykonywanych będzie coraz mniej prac mechanicznych, coraz więcej z zakresu zaawansowanej elektroniki i informatyki. Pojazdy elektryczne posiadają zaawansowane systemy elektroniczne, które już za kilka lat umożliwią np. jazdę autonomiczną. Konieczne jest więc przekwalifikowanie mechaników pojazdowych i przygotowanie kadr do obsługi pojazdów napędzanych przez silniki elektryczne.

Problemem gminy i całego województwa będzie dostęp do wody i okresowe susze. Zjawisko suszy jest złożonym procesem zachodzącym w środowisku przyrodniczym. Prowadzi do zmniejszenia zasobów wodnych i powolnego wyczerpywania się wód w zlewni. W następstwie suszy atmosferycznej pojawia się tzw. susza glebowa. Dalszy brak opadów prowadzi do suszy rolniczej, negatywnie wpływającej na produkcję roślinną. Susza to złożony proces, którego konsekwencją jest zmniejszenie ilości wody w danym ekosystemie. Główną przyczyną tego zjawiska jest długotrwały brak opadów atmosferycznych, połączony często z wyższą temperaturą powietrza, a także cyrkulacją powietrza (wiatry), która znacząco zwiększa wysuszenie. Przesuszenie gleby, obniżenie poziomu wód gruntowych oraz zmniejszenie przepływów rzecznych stwarza bezpośrednie zagrożenia gospodarczo-społeczne i ekonomiczne dla człowieka. Szczególnie narażone jest rolnictwo, gdyż zmniejszają się plony roślin uprawnych, a zwiększają straty ekonomiczne. Występuje wówczas tzw. „susza „gospodarcza”. Całe województwo łódzkie jest w kolejnych latach zagrożone strukturalnym deficytem wody. Widać to również w Gminie Kamieńsk. Na polach uprawnych występuje problem niedoboru wody. W całym województwie susze prowadzić będą do zmian gospodarczych i demograficznych. Należy się liczyć z obniżeniem poziomu zwierciadła wód podziemnych i zamieraniem ekosystemów na powierzchni. Następować będzie stepowanie terenów. Największym wyzwaniem staje się zapewnienie nieprzerwanych dostaw wody dla wszystkich mieszkańców. Ogromnego znaczenia nabiera w tym aspekcie położenie gminy. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywką węgla brunatnego na terenie sąsiedniej Gminy Kleszczów, powstał lej depresyjny, który, do niedawna, obejmował swym zasięgiem praktycznie cały obszar gminy, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej już odkrywki.

Jak wskazuje SRWŁ 2030 „Zmiana polityki energetycznej w nowym okresie programowania 2021-2027 i do 2040 r., odpowiadająca jej nowa strategia rozwoju grupy PGE i prowadzenie procesów restrukturyzacyjnych w sektorze górniczo-energetycznym i sektorach współpracujących oraz planowane przejęcie aktywów węglowych przez nowo powołaną Narodową Agencję Bezpieczeństwa Energetycznego były podstawą identyfikacji obszaru, na którym negatywne skutki prowadzonej transformacji górniczo-energetycznej będą najbardziej odczuwalne. Dla zidentyfikowanego obszaru transformacji kluczowe jest konsekwentne budowanie akceptacji społecznej dla mających zachodzić przemian oraz wsparcie samorządów lokalnych w opracowaniu nowego modelu rozwoju gospodarczego, w tym przygotowywania projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych oraz modeli organizacyjnych i montażu finansowego dla ich realizacji. Działania w tym zakresie podjęto z poziomu

regionalnego przy opracowywaniu decydującego o wsparciu narzędzia, jakim jest Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego, stanowiący rozwinięcie problematyki tego terytorium nakreślonej ogólnie w SRWŁ 2030. (...)”

Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 613/21 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 29 czerwca 2021 r.) wskazuje, iż wygaszanie bloków energetycznych w Elektrowni Bełchatów będzie następowało od 2030 r. do 2036 r. „Prognozowany stan zatrudnienia na koniec 2030 r. w Kopalni Węgla Brunatnego Bełchatów wyniesie 2661 pracowników, tj. zmniejszenie o 42,4% w stosunku do obecnego stanu (4616 osób). Należy podkreślić, że ograniczenie pracy kopalni skutkuje zmniejszeniem zatrudnienia nie tylko w elektrowni, lecz także w spółkach powiązanych i lokalnych, świadczących usługi na rzecz KEB. Z danych MAP wynika, że na każde miejsce pracy w kopalni przypadają 4 miejsca pracy w regionie²⁰. (...) Już teraz podejmowane są działania w celu zminimalizowania przyszłych skutków transformacji energetycznej regionu dla pracowników elektrowni i kopalni, w tym systemowe projekty umożliwiające wykorzystanie wysokich kompetencji pracowników przy realizacji inwestycji nisko- i zeroemisyjnych na OT.” Dalsze losy kopalni i elektrowni będą w znacznej mierze wyznacznikiem zmian na gruncie społecznym, gospodarczym i przestrzennym Gminy Kamieńsk.

4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Przyjmuje się zrównoważony rozwoju obszaru gminy jako podstawę do formułowania kierunków, zasad i warunków zagospodarowania.

Zgodnie ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk*: „Generalnym celem polityki przestrzennej gminy jest ukierunkowanie działań zmierzających do podnoszenia standardu warunków życia mieszkańców, ochrony wartościowych elementów środowiska przyrodniczego, zwiększenia atrakcyjności dla przyszłych inwestorów. Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań wynikających ze środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenia i powiązań zewnętrznych gminy, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania gminy.”

Studium uwzględnia i spełnia kryteria:

- cele społeczne realizowane przez takie kształtowanie struktur przestrzennych, aby umożliwić społeczeństwu stopniowe osiąganie poprawy jakości życia, poprzez proporcjonalne rozmieszczenie ludności w stosunku do miejsc pracy i układów osadniczych, zachowanie prawidłowych relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami zamieszkania, pracy, odpoczynku, usług i administracji, wskazanie korzystnego techniczno-przestrzennego standardu środowiska człowieka, kształtowanie środowiska przestrzennego kreującego nowe jakościowo potrzeby i wartości społeczne;
- cele kulturowe osiągane przez takie kształtowanie struktur przestrzennych, które chronią istniejące dziedzictwo kulturowe przed zniszczeniem lub dewastacją, poprzez powiązanie obiektów historycznych z krajobrazem naturalnym i wkomponowanie ich we współczesne struktury funkcjonalno-przestrzenne oraz poprzez tworzenie nowych istotnych wartości kulturowych;
- cele ekologiczne osiągane przez kształtowanie struktur przestrzennych oddziałujących hamująco na dewastację środowiska i tworzących warunki umożliwiające jego aktywną ochronę poprzez zgodność charakteru i struktury zagospodarowania przestrzennego z cechami i walorami środowiska przyrodniczego, zgodność intensywności zagospodarowania z naturalną chłonnością środowiska oraz jego odpornością na zniszczenia, eksponowanie wartości krajobrazowych i ich harmonijne łączenie z zagospodarowaniem, tworzenie warunków

²⁰ Pismo MAP z dnia 1 czerwca 2021 r., znak DPE: II.510.76.2021.

zapewniających ochronę unikatowych wartości środowiska oraz umożliwiających odzyskanie utraconej równowagi ekologicznej;

- cele ekonomiczne osiągane przez kształtowanie struktur przestrzennych tworzących warunki wzrostu efektywności gospodarowania poprzez racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i istniejącego majątku, kształtowanie elastycznych struktur przestrzennych, podatnych na dalszy rozwój, kształtowanie warunków przestrzennych tworzących korzystne procesy, kształtowanie układów przestrzennych, których struktura zwiększa sprawność i niezawodność funkcjonowania.

Na terenie Gminy Kamieńsk występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”,
- Pomniki przyrody,
- Użytki ekologiczne.

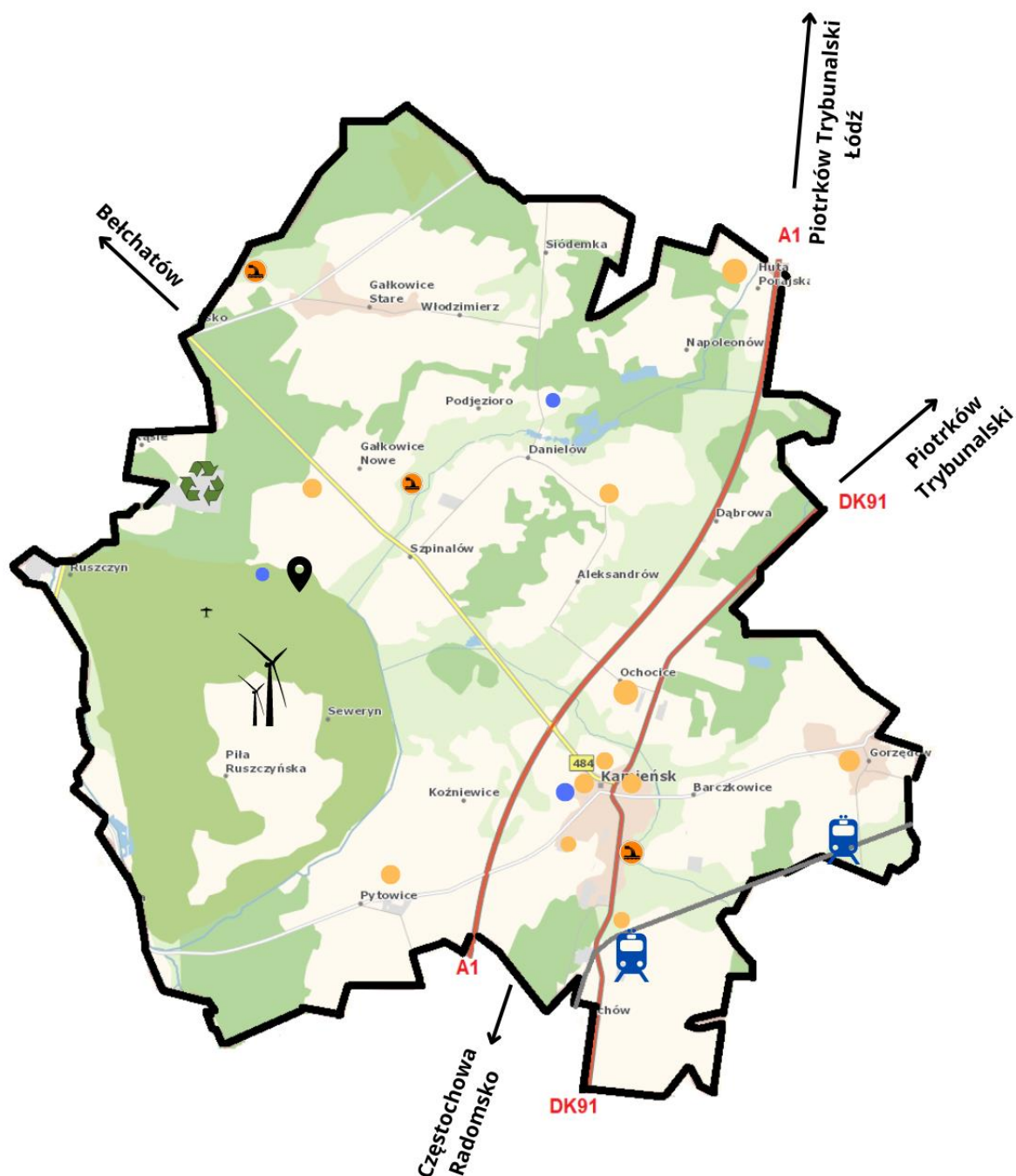
Na terenie gminy występują również obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Obiekty te zlokalizowane są w miejscowościach: Danielów, Gorzędów, Huta Porajska, Kamieńsk, Ochocice, Ozga oraz Pytowice.

Poniżej przedstawiono model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy w formie graficznej. Posłużono się podkładem graficznym serwisu Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>.

GMINA KAMIEŃSK – UWARUNKOWANIA

Legenda

	Stacja kolejowa		Linia kolejowa
	Składowisko odpadów		Tereny leśne
	Ujęcia wód podziemnych		Oczyszczalnie ścieków
	Park elektrowni wiatrowych		Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków
	Góra Kamieńsk		

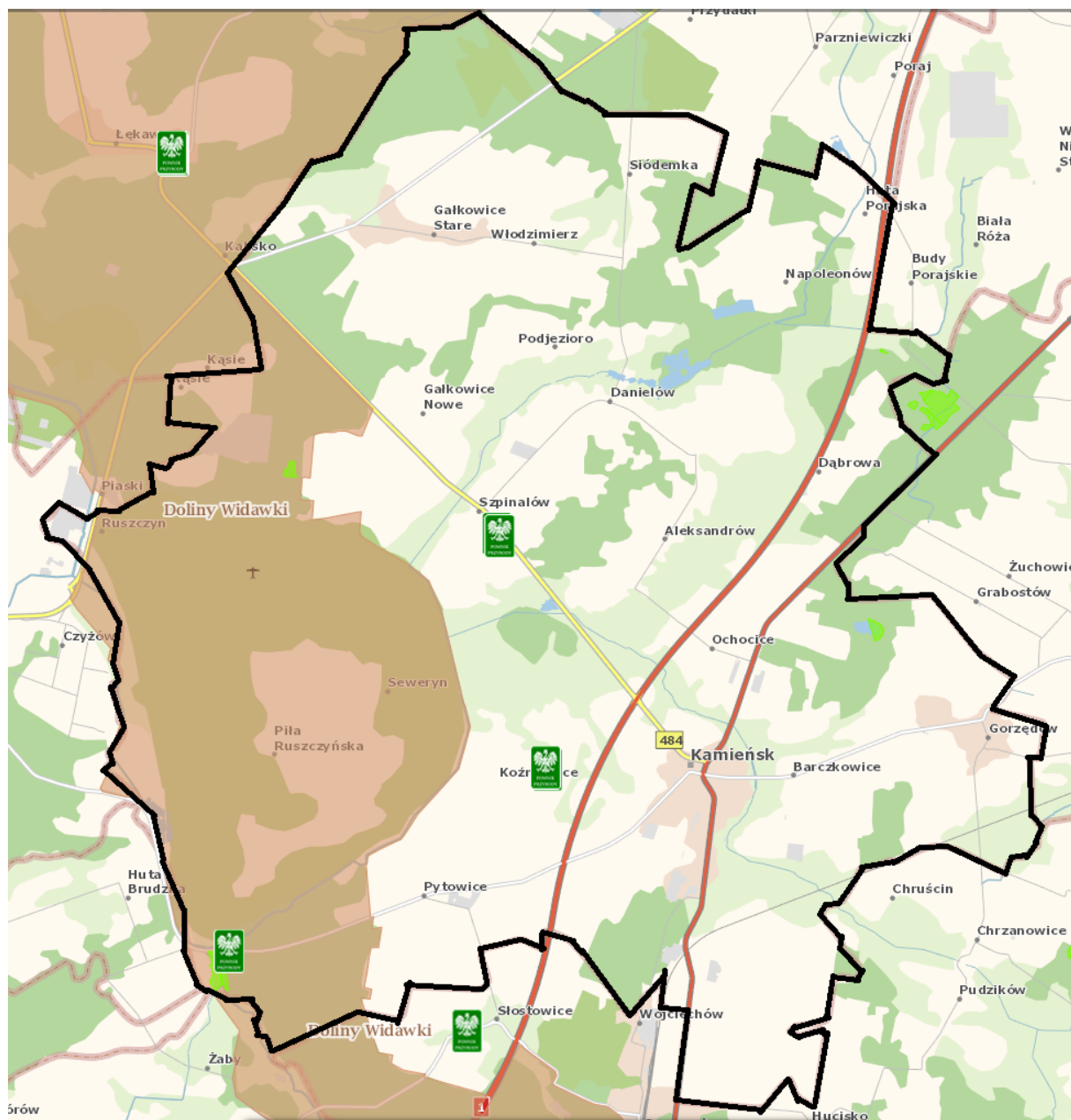

GMINA KAMIEŃSK – UWARUNKOWANIA

Legenda:

Formy ochrony przyrody w Gminie Kamieńsk

- ☒ Pomniki Przyrody
- ☒ Użytki Ekologiczne
- ☒ Obszary Chronionego Krajobrazu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoserwis.gdos.gov.pl

W ramach OSI regionalnych wyróżnionych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 Gmina Kamieńsk została zakwalifikowana jako:

- Obszar transformacji górnictwo-energetycznej, który w perspektywie 2030 roku w wyniku strategicznej interwencji przekształci się w Obszar Nowej Energii;

- Miejski Obszar Funkcjonalny, który w perspektywie 2030 roku w wyniku strategicznej interwencji stanie się częścią Zintegrowanego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Radomsko – Piotrków Trybunalski - Bełchatów.

Nie wyróżniono OSI gminnych.

GMINA KAMIEŃSK – PLANOWANE INWESTYCJE

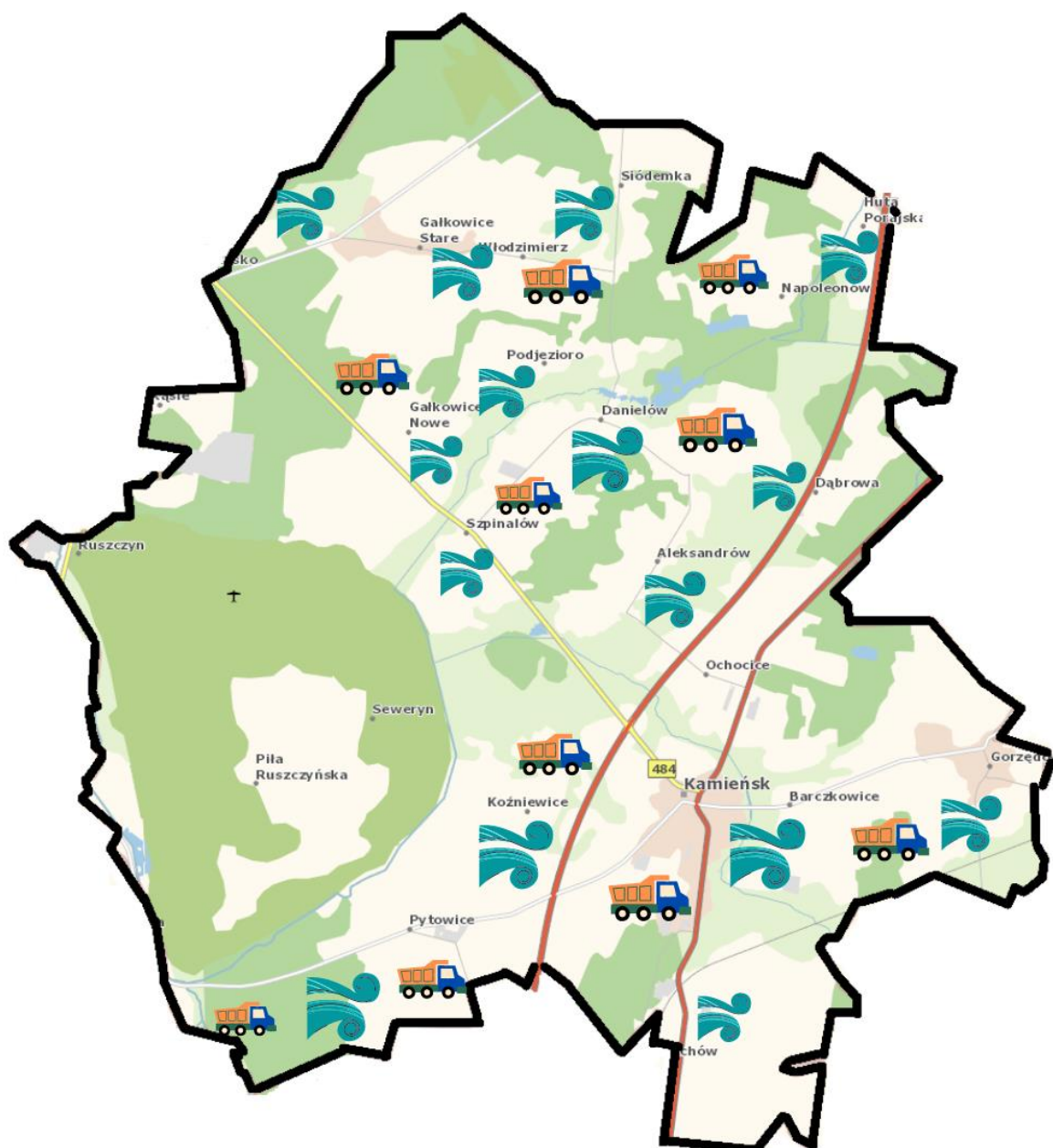
Legenda

Ochrona powietrza (np. termomodernizacja, instalacje fotowoltaiczne, instalacje c.o.)

Infrastruktura drogowa i okołodrogowa (np. drogi, ścieżki rowerowe, oświetlenie uliczne)

GMINA KAMIEŃSK – PLANOWANE INWESTYCJE

Legenda

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna (oczyszczalnia ścieków, sieć kanalizacyjna, sieć wodociągowa)

Adaptacja do zmian klimatu, ochrona przyrody

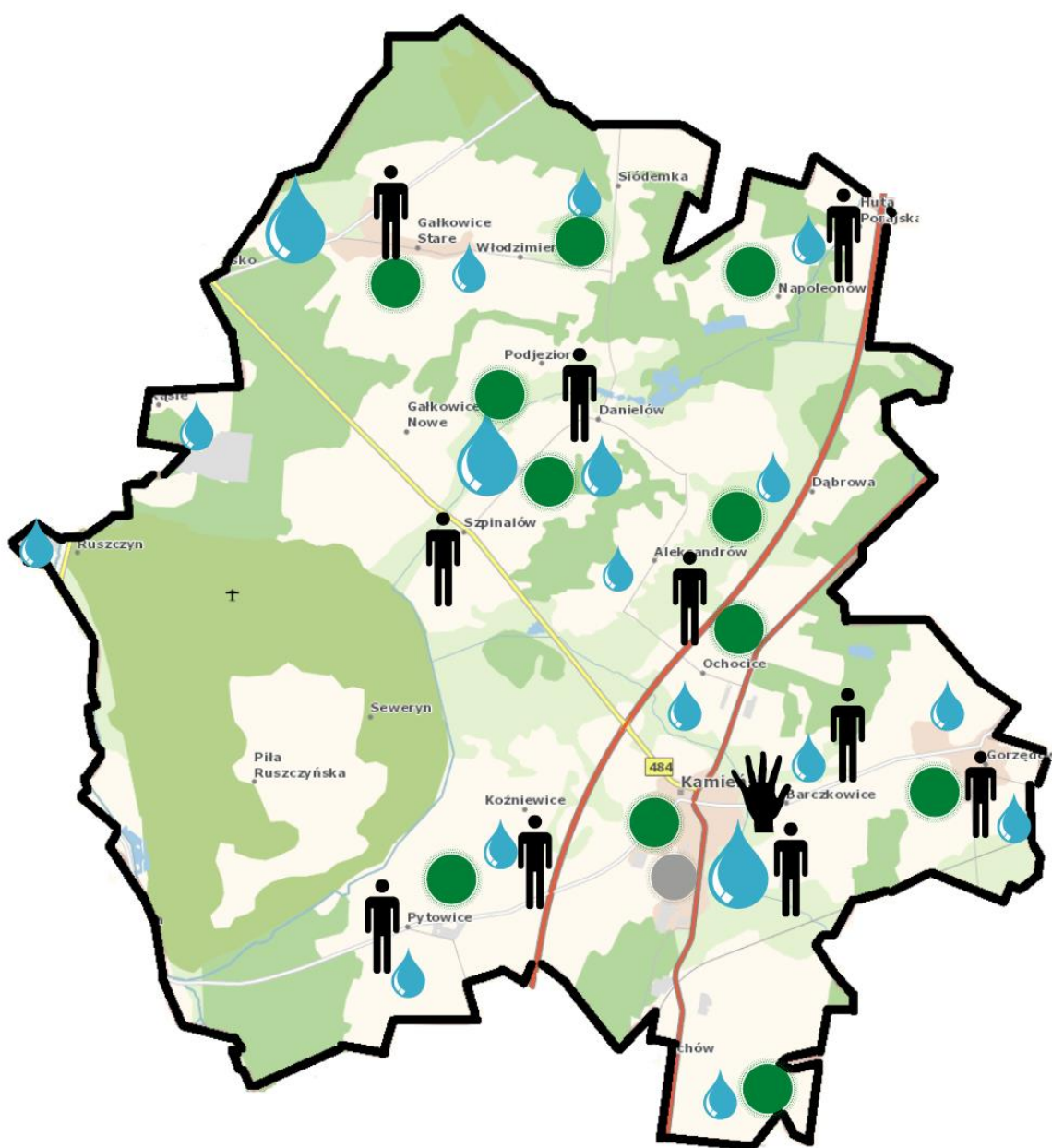
Strefa przemysłowo-logistyczna

Pomoc społeczna, ochrona zdrowia, opieka nad dziećmi

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna, szkolno-przedszkolna, turystyczna, miejsca spotkań

5 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Zgodnie z zapisami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieńsk:

Szansę dla rozwoju i aktywizacji Gminy Kamieńsk stwarzają:

- rozwój funkcji wypoczynkowej oraz turystyki w oparciu o regionalne centrum rekreacji na zwałowisku zewnętrznym nadkładu, aktywizacja rolnictwa w oparciu o agroturystykę,
- przebiegające przez obszar gminy szlaki turystyczne: szlak „Osady Braci Czeskich”, szlak zamków, wojewódzki szlak konny, mające na celu podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy oraz wyeksponowanie jej walorów przyrodniczych i kulturowych,
- rozwój intensywnego rolnictwa na obszarach o korzystnych warunkach naturalnych, wprowadzenie nowych technologii w produkcji roślinnej i zwierzęcej (rolnictwo ekologiczne, specjalistyczne),
- istniejące rynki zbytu w sąsiednich miastach powiatowych - Bełchatowie, Piotrkowie Trybunalskim oraz Radomsku,
- autostrada A-1,
- podniesienie standardu dróg dojazdowych do planowanej autostrady - rozwój sieci komunikacyjnej sprzyja uaktywnieniu działalności handlowo-gastronomicznej oraz różnych form działalności gospodarczej,
- znaczne rezerwy terenowe (słabe gleby i nieużytki),
- wszelkie inwestycje podkreślające indywidualność i promujące gminę, świadczące o gospodarce opierającej się na zasadach zrównoważonego rozwoju (pełna kanalizacja gminy, rewaloryzacja wartości przyrodniczych, energia wiatrowa oraz promieniowania słonecznego, ekologiczna utylizacja odpadów itp.).

Fotografia 4 Miasto Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Rekomendacje do obszaru objętego strategią to:

- w związku z faktem, że na terenie całej gminy rozwija się funkcja mieszkalna, kompleksowych rozwiązań wymaga całość gospodarki wodno-ściekowej i zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do podstawowych usług publicznych;
- na terenach do wykorzystania na potrzeby turystyki oraz w oparciu o atrakcyjność i rozpoznawalność oferty na Górze Kamieńsk, a także wykorzystując istnienie szlaków turystycznych należy rozwijać funkcję turystyczną gminy. Niezwykle ważnym elementem będzie rozwój turystyki weekendowej i jednodniowej dla mieszkańców większych pobliskich miast np. Łodzi;
- ochrona terenów o największych walorach przyrodniczo-krajobrazowych, zachowanie różnorodności biologicznej;
- kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji, ale również poprzez wykorzystanie niewielkich skwerów, przestrzeni pomiędzy budynkami na rzecz tworzenia przestrzeni dla odpoczynku;
- podporządkowanie nowej zabudowy mieszkalnej, historycznej, kompozycji przestrzennej szczególnie w tradycyjnych miejscowościach wiejskich;
- poprawa adaptacyjności do zmian klimatu, w tym przeciwdziałanie niedoborom wody;
- zwiększenie udziału zieleni w centrach miejscowości;
- podniesienie atrakcyjności osadniczej gminy;
- kreowanie rozwoju społeczno-gospodarczego z poszanowaniem walorów przestrzeni;
- kształtowanie spójnego regionalnego systemu obszarów chronionych województwa (SOCh), z uwzględnieniem Obszaru Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”;
- podnoszenie jakości życia i zamieszkania;
- dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej;
- poprawa dostępności komunikacyjnej;
- uspokajanie ruchu poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, dążenie do powiększania powierzchni przeznaczonej do ruchu pieszego;
- organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach;
- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklającej i wzmacniającej znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych;
- wykorzystywanie obszarów niezagospodarowanych na rzecz kreowania przedsiębiorczości;
- rozwój wydzielonych dróg i pasów dla rowerów w całej gminie;
- opracowanie systemu komunikacyjnego wspierającego transport niskoemisyjny (również elektromobilność);
- ochrona i pielęgnacja centrum miejscowości (zachowanie kultury regionu);
- tworzenie stref rozwoju energetyki odnawialnej (elektrownie solarne, wiatrowe);
- wyznaczenie miejscowości celem stworzenia tzw. wiosek energetycznych;
- współpraca w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Wszystkie projekty inwestycyjne zostały zamieszczone i opisane w rozdziale 7.

6 Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Kamieńsk, uzupełnionej o wyniki badania ankietowego oraz dane zebrane na spotkaniach, wyznaczono obszary działalności gminy, które wymagają poprawy, bądź dodatkowego impulsu rozwojowego. Poniżej przedstawiono mapę strategii, ukazującą wyznaczone cele strategiczne i operacyjne. W dalszej części przedstawiono działania, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów. Należy zaznaczyć, że zakres przedstawionych działań podlega modyfikacjom, jeśli tylko pojawią się przesłanki oraz środki finansowe dla realizacji innych zadań.

CELE STRATEGICZNE		
Cel 1 Dogodne warunki dla wzrostu gospodarczego Gminy Kamieńsk	Cel 2 Zrównoważony rozwój w Gminie Kamieńsk - ochrona środowiska naturalnego, adaptacja do zmian klimatu oraz poszanowanie ładu przestrzennego	Cel 3 Tworzenie sprzyjających warunków dla życia i rozwoju mieszkańców Gminy Kamieńsk
CELE OPERACYJNE		
1.1. Zwiększenie dostępności i funkcjonalności infrastruktury komunikacyjnej, w tym rozwój elektromobilności 1.2. Wsparcie rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie warunków dla powstawania nowych przedsiębiorstw oraz wzrostu zatrudnienia 1.3 Wsparcie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej 1.4 Wsparcie gospodarki mieszkaniowej	2.1. Uporządkowanie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz ochrona wód, gleb i ekosystemów przed zanieczyszczeniem 2.2 Racjonalne zarządzanie gospodarką odpadami 2.3 Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej 2.4 Zachowanie ładu przestrzennego Gminy Kamieńsk	3.1. Poprawa jakości usług edukacyjnych oraz opiekuńczych 3.2. Zwiększenie dostępności infrastruktury kultury, sportu i rekreacji dla wszystkich grup społecznych 3.3. Gospodarne i efektywne zarządzanie gminą 3.4 Dostosowanie obiektów użytku publicznego dla osób niepełnosprawnych.

CEL STRATEGICZNY 1:**Dogodne warunki dla wzrostu gospodarczego Gminy Kamieńsk**

Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
1.1. Zwiększenie dostępności i funkcjonalności infrastruktury komunikacyjnej, w tym rozwój elektromobilności	Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego
	Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Kamieńsk
	Budowa, rozbudowa i modernizacja dróg
1.2. Wsparcie rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie warunków dla powstawania nowych przedsiębiorstw oraz wzrostu zatrudnienia	Budowa strefy przemysłowo-logistycznej
	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej
1.3 Wsparcie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków
	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej
	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej
	Modernizacja systemu dostarczania wody
1.4 Wsparcie gospodarki mieszkaniowej	Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych
	Utworzenie mieszkania chronionego

CEL STRATEGICZNY 2:**Zrównoważony rozwój w Gminie Kamieńsk - ochrona środowiska naturalnego, adaptacja do zmian klimatu oraz poszanowanie ładu przestrzennego**

Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
2.1. Uporządkowanie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz ochrona wód, gleb i ekosystemów przed zanieczyszczeniem	Zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych lub usuwania skutków zjawisk katastrofalnych
	Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków
	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej
	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej
	Modernizacja systemu dostarczania wody
	Budowa Parków Kieszonkowych
	Ochrona zasobów wodnych
	Wsparcie dla prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej w trosce o ochronę poziomu wód
	Kształtowanie spójnego regionalnego systemu obszarów chronionych województwa (SOCh), utrzymanie istniejących form ochrony przyrody oraz ochrona, wzbogacanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej
	Utrzymanie istniejących form ochrony przyrody oraz ochrona, wzbogacanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej
2.2. Racjonalne zarządzanie gospodarką odpadami	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów
2.3 Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
	Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych
	Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego
	Budowa instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej

2.4 Zachowanie ładu przestrzennego Gminy Kamieńsk	Modernizacja instalacji c.o. w budynkach użyteczności publicznej
	Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Kamieńsk
	Podejmowanie decyzji lokalizacyjnych zgodnych z istniejącymi uwarunkowaniami rozwoju i ustalonymi kierunkami zagospodarowania Zrównoważony rozwój obszaru gminy poprzez ochronę terenów otwartych, rolniczych i leśnych przed zabudową, zgodnie z dokumentami planistycznymi gminy Ochrona walorów przestrzennych oraz krajobrazu kulturowego Gminy Kamieńsk

CEL STRATEGICZNY 3:**Tworzenie sprzyjających warunków dla życia i rozwoju mieszkańców Gminy Kamieńsk**

Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
3.1. Poprawa jakości usług edukacyjnych oraz opiekuńczych	Poprawa infrastruktury szkolno-przedszkolnej
	Budowa, rozbudowa i modernizacja świetlic wiejskich
	Modernizacja siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
	Utworzenie Klubu Senior +
	Utworzenie placówki wsparcia dziennego
	Utworzenie punktu konsultacyjnego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie
	Utworzenie dziennego punktu opieki wychowawczej dla dorosłych i dzieci
	Utworzenie mieszkania chronionego
	Poprawa infrastruktury ochrony zdrowia wraz z modernizacją specjalistycznych gabinetów medycznych
	Utworzenie instytucji opieki nad dziećmi do lat 3
3.2. Zwiększenie dostępności infrastruktury kultury, sportu i rekreacji dla wszystkich grup społecznych	Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Kamieńsk
	Budowa Parków Kieszonkowych
	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo – rekreacyjnej
	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej
3.3. Gospodarne i efektywne zarządzanie gminą	Budowa, rozbudowa i modernizacja świetlic wiejskich
	Budowa strefy przemysłowo-logistycznej
	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów
	Budowa, rozbudowa i modernizacja dróg
3.4 Dostosowanie obiektów użytku publicznego dla osób niepełnosprawnych.	Dostosowanie budynków użyteczności publicznej pod względem standardów dostępności
	Dostosowanie budynków użyteczności publicznej pod względem standardów dostępności
	Utworzenie dziennego punktu opieki wychowawczej dla dorosłych i dzieci

7. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

W okresie programowania Gmina Kamieńsk planuje zrealizować niżej wymienione strategiczne zadania inwestycyjne. Nie jest to zamknięty katalog inwestycji. W miarę potrzeb i dostępnych środków może podlegać on modyfikacjom oraz uzupełnieniom.

Tytuł projektu
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
14 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 11 900 000,00 PLN Środki własne: 2 100 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
950 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 807 500,00 PLN Środki własne: 142 500,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
3 500 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 2 975 000,00 PLN Środki własne: 525 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
2 125 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 375 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieński

Tytuł projektu
Modernizacja instalacji c.o. w budynkach użyteczności publicznej
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
2 600 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 2 210 000,00 PLN Środki własne: 390 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieński

Tytuł projektu
Zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych lub usuwania skutków zjawisk katastrofalnych
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
1 450 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 232 500,00 PLN Środki własne: 217 500,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieński

Tytuł projektu
Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
12 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 10 200 000,00 PLN Środki własne: 1 800 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
20 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 17 000 000,00 PLN Środki własne: 3 000 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
10 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 8 500 000,00 PLN Środki własne: 1 500 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Modernizacja systemu dostarczania wody
Lata realizacji
2022 - 2028
Szacunkowy koszt
1 750 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 487 500,00 PLN Środki własne: 262 500,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Kamieńsk
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
25 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 21 250 000,00 PLN Środki własne: 3 750 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa strefy przemysłowo-logistycznej
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
10 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 8 500 000,00 PLN Środki własne: 1 500 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów
Lata realizacji
2023 - 2028
Szacunkowy koszt
2 600 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 2 210 000,00 PLN Środki własne: 390 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa Parków Kieszonkowych
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
6 200 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 5 270 000,00 PLN Środki własne: 930 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo – rekreacyjnej
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
16 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 13 600 000,00 PLN Środki własne: 2 400 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa, rozbudowa i modernizacja dróg
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
30 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 25 500 000,00 PLN Środki własne: 4 500 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
12 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 10 200 000,00 PLN Środki własne: 1 800 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Poprawa infrastruktury szkolno-przedszkolnej
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
18 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 15 300 000,00 PLN Środki własne: 2 700 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Dostosowanie budynków użyteczności publicznej pod względem standardów dostępności
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
8 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 6 800 000,00 PLN Środki własne: 1 200 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Budowa, rozbudowa i modernizacja świetlic wiejskich
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
14 500 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 12 325 000,00 PLN Środki własne: 2 175 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Gmina Kamieńsk

Tytuł projektu
Modernizacja siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
Lata realizacji
2022 - 2024
Szacunkowy koszt
1 500 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 275 000,00 PLN Środki własne: 225 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Kamieńsk

Tytuł projektu
Utworzenie Klubu Senior +
Lata realizacji
2022 - 2024
Szacunkowy koszt
1 200 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 020 000,00 PLN Środki własne: 180 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Kamieńsk

Tytuł projektu
Utworzenie placówki wsparcia dziennego
Lata realizacji
2022 - 2024
Szacunkowy koszt
1 200 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 020 000,00 PLN Środki własne: 180 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Kamieńsk

Tytuł projektu
Utworzenie punktu konsultacyjnego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie
Lata realizacji
2022 - 2024
Szacunkowy koszt
50 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 42 500,00 PLN Środki własne: 7 500,00 PLN
Miejsce realizacji
Kamieńsk

Tytuł projektu
Utworzenie dziennego punktu opieki wychowawczej dla dorosłych i dzieci
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
1 250 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 062 500,00 PLN Środki własne: 187 500,00 PLN
Miejsce realizacji
Kamieńsk

Tytuł projektu
Utworzenie mieszkania chronionego
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
1 500 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 275 000,00 PLN Środki własne: 225 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Kamieńsk

Tytuł projektu
Poprawa infrastruktury ochrony zdrowia wraz z modernizacją specjalistycznych gabinetów medycznych
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
3 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 2 550 000,00 PLN Środki własne: 450 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Kamieńsk

Tytuł projektu
Utworzenie instytucji opieki nad dziećmi do lat 3
Lata realizacji
2022 - 2028
Szacunkowy koszt
4 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 3 400 000,00 PLN Środki własne: 600 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Kamieńsk

8. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Poniżej odniesiono się do dokumentów gminnych, wskazując ich związek ze *Strategią Rozwoju Gminy Kamieńsk*.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Kamieńsk na lata 2019 - 2024

Zapisy PGN są zgodne z zapisami strategii, przejawia się to w szczególności w zaplanowanych do realizacji inwestycjach, takich jak:

- Budowa ścieżek rowerowych
- Modernizacja i przebudowa dróg
- Modernizacja oświetlenia ulicznego
- Montaż instalacji OZE na/w budynkach użyteczności publicznej
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- Montaż instalacji OZE na/w budynkach handlowo – usługowych
- Wymiana nieefektywnych kotłów na terenie gminy
- Kompleksowa termomodernizacja budynków mieszkalnych
- Montaż instalacji kolektorów słonecznych na budynkach mieszkalnych
- Montaż instalacji fotowoltaicznych na/w na budynkach mieszkalnych

Zachodzi zgodność pomiędzy dokumentami.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieńsk na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

Program jest zgodny ze strategią, albowiem strategia uwzględnia konieczność ochrony środowiska gminy. Zachodzi zgodność m.in. w działaniach:

- Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych i komunikacyjnych
- Przebudowa i budowa dróg na terenie gminy
- Intensyfikacja ruchu rowerowego poprzez likwidację barier technicznych oraz przebudowa i budowa ścieżek pieszo-rowerowych.
- Termomodernizacje budynków na terenie gminy
- Opracowanie projektów i budowa sieci wodociągowej
- Sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej, zwłaszcza sieci cementowo-azbestowych
- Opracowanie projektów i budowa sieci kanalizacyjnej

- Intensyfikacja działań w zakresie wdrażania systemu gospodarki odpadami komunalnymi
- *Zachodzi zgodność pomiędzy dokumentami.*

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk

Jak zapisano w dokumencie: „Koncepcja zawarta w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk” wskazuje na możliwość większej aktywności gospodarczej, dostosowanej do zmiennych uwarunkowań i potrzeb, a jednocześnie chroni i rozwija istniejące walory przyrodniczo-kulturowe i wskazuje możliwość lepszych warunków życia jej mieszkańców, oraz podnoszenia rangi gminy w strukturze województwa.”

Zachodzi zatem zgodność pomiędzy dokumentami, albowiem założenia prezentowane w strategii rozwoju gminy są zbieżne.

9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań

W celu sprawnego monitorowania postępów we wdrażaniu Strategii, poniżej zaproponowano wskaźniki dzięki którym można śledzić postępy w wykonaniu poszczególnych zadań i celów strategicznych.

- Długość wybudowanych dróg [km]
- Długość zmodernizowanych dróg [km]
- Długość wybudowanych chodników [km]
- Długość zmodernizowanych chodników [km]
- Długość wybudowanych ścieżek rowerowych [km]
- Długość zmodernizowanych ścieżek rowerowych [km]
- Liczba opracowanych dokumentów koncepcyjnych z zakresu komunikacji publicznej [szt.]
- Liczba powstałych miejsc parkingowych [szt.]
- Powierzchnia dostępnych gminnych terenów inwestycyjnych [ha]
- Liczba inwestycji z zakresu zagospodarowania turystycznego miejsc np. przy ciekach i zbiornikach wodnych [szt.]
- Liczba wydarzeń promujących sprzedaż bezpośrednią na rynku lokalnym [szt.]
- Liczba zamontowanych lamp w przestrzeni publicznej [szt.]
- Liczba zainstalowanych kamer monitoringowych [szt.]
- Kwota przeznaczona na dofinansowania [zł]
- Liczba budynków gminnych z zainstalowaną infrastrukturą do pozyskiwania energii odnawialnej lub budynków prywatnych, które otrzymały dofinansowanie [szt.]
- Liczba budynków gminnych objętych termomodernizacją [szt.]
- Kwota przeznaczona na dofinansowania do wymiany pieców [zł]
- Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dofinansowanie do wymiany pieców [szt.]
- Długość wybudowanej sieci wodociągowej [km]
- Liczba nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci wodociągowej [szt.]
- Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej [km]
- Liczba nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej [szt.]
- Liczba wprowadzonych rozwiązań z zakresu małej retencji [szt.]
- Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych [szt.]
- Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych w tematyce zapylaczy [szt.]
- Liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i przedszkolnych [szt.]
- Liczba budowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych [szt.]
- Liczba wybudowanych obiektów kulturalnych [szt.]

- Liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych [szt.]

Poniżej przedstawiono wskaźniki efektów realizacji Strategii:

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec realizacji strategii
Liczba przedsiębiorstw na obszarze gminy	+ 2,4%
Liczba osób bezrobotnych	- 2%
Poziom średnich dochodów gospodarstw domowych	+ 2,6%
Liczba nowych mieszkańców gminy	+ 2,3%

10. Źródła finansowania

W związku z możliwościami finansowania poszczególnych projektów, planuje się pozyskanie dofinansowania na ich realizację m.in. ze środków: Funduszy Europejskich dla Łódzkiego 2021-2027, Europejskiego Funduszu Odbudowy, Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, ale również Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Funduszu Elektromobilności. Dodatkowo przewiduje się, że wkład własny wniosą mieszkańcy gminy biorący udział w projekcie, polegającym na budowie kanalizacji (podłączeń kanalizacyjnych). Oczywiście będą brane pod uwagę wszystkie dostępne i akceptowalne dla gminy źródła finansowania, poniższy katalog źródeł finansowania, a także zakres inwestycji może być rozszerzany i korygowany w miarę udostępnianych środków pomocowych oraz potrzeb gminy. Koszty poszczególnych inwestycji oszacowano w rozdziale 7.

Tabela 49 Przewidywane źródła finansowania inwestycji

Tytuł projektu	Przewidywane źródła finansowania			
	środki własne Gminy Kamieńsk	środki UE	środki inne	mieszkańcy
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	X	X		
Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych	X	X		
Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego	X	X		
Budowa instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej	X	X		
Modernizacja instalacji c.o. w budynkach użyteczności publicznej	X	X		
Zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych lub usuwania skutków zjawisk katastrofalnych	X	X		
Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	X	X		
Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej	X	X		X
Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	X	X		
Modernizacja systemu dostarczania wody	X	X		
Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Kamieńsk	X	X		
Budowa strefy przemysłowo-logistycznej	X	X		
Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów	X	X		
Budowa Parków Kieszonkowych	X	X		

Tytuł projektu	Przewidywane źródła finansowania			
	środki własne Gminy Kamieńsk	środki UE	środki inne	mieszkańcy
Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo – rekreacyjnej	X	X		
Budowa, rozbudowa i modernizacja dróg	X	X	X	
Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej	X	X		
Poprawa infrastruktury szkolno-przedszkolnej	X	X		
Dostosowanie budynków użyteczności publicznej pod względem standardów dostępności	X	X		
Budowa, rozbudowa i modernizacja świetlic wiejskich	X	X		
Modernizacja siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	X	X		
Utworzenie Klubu Senior +	X	X		
Utworzenie placówki wsparcia dziennego	X	X		
Utworzenie punktu konsultacyjnego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	X	X		
Utworzenie dziennego punktu opieki wytchnieniowej dla dorosłych i dzieci	X	X		
Utworzenie mieszkania chronionego	X	X		
Poprawa infrastruktury ochrony zdrowia wraz z modernizacją specjalistycznych gabinetów medycznych	X	X		
Utworzenie instytucji opieki nad dziećmi do lat 3	X	X		

11. System wdrażania Strategii

Strategia to dokument ponadkadencyjny, określający cele i programy działań na kilka lat oraz wymagający ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces wdrażania strategii jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Realizacji strategii towarzyszyć będzie jej ewaluacja, polegająca na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jej przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Strategia gminy jest warunkiem koniecznym rozwoju danej jednostki terytorialnej. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu.

Właściwy proces wdrażania strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedkładana strategia jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Niezwykle istotne jest partnerstwo ponadgminne. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: stosunki społeczne, zmiana mentalności oraz kultura lokalna. Ewolucja tych elementów życia społeczności jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Realizacja strategii uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych, jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe Gminy Kamieńsk wskazują, że na realizację przyjętych celów Jednostka zabezpieczy 15 – 50% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Za wdrażanie strategii odpowiedzialny będzie Urząd Miejski w Kamieńsku.

1. Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację strategii będzie pełnił specjalnie powołany zespół pracowników. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienia zgodności realizacji strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych;
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach strategii;
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji strategii;
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania strategii;
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach;
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji strategii.

2. Instytucja wdrażająca strategię Gminy Kamieńsk.

Urząd Miejski w Kamieńsku, jako instytucja wdrażająca strategię, odpowiedzialny będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne;
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w strategii w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą, pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania;
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku strategii, kluczową postacią w procesie jej realizacji i monitoringu jest Burmistrz. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania strategii, jej wdrażania, jak również oceny jej realizacji. Do najważniejszych zadań Burmistrza w zakresie zarządzania i monitoringu należałby bezpośredni nadzór nad wdrażaniem strategii oraz wyznaczenie koordynatora jej realizacji.

Ważną rolę w procesach wdrożeniowych strategii odgrywać powinien koordynator strategii, jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań wyznaczonych w Dokumentcie i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w gminie.

Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji strategii;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację strategii;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji strategii;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się ono na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach struktury organizacyjnej Urzędu. Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność prowadzonych działań.

12. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii

12.1. System monitorowania

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zawansowania projektu, czy strategii i jej zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało, a co nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania strategii oraz jej poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania strategii i jej realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie strategii.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na dwa lata. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie sekretariat Urzędu. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji strategii w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego i przysyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całej strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem strategii, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń strategii. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami strategii, a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie Urzędu.

12.2. Sposób oceny

W procesie monitorowania strategii przewidziano następujące fazy:

Ocena wstępna

Rozpoczęcie strategii i wchodzących w jej skład projektów poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy cząstkowe realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji strategii i projektów.

Monitoring sterujący

Dotyczy całego okresu wdrażania strategii. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyleń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji strategii.

Kontrolę końcową - ewaluację efektów.

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki strategii/projektu. Logika strategii/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność strategii/projektu, weryfikuje, w jaki sposób nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zatem zadaniem jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron,
- oszacowanie możliwości i ograniczeń,
- usprawnienie zarządzania,
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego,
- poprawianie błędów dla celów odpowiedzialności,
- wsparcie alokacji zasobów finansowych,
- ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania strategii;
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- wpływu na problemy, do których odnoszą się projekty;
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia strategii i wyznaczania nowych projektów;
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić, na ile zakładane w strategii cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyleń w ich realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości.

13. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego

Poniższy rozdział przygotowano w oparciu o *Strategię rozwoju województwa łódzkiego 2030* - Załącznik do Uchwały Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r.. Podkreślono aspekty szczególnie istotne z punktu widzenia niniejszej *Strategii rozwoju Gminy Kamieńsk na lata 2021 – 2030*.

Cytując dokument: „Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest odpowiedzią władz województwa na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania, przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań w perspektywie najbliższej dekady, stanowiący punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego. (...)

Strategia 2030 jest odpowiedzią na wyzwania wewnętrzne i globalne, jakie stoją przed województwem łódzkim. Podejmowane w ramach strategii działania będą służyły ograniczaniu negatywnych skutków procesów demograficznych związanych z depopulacją i starzeniem się społeczeństwa, podnoszeniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, w tym transformacji w kierunku Przemysłu 4.0. Niezbędnym warunkiem tych przemian będzie rozwój cyfryzacji i całego sektora e-usług. Dla zapewnienia spójności społecznej podejmowane będą działania zmierzające do zwiększenia dostępności do wysokiej jakości usług w zakresie ochrony zdrowia, polityki społecznej, edukacji, kultury, sportu i turystyki. Kompleksowa poprawa dostępności województwa sprzyjać będzie budowaniu spójności terytorialnej. Niezmiennie istotne będą również działania związane z adaptacją do zmian klimatu oraz poprawą jakości powietrza. Województwo łódzkie dostrzega potencjał sektora energetycznego, jak również potrzebę jego transformacji. Sprawiedliwa i włączająca transformacja ma kreować nowy model rozwoju dla obszaru górniczego przy jednoczesnym zapobieganiu regresowi gospodarczemu i społecznemu.

Rok 2020 przyniósł całkowicie nowe wyzwanie związane z ograniczaniem skutków kryzysu wywołanego przez pandemię COVID-19. Zarząd Województwa podjął zdecydowane działania mające na celu odbudowę gospodarki oraz przeciwdziałanie zwiększaniu się bezrobocia. W celu zapobiegania i ograniczania wpływu kolejnych zagrożeń, które mogą się pojawić w przyszłości, niezwykle istotna jest kontynuacja podjętych działań, również w obszarze ochrony zdrowia i rozwoju cyfryzacji, w tym rozwijania kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych.

Zaproponowane w Strategii 2030 działania koncentrują się na przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom, jak również na wzmacnianiu wewnętrznych potencjałów. Wymiar terytorialny interwencji będzie kontynuowany, dostosowany do potrzeb i możliwości rozwojowych poszczególnych terytoriów, w tym Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych z poziomu krajowego i regionalnego. Koncentracja interwencji na tych obszarach będzie służyła wyrównywaniu szans rozwojowych poszczególnych obszarów województwa i budowaniu jego spójności terytorialnej.

Osią działań będzie jak najlepsze wykorzystanie wszelkich dostępnych zasobów. W kręgu szczególnego zainteresowania samorządu województwa będzie rodzina i stworzenie godnych warunków życia dla wszystkich mieszkańców województwa łódzkiego.”²¹

Niniejsza *Strategia rozwoju Gminy Kamieńsk na lata 2021 – 2030* wpisuje się w wizję oraz w cele określone w SRWŁ 2030. WIZJA ROZWOJU zawarta w SRWŁ 2030 brzmi:

„Wizja regionu odzwierciedla pożądaną stan województwa w perspektywie 2030 roku, w trzech strategicznych wymiarach rozwoju tj. gospodarczym, społecznym i przestrzennym, który jest odpowiedzią na sformułowane wyzwania rozwojowe. Uwzględnia zachodzące w świecie zmiany i globalne megatrendy, które będą w najbliższych latach kształtować społeczeństwa i gospodarki.

²¹ Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

HARMONIJNIE ROZWIJAJĄCE SIĘ WOJEWÓDZTWO W CENTRUM POLSKI, PRZYJAZNE RODZINOM, MIESZKAŃCOM MIAST I OBSZARÓW WIEJSKICH. REGION, W KTÓRYM NOWOCZESNA GOSPODARKA IDZIE W PARZE Z OCHRONĄ WALORÓW KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH.

(...) W Strategii wskazano trzy cele strategiczne w ramach trzech sfer gospodarczej, społecznej i przestrzennej:

1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka
2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans
3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.

(...) Dodatkowo wskazano jeden cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo.

Skuteczne działania podejmowane w sferze zarządczej pozytywnie oddziałują na realizację wskazanych powyżej celów strategicznych oraz pozwolą na skuteczną realizację Strategii i optymalizację procesów rozwojowych. W ramach tego celu działania będą skoncentrowane na poprawie funkcjonowania administracji publicznej oraz rozwoju współpracy na różnych poziomach zarządzania, szczególnie współpracy samorządu wojewódzkiego i samorządów lokalnych.

Istotą tego celu będzie prowadzenie zintegrowanej polityki rozwoju, zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju poprzez wzmacnianie potencjału endogenicznego miast i obszarów wiejskich, podniesienie ich atrakcyjności osadniczej, niwelowanie barier rozwojowych, zapobieganie peryferyzacji. Kluczowe znaczenie będzie przy tym miało poszanowanie zasad ochrony środowiska, w tym najwartościowszych elementów środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu. Polityka zrównoważonego rozwoju pozwoli na zaspokojenie potrzeb obecnych mieszkańców regionu łódzkiego i zachowanie najcenniejszych elementów środowiska dla przyszłych pokoleń. Osiąganie efektu synergii w procesach rozwoju społeczno-gospodarczego będzie odbywało się z poszanowaniem walorów przestrzeni.

TERYTORYALNY WYMIAR STRATEGII

Obszary Strategicznej Interwencji

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne. W Strategii wskazano OSI dwojakiego rodzaju: krajowe oraz regionalne."

W ramach OSI regionalnych Gmina Kamieńsk została zakwalifikowana w 2021 roku jako:

- Obszar transformacji górniczo-energetycznej, który w perspektywie 2030 roku w wyniku strategicznej interwencji przekształci się w Obszar Nowej Energii;
- Miejski Obszar Funkcjonalny, który w perspektywie 2030 roku w wyniku strategicznej interwencji stanie się częścią Zintegrowanego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Radomsko – Piotrków Trybunalski - Bełchatów.

Poniżej przedstawiono opisy zaczerpnięte z SRWŁ 2030. Podkreślono aspekty najważniejsze z perspektywy realizacji założeń przedmiotowej strategii rozwoju Gminy Kamieńsk.

OBSZAR NOWEJ ENERGII

Rysunek 12 Obszar Nowej Energii

Źródło: SRWŁ 2030 [za:] dane BPPWŁ

„Obszar ten obejmuje 35 gmin o powierzchni 3 667 km² i liczbie ludności wynoszącej 417 tys. osób, co stanowi 20% powierzchni województwa łódzkiego i 17% jego ludności. Szczegółowe analizy dotyczące delimitacji zostały przeprowadzone na potrzeby Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego i uwzględniały następujące elementy: aspekty środowiskowe (zasięgi: obszaru górniczego, terenu górniczego, leja depresji) i społeczno-gospodarcze (wielkość zatrudnienia w sektorze górniczo-energetycznym, dojazdy do pracy, sieci powiązań między przedsiębiorstwami oraz wpływy z podatków przekazywanych przez PGE GiEK S.A.). Zmiana polityki energetycznej w nowym okresie programowania 2021-2027 i do 2040 r., odpowiadająca jej nowa strategia rozwoju grupy PGE i prowadzenie procesów restrukturyzacyjnych w sektorze górniczo-energetycznym i sektorach współpracujących oraz planowane przejęcie aktywów węglowych przez nowo powołaną Narodową Agencję Bezpieczeństwa Energetycznego były podstawą identyfikacji obszaru, na którym negatywne skutki prowadzonej transformacji górniczo-energetycznej będą najbardziej odczuwalne. Dla zidentyfikowanego obszaru transformacji kluczowe jest konsekwentne budowanie akceptacji społecznej dla mających zachodzić przemian oraz wsparcie samorządów lokalnych w opracowaniu nowego modelu rozwoju gospodarczego, w tym przygotowywania projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych oraz modeli organizacyjnych i montażu finansowego dla ich realizacji. Działania w tym zakresie podjęto z poziomu regionalnego przy opracowywaniu decydującego o wsparciu narzędzia, jakim jest Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego, stanowiący rozwinięcie problematyki tego terytorium nakreślonej ogólnie w SRWŁ 2030. Warunkuje on skorzystanie ze wsparcia z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji oraz zapewnia zrównoważone i sprawiedliwe rozwiązania, spójne z krajowymi i europejskimi planami energetycznymi

i klimatycznymi. Dokument uwzględnia specyfikę tego terytorium, zawiera opis procesu transformacji, ocenę skutków gospodarczych, społecznych i terytorialnych przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu oraz priorytetyzuje potrzeby i cele w zakresie rozwoju do 2030 r. służącego osiągnięciu neutralności klimatycznej do 2050 r.

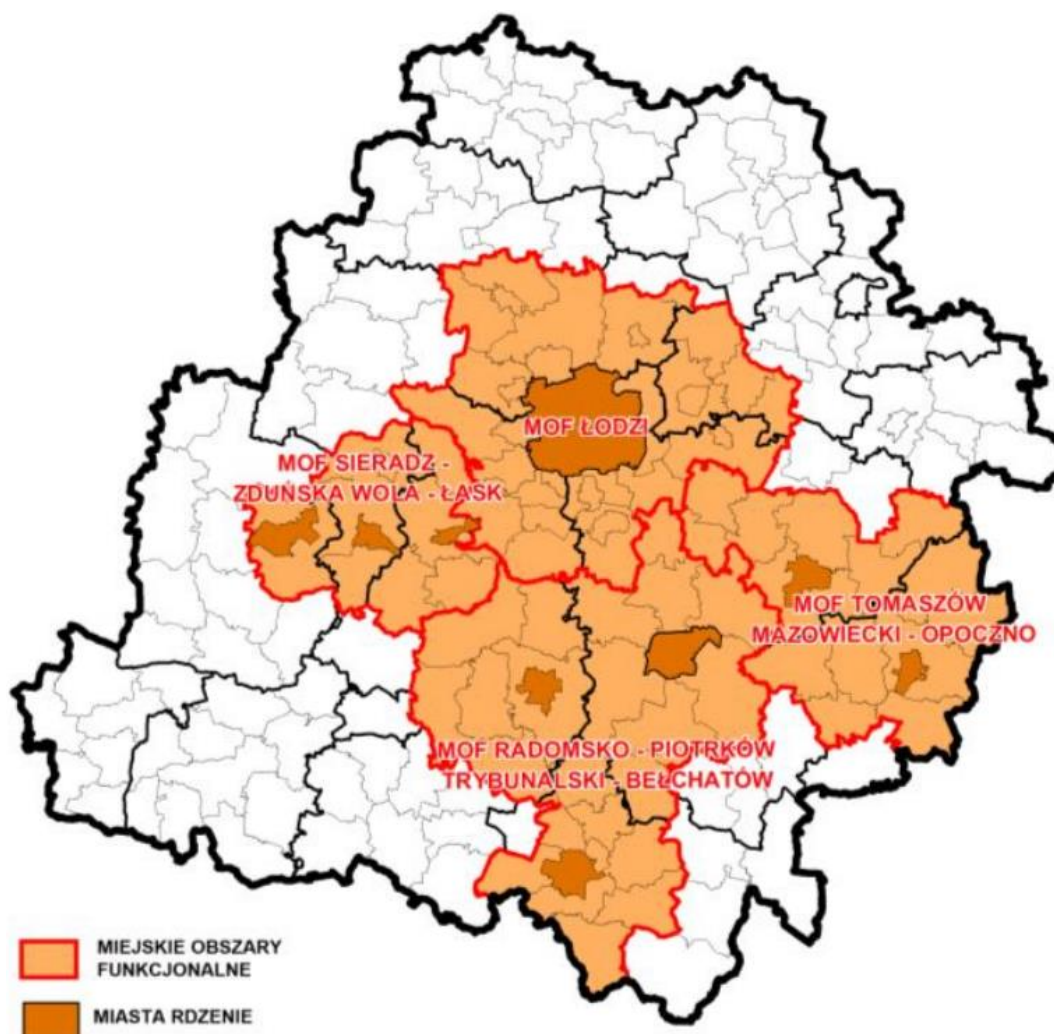
Ponadto przedsięwzięcia mające na celu łagodzenie skutków transformacji gospodarczej będą mogły być realizowane z wykorzystaniem środków finansowych dostępnych w ramach innych funduszy na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

Sprawiedliwa i włączająca transformacja ma w szczególności zapobiegać regresowi gospodarczemu i społecznemu, ale również kreować nowy zrównoważony model rozwoju gospodarczego, m.in. wykorzystując potencjał zwałowiska Kamieńsk i Szczerców oraz rekultywowanej odkrywki węgla brunatnego na cele turystyczne i sportowe. W sferze gospodarczej planowane działania będą miały na celu wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności obszaru m.in. poprzez: dywersyfikację struktury gospodarczej, rozwój sektora MŚP (szczególnie start-upów), wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości i sieci powiązań klastrowych, stref aktywności gospodarczej przyciągających nowych inwestorów, rozwój wsparcie cyfryzacji, automatyzacji i innowacji w przedsiębiorstwach, internacjonalizację przedsiębiorstw i promocję gospodarczą. Wspierane będą również innowacyjne rozwiązania związane z czystą energią i OZE, w tym z wytwarzaniem i magazynowaniem energii ze źródeł odnawialnych, poprawą efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej oraz z wdrożeniem modelu Gospodarki Obiegu Zamkniętego.

W celu zmniejszenia negatywnych skutków transformacji szczególnie ważne dla tego obszaru będą działania w sferze społecznej związane z podniesieniem jakości kształcenia i kwalifikacji pracowników, zwiększeniem aktywności zawodowej mieszkańców, rozwojem kapitału społecznego oraz rozwojem usług społecznych. Kluczowa będzie interwencja związana z kompleksowym wsparciem w zakresie doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy i organizacji szkoleń zawodowych dla pracowników odchodzących z pracy w sektorze wydobywczo-energetycznym i osób poszukujących pracy. W sferze przestrzennej planowane działania skoncentrowane będą m.in. na: rekultywacji terenów zdegradowanych w kierunku przywrócenia im funkcji przyrodniczych lub nadania im nowych funkcji, poprawie adaptacyjności do zmian klimatu, w tym przeciwdziałanie niedoborom wody, zmniejszaniu emisji z systemu transportowego, jego integracji i ograniczaniu wykluczenia transportowego i cyfrowego oraz inwestycjach w gospodarkę wodno-ściekową. Efektem podjętych działań w sferze społecznej powinny być: poprawa jakości życia mieszkańców, poprawa dostępu do usług publicznych i atrakcyjnych miejsc pracy, w sferze gospodarczej utrzymanie wysokiego potencjału gospodarczego obszaru transformacji, unowocześnienie i dywersyfikacja gospodarki, zaś w sferze przestrzennej poprawa jakości przestrzeni i dostępności komunikacyjnej."

MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE (MOF)

Gmina Kamieńsk zalicza się do MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Rysunek 13 Miejskie Obszary Funkcjonalne

Źródło: SRWŁ 2030 [za:] dane BPPWŁ

„Na terenie województwa wyróżniono cztery miejskie obszary funkcjonalne: MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi oraz 3 wielordzeniowe MOF: MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask, MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno oraz MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Punktem wyjścia do określenia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) był zestaw zasad i warunków określonych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. MOF musi posiadać rdzeń, tj. miasto lub grupę miast, który oddziałuje ekonomicznie, społecznie, przestrzennie i kulturowo na otaczające go gminy, tworząc powiązania funkcjonalne. W przypadku wyznaczania MOF dwóch lub więcej miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze sąsiadujących ze sobą – miasta te powinny tworzyć jeden wspólny MOF, a równocześnie jeden „rdzeń MOF”. W przypadku miast wchodzących w MOF innego większego ośrodka miejskiego (najczęściej wojewódzkiego) nie tworzy się własnych obszarów funkcjonalnych i powinny być one włączone w istniejące MOF. Kryteria ich wyznaczenia obejmują m.in. zagadnienia demograficzne, mieszkalnictwo, dojazdy do pracy i przedsiębiorczość.

Dla Miejskich Obszarów Funkcjonalnych szczególnie istotna będzie realizacja zintegrowanych, kompleksowych projektów dotyczących m.in. rozwoju zrównoważonego transportu publicznego, zwiększania efektywności energetycznej, poprawy stanu środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie jakości powietrza, wzrostu atrakcyjności osadniczej, wsparcia rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego oraz rozwoju kultury, turystyki i rekreacji.

Dla Miejskich Obszarów Funkcjonalnych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 przewidziano wsparcie w postaci Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Szczegółowy zakres wsparcia w ramach ZIT zostanie określony zgodnie z Umową Partnerstwa w programie regionalnym. W ramach instrumentu ZIT realizowane będą mogły być projekty o zintegrowanym charakterze pod względem tematycznym lub terytorialnym, koncentrujące się na wyzwaniach rozwojowych, które jednostki samorządu terytorialnego tworzące MOF zdecydują się adresować wspólnie, tak na etapie realizacji projektu jak i późniejszej eksploatacji.”

CELE SRWŁ 2030 W UKŁADZIE MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

Gmina Kamieńsk jest obszarem miejsko-wiejskim. Z tego powodu poniżej przedstawiono zapisy odnoszące się do tych terenów:

„Miasta to ośrodki koncentracji ludności, działalności gospodarczej i usług, stanowiące centra rozwoju społeczno-gospodarczego. Wsparcie obszarów miejskich będzie realizowane za pośrednictwem wielu celów operacyjnych sformułowanych w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz w ramach celu horyzontalnego „Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region”. Jednym z największych problemów miast województwa łódzkiego jest silna i utrwalona depopulacja. Odwrócenie, bądź choćby wyhamowanie tego trendu, wiąże się z szerokim spektrum działań obejmujących m.in. poprawę stanu zdrowia ludności, wzmocnienie gospodarcze miast oraz wzrost atrakcyjności osadniczej realizowany m.in. przez procesy rewitalizacyjne. Kolejny problem dotyczy systemów transportowych miast, które są tym większe, im bardziej zaludniony jest dany ośrodek miejski. Rozwiązaniem są inwestycje w transport zbiorowy, uzupełnianie sieci drogowej, modernizacje istniejących i budowa nowych szlaków kolejowych oraz wspieranie infrastruktury ekologicznych środków transportu indywidualnego. Problemem miast jest również adaptacja do zmian klimatycznych. Potrzebne są działania zmierzające do zwiększenia odporności miast na zmiany klimatu oraz polepszające stan środowiska przyrodniczego. W ramach zwiększania spójności społecznej przewiduje się wspieranie inicjatyw oddolnych, w tym projektów w ramach budżetu obywatelskiego, programu LEADER+, wojewódzkiego programu mikrograntów.

W rozwoju miast województwa łódzkiego szczególnie ważne będzie wdrażanie koncepcji inteligentnych miast (smart city). Miasto smart to miasto dobrze zarządzane i przyjazne mieszkańcom, które w zrównoważony sposób wykorzystuje technologie ułatwiające mieszkańcom funkcjonowanie w przestrzeni miejskiej oraz chroniące środowisko. Dla kształtowania takiego miasta niezwykle istotne są inwestycje związane z rozwojem infrastruktury teleinformatycznej i technologii informacyjno-komunikacyjnych. Poza infrastrukturą konieczne jest również inwestowanie w wiedzę i umiejętności mieszkańców, w tym kompetencje cyfrowe, dostępność e-usług, sprawne zarządzanie informacją i komunikacją w kontaktach z ludnością oraz zwiększenie partycypacji społecznej w procesach decyzyjnych.

Obszary wiejskie województwa łódzkiego prezentują bogate spektrum typów funkcjonalnych poczynając od rolniczych gmin wiejskich skończywszy na gminach o przemysłowym, usługowym bądź wielofunkcyjnym charakterze. Istnieje też znaczna liczba gmin, położonych głównie w sąsiedztwie średnich i dużych miast, mająca funkcje typowo mieszkaniowe. Pomimo tak dużej różnorodności posiadają one wspólny mianownik barier i problemów rozwojowych: są to różnego rodzaju problemy transportowe, poczynając od braków w infrastrukturze komunikacyjnej na wykluczeniu z transportu publicznego skończywszy. Słabą stroną większości gmin wiejskich jest niski potencjał gospodarczy, którego wzmocnienie będzie wymagało wsparcia i modernizacji rolnictwa, rozwoju funkcji pozarolniczych, inwestycji w kapitał ludzki i społeczny. Kolejnym problemem gmin wiejskich jest stan środowiska naturalnego, w szczególności w zakresie niskiej jakości wód i powietrza oraz niewystarczającej ochrony obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Negatywnym zjawiskiem, zwłaszcza w gminach położonych w otoczeniu średnich i dużych miast, jest presja urbanizacyjna, której efektem jest chaos przestrzenny, rosnące koszty społeczne i niewystarczający rozwój infrastruktury technicznej w stosunku do potrzeb rosnącej populacji.

Wdrażanie modelu wielofunkcyjnego wsi będzie wiązało się z rozwijaniem branż komplementarnych dla rolnictwa bazujących na lokalnych zasobach. Ponadto zróżnicowanie działalności gospodarczej i wzrost liczby nowych podmiotów gospodarczych oferujących profesjonalne usługi naukowe

i techniczne będą skorelowane ze wzrostem innowacyjności w rolnictwie oraz rozwojem nowych sektorów gospodarki specyficznych dla takich obszarów jak: biogospodarka, zielona gospodarka, OZE. W perspektywie najbliższych lat w związku z ekologizacją sektorów i branż w krajowej gospodarce oraz społeczną świadomością w zakresie ochrony środowiska wzrośnie zapotrzebowanie na produkty i usługi w sektorze zielonej gospodarki.

Na obszarach wiejskich wzrośnie również zapotrzebowanie na świadczenie usług społecznych (opiekuńczych, terapeutycznych, integracyjnych) w efekcie starzejącego się społeczeństwa, co pozwoli na urzeczywistnienie w praktyce idei rolnictwa społecznego oraz zwiększenie i dywersyfikację dochodów gospodarstw. Włączenie obszarów wiejskich w procesy rozwojowe będzie następowało za sprawą wykorzystania środowiskowego i turystycznego potencjału obszarów wiejskich; dynamicznie będzie rozwijał się również sektor usług czasu wolnego (m.in. turystyka 3E)²²

Niski poziom przedsiębiorczości i kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich wskazuje na konieczność wsparcia podnoszenia kwalifikacji zawodowych, umożliwienia zdobywania kwalifikacji rynkowych oraz szkoleń w kierunku reorientacji zawodowej i tworzenia warunków do rozwoju edukacji, a także wyrównywania szans w dostępie do usług edukacyjnych. Dużą rolę w realizacji tych celów odgrywać będzie zwiększenie dostępności transportowej obszarów wiejskich oraz likwidowanie deficytów w infrastrukturze telekomunikacyjnej i dostępie do Internetu.

Ze względu na nowe możliwości tworzenia miejsc pracy oraz konieczność poprawy jakości życia na wsi istotne będzie wdrażanie koncepcji Inteligentnych wsi (Smart Villages) – tj. nowej koncepcji w zakresie kształtowania polityki UE. Idea Smart Villages dotyczy różnych obszarów życia wsi i stwarza nowe możliwości, np. poprawy mobilności, rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska, korzystania z szans, jakie daje biogospodarka i gospodarka o obiegu zamkniętym (w tym krótkie łańcuchy dostaw żywności, energia odnawialna, Rolnictwo 4.0), zapewnienia wysokiej jakości edukacji i usług zdrowotnych lub zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

Zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich sprzyjać będzie działalność Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) oraz Lokalnych Grup Działania.

Dla poprawy jakości życia mieszkańców Łódzkiego kluczowe będzie zapewnienie jak najlepszej jakości środowiska przyrodniczego. Jednym z głównych jego elementów są tereny zielone, stanowiące miejsca rodzinnego wypoczynku, rekreacji i indywidualnej aktywności fizycznej. Dla zapewnienia ochrony terenów o największych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i zachowania różnorodności biologicznej konieczne będzie prowadzenie racjonalnej polityki zarówno na szczeblu regionalnym, jak i lokalnym. Wyrazem tej polityki mogą być preferencje dla gmin. Na obszarach objętych ochroną prawną (w myśl art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody) lub na terenach gmin z największym udziałem obszarów chronionych mogą być dodatkowo premiowane działania i kierunki działań określone w strategii związane z ochroną środowiska, wykorzystaniem potencjału cennych walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, poprawy jakości i zagospodarowania wód powierzchniowych, sportem, turystyką, polityką społeczną, zdrowiem, edukacją, rozwojem gospodarstw ekologicznych, produkcją żywności ekologicznej i tradycyjnej.”

²² Turystyka 3E (Entertainment – rozrywka, Excitement – ekscytacja, Education – edukacja), inaczej zwana turystyką kreatywną.